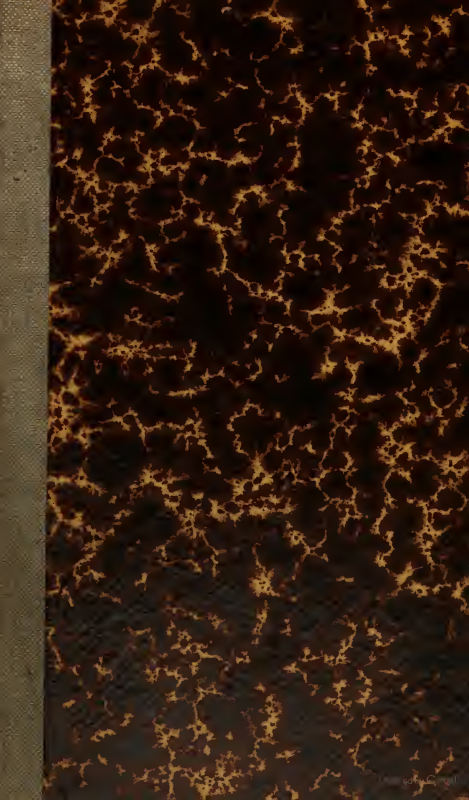

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEK

900000068

Phil 686
HISTORIA PHILOSOPHICA

DOCTRINAE

DE

Phil 686

IDEIS

QVA

TVM VETERVM IMPRIMIS GRAE-
CORVM TVM RECENTIORVM PHI-
LOSOPHORVM PLACITA
ENARRANTVR.

Augustae Vindelicorum,

Apud

DAV.RAYM.MERTZ, et I.IAC.MAYER.

CLD ID CC XXIII

Phil 686

BENEVOLO LECTORI

S. P. D.

I. B. A. V.

QUATUOR suis orbibus circumvoluti sunt anni, ex quo in celeberrimo quodam Athenæo primas lineas historiæ philosophicæ de ideis dedimus, et tentamen introductionis in histori-
am hujus doctrinæ conscripsimus. Nec animus erat, rem prolixius curis posterioribus exponere, quamvis dignissima videbatur ejus tractatio, quod ad alia nos vocari cognoscebamus. Interim tamen, quæ in veterum et recentiorum lectione de ista materia occurrebant, aliud quidem agendo, sedulo tamen privatis usibus inservitura notavimus,

(a) 2 eoque

PRAEFATIO.

eoque sumus annisi, ut accurate totum, quicquid illud est, disceremus argumentum: quo evenit, ut non expectata nobis subnascerentur augmenta non omnino spernenda. Neque tamen de prolixius et ex instituto tractanda materia consilium ceperamus, cum Bibliopolæ, Viri honestissimi, et juvandi pro virili bonas artes amore flagrantes, ejusmodi scriptionis genus a nobis desiderarent, quod Philosophicæ veterum imprimis Græcorum historiæ lucis aliquid accenderet. Quæ in re etsi curtæ supellectilis nobis eramus satis superque conscii, nec nobis persuadebamus, quod dignum quicquam orbis literati expectatione a nobis possit proficisci, dedimus id tamen repetitis eorum precibus, ut ad hunc, quem vides, Benevole Lector, laborem nos accingeremus, rati, aliqua forte nos allaturos esse, quæ alibi frustra quæeruntur. Hinc enatus est præfens

fens

PRAEFATIO.

sens libellus , in quo ; peragratissimum veterum Græcorum , tum mediæ ævi , tum recentiorum Philosophorum campis , eos decerpimus et collegimus flores , qui iustum darent de hoc argumento fasciculum. Cuncta enim ex originibus suis derivavimus , ipsorumque , ubi copia erat , auctorum verba dedimus , quo haud raro factum est , ut tota eorum systemata essent explicanda. Id quod eo lubentius fecimus , et æquiori animo haud exiguas devoravimus molestias , quo magis veritati nobis videbatur consentaneum celebris cujusdam Scriptoris * effatum : *In historia rei literariæ nihil præstantius aut utilius esse , quam cujusque gentis ingenium , cujusque placita philosophica , et quid in scientiis profecerint , exponere : cætera,*

(a) 3

* THOMAS BURNETVS in *prefat. ad Archaeolog. philosoph.*

*tera, quæ historiam literariam consti-
 tuere solent, qualia sunt Philosopho-
 rum vitæ, natales, obitus, laudes,
 peregrinationes, bene aut male gesta,
 et hujusmodi plura, complere hæc qui-
 dem ornareque materiam, sed mino-
 ris esse momenti, cum id agamus, ut
 humanæ cognitionis semina et progres-
 sus investigemus. Vnde et dogma-
 tum historia contenti, a reliquis
 plerumque abstinuimus, nisi ubi ea
 cum ipsa doctrina necessario erant
 conjungenda. Præsertim id nobis
 curæ fuit, ut ferme neglectam ha-
 ctenus multisque ignotam Græco-
 rum Philosophorum de ideis sen-
 tentiam accurate explicaremus, quia
 videbamus haud raro doctos quo-
 que hic hallucinari, eamque igno-
 rare. De qua re non injuste que-
 stus est IACOB. THOMASIVS **:
*Ideas Platonis multos habere in ore,
 quid**

** Orat. de ideis Platon. Orat. XIII.
 pag. 276.

PRAEFATIO.

quid eæ sint, quibus et fontibus derivatas Plato in omne propemodum doctrinæ suæ latifundium deduxerit, quousque ab iis vel Aristoteles dissenserit, vel religionis gratia dissentendum sit nobis, fortasse non æque multis expeditum esse. In recentiorum vero sententiis describendis breviores fuimus, et ea non nisi obiter tetigimus, de quibus inter se Philosophi non disceptant, et ubi nulla sunt hypothesium divortia, quod in præstantissimis Scriptorum ipsorum, ad quos diligenter Lectorem remisimus, operibus, ea sunt in propatulo: controversias vero eruditorum, et quas tenuerunt de ideis diversas inter se sententias latius enarravimus. Cætera, quæ ad nostram tractandi rationem attinent, Lector benevolus morandus non est, cum ex præfixo argumento ea satis pateant. Causa tamen exponenda est, cur ipsos Scriptorum locos, et quidem interdum plures uno attu-

PRAEFATIO.

lerimus, quod tamen fastidium videbatur creare posse Lectori delicatulo. Scilicet id nobis persuasit et maxima rei utilitas, et AEGIDII MENAGII, Viri, si quis unquam, accuratissimi judicii, infinitae lectionis et stupendae memoriae auctoritas, qui pari via in eruditissimo in Diogenem Laërtium commentario incessit. Cujus verba ***, cum mentem nostram egregie exprimant, hic adscribere non piget. *Damnant, inquit, quod textum Laërtianum longioribus commentariis onerarem, dum in rebus notis et per-vulgatis locos integros scriptorum, quos in testimonium adduco, eosque per-vios, immo et ab aliis, qui in Laërtium scripserunt, animad-versos ex-scribo. Locos integros scriptorum, quos in testimonium adducas, in com-*
men-

*** Praefat. Comment. laudati T. II. Diog.
Laërt. ex Off. Wetsten.

mentariis exscribere, ut paulo minus jucundum fatear, certe multo magis utile esse contendo. Est vero in hujusmodi scriptis utile dulci anteponendum. Non qui vis lector quosvis libros apud se habet, verum ut habeat, non habet ad manum, nec si ad manum haberet, in eos libens inspiceret, dum calorem suum refrigerari, atque impetum retardari veretur. Consulto igitur id, quod tantopere damnant, feci, nec dum me fecisse poenitet. Fateor et id quoque, plurima me in medio atque ante pedes posita collegisse. Sed fateantur illi quoque, ex meis lectoribus plures futuros, qui hæc ignorent, quam qui norint. Omnibus scribimus, tam indoctis, quam eruditis; Quis autem illorum longe majorem numerum esse nescit? Igitur scripta nostra multitudini fuere accommodanda. Addimus rationibus, a Viro eruditissimo prolatis, esse interdum libros, quos consuli oportet, qui tamen rarius occurrunt, inspicique

PRAEFATIO.

vix possunt ; id quod de AVGVSTINI STEVCHI Eugubini libro *de perenni philosophia* ; IO. BAPT. CRISPI Gallipolitani libro *de Platone caute legendo* , SCIPIONIS AGNELLI *disceptationibus de ideis Platoniciis* , (quorum loca prolixius adduximus) præcipue notandum est. Versiones vero Græcorum locorum eas plerumque retinuimus, quæ eruditorum teruntur manibus, etsi haud raro accuratius verba exprimi poterant, sperantes, et gratius fore Lectoribus, hic quoque aliorum mentem perspicere, et facile ad Græci textus normam, ubi erratum fuit ab interprete, cuncta emendari posse. Gallica vero, quæ in recentiori historia adducenda erant, Latine efferre nolimus, quod hæc ipsa lingua paucissimis hodie eruditorum sit ignota. Quod reliquum est, tametsi hisce multa adhuc addi posse non negamus, eaque sumus, qua par est, modestia, ut meliora atque doctiora

PRAEFATIO.

Etiora ab aliis dari posse nobis habeamus persuasissimum ; licuit tamen derelictum hactenus occupare campum , justæque historiæ , de speciali ejusmodi dogmate erudito orbi movere salivam , ut excitati, qui majoribus ingenii et supellectilis librariæ opibus instructi sunt, manus admoveant, et dogmaticam Philosophiæ historiam restituant. Et quemadmodum ab omni sententiarum et dogmatum ipsorum censura criticoque obelo lubentes abstinuimus, nisi ubi dissensus in quæstione historica modeste erat indicandus, ipsam tantum dogmatis historiam conscribere contenti ; ita speramus fore, ut Benevolus Lector , si qua lapsi sumus (quod in tot sententiis recensendis vix evitari potest , et alienum a se putare debet nemo) benevole ignoscat , et quæ monenda forte videbuntur et emendanda , sine amaritudine et insultatione, quæ neque Philosophum , multo minus

PRAEFATIO.

minus Christianum decet, exponat, paratissimos nos non sine animi obligatione ad legitimam solidamque emendationem habiturus. Scrib. Augustæ Vindelicorum Calend. Febr.
clō Io cc xxiii.

ARGV-

ARGUMENTVM.

SECTIONIS I.

§. I. **C**elebritas doctrinæ de ideis.
Varia vocis acceptio. §. II.

Plato primus de ideis accurate et ex
instituto philosophatus. Vox idea ab
eo primum in hoc sensu usurpata.
Orientalium de iis sententia. Iyngæ
Chaldæorum; Pythagoræ numeri. Ci-
ceronis et Augustini testimonia. Ioan-
nes Serranus notatus. Supposita multa
a Platone Philosophis veterum. Oc-
casio Platoni doctrinam de ideis sub-
ministrans, Heracliti sententia: So-
crates dissentiens a Platone. Francisc.
Patricius emendatus. §. III. Platonis
obscuritas in doctrina de ideis a Serra-
no, Vossio, Paschio animadversa.
Causæ variæ. α. Disciplina arcani, Py-
thagoreis usitata. Cenotaphia Pytha-
goreorum unde? Plato Pythagoreos
imitans. Platonis testimonium. β. Af-
fecta-

ARGVMENTVM.

fectatio eloquentiæ et dictionis Poëtica. Difficultas doctrinæ de ideis a Platone agnita. Ambiguitas vocis ideæ apud eundem. γ. Methodus philosophandi sceptica. Locus Ciceronis et Huetii. δ. Disputandi contra Sophistas perplexa ratio. Plato interdum dogmaticus. Sophistæ Philosophis prudentioribus exosi. Socratis contra eos disputandi ratio : Ejus vestigia premit Plato. ε. Platonis in sententia sua inconstantia. Locus Cyrilli Alexandrini. ζ. Interpretum Platonis hallucinationes. Ficinus laudatur. Nimia allegorice explicandi cupiditas reprehenditur. Notabilis Crispi locus. Obiter de raro Crispi libro. In Serrano fides desideratur. §. IV. Ideæ Platoni quid ? Duplicis sunt generis, divinæ et humanæ. Fundamentum ex Physiologia Platonica. Platonis descriptio idearum. Alcinoi locus. Duo principia Platonis. Materia æterna. Plato an materiam DEO fecerit coævam ? Testimonium Plutarchi affirmans.

ARGUMENTVM.

mans. Windetus et Wolfius commendati. Asserta contraria Hieroclis, Patrum quorundam, Huetii, Cudworthi, Ficini. Conciliatio tentata inter Plutarchum et Hieroclem. Solutio quæstionis tentata. Platonici recentiores non apti iudices. Plutarchus Hierocli præferendus. Platoni ex nihilo nihil fit. Materia principium mali positivum. Loca Platonis. Alia Plutarchi testimonia. Materia summo bono e diametro contraria. Non tamen inter atheos referendus Plato. Vſus exemplaris idearum. Locus egregius Attici. §. V. Ideæ ex intellectu divino ortæ. Vnde principium rerum sensibilium? Doctrina de principiis universi apud Platonem probe notanda. Tria dari secundum testimonia Plutarchi, Iustini Martyris, Auctoris Philosophum. Origenis, Cyrilli. Methodus conciliandi in §. præced. dicta cum his. Menagii, Casauboni, Kuhnii observationes. Distinctio inter principia prima et secunda, subordinata et opposita,

fit. Senecæ locus. Quatuor principia Platoni. Intellectus divinus quid apud Platonem? Plotini et ipsius Platonis effata. Num Plato ideas ab intellectu divino separaverit? Negativa sententia Plutarchi, Senecæ, Augustini, Auctoris Philosophumenum Origenis, Platoniorum post C. N. Plotini imprimis, Scholasticorum, Steuchi, recentiorum eruditorum Virorum. Affirmativa Aristotelis, Philoponi, Ammonii, Tertulliani, Petavii et recentiorum aliorum. Affirmativa asseritur. Argumenta assertionis α . substantia peculiaris ideis adscripta. Vna tantum in Deo ejusque intellectu substantia. Egregia Thomasi observatio. β . Diogenis Irrisio idearum. γ . Aristotelis auctoritas. Exceptio de ejus cavillandi studio: refellitur. Amor Philosophiæ eclesiasticæ, quem a Platone Aristoteles didicit. δ . Plutarchi testimonium elevatur. Ejus ἀουσασία. ϵ . Absurditas Platoni non impossibilis. ζ . Recentiorum Platoniorum testimonium non suffi-

ARGUMENTVM.

sufficiens. ζ. Obscuritas inextricabilis. Digressio de Scipionis Agnelli libro de ideis. Raritas libri, Argumenti levis tractatio. Scopus auctoris syncretismus Aristotelico-Platonicus. Ejus methodus. Paralogismi auctoris. Argumenta contra nostram sententiam. Responsio ad ea. Ejus sententia de ideis. §. VI. Quale objectum intellectus ideæ constituent? Intellectualia sola digna cognitione. Platoniorum testimonia. Ideæ verum objectum Sapientiæ et Philosophiæ. Discrimen inter utramque juxta mentem Platonis, a Laërtio et Iamblichio expositum. Philosophia cur notitia rerum divinarum vocetur? Senecæ locus parallelus. Fundamenta Doctrinæ Platonice α. emanatio animarum ex essentia divina. Fons hujus hypotheseos. Platonis effata. Hieroclis testimonium. Stoici quomodo a Platoniceis in hac re dissenserint? Plotinus et Ficinus notati. Plato ipse auditur. In Steuchum animam mundi cum Spiritu Sancto confundentem animadvertitur.

(b)

titur. Thomafius commendatur. β. Animam in fe habere omnium rerum ideas. Duplex recordatio apud Platonem, una ex origine divina animæ, altera ex migratione derivanda. γ. Lapsus animæ. Obscuritas Platonis notata. Plato ex propriis dictis illustratus. Corpus carcer et fepulchrum animæ. δ. Commendata reminifcentia. Animus tabulæ fcriptæ affimilatus. Platonis inconstantia et contradictio. In Aristotelis castra tranfit. Crifpus contra Serrani et Ficini allegorias commendatur. Media eluctandi a Platone propofita : vel moralia funt vel dialectica. Idea fummi boni. ς. VII. Quid Plato de *ἐννοίαις* five ideis umbratilibus in mente fubfiftentibus docuerit? Serrani expositio. Elegans fimile Platonis totam doctrinam per *ἀνακρίσεις* explicans. Summa dignitas doctrinæ de ideis apud Platonicos. Attici prolixus locus. ς. VIII. Ad reliquorum Philofophorum placita enarranda acceditur. Heracliti Physiologia. Perpetuus fluxus fenfibilium ab eo assertus.

ARGUMENTVM.

us. Consentientes Protagoras , Empedocles , Epicharmus , Homerus. Epicharmi de ea re fragmentum apud Laërtium. Ciceronis, Senecæ et Laërtii testimonia. Gottfr. Olearius laudatus. Aristotelis de ideis mens. Platonis ideis contradicit , easque nugacitatis accusat. Ipse Aristoteles , Atticus Platonicus , Cicero , Origenes testes producti. Conciliatores inter Platonem et Aristotelem. Porphyrii de hac re liber apud Suidam. Plures nominati. Argumentum contrarium ex natura Physiologiæ Aristotelicæ desumptum. §. IX. Aristoteles omnem formarum considerationem non proscripsit : Eas materiæ immerfas esse statuit. Plutarchi , Simplicii , et ipsius Aristotelis de eo testimonia. Anima ab illo cum nuda tabula comparata. Malæ conciliationes Platonis et Aristotelis refutantur. Quid Aristoteles de ideis mentalibus tradiderit? Eas non juxta naturam illarum , sed juxta sermonis sui indolem disposuit. Categoriæ. Prædicamentum

ARGVMENTVM.

habitus ex idiotismo Græcæ linguæ desumptum. Porphyrius de universalibus : Ea non ignoravit Aristoteles : Loca ejus producta. Rapini observatio. Ejus nimius erga Aristotelem amor taxatur. Recentiorum de Aristotelica circa primam mentis operationem doctrina judicia. Universalia ex Logica proscripta. Eorum numerus ineptus ; Falsum fundamentum. Categoriarum inutiles. Leges divisionis in iis violatæ : necessaria ommissa. Inutilis doctrina tota. §. X. Cynicorum de ideis sententia. Logica ab iis neglecta. Diogenes Platonis ideas ridens. Id Ammonius et Tzetzes Antistheni tribuunt. Eorum circa *έννοίας* doctrina exponitur. Insignis locus Plutarchi. Eas non nisi in mente existere tradiderunt : voces tamen ab ideis separatæ. §. XI. Sceptici de ideis , ut de aliis, nihil professi. Cum Heraclito fluxum rerum asseruere. Epicuri principium Physicum atomi : unde ideæ ex ejus Physiologia proscriptæ.

ARGVMENTVM.

scriptæ. Logicam contempsisse dicitur. Id de sola Stoicorum Dialectica intelligendum est. Sexti Empirici de ea re locus. Epicuri circa ideas in mente nostra sententia. Canones huc facientes tres. Anticipatio quomodo formetur ? quid ea sit ? quis ejus usus. §. XII. Summa dictorum. §. XIII. Romani Philosophi nihil novi tradiderunt. Eclecticis Varro et Horatius : Ciceronis philosophandi methodus, Academia quidem accedens, eclectica tamen magis, et media inter scepticam et dogmaticam philosophiam via.

SECTIO II.

§. I. **T**Ransitio ad placita Christianorum veterum. Platonismus Patrum. Egregius de eo locus Crispi. Cautela in hac re observanda accurate. §. II. Patres quidam idearum Platoniarum patroni. Petavius laudatus. Iustinus Martyr ideis delectatus : Platonem Mo-

sen expilasse et pervertisse statuit. Clemens Alexandrinus et Eusebius ad hanc classẽ revocati. Augustini de ideis sententia. Synesius Platonizans, qui sexum quoque in DEO somniat. Pseudo-Dionysio ideæ substantiæ mediæ inter Deum et res sensibiles: Maximi martyris explicatio. Ea longe a Dionysii mente abit. Duplicis generis ideæ a Dionysio assertæ. Recentiorum interpretationes rejiciuntur. Dionysius verbis modo male se exprimit ex sententia Petavii. Gnostico-
rum errores et Valentinianorum hæreses ex ideis Platoniciis derivatæ. Gregorii Palamæ error de divinis proprietatibus re ipsa a DEO distinctis. §. III. Scholastici Platonem non multum curantes. Ejus causæ: Græcæ linguæ ignorantia; odium erga mysticos Platonem diligenter legentes; defectus interpretationum Platonis ad seculi genium accommodatarum. Ludovici Vivis de ea re querela. Porphyrius prudenter omittit quæstionem de subsisten-

ARGUMENTVM.

sistentia propria universalium. §. V.
Bella Scholasticorum de universalibus.
Sectæ Nominalium et Realium inde
ortæ. Earum historia impedita. Ia-
cobi Thomassii de ea merita. Ejus
compendium apud Morhofium. Au-
ctor Sectæ Nominalium Rucelinus.
Ioannis Aventini de eo relatio. Po-
sterior explicatus. Petrus Abælardus Ru-
celini successor inter Nominales, mutat
aliquantum magistri sententiam. Inter-
mortuam Sectam restituit Occamus. In-
de exortæ lites in Academia Oxoniensi.
Nominales ex Gallia expulsi, in Ger-
mania recipiuntur. Hobbesius inter
Nominales relatus a Leibnizio. Rea-
lium fautores quidam Abælardi disci-
puli, Ioannes Saresberienfis, Domi-
nicani et Franciscani, Thomas Aqui-
nas, Ioannes Duns Scotus, alii. Pu-
gnæ Scholasticorum de universalibus
interdum cruentæ. Tubingensis et Pa-
risiensis scholæ istis litibus turbatæ. Va-
riæ Nominalium sententiæ. Epigramma
de Rucelino. Conceptuales a Nomi-
(b) 4 nalibus

nalibus proprie sic dictis diversi. Rea-
 lium discrepantes sententiæ a Saresbe-
 riense delineatæ. Sex genera eorum
 recensentur. §. VI. Comparatio hu-
 jus litis cum controversiis veterum de
 ideis. Cum Rabbinis perperam com-
 parantur a Caussino. Reales Spinozism-
 i accusati a Baylio et Buddeo. Ar-
 gumentum speciosum ex testimonio
 Abælardi. Cum Cabbalistis eorum-
 que Sephiroth collati. Logomachia
 Scholasticorum in hac controversia.
 §. VII. Reliqua Scholasticorum de
 prima mentis operatione commenta.
 Reformatio frustra a Valla, Nizolio et
 Ramo tentata. Nizolius inter Nomina-
 les relatus, peculiarem tamen fovet sen-
 tentiam. Ramus quid de universalibus
 statuerit? Melanchthon barba-
 rismum styli pellit, res
 non novat.

SECTIO III.

§. I. **I**Deæ ex Physica expulſæ. Ariſtotelici recentiores magni formarum fautores. Voëtii contra Regium hanc ob rem zelus. Hoſtes formarum ſubſtantialium. Cartefius caute eas inſuper habet. Majori vehementia ejus diſcipuli, aliique. In quo formam rerum ponant recentiores Phyſici. Robertus Boyle hac de re commendatus. Aliud principium alii quæſiverunt. Operatio mentis prima circa ideas ex Logica an proſcribenda ſit, diſceptatur inter Thomafium et Titium. Quid in hac ſeſtione tractandum.

§. II. Quid ſit idea? de origine idearum vexata quæſtio. Occaſio cum cauſa non eſt confundenda. Lockii obſervatio de eo commendata. Variæ ſententiæ Philoſophorum de origine idearum. Ariſtotelicorum proponitur: ſpecies emanare putant. Quid deſideretur in ea hypotheſi.

(b) 5 Altera,

ARGUMENTVM.

Altera, ideas a mente produci et creari. Roëllii et Hanschii de ea re mens. Quid aliis, maxime Leibnizio videatur? Difficultates in hac hypothesi. Tertia, animam percipere sine ideis, Arnaldi. Quid de ea moneri soleat? Quarta, Deum infundere vel creare ideas. Varia id ratione asseritur. Huc fautores systematis causarum occasionalium, et inter eos Connorius referuntur. Quatenus huc pertineat Leibnizius. Fautores hujus sententiæ in Belgio. Poireti de origine idearum sententia. Ideas placito DEI creari: DEI ideam fundo animæ infundi: intellectum conjunctione cum effluviis objectorum jungi et in ea mutari. Ideas pictas ab intellectu produci. Quinta opinio Malebranchii, omnes ideas videri in DEO. Occasio hujus sententiæ. Argumenta quibus probatur. Explicatio sententiæ. Lites hac de re ortæ inter Arnaldum et Malebranchium. Libri et argumenta utriusque recensentur.

ARGVMENTVM.

sentur. Reliqui Malebranchii adversarii. Non tamen eam sententiam totam rejicit Leibnizius. Cum veterum Philosophorum sententia comparatur. Optimum aliis visum circa originem idearum ignorantiam profiteri. §. III. Controversiæ de ideis innatis. Variæ eruditorum sententiæ. Cartesiorum, du Hamel, et Leibnizii hypotheses, innatas ideas asserentes. Eas omnes proscribit Lockius. Ejus argumenta et affectu. Sententia media Musæi et Buddei; ejus fundamenta. Quæstio de idea DEI innata. Cartesii argumentum ab illa desumptum pro existentia DEI: Non novum est, sed ab Anselmo Cantuariensi jam productum, et ab Aquinate rejectum. Paralogismi accusatur. Recentissimæ de eo lites. Quatenus ab aliis admittatur idea DEI innata? Poireti hac de re mens. §. IV. Reliqua de ideis. Sensationes quoque in ea doctrina explicatæ. Ideæ simplices an defini possint?

possint ? Negant plerique , affirmant suo modo Leibnizius et Syrbius. Ideæ substantia in concreto obscura est. Lockii de hac re verba. Quid ad ideam substantiæ requirat Leibnizius ? §. V. De ideis veris et falsis. Nullam dari in ideis veritatem , omnem esse in propositionibus Lockius asserit. Dissentiunt alii. Ad logomachiam tota quæstio inclinare videtur. Num credi possint, quorum nullam vel obscuram tantum habemus ideam ? Lites de hac quæstione inter Turretinum et Pfaffium. Vtriusque argumenta enumerantur. Leibnizii egregia observatio. §. VI. An dentur ideæ puræ ? Cartesiani affirmantes. Buddei opinio. Hobbesius negat. Quid per corpus intellexerit ? Defenditur a Gundlingio. Male se exprimit. Thomasi sententia. Associatio idearum a Lockio observata. §. VII. Epilogus.

Q. D. B. V.

Q. D. B. V.

HISTORIA PHILOSOPHICA
DE
IDEIS.

SECTIO I.

*De Philosophorum Veterum placitis
circa ideas.*

§. I.

INTER decantatissimas
veterum Philosophorum do-
ctrinas nulla ferme fuit, quæ
majori animorum contentione
fuit agitata, quam dogma de ideis.
Nam non solum, cum cognitionis
in intellectu humano modus expo-
nen-

nendus erat, explicabatur, verum etiam, quotiescunque de rerum omnium γενέσει & ἀρχαῖς, sive primis illis, unde omnia ortasunt, principiis sermo erat instituendus, quæ certe res frequentissime gentiles Philosophos exercuit, toties vel in subsidium incertæ, a revelationis lumine remotis Philosophis, sententiæ adhibebantur, vel ab aliis, tanquam summum rei caput & quasi πρῶτον ψεύδος contrariæ partis refutabantur & convellebantur. Quod prius a Platoniceis, & quodammodo ab Aristotelicis quoque, posterius a Cynicis, Stoicis, & Epicureis factum esse, in sequentibus demonstrabitur. Ne vero mox in limine offendamus, id quidem prænotasse non abs re erit, Logicam vocis ideæ significationem ab ea paululum deflectere, qua vocem hanc in Physiologia adhibuerunt veteres Philosophi. Illi enim, qui ideas tantopere adamarunt, per eas uni-
ver-

versalia rerum, propriaque essentiis principia intelligentes, a rerum conceptibus ideisque umbratilibus, de quibus in rationali Philosophia quædam tradiderunt, separabant, propriaque substantia gaudentes fingebant, hinc magis in Metaphysica & Physiologia universi, quam in Logica considerandas. Id quod probe notandum est, ne recentiorum circa eas placita, cum Veterum sententia comparantes, eadem esse somniemus, quæ ex auctorum suorum mente sunt longe diversissima.

§. II.

Primus, qui in Philosophiæ dogmatibus de ideis certi quid asseruit, easque ad summam dignitatem evehit, fuit Plato, quem tamen aliquantum Socrates, & magis quidem sobria præcessit ratione. Etsi enim negari haud facile potest, Philosophos quosdam barbaricos (a)

& Pythagoreos eandem fere circa substantias illas intellectuales & rerum creatarum exemplaria habuisse sententiam, quam Plato, multa ab iis edoctus, postea prolixius explicuit; Aristotelis tamen, (b) cui propter ætatem & testimonium *αὐτίκων* plurimum in hac re deferri debet auctoritatis, & post eum Ciceronis quoque & Augustini affirmatione certum est, primum Platonem fuisse, qui ideæ vocem ad ejusmodi substantias adplicuerit, & de iis ex instituto in expositione principiorum universalium fuerit philosophatus. Cujus rei occasionem Plato (c) post Socratem ex Heracliti sententia, omnia fluere, nec esse rerum sensibilibum certa principia asserentis nactus est, præsertim cum plerique ejus & superioris ætatis Philosophi eandem sententiam tuerentur, de qua in sequentibus prolixius dicendi erit locus. Cum itaque vir haud obesæ
naris

naris facile suboleret, scientiam, quæ rerum immutabilium est, cum hac hypothese, omnem prorsus cognitionis certitudinem in re naturali evertente consistere non posse, ejusmodi universalia excogitavit, vel potius a Barbaris & Pythagoreis suo modo jam asserta transumfit, quæ sensibilibus addita scientiæ locum darent, & quibus ideæ nomen, in hac certe significatione hætenus inauditum, imposuit.

(a) Vix enim aliud per Chaldæorum Jyngas intelligi potest, præsertim si ea, quæ hodie de eorum doctrina supersunt, monumenta consulamus. PLETHO enim τὰ νοητὰ εἶδη, *intelligibiles species*, PSELLVS δυναμεις τινὰς μετὰ τὸν πάλεινόν βυθόν, *potentias quasdam post profunditatem vel ex profunditate paterna* vocat. Quin, si ORACVLA consulamus, quæ sub ZOAROASTRIS nomine nota sunt, magis

inde confirmabitur hæc assertio. Ita enim v. 100. seqq.

Νῆς Πατὲρ ἐρρόιζῃσε νοήσας ἀκμήϊ βαλῇ
 Παμμόρφως ιδέας, πηγῆς δ' ἀπὸ μίας
 ἀποπλάσσει
 Ἐξέθορον* πατρώθεν γὰρ ἦν βαλήϊ τε τέ-
 λος τε.

Mens Patris striduit, intelligens in-
defesso consilio
Omniformes ideas, fonte vero ab
uno evolantes
Exsilierunt; a Patre enim erat &
consilium & finis.

Et v. 105.

Ἄλλ' ἐμερίσθησαν, νοερώ πνεῦ μοιρη-
 θεῖσαι
 Ἐἰς ἄλλας νοεράς, κόσμῳ γὰρ ἄναξ
 πολυμόρφῳ
 Προύθηκεν νοερὸν τύπον ἄφθιτον, & κατὰ
 κόσμον.
 Ἰχνος ἐπειγόμενος μορφῆς κατ' ἃ κόσ-
 μος ἐφάνθη,
 Πανόιαις ιδέαις κεχαλισμένος, ὧν μία
 πηγὴ δεσ.

Sed

*Sed divisa sunt, intellectualem ignem
sorte nata*

*In alias intellectuales, mundo enim
Rex multiformi*

*Proposuit intellectualem typum in-
corruptibilem non ordine,*

*Vestigium properans formæ, prout
mundus apparuit*

*Omnigenis ideis donatus, quarum
unus fons &c.*

Et v. 117. seqq.

Νοέμεναι Ἰυγγες πατέρθεν νοέσαι καὶ
αὐταὶ

Βελαῖς ἀφ' ἐγκλίσει κινέμεναι ὥς νοή-
σαι.

*Intellecta idea (Jynges) à Patre in-
telligunt & ipsæ,*

*Consiliis ineffabilibus motæ ut intelli-
gentes.*

Sed omnia hic consulenda sunt, una
cum iis, quæ Viri Celeberrimi, THO-
MAS STANLEIVS, & post eum JO.
CLERICVS in notis Philologicis ad Ora-
cula de hac re dixerunt. Cæcum enim

oportet esse, qui Platonis ideas hic non deprehendat. Modo hæc omnia Chaldaeorum sint, nec sint multa, si non plurima a Platoniceis ad magistri mentem iis supposita: cujus suspicionis admodum justæ, quin argumentorum robore non destitutæ disquisitio alterius loci est. Quod ad scholam Italicam attinet, eorum numeri cum Platonis ideis quam maxime conveniunt. Per eos enim similiter, ut Plato & ejus discipuli, intellexerunt τὰ ὅληως ὅληα, τὰ κατὰ ταυτὰ, καὶ ὡσαύτως αἰεὶ διατελέντια ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ εὐδέποτε τῶ εἶναι ἐξιστάμενα, εὐδὲ ἐπὶ βραχύ. Ταῦτ' ἂν εἴη τὰ αὔλα, καὶ ὧν κατὰ μετασίαν ἕκαστον λοιπὸν, τῶν ὁμονύμως ὄντων καλεσμένων τὸ δὲ τι λέγεται καὶ ἐςί: *Revera existentia, quæque secundum idem ac eodem semper modo sunt perfecta, & nunquam, ne minimo quidem temporis momento immutantur. Hac vero esse expertia materia, ac quorum per participationem cetera, quæ equivoce dicuntur esse, sunt ac dicuntur; ut ex Pythagora habet NI-*
COMA-

COMACHVS *in Arithmet.* Plura in hanc rem erudite cumulavit IO. SCHEFFERVVS *de Philos. Ital. c. VIII. p. 56. seqq.* ad quem, ne prolixiores simus, lectorem remittimus. Vnde & Epicharmus, qui fluxum sensibillum, æque ac reliqui, statuit, ejusmodi substantias, ex Schola Pythagorica desumtas (erat enim auditor Pythagoræ, vid. LAERT. *l. VIII. f. 76.*) adhibuit, hinc inter ejus carmina, quæ in rem suam transtulit Plato, & hoc refert DIOG. LAERT. *l. III. f. 10.*

Ἄλλ' αἰεὶ τοι θεοὶ παρῆσαν, καὶ ὑπέλ-
πον οὐ πώποκα

Τὰδε αἰεὶ πάρεσθ' ὅμοια, διὰ δὲ τῶν
αὐτῶν αἰεὶ.

*At semper Dii extitere, nec desierunt
esse unquam;*

*Hæc autem (creata) adsunt semper si-
milis, & per eadem semper subsistunt.*

Addatur JAMBLICH. *in vita Pythag.* passim, imprimis *c. 12. p. 65.* Ed. Ar-
cerii. Negari tamen non potest, ut

in se obscuram, ita incommodam quoque in applicatione ad ideas esse numerorum doctrinam. Quo sensu ARISTOTELES *Metaphysic. l. XIII. c. 4.* intelligendus videtur, quando doctrinam de ideis *μὴδὲν συνάπτεσθαι πρὸς τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν*, *minime numerorum naturæ correspondentem* vocat. Quis enim alia in re, cujus claram ipsi auctores & patroni notitiam nunquam affecuti sunt, expectabit?

(b) Aristotelis locus mox adducetur. CICERONIS est in *Bruto* s. *de Oratore* n. 10. ubi ita: *Has rerum formas appellat ideas, non intelligendi solum, sed etiam dicendi gravissimus auctor & magister Plato. Cui paria habet Academ. 2q. l. I. n. 30. Mentem volebant rerum esse judicem, solam censebant idoneam, cui crederetur, quia sola cerneret id, quod semper esset, simplex, uniusmodi, & tale, quale esset; hanc illi (Academici) ideam appellabant, jam a Platone ita nominatam, nos recte spe-*

speciem possumus dicere. AVGVSTI-
NVS vero de octoginta tribus *Quest. 2.*
XLVI. T. III. Opp. p. 388. Ed. Ba-
fil. ita prorsus in rem nostram : *Ideas*
primus appellasse perbibetur Plato ; non
tamen, si hoc nomen, antequam ipse in-
stitueret, non erat, ideo vel res ipsæ non
erant, quas ideas vocavit, vel a nullo
erant intellectæ, sed alio fortasse atque
alio nomine ab aliis atque aliis nuncupa-
tæ sunt. Licet enim cuique rei incogni-
tæ, quæ nullum habet usitatum nomen,
quodlibet nomen imponere. Vbi sanctus
Ecclesiæ Doctor, in Philosophiæ hi-
storia peritissimus, sine dubio ad ea di-
gitum intendit, quæ supra de Barbaris
& Pythagoreis monuimus, licet dubi-
tanter (& id quidem caute) in tanta
vetustissimorum monumentorum pari-
ter atque doctrinarum incertitudine in-
cedat. Succinunt ex recentioribus
Viri in hoc eruditionis genere præstan-
tissimi IACOBVS THOMASIVS in
diff. de ideis Platonis exemplaribus, dis-
sert. acad. 13. & JO. CLERICVS in
not.

not. ad Logicam P. I. c. I. §. 2. p. 10. Hinc perspicui non potest, quomodo verbis SERRANI T. III. *Opp. Platon. argum. in Parmen. p. 122.* sua constet veritas: Platonem non ex se invenisse hoc vocabulum, sed illud ab antiquis Philosophis transmississe. Quo cum consentit FRANCISCVS PATRICIVS *discuss. Peripat. T. III. l. V. p. 326.* qui multus in eo est, ut demonstret, doctrinam de ideis Platone una cum nomine esse antiquiorem, & a Pythagoreis, Chaldæis, Orpheo aliisque transumptam. Qui tamen, quod in Viro antiquæ Philosophiæ peritissimo merito mireris, ad Psellum, Proclum, ad oracula Zoroastris, ad Mercurii Pœmandrum, & hujus generis monumenta alia, sine dubio a Platonicis potiorrem partem conficta vel adulterata provocat. Opponi quidem posset pro Platone, Parmenidem & Timæum Locrum fuisse in hac doctrina Platonis magistros, vocemque pariter atque ipsam rem illum ab eis accepisse: nihil

hil tamen solidi contra tam clara vetustatis testimonia evincitur, cum nemo sit rerum Platonicarum tam ignarus, quem fugiat, Platonem sua dogmata, vel saltem verba viris illis, quos in dialogis colloquentes introducit, supposuisse. Cujus egregium nobis servavit testimonium LAERTIVS l. III.

segm. 35. Φασὶ δὲ Σωκράτην, ἀκῆσαντα τὸν Λύσιν ἀναγινώσκοντος Πλάτωνος, Ἑρμῶν, εἰπεῖν, ὡς πολλὰ μὲ καταψεύδεθ' ὁ νεάνισκος, ἐκ ὀλίγα γὰρ, ὧν ἐκ εἴρηκε Σωκράτης, γέγραφεν ἀνὴρ. *Ajunt, Socratem, cum Platonis Lysidem audisset recitari, prob Di immortales! dixisse, quam multa de me mentitur adolescens. Scripsit enim non pauca vir ille, quæ Socrates non dixit.* Paria asserit ATHENAEVS, quem citat ALDOBRANDINVS ab b. l. & l. XI. luculentius adhuc refert, Gorgiam & Phædonem pro suppositis ea quæ Plato dixit, agnovisse, immo addit: Παρμενίδη καὶ ἐλθεῖν εἰς λόγους τὸν τῷ Πλάτωνος Σωκράτην, μόλις ἢ ἡλικία συγχωρεῖ, οὐχ' ὡς καὶ τοιαῦτα εἰπεῖν, καὶ ἀκῆσαι λόγους: *Par-*
meni-

menidem cum Socrate Platonis confabulatum esse, atas vix permittit, nedum hos vel illos sermones edisseruisse aut audivisse. conf. MENAGIVS *ad l. c. Laërt. T. II p. 152.* Habet tamen, quod iterum moneat FR. PATRICIVS *l. c. p. 327,* in contrariam partem, Platonem scilicet ideæ vocem in hac doctrina non excogitasse. Quod ut confirmet, HIP. POCRATIS & POLYBII loca affert, quorum ille πολλὰς εἶναι ιδέας τῶν νοσημάτων, alter τέσσαρες ιδέας εἶναι τῆ ὑγείας dixit. Sed nimio contra Aristotelem pugnandi fervore abreptus Vir cetera eruditissimus, & summa in Philosophiæ veteris historia cognitione imbutus τῇ ὑποθέσει δουλεύει, obtortoque collo rapit, quicquid hic quoque invenerat, ut dicam Philosopho scriberet. Non enim negavit Aristoteles, linguæ patriæ cultor accuratissimus, nec quisquam alius, vocis ideæ existentiam ante Platonem, sed formas illas & exemplaria divina, æterna, substantialia ita Platonem primum appellasse, & ad
cam

eam doctrinam nomen transtulisse, voce illa *πρωτογενεως* asseruit. Id quod per adducta a Patricio loca non refellitur, ubi longe aliam significationem, nempe speciei, non diffitente ipso Viro doctissimo, habet. Conf. IAC. THOMAS. *Orat. XIII. l. c.*

(c) Narrat hoc clare ARISTOTELES *Metaphys. l. XIII. c. 4.* hunc in modum: συνέβη ἡ περὶ τῶν εἰδῶν δόξα τοῖς εἰπῶσι διὰ τὸ πεισθῆναι πρὸς ἀληθείας τοῖς Ἡρακλείοις λόγοις, ὥς πάντων τῶν αἰσθητῶν αἰεὶ ῥεόντων, ὥς εἴπερ ἐπισήμη τινὸς ἔσαι καὶ φρένησις, ἑτέρας δὲ τινὰς φύσεις εἶναι, παρὰ τὰς αἰσθητὰς, μένοντας, ἔ γὰρ εἶναι τῶν ῥεόντων ἐπισήμην. Ἀλλ' ὁ μὲν Σωκράτης τὰ καθόλου ἔ χωρὶς ἐποίησε, ἔδὲ τοὺς ὁρισμούς· οἱ δὲ ἐχώρισαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ιδέας πρωτογενευσαν· ὥς συνέβαινεν αὐτοῖς σχεδὸν τῷ αὐτῷ λόγῳ, πάντων ιδέας εἶναι τῶν καθόλου λεγομένων. *Contigit vero opinio de ideis illis, qui propterea, quod de veritate persuasi essent, adhaeserant Heracliti placitis,*

citis, quod sensibilia omnia semper fluant. Quod si igitur scientia alicujus rei vel prudentia sit, oportere alias quoque existere naturas permanentes prater sensibiles. Non enim fluentium dari scientiam. Verum Socrates quidem universalia non separata posuit, neque etiam definitiones. Illi vero separarunt, ac ejusmodi (universalia) ideas entium appellarunt. Quare fere accidit eis eadem ratione, ut omnium, quæ universaliter dicuntur, idee sint. Ex quibus Aristotelis verbis apparet I. Heracliti hypothesein: sensibilia omnia fluere, nec certi quid iis inesse, dedisse occasionem cogitandi de alio principio, quod constantem ponit & permanentem essentiam, adeoque scientiæ objectum esse potest. II. Socratem ista universalia non separasse & distincta ac separata entia fecisse, adeoque definitiones quoque rerum nondum enucleasse. III. Alios vero ea universalia separasse, ideasque vocasse, ita ut tot sint ideæ, quot rerum sensibilibus universalia prædicari possint.

sint. Platonem vero per τὸ οἱ δὲ intelligi ab Aristotele, alio loco luculenter innuit, quando *Metaphysic. l. I. c. 6.* hunc in modum scribit : Μετὰ τὰς εἰρημένους φιλοσοφίας ἡ Πλάτωνος ἐπεγένετο πραγματεία, τὰ μὲν πολλὰ τοῖς Πυθαγορείοις τούτοις ἀκολουθῶσα, τὰ δὲ καὶ ἰδία παρὰ τὴν τῶν Ἰταλικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν. Ἐκ νέεως γὰρ συγγενόμενος πρῶτον Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτέοις δόξαις, ὡς ἀπάντων τῶν αἰσθητῶν αἰεὶ ρεόντων, καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν ἐκ οὐσης, ταῦτα μὲν ὕστερον ἔτιως ὑπέλαβα. κ. τ. λ. *Post dictas Philosophias disciplina Platonis supervenit, in plerisque quidem istos secuta, quaedam autem propria quoque prater Italicam sententiam continens. Cum Cratylo enim a juvene conversatus, assuetusque Heracliti opinionibus, quod omnia sensibilia semper fluant, neque scientia de iis detur, hunc quidem in modum postea statuit, etc. Græca ipsa inspicienda sunt, Bessarionis enim interpretatio admodum obscura est: quem admodum etiam Averroës hujus loci sensum plane corrumpit, notatus propte-*

reca a PETRO GASSENDO *Exercit. parad. adversus Aristoteleos Exerc. III. §. 12. p. m. 37. seq.* Conf. LAERT. *l. III. segm. 6.* et quæ notat MENAG. *ad b. l. T. II. p. 139.* Edit. Wetsten. Nec ipse Plato diffiteri id potuit, qui sub Parmenidis persona ita ratiocinatur, *in Parmenide* Opp. *T. III. p. 135.* Edit. Ser-rani: Ἐι δὴ γέ τις αὖ μὴ εἰσὶν εἶδη τῶν ὄντων εἶναι, εἰς πάντα τὰ δὴ νῦν καὶ ἄλλα ταῦτα ἀποβλέψας, μὴ δὲ ὁρίσθαι εἶδος ἑνὸς ἐκάστω, καὶ ὅποι τρέψει τὴν διάνοιαν ἔξει, μὴ εἶναι ἰδέαν τῶν ὄντων ἐκάστω τὴν αὐτὴν αἰεὶ εἶναι. καὶ ἔτι τὴν τῷ διαλέγεσθαι δύναμιν παντάπασιν διαφθερεῖ. Quæ ita transtulit FICINVS Opp. Plat. p. 65, Ed. Basil. *Si quis species rerum existentium auferat, neque speciem ipsam uniuscuiusque distinguat, haud sane reperiet, quo convertat intelligentiam, cum non permiserit ideam uniuscuiusque rerum existentium eandem semper existere, et in hunc modum differendi etiam facultatem funditus subvertet.* Ex quibus verbis sole meridiano clarius patet, Platonem idearum exi-
sten-

stentiam ad scientiam & differendi facultatem necessariam existimasse.

§. III.

Ex Platone itaque certissimæ desumi debebant hujus doctrinæ definitiones, et hauriri idearum cognitio. Verum si fatendum, quod res est, tanta in hac materia laborat obscuritate, ut ex ejus dialogis, (*d*) iisque, ubi hypothesein hanc proposuit, locis vix certi perspicuique quid afferri possit. Quod ut Viri perspicacissimi non diffitentur, (*e*) ita suas quoque habet causas et origines. Arcani enim disciplinæ methodoque esotericæ adfuetus Plato (*f*), quam a barbaris Pythagoreisque didicerat, docendi rationem conservavit, quæque summa et maxime prima Philosophiæ suæ erant capita, obscurius & ita proposuit, ut initiatis, et suæ tantum disciplinæ adscriptis paterent.

Accedit, quod Plato, dicendi gravissimus auctor & magister, dum stili floridioris & Poëtici quærebat elegantiam, dicendique varietatem (g) copiamque, in re admodum subtili et abstractionibus tota innitente minus accurate loqui incommodeque haud raro sententiam exprimere coactus sit. Et huc illud quoque referendum est, quod ambigue sæpe loquatur, et ideæ vox apud eum sit πολύσημος. (h) Deinde multum quoque ad Platonis obscuritatem contulit disputandi ratio, qua, notante jam CICE-
RONE, (i) nihil ab eo certi dicitur, vel affirmatur, sed in utramque partem multa tantum disputantur. Cujus rei rationem haud ineleganter Vir quidam doctissimus (k) inde derivavit, quod magna ex parte operam Plato collocavit in traducendis, refellendis, defricandisque Sophistis. Unde natum, quod in dialogis plerisque per anfractuosas dispu-

disputationum ambages artificio singulari sibi invicem implicatas et innexas, in immensum ferme protracta differtationis serie, veri certique sitiens lector, cum, quod pro certo statuatur, nihil occurrat, in quo pedem figat, ac securus acquiescat, vix ac ne vix quidem deprehendere queat. Neque aberrabimus a vero, si et hanc causam obscuritatis esse dicamus, quod Plato sibi ipsi interdum haud satis constet, (l) admodumque fluctuet, quod et sæpius ei accidit, et in hac ipsa quoque de ideis sententia evenisse in sequentibus probabitur. Neque a recentioribus Platonis clariora, nec ab interpretibus meliora expectanda sunt, qui ut sensum clarum redderent, sua sæpe cogitata Platonis placitis supposuerunt. (m) Unde vel hoc tandem conficitur, omnem industriam ad conjecturas redire, idque pro Platonis sententia habendum esse, quod maxime reddi possit probabile. (d) In

not. ad Logicam P. I. c. I. §. 2. p. 10. Hinc perspicui non potest, quomodo verbis SERRANI *T. III. Opp. Platon. argum. in Parmen. p. 122.* sua constet veritas: Platonem non ex se invenisse hoc vocabulum, sed illud ab antiquis Philosophis transumisse. Quo cum consentit FRANCISCUS PATRICIVS *discuss. Peripat. T. III. l. V. p. 326.* qui multus in eo est, ut demonstret, doctrinam de ideis Platone una cum nomine esse antiquiorem, & a Pythagoreis, Chaldæis, Orpheo aliisque transumtam. Qui tamen, quod in Viro antiquæ Philosophiæ peritissimo merito mireris, ad Psellum, Proclum, ad oracula Zoroastris, ad Mercurii Pœmandrum, & hujus generis monumenta alia, sine dubio a Platonicis potiorrem partem conficta vel adulterata provocat. Opponi quidem posset pro Platone, Parmenidem & Timæum Locrum fuisse in hac doctrina Platonis magistros, vocemque pariter atque ipsam rem illum ab eis accepisse: nihil

hil tamen solidi contra tam clara vetustatis testimonia evincitur, cum nemo sit rerum Platoniarum tam ignarus, quem fugiat, Platonem sua dogmata, vel saltem verba viris illis, quos in dialogis colloquentes introducit, supposuisse. Cujus egregium nobis servavit testimonium LAERTIVS *l. III.*

segm. 35. Φασὶ δὲ Σωκράτην, ἀκῆσαντα τὸν Λύσιν ἀναγινώσκοντος Πλάτωνος, Ἑρακλεῖς, εἰπεῖν, ὡς πολλὰ μὲ καταψεύδεθ' ὁ νεάνισκος, ἐκ ὀλίγα γὰρ, ὧν ἐκ εἴρηκε Σωκράτης, γέγραφεν ἀνὴρ. *Ajunt, Socratem, cum Platonis Lysidem audisset recitari, prob Dii immortales! dixisse, quam multa de me mentitur adolescens. Scripsit enim non pauca vir ille, quæ Socrates non dixit.* Paria asserit ATHENAEVS, quem citat ALDOBRANDINVS *ab b. l. & l. XI.* luculentius adhuc refert, Gorgiam & Phædonem pro suppositis ea quæ Plato dixit, agnovisse, immo addit: Παρμενίδῃ καὶ ἐλθεῖν εἰς λόγους τὸν τῷ Πλάτωνος Σωκράτην, μόλις ἢ ἡλικία συγχωρεῖ, οὐχ' ὡς καὶ τοιοῦτος εἰπεῖν, καὶ ἀκῆσαι λόγους: *Par-*
meni-

not. ad Logicam P.I.c.I. §.2. p.10. Hinc perspicui non potest, quomodo verbis SERRANI *T.III. Opp. Platon. argum. in Parmen. p.122.* sua constet veritas: Platonem non ex se invenisse hoc vocabulum, sed illud ab antiquis Philosophis transsumisse. Quo cum consentit FRANCISCVS PATRICIVS *discuss. Peripat. T.III. l.V. p.326.* qui multus in eo est, ut demonstret, doctrinam de ideis Platone una cum nomine esse antiquiorem, & a Pythagoreis, Chaldæis, Orpheo aliisque transumptam. Qui tamen, quod in Viro antiquæ Philosophiæ peritissimo merito mireris, ad Pfellum, Proclum, ad oracula Zoroastris, ad Mercurii Pœmandrum, & hujus generis monumenta alia, sine dubio a Platoniciis potiorrem partem conficta vel adulterata provocat. Opponi quidem posset pro Platone, Parmenidem & Timæum Locrum fuisse in hac doctrina Platonis magistros, vocemque pariter atque ipsam rem illum ab eis accepisse: nihil

hil tamen solidi contra tam clara vetustatis testimonia evincitur, cum nemo sit rerum Platonicarum tam ignarus, quem fugiat, Platonem sua dogmata, vel saltem verba viris illis, quos in dialogis colloquentes introducit, supposuisse. Cujus egregium nobis servavit testimonium LAERTIVS *l. III.*

segm. 35. Φασὶ δὲ Σωκράτην, ἀκῆσαντα τὸν Λύσιν ἀναγινώσκοντος Πλάτωνος, Ἑρακλῆς, εἰπεῖν, ὡς ποθὰ μὲ καταψεύδεθ' ὁ νεάνισκος, ἔκ ὀλίγα γὰρ, ὧν ἔκ εἴρηκε Σωκράτης, γέγραφεν ἀνὴρ. *Ajunt, Socratem, cum Platonis Lysidem audisset recitari, prob Dii immortales! dixisse, quam multa de me mentitur adolescens. Scripsit enim non pauca vir ille, quæ Socrates non dixit.* Paria afferit ATHENAEVS, quem citat ALDOBRANDINVS *ab b. l. & l. XI.* luculentius adhuc refert, Gorgiam & Phædonem pro suppositis ea quæ Plato dixit, agnovisse, immo addit: Παρμενίδῃ καὶ ἐλθεῖν εἰς λόγους τὸν τῷ Πλάτῳ Σωκράτην, μόλις ἢ ἡλικία συγχωρεῖ, οὐχ' ὡς καὶ τοιάτῃς εἰπεῖν, καὶ ἀκῆσαι λόγους: *Par-*
meni-

menidem cum Socrate Platonis confabulatum esse, etas vix permittit, nedum hos vel illos sermones edisseruisse aut audivisse. conf. MENAGIVS *ad l. c. Laërt. T. II. p. 152.* Habet tamen, quod iterum moneat FR. PATRICIVS *l. c. p. 327.* in contrariam partem, Platonem scilicet ideæ vocem in hac doctrina non excogitasse. Quod ut confirmet, HIPPOCRATIS & POLYBII loca affert, quorum ille πολλάς εἶναι ιδέας τῶν νοσημάτων, alter τέσσαρες ιδέας εἶναι Ἰσὺ ὕγρῃ dixit. Sed nimio contra Aristotelem pugnandi fervore abreptus Vir cetera eruditissimus, & summa in Philosophiæ veteris historia cognitione imbutus τῇ ὑποθέσει δουλεύει, obtortoque collo rapit, quicquid hic quoque invenerat, ut dicam Philosopho scriberet. Non enim negavit Aristoteles, linguæ patriæ cultor accuratissimus, nec quisquam alius, vocis ideæ existentiam ante Platonem, sed formas illas & exemplaria divina, æterna, substantialia ita Platonem primum appellasse, & ad
cam

eam doctrinam nomen transtulisse, voce illa περσηγόρευσσε asseruit. Id quod per adducta a Patricio loca non refellitur, ubi longe aliam significationem, nempe speciei, non diffitente ipso Viro doctissimo, habet. Conf. IAC. THOMAS. *Orat. XIII. l. c.*

(c) Narrat hoc clare ARISTOTELES *Metaphys. l. XIII. c. 4.* hunc in modum:

συνέβη ἡ περὶ τῶν εἰδῶν δόξα τοῖς εἰπῶσι διὰ τὸ πεισθεῖναι πρὸς ἀληθείας τοῖς Ἡρακλειτείοις λόγοις, ὥς πάντων τῶν αἰσθητῶν αἰεὶ ῥεόντων, ὡς εἶπερ ἐπισήμη τινὸς ἔσαι καὶ φρένησις, ἑτέρας δὲ τινὰς φύσεις εἶναι, παρὰ τὰς αἰσθητάς, μένοντας, ἃ γὰρ εἶναι τῶν ῥεόντων ἐπισήμην. Ἀλλ' ὁ μὲν Σωκράτης τὰ καθόλου ἃ χωρεῖα ἐποίει, ἃ δὲ τοὺς ὁρισμούς· οἱ δὲ ἐχώρισαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ιδέας περσηγόρευσαν· ὥς συνέβαιεν αὐτοῖς σχεδὸν τῷ αὐτῷ λόγῳ, πάντων ιδέας εἶναι τῶν καθόλου λεγομένων. *Contigit vero opinio de ideis illis, qui propterea, quod de veritate persuasi essent, adbaferant Heracliti placitis,*

citis, quod sensibilia omnia semper fluant. Quodsi igitur scientia alicujus rei vel prudentia sit, oportere alias quoque existere naturas permanentes prater sensibiles. Non enim fluentium dari scientiam. Verum Socrates quidem universalia non separata posuit, neque etiam definitiones. Illi vero separarunt, ac ejusmodi (universalia) ideas entium appellarunt. Quare fere accidit eis eadem ratione, ut omnium, quae universaliter dicuntur, ideae sint. Ex quibus Aristotelis verbis apparet I. Heracliti hypothesein: sensibilia omnia fluere, nec certi quid iis inesse, dedisse occasionem cogitandi de alio principio, quod constantem ponit & permanentem essentiam, adeoque scientiae objectum esse potest. II. Socratem ista universalia non separasse & distincta ac separata entia fecisse, adeoque definitiones quoque rerum nondum enucleasse. III. Alios vero ea universalia separasse, ideasque vocasse, ita ut tot sint ideae, quot rerum sensibilium universalia praedicari possint.

sint. Platonem vero per τὸ οἱ δὲ intelligi ab Aristotele, alio loco luculenter innuit, quando *Metaphysic. l. I. c. 6.* hunc in modum scribit: Μετὰ τὰς εἰρημένας φιλοσοφίας ἡ Πλάτωνος ἐπεγένετο πραγματεία, τὰ μὲν πολλὰ τοῖς Πυθαγορείοις τούτοις ἀκολουθεῖσα, τὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ παρὰ τῶν Ἰταλικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν. Ἐκ νέεως γὰρ συγγενόμενος πρῶτον Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτείοις δόξαις, ὡς ἀπάντων τῶν αἰσθητῶν αἰετῶν, καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν ἐκ ὅσης, ταῦτα μὲν ὕστερον ἄνωγας ὑπέλαβε. κ. τ. λ. *Post dictas Philosophias disciplina Platonis supervenit, in plerisque quidem istos secuta, quaedam autem propria quoque prater Italicam sententiam continens. Cum Cratylo enim a juvene conversatus, assuetusque Heracliti opinionibus, quod omnia sensibilia semper fluant, neque scientia de iis detur, hunc quidem in modum postea statuit, etc.* Græca ipsa inspicienda sunt, Bessarionis enim interpretatio admodum obscura est: quemadmodum etiam Averroës hujus loci sensum plane corrumpit, notatus propterea

rea a PETRO GASSENDO *Exercit. parad. adversus Aristoteleos Exerc. III. §. 12. p. m. 37. seq.* Conf. LAERT. *l. III. segm. 6.* et quæ notat MENAG. *ad b. l. T. II. p. 139.* Edit. Wetsten. Nec ipse Plato diffiteri id potuit, qui sub Parmenidis persona ita ratiocinatur, *in Parmenide* Opp. *T. III. p. 135.* Edit. Ser-rani: 'Εἰ δὴ γέ τις αὖ μὴ εἰσὶν εἶδη τῶν ὄντων εἶναι, εἰς πάντα τὰ δὴ νῦν καὶ ἄλλα ταῦτα ἀποβλέψας, μὴ δὲ ὁριεῖσθαι εἶδος ἐνὸς ἐκάστω, καὶ δὲ ὅποι τρέψει τὴν διάνοιαν ἔξει, μὴ εἰὼν ἰδέαν τῶν ὄντων ἐκάστω τὴν αὐτὴν αἰεὶ εἶναι. καὶ ἔτι τὴν τῷ διαλέγεσθαι δύναμιν παντάπασιν διαφθερεῖ. Quæ ita transtulit FICINVS Opp. *Plat. p. 65.* Ed. Basil. *Si quis species rerum existentium auferat, neque speciem ipsam uniuscujusque distinguat, haud sane reperiet, quo convertat intelligentiam, cum non permiserit ideam uniuscujusque rerum existentium eandem semper existere, et in hunc modum differendi etiam facultatem funditus subvertet.* Ex quibus verbis sole meridiano clarius patet, Platonem idearum existi-

sten-

stentiam ad scientiam & differendi facultatem necessariam existimasse.

§. III.

Ex Platone itaque certissimæ desumi debebant hujus doctrinæ definitiones, et hauriri idearum cognitio. Verum si fatendum, quod res est, tanta in hac materia laborat obscuritate, ut ex ejus dialogis, (*d*) iisque, ubi hypothesein hanc proposuit, locis vix certi perspicuique quid afferri possit. Quod ut Viri perspicacissimi non diffitentur, (*e*) ita suas quoque habet causas et origines. Arcani enim disciplinæ methodoque esotericæ adfuetus Plato (*f*), quam a barbaris Pythagoreisque didicerat, docendi rationem conservavit, quæque summa et maxime prima Philosophiæ suæ erant capita, obscurius & ita proposuit, ut initiatis, et suæ tantum disciplinæ adscriptis paterent.

Accedit, quod Plato, dicendi gravissimus auctor & magister, dum stili floridioris & Poëtici quærebat elegantiam, dicendique varietatem (*g*) copiamque, in re admodum subtili et abstractionibus tota innitente minus accurate loqui, incommodeque haud raro sententiam exprimere coactus sit. Et huc illud quoque referendum est, quod ambigue sæpe loquatur, et ideæ vox apud eum sit πολυσήμη. (*b*) Deinde multum quoque ad Platonis obscuritatem contulit disputandi ratio, qua, notante jam CICE-
 RONE, (*i*) nihil ab eo certi dicitur, vel affirmatur, sed in utramque partem multa tantum disputantur. Cujus rei rationem haud ineleganter Vir quidam doctissimus (*k*) inde derivavit, quod magna ex parte operam Plato collocavit in traducendis, refellendis, defricandisque Sophistis. Unde natum, quod in dialogis plerisque per anfractuosas
 dispu-

disputationum ambages artificio singulari sibi invicem implicatas et innexas, in immensum ferme protracta dissertationis serie, veri certi que sitiens lector, cum, quod pro certo statuatur, nihil occurrat, in quo pedem figat, ac securus acquiescat, vix ac ne vix quidem deprehendere queat. Neque aberrabimus a vero, si et hanc causam obscuritatis esse dicamus, quod Plato sibi ipsi interdum haud satis constet, (l) admodumque fluctuet, quod et sæpius ei accidit, et in hac ipsa quoque de ideis sententia evenisse in sequentibus probabitur. Neque a recentioribus Platonis clariora, nec ab interpretibus meliora expectanda sunt, qui ut sensum clarum redderent, sua sæpe cogitata Platonis placitis supposuerunt. (m) Unde vel hoc tandem conficitur, omnem industriam ad conjecturas redire, idque pro Platonis sententia habendum esse, quod maxime reddi possit probabile. (d) In

(d) In *Parmenide* et *Timæo*, quibus addendus *liber VI. de Republica.*

(e) IO. SERRANVS enim *Platonis de ideis doctrinam obscurissimam, et maximis difficultatum salebris involutam* vocat in *Argum. in Timæum* T. III. *Opp. Platonis* p. 3. cui succinunt GER. IOANN. VOSSIUS de *Philosophorum Sectis* c. XII. §. II. T. III. *Opp. p.* 301. ubi fatetur : *Platonem ambigue vel obscurius de ideis plerumque locutum esse ;* & IO. GEORG. PASCHIVS *Introduct. in rem liter. moral. Veterum* c. I. §. 16. suffixa tr. de *variis modis tradendi moralia* p. 533. qui, *doctrina*, inquit, *de ideis apud Platonem multis laborat difficultatibus, cum de illis ambigue et obscurius plerumque locutus sit.* Add. IACOB. THOMASIVS loco supra citato.

(f) Disciplinam arcani, five arcanam docendi occultandique sublimiores

res doctrinas rationem apud Barbaros, Pythagoreosque Philosophos floruisse, nemo negaverit, qui Historiam philosophicam vel per transennam inspexerit, consulendique sunt, quos nominarunt Germaniæ nostræ Varrones IO. ALBERT. FABRICIVS in *Bibliograph. antiquar. c. XXI. §. 5. p. 622.* & CHRISTOPH. MATTH. PFAFFIVS *Primit. Tubing. T. II. p. 150.* Et de Pythagoreis quidem videndus LAERTIVS *l. VIII. §. 15.* apud quem fatentur, *μη εἶναι πρὸς πάντας πάντα ῥήματα, non esse omnia exponenda omnibus*, unde λόγος ἀπορρήτος præcipue doctrinam de Deo vocari PROCLVS *ad Platonem* observavit. Imprimis notandus est egregius locus, quem eruditissimus MENAGIVS in *not. ad l. c. Laërt.* ex CLEMENT. ALEXANDR. *l. V. Stromat.* affert, ubi versatissimus in veterum Philosophorum historia hic Ecclesiæ Doctor refert, Ἰππαρχὸν τὸν Πυθαγόρειον, αἰτίαν ἔχοντα γράψασθαι τὰ τῷ Πυθαγόρῃ σοφῶς, ἐξελασθῆναι τῆς διατρι-

ἔης, καὶ σήλην ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι διὰ νεκρῶν·
διὸ καὶ ἐν τῇ βαρβάρῳ φιλοσοφίᾳ νεκρὸς καλεῖ-
σι τὰς ἐκπεσόντας πάθεσι τοῖς ψυχικοῖς.

*Hipparchum Pythagoreum accusatum ,
quod aperte scripsisset decreta Pythagore ,
expulsum fuisse ex schola , et ob id ipsum
tanquam mortuo positam columnam fuisse .
Quocirca etiam in barbara Philosophia
vocant mortuos , eos qui exciderunt a
dogmatibus , & mentem subjecerunt ani-
mae perturbationibus . Vbi ad recte in-
telligenda ultima verba eleganter Vir
acutissimus monet , morem fuisse Py-
thagoreis cenotaphia ponendi iis , qui
ex disciplina sua defecerant , et arca-
niora dogmata in vulgus emisserant .
Verum consulendus hic IO. SCHEFF-
ERVS in laudatissimo opere de nat.
& constit. Philos. Ital. c. X. XI. p. 28. seqq.
Plato itaque Philosophiam colens τὰ
πολλὰ τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολυθῆσαν , in
plerisque Pythagoreos sequentem , ut
ARISTOTEL. Metaph. l. I. c. 6. refert,
haud raro huic methodo Philosophiam
suam attemperavit , notatus ideo a
GER.*

GER. IO. VOSSIO *de sect. Philos. c. XII. §. 16. T. III. opp. p. 301.* ubi etiam exemplum adducitur. Nec obscure id prodidit ipse PLATO in *Timæo Opp. T. III. p. 28.* ubi sub Timæi persona : Τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τᾶδε τὰ παντὸς εὐρεῖντε ἔργον, καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. Quæ haud incommode ita transtulit SERRANVS : *Illum quidem quasi parentem hujus universitatis invenire difficile, et quum jam inveneris, indicare in vulgus nefas. Conf. Ep. VII. T. III. opp. p. 341. & quæ collegit Cl. M.G. HANSCHIVS de Enthusiasmo Platon. Sect. IV. §. 7. p. 50. seq.* Mirum itaque haud est, Platonis placita τοῖς ἀμυήτοις esse obscuriora.

(g) Platonem eloquentiæ laudem quæsiuisse, et fuisse quoque affecutum, res est satis nota, legentibusque ejus scripta ubivis obvia, unde dictum illud : Jovem Platonis lingua usurum, si Græce loqui vellet. Fecit tamen hæc eloquentiæ affectatio,

ut præter abundantem nimis orationis numerum poeticis quoque, et id quidem satis audacter, indulgeret metaphoris. Id quod in rebus tam abstractis haud exiguum parit obscuritatem. Satius enim est, cum Aristotele aliqua non satis Attice proferre, quam cum Platone in rebus Philosophicis magis dictione lascivire, quam in comoedia. conf. VOSSIVS *l. c. §. 15.* Doctrinam vero hanc esse admodum in se quoque difficilem ipse fatetur PLATO sub persona *Parmenidis T. III. Opp. p. 135.* Δοκεῖ ἀνδρὲς πάνυ μὲν ἐφυσθεῖν εἶναι τὰ δυνησομένα μαθεῖν, ὡς ἐστὶ γένος τι ἐκάστω, καὶ ἡσία αὐτὴ καθ' αὐτήν· ἔτι δὲ θαυμαστοτέρη, τὰ εὐρησοντος καὶ ἄλλω δυνησομένω διδάσκει πάντα ταῦτα ἱκανῶς διευκρινησάμενον. *Videtur Viri admodum ingeniosi esse, percipere posse, quodnam sit ipsum per se cujusque, et ipsa secundum se essentia cujusque, nec non mirabilioris officium Viri esse, hac postquam invenerit, alios docere posse, sufficienter omnia differentem.*

(b) Lu-

(b) Luculenter ea , quæ diximus, probat DIOGENES LAERTIVS l. III. *segm.* 63. ubi de Platone ait : Ὀνόμασι κέχρηται ποικίλοις, πρὸς τὸ μὴ εὐσύνοπτον εἶναι τοῖς ἀμεθέσι τὴν πραγματείαν. *Nominibus utitur variis, ut ne illius opera imperitis et rudibus conspicua sint.* Ad quem locum quæ MENAGIVS notavit, admodum digna sunt, quæ consulantur. Inde enim discimus, hanc quoque causam fuisse, cur plures lexicon Platoniarum phrasium conscriberent. Cæterum et SVIDAS fatetur, *in voce* Φαῦλος : Πλάτων κέχρηται ἐπὶ ἀναφερόντων σημαυνομένων τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι. *Plato utitur in diversis significationibus iisdem nominibus.* Et hoc in præsentī quoque evenit materia. Teste enim LAERTIO l. c. *segm.* 64. Πλάτων χεῖται καὶ ταῖς ἐναντίαις φωναῖς ἐπὶ τῇ αὐτῇ καλεῖ τὴν ιδέαν, ὅτε κινούμενον, ὅτε μένον, καὶ ταυτὸ, καὶ ἓν, καὶ πολλὰ. *Utitur contrariis vocibus, ut idem significet. Ideam appellat, quod neque movetur, neque manet, & idem, & unum, & multa.*
 Et

Et paulo ante : Πολλάκις καὶ Διαφέρεισιν
 ὀνόμασιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σημανομένῃ χρῆται.
 Τὴν οὖν ιδέαν καὶ εἶδος ὀνομάζει, καὶ γένος,
 καὶ παράδειγμα, καὶ ἀρχὴν καὶ αἰτίον. *Sa-
 pius quoque diversis utitur Plato nomi-
 nibus in eadem re significanda. Ideam
 enim ὃ speciem nominat, ὃ genus, ὃ
 exemplar ὃ principium, ὃ causam.*

(i) *2q. Academ. l. I. n. 46. in Pla-
 tonis libris nihil affirmatur, ὃ in utram-
 que partem multa differuntur, de omni-
 bus queritur, nihil certi dicitur. De-
 lineavit egregie hanc in Platone occu-
 rentem difficultatem Illustrissimus olim
 Abrincensium Præsul PETR. DAN.
 HVETIVS, in cogitat. miscellaneis, quæ
 post ejus mortem sub Huetianorum
 nomine prodire p. 218. hunc in mo-
 dum : il est aisé de former un jugement
 fixe et certain de ses dogmes : il n'a
 point de methode réglée pour traiter les
 matieres : il ne donne presque aucunes de-
 finitions ni divisions ; ou s'il le fait, c'est
 avec une obscurité affectée, pour ne se
 point*

point de partir de ce grand principe de l'Académie sur l'incertitude de nos connoissances , et sur la foiblesse de l'esprit humain. S'il n'a donc point eu de methode , ce n'est pas , qu'un genie si élevé ne connût le prix de la methode , lui , qui a si bien entendu l'usage d'analyse ; mais il a cru inutile de raisonner methodiquement , pour parvenir de connoissances , qui sont hors de la portée de nôtre esprit. Sa methode donc est de n'en point avoir , et de traiter les questions problematiquement , de faire voir le fort & le foible de diverses opinions , d'exposer toutes les raisons de douter , et de renvoyer son lecteur plus instruit et plus incertain qu'il n'étoit.

(k) Cel. Jurisconsultus IO. NICOL. HERTIVS *Opusc. de select. et rarioribus ex Jurisprud. univers. argumentis. T. I. p. 42. seqq.* Non tamen hoc eo extendendum est , ac si unicus scopus Platonis fuerit , Sophistas more Academico deridendos dare. Sæpe enim
pro-

propriæ hypotheseos decreta inserit, & quid sentiat, attentum lectorem præter expectationem docet. Et observavit quidem jam LAERTIVS L. III. *segm. 51.* ὅτι πολλὰ ζήτησις ἐστὶ, καὶ οἱ μὲν φασὶν, αὐτὸν δογματίζειν, οἱ δὲ οὐ. *Quod multa sit contentio, cum alii dicant dogmaticum fuisse, sive dogmata protulisse, aliis negantibus, quod deinde latius persequitur. Vbi recte ALDOBRANDINVS in notis ad h. l. in affirmativam abit sententiam, eamque rationibus firmat. Rarius tamen, & obscurius, quam par erat, Philosophiæ suæ decreta exposuit Plato. Cæterum quam perosa fuerit sanis Philosophis Sophistarum gens, et quam libenter eorum strophas artificiosa disputatione, imprimis vero prudenti ἐποχῇ & prætenfâ ἀκαταλεψία everterint, tota Græcanicæ Philosophiæ historia loquitur. Vti enim illi de quavis materia in utramque partem differere posse gloriabantur, cuius rei auctores facit CICERO Prodicum Chium, Protagoram*

goram & præcipue Leontinum Gorgiam *de Oratore l. III. n. 128. seqq. l. I. n. 103.* ita iis imprimis Sapientissimus Socrates teste EODEM *l. c.* obviam ivit, eamque disputandi cum illis rationem iniit, ut illum, contra quem disputaret, suis verbis testem falsitatis errorisque haberet; quæ res Sophistas admodum excruciauit. Testatur id Epictetus apud ARRIANVM *l. II. c. 12.* ubi de Socrate ait: Ἀυτὸν ἠνάγκαζε τὸν περὶ διαλεγόμενον αὐτῷ μαρτυρεῖν, ἄλλῃ δὲ ἀδενὸς ἐδεῖτο μάρτυρος. Τῷ γὰρ ἔν ἕξην αὐτῷ λέγειν, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας ἔω χαιρεῖν, αἰεὶ δὲ τῷ ἀντιλέγοντι ἀρεῖμα μάρτυρα. *Eum, quocum colloquebatur, cogebat esse testem contra se ipsum, nec ullo alio teste indigebat. Itaque licebat ei dicere: valeant reliqui omnes, satis semper mihi est, habere testem eum, qui mihi contradicit.* Eadem vestigia secutus Plato, Socratem sæpissime ita disputantem introduxit. vid. *de Republ. l. VI. T. II. Opp. p. 494. Conf. IO. CLERICVS Art. Crit. P. II. S. I. c. 17. §. 4. p. 340.*
 Adde,

Adde, si placet, quæ de Pyrrhonis & aliorum contra Sophistas studio diximus *Miscellan. Lipsiens. Tom. V. p. 243. seqq.*

(l) Reprehendit hoc in Platone CYRILLVS ALEXANDRINVS l. II. *contra Jul. p. 66.* his verbis: Ἰδέας ποτὲ μὲν ὑπάρχουσας, καὶ ὑφιστάμεναι καθ' ἑαυτὰς διασχυρίζεται Πλάτων, ποτὲ δὲ καὶ ἐννοίας εἶναι τῇ Θεῷ διορίζεται. Πλὴν ὅπως περ ἂν ἔχοις καὶ τοῖς αὐτῷ μαθηταῖς ἀπαράδακτον εἶναι φασὶ ἐπὶ τῷ δὲ λόγον οἱ τὰντα τεχνῶνται. *Ideas interdum substantias esse, ac per se subsistentes affirmat Plato: alias Dei notiones esse definit. Verum quomodo se res habet, etiam illius discipulos non approbasse dicunt ejus rei periti. Aliam probationem infra dabimus.*

(m) Commentatores Platoni non defuisse in vulgus notum est, et Vir πολυμαθέςατος IO. ALB. FABRICIVS in præstantissimo opere *Bibliotheca Græca* satis prolixè exposuit. Quod si tamen

men eos cum ipso Platone, iisque, qui ætate ei proxime accesserunt, compareremus, facile concedemus, quod dictum est, eos Platonem ita fuisse interpretatos, in hac præsertim doctrina, ut ipsis videbatur veritati consentaneum. Unde eos, non quid Plato dixerit, sed quid dicere debuerit, exposuisse accurate judicat IO. CLERICVS in *not. ad Orac. Zoroastris in Hist. Phil. Orient. Stanleji*. Quod ad interpretes Platonis Latinos attinet, Marsilius Ficinus, & Ioannes Serranus eruditorum teruntur manibus. Quorum primus multam quidem Platonice Philosophiæ, Platonisque operibus impendit operam, indeque magnam laudem meruit; vid. THOM. POPE-BLOVNT *Censur. celebr. auctor. p. 492*. Sæpe tamen, ubi litera sententiæ suæ non favet, nescio quæ mysteria allegorarum subsidio quærit, totusque Platonis amore captus est; unde ei non omnino fidendum esse monet FRANCISC. PICVS de *Vanit. Astr. l. V. c. 6*.

C

et

et post eum IO. BAPTISTA CRISPVS in rarissimo opere *de Etbnicis Philosophis caute legendis*, cujus tamen primum tantum quinarium *de Platone caute legendo* nobis dedit, *Distrib. II. l. VI. p. 270.* qui quoque in præfatione operis eundem haud obscure una cum Steucho Eugubino, licet nomine non appellatum pungit. Cujus verba eo magis libet hic afferre, quia non tantum rei lucem affundunt, sed & liber paucissimorum manibus teritur, quin et viris rei literariæ longe peritissimis ignotus est, non tamen MORHOFIO, id quod in doctissima hujus libri recensione putat Cel. HEVMANNVS *Act. Phil. Vol. II. p. XII. p. 922.* fecit enim ejus mentionem in *Polybist. liter. T. II. l. II. p. I. c. 11. §. 8. p. 212.* licet satis appareat, eum notitiam hujus auctoris ex SAM. PARCKERI *Censura Philosophiæ Platonice*, eum vehementer commendante, hausisse, & vix propriis oculis usurpasse. Ita vero loco citato: *Videmus, et alieno quidem peri-*

periculo non ita pridem experti sumus, quamvis ab antiquis morem ductum temporibus, Platonis verborum atque sententiarum talem interpretandi usum, atque ita religiose a quibusdam fuisse observatum, ut nihil ab eo, (esto quamvis exorbitans) dictum sit, quod allegoriarum machinis ad rectum sensum non perducatur. Quod vero ad Serranum attinet, is in curandis Platonis scriptis fidem et accurationem instituto parem minime attulisse visus est, præsertim cum contra fidem omnium seculorum Platonis dialogos scholastica methodo disponderet, argumenta dialogorum confunderet, neque tamen secus ac alii allegorice explicaret, quæ non intellexit. Verum consulendus est de utroque CLAUDIUS FLEVRY diss. de Platone ad calcem libri de meth. stud. p. 296. seqq.

§. IV.

Huc tamen, si accurate attenderimus, cuncta redeunt. Ideæ
C 2 Pla-

Platoni sunt æterna rerum sensibilibus exemplaria et formæ, quæ propria substantia gaudent, et ratione atque intelligentia suo modo continentur. (n) Has rerum creaturarum species vel DEI, vel hominis respectu considerandas esse voluit, ita, ut illi quasi sint exemplares, hisce scientificæ. Quod ad primum modum attinet, introduxit Plato mundum creantem et exornantem DEUM, qui ex materia semper et ab æterno (o) necessario existente libere mundum fabricatus est. Quod ut effectui daret summus ille opifex, produxit, secundum mentem Platonis, ex se ejusmodi formas speciesque, easque propria sibi que constanti substantia donavit, ut eas in condendis rebus sensibilibus intueretur: quemadmodum pictores expressam imaginem intueri solent, ut ejus similitudinem forment. Et ad hujus mundi intelligibilis spe-

speciem condidit ille summus artifex mundum sensibilem , et formavit præexistentem nudamque materiam , in infinitas specierum creaturarum varietates. Haud aliter (*p*) ac architectus ex lignis lapidibusque , qui jam debent esse præsto , ad exemplar , quod mente formavit , & deinde depinxit , vel similitudine expressit , ædificium solet extruere.

(*n*) Audiendus ante omnes ipse PLATO , qui in *Tímao* varia de hac rehabet. Nam *T. III. Opp. p. 28. f.* ait :

Τό , δε ἐπισκεπτέον περὶ αὐτῆς (κόσμου) πρὸς πότερον τῶν παραδειγμάτων ὃ τεκταίνόμενος αὐτὴν ἀπειργάζετο , πότερον , πρὸς τὸ κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον , ἢ πρὸς τὸ γεγονός· εἰ μὲν δὴ καλός ἐστιν ὁ , τε κόσμος , ὅ , τε δημιουργὸς ἀγαθός , δῆλον , ὡς πρὸς τὸ αἰδίων ἔβλεπεν , εἰ δὲ (ὃ μὲν εἰπεῖν τινὶ θέμις) πρὸς τὸ γεγονός. Παντὶ δὲ σαφές , ὅτι πρὸς τὸ αἰδίων. *Illud consideran-*

dum est de universo, ad quod exemplar opifex illud sit architectatus effeceritque; an ad illud, quod earum est rerum, quæ eodem modo semper habent, quod semper unum et idem et sui simile, an ad id, quod generatum ortumque discimus. Atqui si pulcher est hic mundus, si bonus est ejus opifex, perspicuum est, ipsum ad sempiternum illud exemplar respexisse, sin minus, (quod dictu quidem nefas est) generatum exemplar sibi proposuit. At quilibet sane perspexerit, sempiternum exemplar sibi proposuisse. Et in eodem dialogo: ὁμολογητέον εἶναι, τὸ κατὰ ταυτὰ ἔχον εἶδος ἀγέννητον, καὶ ἀνώλεθρον, ἔδὲ εἰς ἑαυτὸ εἰσδεχόμενον ἄλλο ἄλλοθεν, ἔτε αὐτὸ εἰς ἄλλο ποιοῦν, ἀόρατον δὲ καὶ ἄλλως ἀναίσθητον τῷτο ὃ δὴ νόησις εἰληχεν ἐπισκοπεῖν. Necesse est, esse speciem, quæ semper eadem sit, sine ortu atque interitu, quæ nec in se accipiat quidpiam aliud aliunde, nec ipsa procedat ad aliud quidpiam, sensuque corporis nullo percipiatur, atque hoc est, quod ad solam intelligentiam pertinet. In Parmenide vero
T. III.

*Tom. III. p. 135. ὡς ἐστὶ γένος τὶ ἐκάσθε, καὶ ἕστια αὐτὴ καθ' αὐτήν. Est genus rei uniuscujusque, & essentia ipsa, ex se ipsa. conf. ib. p. 132. & in Timæo Locro de anima mundi p. 93. Plura ex Platone in utroque hoc dialogo occurrentia non cumulamur. Eadem ratione præter Clementem Alex. modo adductum not. 1. accurate CICERO de Oratore n. 10. Platonis mentem expressit: *Has rerum formas appellat ideas Plato, easque gigni negat, et ait, semper esse, ac ratione et intelligentia contineri.* Attici Platonici locum mox producemus. ALCINOVS vero de *Doctrina Platonis c. 9.* hunc in modum: Ἐστὶ δὲ καὶ ἡ ιδέα ὡς μὲν πρὸς θεὸν, νοήσις αὐτῇ, ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς, νοητὸν πρῶτον, ὡς δὲ πρὸς τὴν ὕλην, μέτρον, ὡς δὲ πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον παράδειγμα, ὡς δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξεταζομένη, ἕστια. Καθόλου γὰρ πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπίνοιαν πρὸς τὶ ὀφείλει γίνεσθαι. ὥσπερ εἰ ἀπὸ τινὸς τι γένοιτο, ὡς ἀπ' ἐμῆ ἢ ἐμῇ εἰκὼν, δεῖ τὸ παράδειγμα*

προϋποκεισθαι· εἴτε καὶ μὴ εἴη ἄξω τὸ παρὰ-
δειγμα, πάντα πάντως ἕκασον ἐν αὐτῷ παρὰ-
δειγμα ἰσχὸν τῶν τεχνιτῶν τὴν τούτου μορ-
φὴν τῇ ὕλῃ περιτίθουσιν. Ὁρίζονται δὲ τὴν
ιδεάν παρὰδειγμα τῶν κατὰ φύσιν αἰώνων.

Est autem idea, quod ad DEum attinet, notio DEI, ad nos vero, primum intelligibile, ad materiam, modus, ad mundum hunc, qui in sensus cadit, exemplar, ad se ipsum vero, essentia. Quicquid enim adhibito fit intellectu, ad aliquid referri necesse est. Quemadmodum si aliquid ab aliquo fiat, ut a me mei ipsius imago, ejus exemplar poni prius oportet. Etsi externum nullum sit, unusquisque artifex in se ipso id primum concipiens, ejus dein formam in materiam transfert. Definiunt autem ideam exemplar æternum eorum, quæ sunt secundum naturam, etc. Add. loca jam adducta, et LAERTIVS l. III, segm. 77. seqq. Ex dictis jam facile patet, recte supra ideam ex mente Platonis fuisse definitam, eumque peculiare substantias propria essentia per se æternum subsistentes

stentes intellexisse, id quod propter ea, quæ in sequentibus dicentur, admodum est notandum.

(ο) Id quidem luculenter evincunt testimonia, ex quibus innotescit, Platonem materiam (non tamen mundum, quem in tempore genitum multa eloquentia in Timæo demonstrat) æternam semperque existentem fecisse. Clare enim in *Timæo Locro T. III. Opp. p. 94.* asseritur: Ταυτὰν τὰν ὕλην αἰδίων μὲν ἔφα, οὐ μὰν ἀκίνατον, ἄμορφον δὲ καθ' αὐτὰν καὶ ἀσχημάτιστον, δεχομένην δὲ πᾶσαν μορφάν. *Hanc materiam agebat (Timæus Locrus) esse sempiternam, non vero immobilem; & ab omni forma et figura per se immunem et liberam, quaslibet tamen formas recipientem.* Succinit AVCTOR *philosophumenorum*, quæ Origeni perperam adscribuntur c. XIX. p. III. τὴν ὕλην ἀρχὴν εἶναι (Φασὶ) καὶ σύγχρονον τῷ Θεῷ ταύτην, *Materiam principio esse, dicunt Platonici, eamque æquævalentem Deo.*

Et ea quidem hæcenus a nemine negantur. Difficilior vero quæstio est, num Plato ita coævam DEO materiam voluerit, ut ab eo plane non dependeat, nec unquam producta vel genita sit? Id quod et plerorumque gentilium philosophorum fuit effatum, ex nihilo nihil fieri posse autumantium, et Platoni quoque plerumque imputatur. Inter veteres enim PLUTARCHVS *περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ κοσμογενίας* T. II. Opp. p. 1014. de Platone: τὴν ἑστίαν καὶ ὕλην, *inquit*, ἐξ ἧς γέγονεν, ἔ γενομένην, ἀλλ' ὑποκειμένην αἰεὶ τῷ δημιουργῷ εἰς διάθεσιν καὶ τάξιν αὐτῆς παρασχέειν. *Substantiam et materiam, ex qua factus est mundus, non natam, sed semper subjectam opifici disponendam et ordinandam se præbuisse.* Locum integrum adduxit IACOBVS WINDETVS in *strom. epist. de vita functorum statu ex Ebræorum et Græcorum inter se comparatis sententiis* Sect. III. p. m. 36. seqq. ubi multa egregia acervantur, et post eum Vir præstantissimus IO. CHRISTOPHORVS

RVS WOLFIVS in egregio prorsus tractatu *de Manichæismo ante Manichæos Sect. II. §. 32. p. 125.* ubi etiam hoc ipsum, de quo agimus, eruditissime confecit, et ostendit, Platonem omnino materiam ἀγέννητον, et a DEO independentem posuisse. Huic tamen sententiæ sunt alii, qui contradicunt contenduntque, Platonem materiam quoque a primo Deo genitam esse asserere. Adducitur enim fragmentum HIEROCLIS ex libro *de providentia* Ἐς fato, quod apud PHOTIVM in *Bibliothec. Cod. 251.* his verbis occurrit:

Κατὰ Πλάτωνα θεὸν αὐτὸν πρεφίστησιν ἡ σκέψις πάσης ἀφανῆς διακοσμήσεως δημιουργὸν, ὃν ἐκ μηδενὸς προϋποκειμένον προαγαγεῖν τὸν τεχνίτην. ἀρκεῖν γὰρ αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν. *Hæc speculatio juxta Platonem Deum ipsum statuit omnis adspectabilis mundi opificem, quem e nulla re subjecta artifex eduxerit, cum propria ejus voluntas sufficiat, ut res existat.* In eandem sententiam descenderunt Patres quidam, quos una cum Hierocle testes

stes adducit PETR. DANIEL HUE-
TIVS *Quest. Alnetan. l. II. c. V. p. m.*
109. seq. minime tamen idoneos, et
maxime suspectos, quippe quorum, ut
ipsius Hieroclis, licet diversissima ani-
mi intentione, studium Platonem cum
dogmatibus Christianæ fidei conci-
liandi satis superque notum est. Præ-
ter Huetium RADVLPHVS quoque
CVDWORTHVS in *System. intellect.*
l. I. c. 4. p. 217. seqq. recentiorum Pla-
tonicorum auctoritate motus a dupli-
cis principii errore Platonem absolvit,
quem secutus fuerat laudatus WOL-
FIVS in *notis ad Orig. philosophum. p. 112.*
qui tamen, ut ex adducto loco apparet,
meliora edoctus sententiam mutavit.
Ad cujus dubia distinctione inter Deum
primum, & architectum mundi a FI-
CINO ad *Timeum Platonis c. IX. p.*
677. seq. Edit. Basileensis jam propo-
sita ita responderi posse putat Vir qui-
dam celeberrimus, et in hac erudi-
tionis parte longe versatissimus, quem
multis nominibus veneramur, dissert.

de

de orig. Atheismi p. 15. ut materia a summo bono gigni, ab intellectu vero formari dicatur, quo pacto Hierocles cum Plutarcho facile conciliari possit. Nos id nobis minime arrogamus, ut litem hanc componere posse persuasum habeamus, interim tamen et nostram sententiam dixisse, et rationes attulisse, cur Platonem absolvere nequeamus, Lector benevolus non ægre feret. Scilicet non ex Patrum et recentiorum Platoniorum, nimis magistrum cum sacræ Scripturæ placitis conciliare festinantium assertis, sed ex ipso Platone, iisque, qui ut ætate propiores ei fuerunt, ita animum ad ejus Philosophiæ contemplationem attulerunt isto præjudicio nondum impeditum, res conficienda est. Platonicos enim recentiores ita Platonem explicasse, ut non, quid dixerit, sed quid dicere debuerit, appareat, et ipsa Platonis cum illorum commentariis instituta collatio manifeste prodit, et ex vero judicant justi
in

in hac re arbitri IO. CLERICVS *loco supra laudato*, & IAC. THOMASIVS *de exustione mundi Stoica p. 37.* Et hinc ratio quoque patet, cur Plutarcho in recensendis Platonis hypothesibus, præsertim, ubi cum Platone conspirat, plus fidei tribuendum sit, quam Hierocli, Ficino, quique reliqui sunt recentiorum seculorum Platonis sequaces. Sed nec Plutarchi testimonio egemus; ita enim Plato de materia locutus est, ut nobis quidem via non pateat, qua ejus doctrina cum illa materiam a primo summoque ente sive bono esse genitam, conciliari possit. Vti enim Plato cum reliquis Philosophis plerisque credidit, ex nihilo nihil fieri posse, quam ob rem, inter dicta Epicurmi, quæ Plato secutus est, et assumpsit, etiam hoc refert DIOG. LAERTIVS *l. III. segm. 10.* ἀμήχανον γ' ἀπό τινος μηδὲν ὅτι πρῶτον μόλοι. *Fieri nequit, ut a nihilo quid primum proveniat;* Ita etiam materiam æque ac alii Philosophi gentiles constituebat originem

nem mali, non abusu libertatis degenerantem, est enim principium passivum sive necessarium; sed ex natura sua ita primum constitutam, semperque et libertati et bono adversantem. Patebit hoc vel initia Timæi Locri de *anima mundi* (quæ ipsum Platonem statuisse nemo temere negabit) consulenti. Ita enim *Opp. T. III. p. 93.*

Δύο αἰτίας εἰμεν τῶν συνπάντων· νόον μὲν τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων· ἀνάγκαν δὲ τῶν βίᾳ κατὰς δυνάμεις τῶν σωμάτων· τουτέων δὲ, τῶν μὲν, τὰς τὰγαθῶ φύσιος εἰμεν, θεὸν, τε ὀνομάινεσθαι, ἀρχάν τε τῶν ἀρίστων, τὰ δ' ἐπόμενά τε καὶ συνάιτια εἰς ἀνάγκαν συνάγεσθαι. *Duas esse, Timæus dixit, rerum omnium causas: mentem quidem earum, quæ juxta rationem; necessitatem vero, quæ vi fiunt secundum corporum facultates. Harum rerum autem unam naturam bonæ conditricem esse, Deique nomine gaudere, atque optimorum principium haberi, consequentia vero ac concurrentia necessitati accepta ferri.* Conf.

WIN-

WINDETVS , l. c. qui etiam circa ultima verba lectorem remittit ad *Disfert. XXV.* MAXIMI TYRII , STOBÆI *phys. eclog. c. I.* & PROCLVM in *hunc Timæi locum.* Id vero imprimis notandum est , principium illud boni vocari ἀρχὴν ἀρίστων atque DEum, eoque neminem nisi summum primumque DEum, seu, ut Ficinus vocat, *summum bonum* intelligi posse, cui necessitas sive materia plane ἀδέσποτος omnibusque affectionibus et proprietatibus contraria opponitur. Ast audiendus ipse PLATO in *Theateto T. I. Opp. p. 176.* ita differens : ἀλλ' ἔτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν , ὑπεναντίον γὰρ τὸ τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. *Fieri non potest, ut mala pellantur, contrarium enim aliquid bono semper esse necesse est.* Quin in *Timæo T. III. p. 30.* potentiam DEI in condendis bonis restringit ad conditionem materiæ , his verbis : βουληθεὶς ὁ Θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν. *Voluit DEUS bona facere omnia,*

omnia, malum autem nullum esse, quantum natura sive materia pateretur. Consentit relatio DIOG. LAERT.

l. III. segm. 69. Δύο τῶν πάντων ἀπέφηνεν ἀρχάς, Θεὸν καὶ ὕλην, ὃν καὶ νῦν προσ-
αγορεύει καὶ αἰτίον εἶναι δὲ τὴν ὕλην ἀσχη-
μάτιστον καὶ ἄπειρον, ἐξ ἧς γίνεσθαι τὰ
συγκείμενα, ἀτάκτως δὲ ποτε αὐτὴν κινου-
μένην ὑπὸ τῷ Θεῷ φησὶν εἰς ἓνα συναχθῆναι
τόπον, τάξιν ἀταξίας κρείττονα ἡγεισαμένα.
*Duo omnino exposuit Plato rerum princi-
pia, DEum atque materiam, illum et
mentem et causam appellat. Esse au-
tem materiam informem et infini-
tam, ex qua concretiones fiant, ea
cum aliquando temere et inordinate mo-
veretur, a DEO ait in locum unum coa-
ctam, quod ordinem temeritati prestare
censuerit. Vbi ea diligenter observan-
da sunt, quæ paragrapho sequenti de
tertio Platonis principio, idea dicen-
tur, ut mentem Diogenis assequamur.*
Verum conferendus cum hoc loco
Laërtii PLVTARCHVS *problemat.*
*Sympos. II. it. de Isid. et Osir. ubi, ne-
cesse,*

D

cesse,

cesse, ait, *in natura boni, ita etiam mali ortum peculiarem suumque principium extare*. Add. quem aliquoties jam laudavimus, WINDETVS *l. c. p. 60.* Cum itaque *Plato excogitata materia*, tanquam causa mali, huicque positiva essentia adscripta, *multis magnisque Philosophos liberaverit* circa quæstionem de origine mali *difficultatibus*, ut ait PLVTARCHVS *l. c.* inde nullo modo intelligi potest, quomodo ἡ ἀρχὴ τῶν ἀρίστων, ἰδέα τῆ ἀγαθῆς, summum et perfectissimum ens atque bonum, et quæ alia sunt ejus apud Platonem nomina, sibi adversum principium, naturæ suæ e diametro contrarium, quod necessaria mali causa, iners, omnique libertate prorsus carens, et, quod rem fere conficit, ipsum quoque infinitum est (conf. CICERO *Acad. 2q.* apud MENAGIVM *ad l. c. Laërtii*) potuerit producere; saltem vix mente concipi potest, Platonem oblitum fuisse notissimi canonis, toties in dialogis suis
in-

inculcati : Effectum testari de causâ, neque ei esse contrarium. Hæc cum ita se habeant , Atheismi tamen nondum prorsus accusandus videtur Plato, qui indirecte quidem hocce principio duplici incautus viam ad eam muni- vit , consequentes tamen ex eo conclusiones nunquam admisit, quin inter Philosophos Græcos, quantum quidem poterat , optime de Deo docuit, observante IAC. THOMASIO *de exust. mundi Stoica Diff. II. §. 25. p. 29. conf. Cl. IO. IAC. SYRBIVS Philos. prima P. II. c. III. §. 4. p. 406. seq. ubi egregia multa in hanc rem observantur.* Vnde ei nihil minus quam atheismum cordi fuisse , facile perspicitur, licet haud raro inter reliquos duplicis principii assertores numeretur.

(p) Vtuntur hoc simili Plato et ejus sectatores. ATTICVS apud EVSEBIUM *de preparat. Evangel. l. XV.*

Et ea quidem hæcenus a nemine negantur. Difficilior vero quæstio est, num Plato ita coævam DEO materiam voluerit, ut ab eo plane non dependeat, nec unquam producta vel genita sit? Id quod et plerorumque gentium philosophorum fuit effatum, ex nihilo nihil fieri posse autumantium, et Platoni quoque plerumque imputatur. Inter veteres enim PLUTARCHVS περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ κοσμογενίας T. II. Opp. p. 1014. de Platone: τὴν ἁσίαν καὶ ὕλην, *inquit*, ἐξ ἧς γέγονεν, ἔγνωμένην, ἀλλ' ὑποκειμένην αἰεὶ τῷ δημιουργῷ εἰς διάθεσιν καὶ τάξιν αὐτῆς παρασχεῖν. *Substantiam et materiam, ex qua factus est mundus, non natam, sed semper subjectam opifici disponendam et ordinandam se præbuisse.* Locum integrum adduxit IACOBVS WINDETVS in *strom. epist. de vita sanctorum statu ex Ebraeorum et Græcorum inter se comparatis sententiis Sect. III. p. m. 36. seqq.* ubi multa egregia acervantur, et post eum Vir præstantissimus IO. CHRISTOPHORVS

RVS WOLFIVS in egregio prorsus tractatu *de Manichæismo ante Manichæos Sect. II. §. 32. p. 125.* ubi etiam hoc ipsum, de quo agimus, eruditissime confecit, et ostendit, Platonem omnino materiam ἀγέννητον, et a DEO independentem posuisse. Huic tamen sententiæ sunt alii, qui contradicunt contenduntque, Platonem materiam quoque a primo Deo genitam esse asserere. Adducitur enim fragmentum HIEROCLIS ex libro *de providentia & fato*, quod apud PHOTIVM in *Bibliothec. Cod. 251.* his verbis occurrit: Κατὰ Πλάτωνα Θεὸν αὐτὸν πρεφίσησιν ἡ σκέψις πάσης ἀφανῆς διακοσμήσεως δημιουργόν, ὃν ἐκ μηδενὸς προϋποκειμένον προαγαγεῖν τὸν τεχνίτην. ἀρκεῖν γὰρ αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν. *Hæc speculatio juxta Platonem Deum ipsum statuit omnis adspectabilis mundi opificem, quem e nulla re subjecta artifex eduxerit, cum propria ejus voluntas sufficiat, ut res existat.* In eandem sententiam descenderunt Patres quidam, quos una cum Hierocle testes

stes adducit PETR. DANIEL HUE-
TIVS *Quest. Alnetan. l. II. c. V. p. m.*
109. seq. minime tamen idoneos, et
maxime suspectos, quippe quorum, ut
ipsius Hieroclis, licet diversissima ani-
mi intentione, studium Platonem cum
dogmatibus Christianæ fidei conci-
liandi satis superque notum est. Præ-
ter Huetium RADVLPHVS quoque
CVDWORTHVS in *System. intellect.*
l. I. c. 4. p. 217. seqq. recentiorum Pla-
tonicorum auctoritate motus a dupli-
cis principii errore Platonem absolvit,
quem secutus fuerat laudatus WOL-
FIVS in *notis ad Orig. philosophum. p. 112.*
qui tamen, ut ex adducto loco apparet,
meliora edoctus sententiam mutavit.
Ad cuius dubia distinctione inter Deum
primum, & architectum mundi a FI-
CINO ad *Timæum Platonis c. IX. p.*
677. seq. Edit. Basileensis jam propo-
sita ita responderi posse putat Vir qui-
dam celeberrimus, et in hac erudi-
tionis parte longe versatissimus, quem
multis nominibus veneramur, differt.
de

de orig. Atheismi p. 15. ut materia a summo bono gigni, ab intellectu vero formari dicatur, quo pacto Hierocles cum Plutarcho facile conciliari possit. Nos id nobis minime arrogamus, ut litem hanc componere posset persuasum habeamus, interim tamen et nostram sententiam dixisse, et rationes attulisse, cur Platonem absolvere nequeamus, Lector benevolus non ægre feret. Scilicet non ex Patrum et recentiorum Platoniorum, nimis magistrum cum sacræ Scripturæ placitis conciliare festinantium assertis, sed ex ipso Platone, iisque, qui ut ætate propiores ei fuerunt, ita animum ad ejus Philosophiæ contemplationem attulerunt isto præjudicio nondum impeditum, res conficienda est. Platonicos enim recentiores ita Platonem explicasse, ut non, quid dixerit, sed quid dicere debuerit, appareat, et ipsa Platonis cum illorum commentariis instituta collatio manifeste prodit, et ex vero judicant justitia

in hac re arbitri IO. CLERICVS *loco supra laudato*, & IAC. THOMASIVS *de exustione mundi Stoica p. 37.* Et hinc ratio quoque patet, cur Plutarcho in recensendis Platonis hypothesibus, præsertim, ubi cum Platone conspirat, plus fidei tribuendum sit, quam Hierocli, Ficino, quique reliqui sunt recentiorum seculorum Platonis sequaces. Sed nec Plutarchi testimonio egemus; ita enim Plato de materia locutus est, ut nobis quidem via non pateat, qua ejus doctrina cum illa: materiam a primo summoque ente sive bono esse genitam, conciliari possit. Vti enim Plato cum reliquis Philosophis plerisque credidit, ex nihilo nihil fieri posse, quam ob rem, inter dicta Epicarmi, quæ Plato secutus est, et assumpt, etiam hoc refert DIOG. LAERTIVS *l. III. segm. 10.* ἀμήχανον γ' ἀπό τινος μηδὲν ὅτι πρῶτον μὲν οἶ. *Fieri nequit, ut a nihilo quid primum proveniat*; Ita etiam materiam æque ac alii Philosophi gentiles constituebat originem

nem mali, non abusu libertatis degenerantem, est enim principium passivum sive necessarium; sed ex natura sua ita primum constitutam, semperque et libertati et bono adversantem. Patebit hoc vel initia Timæi Locri de anima mundi (quæ ipsum Platonem statuisse nemo temere negabit) consulenti. Ita enim *Opp. T. III. p. 93.*

Δύο αἰτίας εἰμὲν τῶν συνπάντων· νόον μὲν τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων· ἀνάγκαν δὲ τῶν βίᾳ κατὰς δυνάμεις τῶν σωμάτων· τουτέων δὲ, τῶν μὲν, τὰς τὰ γὰρ φύσις εἰμεν, θεὸν, τε ὀνυμάινεσθαι, ἀρχάν τε τῶν ἀρίστων, τὰ δ' ἐπόμενά τε καὶ συνάιτια εἰς ἀνάγκαν συνάγεσθαι. *Duas esse, Timæus dixit, rerum omnium causas: mentem quidem earum, quæ juxta rationem; necessitatem vero, quæ vi sunt secundum corporum facultates. Harum rerum autem unam naturæ bonæ conditricem esse, Deique nomine gaudere, atque optimorum principium haberi, consequentia vero ac concurrentia necessitati accepta ferri. Conf.*

WIN-

WINDETUS , l. c. qui etiam circa ultima verba lectorem remittit ad *Dissert. XXV. MAXIMI TYRII , STOBÆI phys. eclog. c. I. & PROCLVM in hunc Timæi locum.* Id vero imprimis notandum est , principium illud boni vocari ἀρχὴν ἀρίστων atque DEum, eoque neminem nisi summum primumque DEum, seu, ut Ficinus vocat, summum bonum intelligi posse, cui necessitas sive materia plane ἀδέσποτος omnibusque affectionibus et proprietatibus contraria opponitur. Ast audiendus ipse PLATO in *Theateto T. I. Opp. p. 176.* ita differens : ἀλλ' ἔτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν , ὑπεναντίον γὰρ τὶ τῷ ἀγαθῷ αἰεὶ εἶναι ἀνάγκη. *Fieri non potest, ut mala pellantur, contrarium enim aliquid bono semper esse necesse est.* Quin in *Timæo T. III. p. 30.* potentiam DEI in condendis bonis restringit ad conditionem materiæ , his verbis : βουληθεὶς ὁ Θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν. *Voluit DEUS bona facere omnia,*

omnia, malum autem nullum esse, quantum natura sive materia pateretur. Consentit relatio DIOG. LAERT.

l. III. segm. 69. Δύο τῶν πάντων ἀπέφηνεν ἀρχάς, Θεὸν καὶ ὕλην, ὃν καὶ νῦν προσ-
αγορεύει καὶ αἴτιον· εἶναι δὲ τὴν ὕλην ἀσχη-
μάτιστον καὶ ἄπειρον, ἐξ ἧς γίνεσθαι τὰ
συγκείμενα, ἀτάκτως δὲ ποτε αὐτὴν κινου-
μένην ὑπὸ τῷ Θεῷ Φησὶν εἰς ἓνα συναχθῆναι
τύπον, τάξιν ἀταξίας κρείττονα ἡγεισαμένε.

*Duo omnino exposuit Plato rerum princi-
pia, DEum atque materiam, illum et
mentem et causam appellat. Esse au-
tem materiam informem et infini-
tam, ex qua concretiones fiant, ea
cum aliquando temere et inordinate mo-
veretur, a DEO ait in locum unum coa-
ctam, quod ordinem temeritati prestare
censuerit. Vbi ea diligenter observan-
da sunt, quæ paragrapho sequenti de
tertio Platonis principio, idea dicen-
tur, ut mentem Diogenis assequamur.*
Verum conferendus cum hoc loco
Laërtii PLVTARCHVS *problemat.*
*Sympos. II. it. de Isid. et Osir. ubi, ne-
D cesse,*

*cesse, ait, in natura boni, ita etiam mali
ortum peculiarem suumque principium ex-
tare. Add. quem aliquoties jam lau-
davimus, WINDETVS l. c. p. 60.*
Cum itaque *Plato excogitata materia,*
tanquam causa mali, huicque positiva
essentia adscripta, *multis magnisque*
Philosophos liberaverit circa quæstio-
nem de origine mali *difficultatibus*, ut
ait PLVTARCHVS l. c. inde nullo
modo intelligi potest, quomodo
ἡ ἀρχὴ τῶν ἀρίστων, ἰδέα τῆ ἀγαθῆς,
summum et perfectissimum ens atque
bonum, et quæ alia sunt ejus apud
Platonem nomina, sibi adversum
principium, naturæ suæ e diametro
contrarium, quod necessaria mali cau-
sa, iners, omnique libertate prorsus
carens, et, quod rem fere conficit,
ipsum quoque infinitum est (conf.
CICERO *Acad. 2q.* apud MENA-
GIVM *ad l. c. Laërtii*) potuerit pro-
ducere; saltem vix mente concipi
potest, Platonem oblitum fuisse no-
tissimi canonis, toties in dialogis suis
in-

inculcati : Effectum testari de causa, neque ei esse contrarium. Hæc cum ita se habeant , Atheismi tamen nondum prorsus accusandus videtur Plato, qui indirecte quidem hocce principio duplici incautus viam ad eam muni- vit , consequentes tamen ex eo con- clusiones nunquam admisit, quin inter Philosophos Græcos, quantum qui- dem poterat , optime de Deo docuit, observante IAC. THOMASIO *de exust. mundi Stoica Diss. II. §. 25. p. 29. conf. Cl. IO. IAC. SYRBIVS Philos. prima P. II. c. III. §. 4. p. 406. seq. ubi egregia multa in hanc rem observan- tur. Vnde ei nihil minus quam atheismum cordi fuisse , facile per- spicitur, licet haud raro inter reli- quos duplicis principii assertores nu- meretur.*

(p) Utuntur hoc simili Plato et ejus sectatores. ATTICVS apud EV- SEBIVM *de preparat. Evangel. l. XV.*

c. 13. p. 815. Edit. Colon. Νοήσας Πλάτων, Θεὸν ὡς τῶν ἀπάντων πατέρα, καὶ δημιουργόν, καὶ δεσπότην, καὶ κηδεμόνα, καὶ γνωρίζων ἐκ τῶν ἔργων, τὸν τεχνίτην πρότερον νοήσαι τῆτο, ὁ μέλλει δημιουργήσῃ, εἰθ' οὕτω τῷ νοηθέντι κατόπιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων προσάγειν τὴν ὁμοιότητα, ταυτὰ δὴ τὰ τῷ Θεῷ νοήματα πρεσβύτερα τῶν πραγμάτων, τὰ τῶν γενομένων παραδείγματα, ἀσώματα, καὶ νοητὰ κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡσαύτως ἔχοντα αἰεὶ, καὶ μάλιστα μὲν πρώτως αὐτὰ ὄντα, παραίτια δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τῷ εἶναι τοιαῦτα ἕκαστα διαπερ ἐστὶ κατὰ τὴν πρὸς αὐτὰ ὁμοιότητα, συνιδὼν ὁ Πλάτων, κ. τ. λ. *Cum intelligeret Plato, DEum tanquam omnium parentem et opificem, ac Dominum et curatorem, cognosceretque ex operibus, artificem prius illud, quod fabricaturus est, animo percipere, tum re ita percepta similitudinem istam ad res applicare; has ipsas DEI notiones rebus antiquiores, quæ sunt eorum exemplaria, quæ sunt, corporis expertia, et intelligibilia, eodem modo semper ac similiter se habentia, quæ maxime*

xime quidem primo ipsa sunt, cateris autem ex parte causa sunt, ut ejusmodi sint, qualia sunt, pro similitudine quam cum ipsis habent; hæc cum Plato perspexisset etc. Plura loca congeffit DIONYS. PETAVIVS Dogm. theolog. T. I. l. IV. c. 9. p. 286. Edit. Paris. add. ipse PLATO in Parmenide Opp. T. III. p. 132.

§. V.

Ex iis, quæ hætenus adducta et probata sunt, luculenter apparet, Platonem ideas ex intellectu summi opificis quidem derivasse, easque pro principio rerum sensibilium, licet minus principali (*p*) venditasse: separasse tamen ab intellectu divino, propriamque iis et per se subsistentem essentiam adscripsisse, et ex iis mundum intelligibilem et idealem, sive officinam exemplarium composuisse. Ita ut non minus ab intellectu divino, quam a rebus sensibilibus, quarum exemplaria sunt, discernantur, hoc tantum discrimine,

D 3

mine,

mine, ut hæc per illas, vel juxta illas sint, quod sunt, ille vero ideis per se subsistentem et immutabilem essentiam et æternitatem ex se largiatur. (r) Vnde et hujus doctrinæ vanitas satis conspicitur, eosque (s) frustra esse cognoscitur, qui Platonem saniori modo explicaturi, ideas illum ab intellectu divino separasse negant.

(q) Diligenter hoc, ut paragra-
pho præcedente monuimus, notan-
dum est, ne in enarrandis Platonis
principiis hæsitemus. Tria enim, non
duo principia Platonem asseruisse au-
ctor est PLVTARCHVS *de placitis Phi-*
losoph. l. I. c. 3. his verbis: Σωκράτης
Σωφρονίσκῃ Ἀθηναῖος, καὶ Πλάτων Ἀρίστωνος Ἀθηναῖος, αἱ γὰρ αὐταὶ περὶ παντὸς ἑκα-
τέρου δόξαί, τρεῖς ἀρχαὶς, (λέγουσι,) τὸν Θεόν,
τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν, *Socrates Sophronisci*
Atheniensis, Platoque Aristonis Athenien-
sis, eadem enim de universo utriusque
sententia, principia tria posuerunt,
DEum, materiam, ideam. Quocum
con-

consentit IVSTINVS MARTYR *Cohort. ad Græcos* p. 7. Edit. Morell.

Τὸ Πλάτωνος τρεῖς ἀρχαὶς τῶ παντὸς εἶναι λέγοντος, Θεὸν, καὶ ὕλην, καὶ εἶδος. Θεὸν μὲν, τὸν πάντων ποιητὴν, ὕλην δὲ τὴν ὑποκειμένην τῇ πρώτῃ τῶν γενομένων γενέσει, καὶ τὴν πρόφασιν αὐτῷ τῆς δημιουργίας παρέχουσαν, εἶδος δὲ τὸ ἐξάσκει τῶν γινομένων παράδειγμα. *Plato principia universitria esse statuit, DEum, materiam et ideam. DEum quidem conditorem omnium, materiam autem primariæ rerum genitarum generationi subjacentem, et causam occasionemque creationis DEO præbentem. Ideam porro creaturæ cujusque exemplar.* Addantur his AVCTOR *philosophum. Origenis c. XIX. p. 108. referens*: Πλάτων ἀρχαὶς εἶναι (λέγει) τῶ παντὸς Θεὸν, καὶ ὕλην καὶ παράδειγμα: *Totius Plato universi principia facit Deum et materiam et exemplar.* Quæ verba adducens MENAGIVS *ad Laërt. l. III. f. 69.* ὕλην, nescio quo casu prætermisit, nec ea vox in emendatissima Weste-

nii editione expressa est, notante id jam Cl. WOLFIO *ad h. l. CYRILLI contra Julianum l. II.* APVLEII et aliorum de hac re loca collegit idem MENAGIVS *l. c.* Et hæc quidem ut sua veritate perstant, ita iis, quæ de duplici Platonis principio supra exposuimus, prima specie contradicere videntur, unde utramque hypothesin conciliandi hisque difficultatibus se expediendi variam Viri eruditi iniverunt viam. Plures enim vel fidem Diogenis Laërtii ea potissimum referentis subleſtam faciunt, ut THOMAS BVRNETIVS in *Archæolog. Philosoph. c. XIII. p. 440.* Edit. Amstel. vel codicum integritatem in dubium vocant, utrumque tamen perperam, MENAGIVS *l. c. p. 163.* duo principia Platonem statuisse dici posse putat, si ideæ cum DEO confundantur, tria, si a DEO distinguantur, priorem tamen sententiam Timæo Locro solummodo et Platonicis nonnullis, non ipsi Platoni tribuit. In contrariam vero

vero partem ivit MERICVS CASAV-
BONVS *ad b. l.* qui putat, Platonem
ideas in mente divina collocasse.
Aliam viam, eamque menti Platonis
maxime accommodatam ostendit IO.
KVHNIUS in *observationibus ad l. c.*
Laërtii, observans, ideas Platonem
habere pro instrumentali tantum cau-
sa proprie ad DEum referenda, prima
vero principia duo tantum esse, DEum
et materiam, sic ut ideæ tanquam
causa minus principalis non numeren-
tur. Quo certe sensu jam SENECA
Epist. 65. dixit: *Exemplar non esse cau-
sam, sed instrumentum causæ necessarium.*
Quod si ex superioribus repetamus, ma-
teriam secundum Platonem DEO esse
coæternam et coæqualem, facile ratio
constat, quomodo Plato duo et tria
principia asserere et constituere potue-
rit. Duo scilicet, si de primis sibi que
oppositis sermo sit, tria vero, si ideæ a
DEO productæ, et peculiari substantia
gaudentes addantur. Quin, si rem re-
cte æstimemus, et quæcunque ad hu-

jus universi γένεσιν Plato requirebat, pro principiis habeamus, quatuor constituenda sunt. Addidit enim DEO, materiæ, et ideis animam mundi; unde CYRILL. ALEXANDRIN. *l. II. contra Julianum* προσεπάγει καὶ τετάρτην, ἣν δὴ καὶ ὅλου ψυχὴν ὀνομάζει. Addidit et *quartum* (principium) quod *universæ animæ* nominat. Conf. TIMAEVS LOC RVS *de anima mundi* Opp. Plat. T. III. p. 93. seqq. Immo quinti meminit SENECA *ep.* 65. Ex quo manifestum est, mox principia quælibet, mox prima et independentia intelligi.

(r) Hinc intellectus divinus a Platone λογισμὸς τῷ Θεῷ αἰὲ ὄντως, *revera semper ratiocinatio DEI* in *Timæo*, et in *Epinomide* T. II. Opp. p. 986. Λόγος ὁ πάντων θεϊότατος, ὃς ἔταξε τὸν κόσμον, *ratio omnium divinissima mundum perficiens* vocatur, quia idea, ex intellectu divino producta, ratio est, secundum quam summus opifex exornavit materiam. Qui Platoni λόγος et λογισμὸς est, cum λόγῳ Iohanneo non confundendus,

dus, recentioribus Platoniciis νᾶς five
 mens vocatur, ideas omnes continens:
 in ea enim erant sententia, ideas a
 mente divina non esse separatas, adeo-
 que rationem divinam, quæ mente
 continetur, conditorem opificemque
 universi fecerunt, quo vero jure, in
 sequentibus disputabitur. vid. PLOTI-
 NVS *Ennead. V. l. I. c. 3. 4.* Prævit ta-
 men in eo nomine adhibendo ipse Pla-
 to. Teste enim LAERTIO *l. III. segm.*

69. Θεὸν νᾶν προσαγορεύει καὶ αἰτίον,
DEum mentem nominat et causam. Cu-
 jus exemplum videri potest in *Phadone*
T. I. Opp. p. 97. et in *Philebo T. II. p. 30.*
 ubi notanter: Ἀιτία ἔ φάυλη κοσμοῦσά τε
 καὶ συντάττεσθαι ἐνιαυτέσ τε καὶ ὥρας καὶ
 μῆνας, σοφία καὶ νᾶς λεγομένη δικαιότατ' ἄν.
Est causa minime levis, quæ annos et tem-
pora et menses ordinat, constituit, regit,
sapientia videlicet et mens justissimo nomi-
ne appellata. Et paulo post. Οὐκ ὄν
 ἐν μὲν τᾷ Διὶ, ἐρεῖς, φύσει βασιλικὴν μὲν
 ψυχὴν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι. *Ita-*
que

que in Jovis quidem natura non dixeris regiam animam, regiam vero mentem inesse, et quidem διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, propter causæ vim et potestatem.

(/) Longum est eorum agmen, quibus omnibus prævit PLVTARCHVS, qui de *Placitis Philosophor. l. I. c. 10.* ita : Σωκράτης καὶ Πλάτων χωρίζας τῆς ὕλης ἐσίας τὰς ιδέας ὑπολαμβάνει, ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ἐν ταῖς φαντασίαις τῷ Θεῷ, τέτρεσι, τῷ νῦν ὑφεζώσας. *Socrates et Plato ideas sejunctas a materia substantias existimant, in sensis visisque DEI, (in intellectu divino) id est, mentis substantes. Cui paria habet c. 3.* Ἐξὶ δὲ ὁ Θεὸς ὁ νῦν, ὕλη δὲ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσκει καὶ φθορᾷ, ιδέα δὲ ἐστὶ ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τῷ Θεῷ· ὁ δὲ Θεὸς νοῦς ἐστὶ τῷ Κόσμῳ. *Est autem DEUS mens; materia vero, quod primum generationi subiacet et corruptioni; idea autem substantia sine corpore in divinis sensis et cogitationibus. DEUS autem animus mundi est.*

est. Paria alibi apud eum occurrunt. Hunc secuti sunt plures alii. Ita enim SENECA Ep. 65. *His quintam Plato adjicit causam, exemplar, quam ipse ideam vocat: Hoc est enim, ad quod respiciens artifex, id quod destinabat effecit. Nihil autem ad rem pertinet, utrum foris habeat exemplar, ad quod referat oculos, an intus, quod sibi ipse concepit et posuit. Hac exemplaria rerum omnium DEUS intra se habet, numerosque universorum quæ agenda sunt, et modos mente complexus est, plenus his figuris est, quas Plato ideas appellat immortales, infatigabiles. Addendus est AUGUSTINUS de octog. tribus question. T. III. Opp. p. 389. Edit. Basil. & AVCTOR Philosoph. Orig. c. XIX. p. 110. dicens: Τὸ παράδειγμα διάνοιαν τῆ Θεᾶς εἶναι, Exemplar sive ideam (ex mente Platonis) DEI cogitationem esse. His accedunt tum Platonici recentiores, tum alii quoque haud proletariæ eruditionis viri. Illos nominatos vide apud THOM. GALE. in notis ad Iamblichum de mysteriis*

steriis Aegyptiorum p. 299. ex quibus præ aliis operosus in hac re est PLOTINVS *Ennead. V. l. IX. c. 5. seqq. p. 558. seqq.* ubi inter alia : Ἡ ἐτέρῳθι ὄντα νοήσῃ, ἢ ἐν αὐτῷ ὡς αὐτὸν ὄντα ἐτέρῳθι μὲν οὖν ἀδύνατον, *Aut illa (mens) alibi existentia intelligit, aut in se ipso, tanquam existentia ipsum. Alibi quidem, impossibile est.* Et c. VI. p. 560. Νῦν μὲν δὴ ἔσω τὰ ὄντα καὶ πάντα ἐν αὐτῷ ὡς ἐν τόπῳ ἔχων, ἀλλ' ὡς αὐτὸν ἔχων καὶ ἐν αὐτοῖς. πάντα δὲ ὁμᾶ ἐκεῖ, καὶ ἔδὲ ἥττον διακεκριμένα ἐπεὶ καὶ ψυχὴ ὁμᾶ ἔχουσα πολλὰς ἐπισήμας ἐν ἑαυτῇ ἔδὲν ἔχει συγκεχυμένον. *Intellectus igitur ipsa essentia sit, et omnia in se, non ut in loco, sed tanquam se ipsum habens, unumque cum ipsis existens. Sunt autem omnia illic simul, sed nihilominus inter se distinguuntur; quoniam et anima, quæ multas simul habet in se scientias, nihil in se tamen habet confusum, etc.* Paria occurrunt c. VIII. consulendaque sunt, quæ ad h. l. commentatus est Ficinus. Eandem sententiam tuentur Scholastici qui-

quidam, Augustini sequaces, quos adducit in medium PAVLVS SLEVOGTIVS in *dissert. de universali ante rem* §. 10. *Disputat. Academic.* p. 183. Quin et multi alii haud vulgaris eruditionis Viri in ea sunt sententia, Platonem ideas ab intellectu divino non separasse. Inter quos admodum id egit AVGVSTIN. STEVCHVS Eugubinus, *de perenni Philosophia*, cujus verba, licet aliquantum prolixa, referre non abs re erit, cum non tantum quædam rem valde illustrantia contineant, sed et liber minus frequenter occurrere soleat. Ita vero, postquam Plutarchi locum, quem supra posuimus, recitaverat, *l. c. l. II. c. 12. p. 28.* Edit. Gryph. Is, ait, *locus et hac declaratio Plutarchi admirabilis et observanda, ut scias, et quid de ideis senserit Plato, et quo in loco habere deceat ideas. Sunt videlicet, sicut recte et sapienter definiuit Dionysius, προορίσματα καὶ θελήματα τῆς Θεᾶς, prædefinitiones et voluntates DEI.* Idque etiam perhibet Psellus priores Chaldaeos sensisse, cujus testimonio-

stimonio recognosces ea, qua superiores attulerant, Chaldaeorum esse, sicut item erant Trismegisti: Ἀρχὴν τῶν πάντων δοξάζουσιν, καὶ ἐν αὐτὴν καὶ ἀγαθὸν ἀπομυῖσι. Ἰδέας δὲ νομίζουσι, νῦν μὲν τὰς τῆ Πατρὸς ἐννοίας, νῦν δὲ τὰς καθόλου λόγου Φυσικὰς καὶ ψυχικὰς καὶ νοητὰς, νῦν δὲ τὰς ἐξηγημένους τῶν ὄντων ὑπάρξεις. Unum, ait, principium omnium opinantur Chaldaei, ipsam unitatem et bonum laudando vocantes. Ideas sentiunt modo patris cogitationes, modo rationes universales naturae, mentis, animae, modo separatas à rebus subsistentias - - - Ultimas ideas sicut Plato et Aristoteles et Dionysius rejecerunt, deletum in Chaldaicis dogmatibus habentes, sic prorsus rejiciendas cuique perspicuum. Ergo pro errore et fabula commentoque habendum dogma quorundam Platoniorum, τὰ νοητὰ, id est, ideas, quae Plato in mente opificis statuit, esse quandam divinissimam primamque Deorum gentem. Addantur GERARD. IO. VOSSIVS de sectis Philosoph. c. XII. §. 11. T. III. Opp. p. 301. qui tamen contrariam prius

prius sententiam foverat, PAVLVS SLEVOGT. *l. c. p. 183. seqq.* COEL. RHODIGIN. *Lection. Antiq. l. XVI. c. 17.* FERNELIVS *de abditis rerum causis l. I. c. 10.* IO. SERRANVS *ad Timaeum Platon. T. III. Opp. p. 28.* MERIC. CASAVBONVS *ad Diog. Laërt. l. III. segm. 69. p. 207.* IO. CHRISTOPH. WOLFIUS *not. ad Origenis philosophum. p. 110.* IOACH. KVHNIVS *not. ad Laërtii l. c.* SAM. WERENFELS *diff. de Logomach. erudit. c. VIII. Opp. p. 543.* RAPIN. *compar. de Plat. & d' Aristote Opp. T. I.* GOTTL. MICH. HANSCH. *de Enthusiasmo Platon. p. 128.* DAN. GEORG. MORHOF. *Polyhist. liter. T. II. l. II. P. I. c. 11. §. 2. p. 206.* et qui sunt alii. Neque tamen desunt, qui in contrariam pedibus iverunt sententiam, hisque opponi possunt, si quidem auctoritate res conficienda esset. Et hic quidem suo jure antesignanus est Aristoteles, qui non Platonis solum fuit σύγγεγονος, sed et ipsum audivit, et doctrinarum praecepta ab eo hausit. Is vero non uno loco, Platonem ideas non solum a materia, sed omni-

nii editione expressa est, notante id jam Cl. WOLFIO *ad h. l.* CYRILLI *contra Julianum l. II.* APVLEII et aliorum de hac re loca collegit idem MENAGIVS *l. c.* Et hæc quidem ut sua veritate perstant, ita iis, quæ de duplici Platonis principio supra exposuimus, prima specie contradicere videntur, unde utramque hypothesin conciliandi hisque difficultatibus se expediendi variam Viri eruditi iniverunt viam. Plures enim vel fidem Diogenis Laërtii ea potissimum referentis subleſtam faciunt, ut THOMAS BYRNETIVS in *Archæolog. Philosoph. c. XIII. p. 440.* Edit. Amstel. vel codicum integritatem in dubium vocant, utrumque tamen perperam, MENAGIVS *l. c. p. 163.* duo principia Platonem statuisse dici posse putat, si ideæ cum DEO confundantur, tria, si a DEO distinguantur, priorem tamen sententiam Timæo Locro solummodo et Platonicis nonnullis, non ipsi Platoni tribuit. In contrariam
vero

vero partem ivit MERICVS CASAV-
BONVS *ad b. l.* qui putat, Platonem
ideas in mente divina collocasse.
Aliam viam, eamque menti Platonis
maxime accommodatam ostendit IO.
KVHNIUS in *observationibus ad l. c.*
Laërtii, observans, ideas Platonem
habere pro instrumentali tantum cau-
sa proprie ad DEum referenda, prima
vero principia duo tantum esse, DEum
et materiam, sic ut ideæ tanquam
causa minus principalis non numeren-
tur. Quo certe sensu jam SENECA
Epist. 65. dixit: *Exemplar non esse cau-
sam, sed instrumentum causa necessarium.*
Quod si ex superioribus repetamus, ma-
teriam secundum Platonem DEO esse
coæternam et coæqualem, facile ratio
constat, quomodo Plato duo et tria
principia asserere et constituere potue-
rit. Duo scilicet, si de primis sibi que
oppositis sermo sit, tria vero, si ideæ a
DEO productæ, et peculiari substantia
gaudentes addantur. Quin, si rem re-
cte æstimemus, et quæcunque ad hu-

que in Jovis quidem natura non dixeris regiam animam, regiam vero mentem inesse, et quidem διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, propter causa vim et potestatem.

(/) Longum est eorum agmen, quibus omnibus prævit PLVTARCHVS, qui de *Placitis Philosophor. l. I. c. 10.* ita : Σωκράτης καὶ Πλάτων χωρίζας τῆς ὕλης ἁπλῆς τὰς ιδέας ὑπολαμβάνει, ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ἐν ταῖς φαντασίαις τῷ Θεῷ, τετέστι, τῷ νῷ ὑφεστώσας. *Socrates et Plato ideas sejunctas a materia substantias existimant, in sensus visisque DEI, (in intellectu divino) id est, mentis substantes. Cui paria habet c. 3.* Ἐστὶ δὲ ὁ Θεὸς ὁ νῆς, ὅλη δὲ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσκει καὶ φθορᾷ, ιδέα δὲ ἁπλῆ ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τῷ Θεῷ· ὁ δὲ Θεὸς νοῦς ἐστὶ τῷ Κόσμῳ. *Est autem DEUS mens; materia vero, quod primum generationi subiacet et corruptioni; idea autem substantia sine corpore in divinis sensus et cogitationibus. DEUS autem animus mundi est.*

est. Paria alibi apud eum occurrunt. Hunc secuti sunt plures alii. Ita enim SENECA Ep. 65. *His quintam Plato adjicit causam, exemplar, quam ipse ideam vocat: Hoc est enim, ad quod respiciens artifex, id quod destinabat effecit. Nihil autem ad rem pertinet, utrum foris habeat exemplar, ad quod referat oculos, an intus, quod sibi ipse concepit et posuit. Hac exemplaria rerum omnium DEUS intra se habet, numerosque universorum quæ agenda sunt, et modos mente complexus est, plenus his figuris est, quas Plato ideas appellat immortales, infatigabiles. Addendus est AUGUSTINUS de octog. tribus question. T. III. Opp. p. 389. Edit. Basil. & AUCTOR Philosoph. Orig. c. XIX. p. 110. dicens: Τὸ παράδειγμα διάνοιαν τῆ Θεᾶς εἶναι, Exemplar sive ideam (ex mente Platonis) DEI cogitationem esse. His accedunt tum Platonici recentiores, tum alii quoque haud proletariæ eruditionis viri. Illos nominatos vide apud THOM. GALE. in notis ad Iamblichum de mysteriis*

steriis Aegyptiorum p. 299. ex quibus præ aliis operosus in hac re est PLOTINVS *Ennead. V. l. IX. c. 5. seqq. p. 558. seqq.* ubi inter alia : "Ἡ ἐτέρῳθι ὄντα νοήσῃ, ἢ ἐν αὐτῷ ὡς αὐτὸν ὄντα· ἐτέρῳθι μὲν οὖν ἀδύνατον, *Aut illa (mens) alibi existentia intelligit, aut in se ipso, tanquam existentia ipsum. Alibi quidem, impossibile est.* Et c. VI. p. 560. Νῶς μὲν δὴ ἔσω τὰ ὄντα καὶ πάντα ἐν αὐτῷ ὡς ἐν τόπῳ ἔχων, ἀλλ' ὡς αὐτὸν ἔχων καὶ ἐν αὐτοῖς. πάντα δὲ ὁμῶς ἐκεῖ, καὶ ἔδὲ ἥττον διακεκριμένα· ἐπεὶ καὶ ψυχὴ ὁμῶς ἔχουσα πολλὰς ἐπισήμας ἐν ἑαυτῇ ἔδὲν ἔχει συγκεχυμένον. *Intellectus igitur ipsa essentia sit, et omnia in se, non ut in loco, sed tanquam se ipsum habens, unumque cum ipsis existens. Sunt autem omnia illic simul, sed nihilominus inter se distinguuntur; quoniam et anima, quæ multas simul habet in se scientias, nihil in se tamen habet confusum, etc.* Paria occurrunt c. VIII. consulendaque sunt, quæ ad h. l. commentatus est Ficinus. Eandem sententiam tuentur Scholastici qui-

quidam, Augustini sequaces, quos adducit in medium PAVLVS SLEVOGTIVS in *dissert. de universali ante rem* §. 10. *Disputat. Academic.* p. 183. Quin et multi alii haud vulgaris eruditionis Viri in ea sunt sententia, Platonem ideas ab intellectu divino non separasse. Inter quos admodum id egit AVGVSTIN. STEVCHVS Eugubinus, *de perenni Philosophia*, cujus verba, licet aliquantum prolixa, referre non abs re erit, cum non tantum quædam rem valde illustrantia contineant, sed et liber minus frequenter occurrere soleat. Ita vero, postquam Plutarchi locum, quem supra posuimus, recitaverat, *l. c. l. II. c. 12. p. 28.* Edit. Gryph. *Is, ait, locus et hæc declaratio Plutarchi admirabilis et observanda, ut scias, et quid de ideis senserit Plato, et quo in loco habere deceat ideas. Sunt videlicet, sicut recte et sapienter definivit Dionysius, προορίσματα καὶ θεήματα τῶ Θεῷ, prædefinitiones et voluntates DEI. Idque etiam perhibet Psellus priores Chaldaeos sensisse, cujus testimo-*

sterius Aegyptiorum p. 299. ex quibus præ aliis operosus in hac re est PLOTINVS *Ennead. V. l. IX. c. 5. seqq. p. 558. seqq.* ubi inter alia : "Ἡ ἐτέρῳθι ὄντα νοήσῃ, ἢ ἐν αὐτῷ ὡς αὐτὸν ὄντα ἐτέρῳθι μὲν οὖν ἀδύνατον, *Aut illa (mens) alibi existentia intelligit, aut in se ipso, tanquam existentia ipsum. Alibi quidem, impossibile est.* Et c. VI. p. 560. Νῶς μὲν δὴ ἔσω τὰ ὄντα καὶ πάντα ἐν αὐτῷ ὡς ἐν τόπῳ ἔχων, ἀλλ' ὡς αὐτὸν ἔχων καὶ ἐν αὐτοῖς. πάντα δὲ ὁμῶς ἐκεῖ, καὶ ἔδὲ ἥττον διακεκριμένα ἐπεὶ καὶ ψυχὴ ὁμῶς ἔχουσα πολλὰς ἐπισήμας ἐν ἑαυτῇ ἔδὲν ἔχει συγκεχυμένον. *Intellectus igitur ipsa essentia sit, et omnia in se, non ut in loco, sed tanquam se ipsum habens, unumque cum ipsis existens. Sunt autem omnia illic simul, sed nihilominus inter se distinguuntur; quoniam et anima, quæ multas simul habet in se scientias, nihil in se tamen habet confusum, etc.* Paria occurrunt c. VIII. consulendaque sunt, quæ ad h. l. commentatus est Ficinus. Eandem sententiam tuentur Scholastici qui-

quidam, Augustini sequaces, quos adducit in medium PAVLVS SLEVOGTIVS in *dissert. de universali ante rem* §. 10. *Disputat. Academic.* p. 183. Quin et multi alii haud vulgaris eruditionis Viri in ea sunt sententia, Platonem ideas ab intellectu divino non separasse. Inter quos admodum id egit AVGVSTIN. STEVCHVS Eugubinus, *de perenni Philosophia*, cujus verba, licet aliquantum proluxa, referre non abs re erit, cum non tantum quædam rem valde illustrantia contineant, sed et liber minus frequenter occurrere soleat. Ita vero, postquam Plutarchi locum, quem supra posuimus, recitaverat, *l. c. l. II. c. 12. p. 28.* Edit. Gryph. *Is, ait, locus et hæc declaratio Plutarchi admirabilis et observanda, ut scias, et quid de ideis senserit Plato, et quo in loco habere deceat ideas. Sunt videlicet, sicut recte et sapienter definiuit Dionysius, προορίσματα καὶ θελήματα τῆ Θεᾶ, prædefinitiones et voluntates DEI. Idque etiam perhibet Pfellus priores Chaldaeos sensisse, cujus testimonio-*

sterius Aegyptiorum p. 299. ex quibus præ aliis operosus in hac re est PLOTINVS *Ennead. V. l. IX. c. 5. seqq. p. 558. seqq.* ubi inter alia : "Ἡ ἐτέρῳθι ὄντα νοήσῃ, ἢ ἐν αὐτῷ ὡς αὐτὸν ὄντα· ἐτέρῳθι μὲν οὖν ἀδύνατον, *Aut illa (mens) alibi existentia intelligit, aut in se ipso, tanquam existentia ipsum. Alibi quidem, impossibile est.* Et c. VI. p. 560. Νῶς μὲν δὴ ἔσω τὰ ὄντα καὶ πάντα ἐν αὐτῷ ὡς ἐν τόπῳ ἔχων, ἀλλ' ὡς αὐτὸν ἔχων καὶ ἐν αὐτοῖς. πάντα δὲ ὁμῶς ἐκεῖ, καὶ εἰδὲ ἥττον διακεκριμένα· ἐπεὶ καὶ ψυχὴ ὁμῶς ἔχουσα πολλὰς ἐπισήμας ἐν ἑαυτῇ εἰδὲν ἔχει συγκεχυμένον. *Intellectus igitur ipsa essentia sit, et omnia in se, non ut in loco, sed tanquam se ipsum habens, unumque cum ipsis existens. Sunt autem omnia illic simul, sed nihilominus inter se distinguuntur; quoniam et anima, quæ multas simul habet in se scientias, nihil in se tamen habet confusum, etc.* Paria occurrunt c. VIII. consulendaque sunt, quæ ad h. l. commentatus est Ficinus. Eandem sententiam tuentur Scholastici qui-

quidam, Augustini sequaces, quos adducit in medium PAVLVS SLEVOGTIVS in *dissert. de universali ante rem* §. 10. *Disputat. Academic.* p. 183. Quin et multi alii haud vulgaris eruditionis Viri in ea sunt sententia, Platonem ideas ab intellectu divino non separasse. Inter quos admodum id egit AVGVSTIN. STEVCHVS Eugubinus, *de perenni Philosophia*, cujus verba, licet aliquantum proluxa, referre non abs re erit, cum non tantum quædam rem valde illustrantia contineant, sed et liber minus frequenter occurrere soleat. Ita vero, postquam Plutarchi locum, quem supra posuimus, recitaverat, *l. c. l. II. c. 12. p. 28.* Edit. Gryph. Is, ait, *locus et hæc declaratio Plutarchi admirabilis et observanda, ut scias, et quid de ideis senserit Plato, et quo in loco habere deceat ideas. Sunt videlicet, sicut recte et sapienter definiuit Dionysius, προορίσματα καὶ θελήματα τῆ Θεᾶ, prædefinitiones et voluntates DEI.* Idque etiam perhibet Psellus priores Chaldaeos sensisse, cujus testimonio-

simonio recognoscas ea, quae superiores attulerant, Chaldaeorum esse, sicut item erant Trismegisti: Ἀρχὴν τῶν πάντων δοξάζουσιν, καὶ ἐν αὐτὴν καὶ ἀγαθὸν ἀπομνησιν. Ἰδέας δὲ νομίζουσι, νῦν μὲν τὰς τῶ Πατρὸς ἐννοίας, νῦν δὲ τὰς καθόλου λόγους φυσικὰς καὶ ψυχικὰς καὶ νοητὰς, νῦν δὲ τὰς ἐξηρημύνας τῶν ὄντων ὑπάρξεις. Unum, ait, principium omnium opinantur Chaldaei, ipsam unitatem et bonum laudando vocantes. Ideas sentiunt modo patris cogitationes, modo rationes universales naturae, mentis, animae, modo separatas à rebus subsistentias - - - Ultimas ideas sicut Plato et Aristoteles et Dionysius rejecerunt, deletum in Chaldaicis dogmatibus habentes, sic prorsus rejiciendas cuique perspicuum. Ergo pro errore et fabula commentoque habendum dogma quorundam Platoniorum, τὰ νοητὰ, id est, ideas, quae Plato in mente opificis statuit, esse quandam divinissimam primamque Deorum gentem. Addantur GERARD. IO. VOSSIUS de sectis Philosoph. c. XII. §. II. T. III. Opp. p. 301. qui tamen contrariam prius

prius sententiam foverat, PAVLVS SLEVOGT. *l. c. p. 183. seqq.* COEL. RHODIGIN. *Lection. Antiq. l. XVI. c. 17.* FERNELIVS *de abditis rerum causis l. I. c. 10.* IO. SERRANVS *ad Timeum Platon. T. III. Opp. p. 28.* MERIC. CASAVBONVS *ad Diog. Laërt. l. III. segm. 69. p. 207.* IO. CHRISTOPH. WOLFIVS *not. ad Origenis philosophum. p. 110.* IOACH. KVHNIVS *not. ad Laërtii l. c.* SAM. WERENFELS *diff. de Logomach. erudit. c. VIII. Opp. p. 543.* RAPIN. *compar. de Plat. & d' Aristote Opp. T. I.* GOTTL. MICH. HANSCH. *de Enthusiasmo Platon. p. 128.* DAN. GEORG. MORHOF. *Polybist. liter. T. II. l. II. P. I. c. 11. §. 2. p. 206.* et qui sunt alii. Neque tamen desunt, qui in contrariam pedibus iverunt sententiam, hisque opponi possunt, si quidem auctoritate res conficienda esset. Et hic quidem suo jure antesignanus est Aristoteles, qui non Platonis solum fuit *σύγχρονος*, sed et ipsum audivit, et doctrinarum præcepta ab eo hausit. Is vero non uno loco, Platonem ideas non solum a materia, sed omni-

no et absolute , adeoque etiam ab intellectu divino separasse , auctor est. Cujus testimonia perquam luculenta aliquot ad paragraphum secundum jam adduximus , quibus addenda sunt , quæ *Posler. Analyt. l. I. c. 19. Ethic. l. I. c. 4. Metaphys. l. VIII. c. 14.* habet , quo postremo loco *Φανερόν* , inquit , ἐξ αὐτῶν τούτων τὸ συμβαῖνον , καὶ τοῖς τὰς ιδέας λέγουσι ἑσίας τε καὶ χωρίζας εἶναι. *Ex his autem ipsis id etiam patet , quod accidit illis , qui ideas pariter substantias , et separatas esse dicunt.* Quam magistri sententiam PHILOPONVS *adversus Proclum de mundi eternitate* proluxa disputatione tuctur , licet eum postea ad vomitum Platonium reversum esse asserat IO. BAPTISTA CRISPVS *de Platone caute legendo distr. II. l. VI. p. 276.* succinitque AMMONIVS his verbis : 'Ουδὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ χωρίζεσθαι δύναται , δια τὰ πρὸ τῶν πολλῶν εἶδη ὑποτίθεται ὁ Πλάτων. *Non possunt separata per se subsistere , quales eas formas sive ideas Plato ponit.* Plures Aristotelis discipulos , Scholasticis supra nomina-

minatis opponendos nominat PAVL. SLEVOGT. *l. c.* §. 7. p. 180. conf. MENAG. *ad Laërt. l. III. segm. 77.* p. 164. et TERTVLLIANVS *de anima* apud CI. WOLFIVM *ad Origenis philosophum.* p. 110. Ex recentioribus imprimis nominandi Viri in antiquarum doctrinarum cognitione omnium iudicio versatissimi, DIONYS. PETAVIVS *Dogmat. Theol. T. I. l. IV. c. 9.* p. 282. seqq. AEGID. MENAGIVS *ad Laërt. l. III. segm. 69.* p. 163. IO. CLERICVS in *Arte Crit. P. II. Sect. II. c. 5. §. 4.* seqq. p. 421. seqq. Ed. Amstelod. et not. *ad Orac. Zoroastris in Hist. Philos. Orient. Stanleji* p. 359. Ed. Amst. ubi tamen aliquantisper hæret; IAC. THOMASIVS in *Orat. XIII.* p. 290. aliique. Nos salva tantorum Virorum auctoritate et eruditione posteriolem tanquam probabiliorem sententiam amplectimur, his rationibus ducti. I. Plato ideis non æternitatem tantum et immutabilitatem adscribit, id quod cum priori sententia facile con-

E 2

ciliari

ciliari posset, verum etiam εἰδίαν αὐτὴν κατ' αὐτὴν, substantiam ipsam ex se ipsa, sive per se ipsam, in *Parmenide T. III. Opp. p. 135.* et pluribus locis ita mentem suam expressit, ut ex locis larga manu supra datis patefcit, et facile ex aliis prolixius probari posset, si modo ulla id postulare necessitas. Cum itaque ideas peculiare substantias esse voluerit, quo fine eas κατ' ἐξοχὴν ὄντα, solaque intellectus vera objecta, et peculiare rerum formas et exemplaria, per quas cognoscimus id, quod res sunt, vocavit, vid. *Timæus Opp. T. III. p. 94.* necessario sequitur, quod ab intellectu divino eas separaverit; alias omnes simul unam tantum et ipsissimam DEI haberent εἰδίαν et substantiam, essentque intellectus divinus sive intelligentia ipsa in DEO residens, neque quælibet suam ex se et per se ipsam haberent substantiam, quippe quod in DEO compositionem efficeret. Vnde apposite IAC. THOMASIVS *de ideis Platonis Orat. XIII. p. 299.* In DEO ideo metuit

metuit ideas multiformes collocare Plato, quod ea multitudinem quandam præ se ferant, DEUS autem undiquaque purus et simplex sit, nihil duplex, nihil coagmentatum habens. Nihil jam de iis dicimus, quæ Plato pro idearum existentia ex necessitate scientiæ urserat, supra notata, hæc enim iis, quæ dicta sunt, sine præjudicio expensis facile applicari poterunt. II. Nisi singulares et separatas substantias Plato per ideas intellexisset, nulla sane ratio fuisset, cur eum de ideis differentem, et mensalitatem atque cyathitatem nominantem rideret Diogenes Sinopensis, apud LAERTIVM *l. III. segm. 53.* III. Aristotelis testimonium tam levis auctoritatis haud est, ac plerique existimant. Fuit enim diuturnus ejus discipulus, et decimo septimo jam ætatis anno ei adhæsit, vid. LAERT. *l. V. segm. 6.* vigesimoque demum disciplinæ anno in doctrina de ideis magistro contradixit, notante ORIGENE *contra Celsum l. II.* apud MENAGIVM *ad l. 6. Laërtii p.*

189. adeoque mentem Præceptoris satis clare percepit. Vbi sane infirma videtur exceptio, Aristotelem gloriæ studio, et ut Præceptoris famam obscuraret, monstrum hoc Platoni affinxisse. Nam ut id nondum probatum dederunt hujus sententiæ patroni, nec Platonis querelæ de Aristotele ad ejusmodi petulantiam et injurias trahi possunt, ita vero non videtur simile, Aristotelem ejusmodi *τετρισµατα*, ut ipse vocat, inanes nugas fingere, Platonique supponere potuisse, quin et ipse Plato et ejus discipuli protinus Aristotelem impietatis, falsitatis et calumniarum convicissent, rectamque magistri mentem vindicassent; cum præsertim gratia et auctoritate plurimum tum apud Athenienses valerent Chabrias et Timotheus, duces eorum, Platonis cognati, et satis validi ad tuendum cum contra calumnias discipuli patroni, ut notat AVCTOR *Vita ejus*. Quod ut factum esse nusquam traditur, nec contraria sententia ante Plutarchum aucto-

audtorem habet , ita qua ratione fides Aristotelis in dubium vocari possit, non perspicimus. Neque dissensio a magistro gloriæ mox imputanda studio, sed pro Aristotele magis urgenda, qui Philosophica usus libertate ea secutus est, quæ ipsi videbantur veritati maxime consentanea. Et id ipsum a Platone didicit, cui hæc mens fuit, ὅτι μᾶλλον δεῖ τῆς ἀληθείας φροντίζειν, ἢ περ ἄλλε τινος, *veritatis magis habendam esse rationem, quam alterius cujusdam*; quo sensu dicere solebat: Φίλος μὲν Σωκράτης, ἀλλὰ φιλότατη ἡ ἀλήθεια, et, Σωκράτης μὲν ἐπ' ὀλίγον φροντισέον τῆς δὲ ἀληθείας ἐπὶ πολὺ, *Amicus Socrates, magis tamen amica veritas, et, Socrates quidem quid dixerit, parum solliciti debemus esse, multum tamen de veritate, quæ dicta vere philosophica refert* AVCTOR *Vitæ Aristotelis* sive Ammonius sit, sive Philoponus, sive alius. IV. Plutarchi testimonium tanti non est, ut Aristoteles ideo falsitatis et calumniarum sit

accusandus. Aliquot enim seculorum intervallo a Platone ipso remotus sine dubio ita hypothesin istam retulit, ut a sui temporis Platoniceis, magistrum emendantibus, et Peripateticorum objectionibus ita sensim subtrahentibus, didicerat. Certe, dum ideam eodem loco *de placitis Philos. l. I. c. 10.* definit, quod sit *ἔσία σώματος, αὐτὴ μὲν μὴ ὑφ᾽ ἑωῶσα καθ' αὐτήν, essentia corporis, ipsa quidem per se non subsistens*, contrarius est Platoni, cui, ut aliquoties monuimus, idea est *ἔσία αὐτὴ καθ' αὐτήν*. Vnde argumentum, quod Plutarchi auctoritate nititur, firmo pede vix consistere potest. Quod vero ad Senecam attinet, facile attente legenti patebit, cum Platonis dogmata illo loco ad mentem suam admodum inflexisse, nec accurate satis ea exposuisse. V. Recentiores Platonici cur in testimonium adduci non possint, supra jam observatum est. Incaute vero ad Trismegistum, Chaldaeos, Dionysium, aliosque libros supposititios et ad anti-

antiquitatis speciem confictos provocat, iisque tanquam egregio fundamento innititur Steuchus, cui solenne est, omnia obtorto collo ad conciliandas cum Scriptura sacra et religione Christiana gentilium hypotheses rapere, qua ex causa non immerito, tacito quidem nomine vapulat IO. BAPT. CRISPO *de Platone caute legendo Distr. I. l. II. p. 36.* Conf. IAC. THOMASIVS *de exust. mundi Stoica p. 29.* VI. Neque Platonem absolvat rei absurditas, quæ a tam perspicaci viro expectari non debeat, dum ἀσύμφορα multa ex hac sententia consequuntur. Vti enim haud facile absurda sententia auctori debet tribui, ita tamen in contrarium quoque currendum non est, nec auctor humanus ab omni contradictionis vel absurditatis labe absolvendus: Alias duplicis principii coæqualis absurditas, cujus supra Platò convictus est, et alia plurima, quæ in imaginaria ejus Reipublicæ constitutione occurrunt, absurda et ἀύστατα eodem hoc argumen-

accusandus. Aliquot enim seculorum intervallo a Platone ipso remotus sine dubio ita hypothesin istam retulit, ut a sui temporis Platoniceis, magistrum emendantibus, et Peripateticorum objectionibus ita sensim subtrahentibus, didicerat. Certe, dum ideam eodem loco *de placitis Philos. l. I. c. 10.* definit, quod sit *ἐσία σώματος, αὐτὴ μὲν μὴ ὑφesseῖσα καθ' αὐτὴν, essentia corporis, ipsa quidem per se non subsistens*, contrarius est Platoni, cui, ut aliquoties monuimus, idea est *ἐσία αὐτὴ καθ' αὐτὴν*. Vnde argumentum, quod Plutarchi auctoritate nititur, firmo pede vix consistere potest. Quod vero ad Senecam attinet, facile attente legenti patebit, eum Platonis dogmata illo loco ad mentem suam admodum inflexisse, nec accurate satis ea exposuisse. V. Recentiores Platonici cur in testimonium adduci non possint, supra jam observatum est. Incaute vero ad Trismegistum, Chaldaeos, Dionysium, aliosque libros supposititios et ad anti-

antiquitatis speciem confictos provocat, iisque tanquam egregio fundamento innititur Steuchus, cui solenne est, omnia obtorto collo ad conciliandas cum Scriptura sacra et religione Christiana gentilium hypotheses rapere, qua ex causa non immerito, tacito quidem nomine vapulat IO. BAPT. CRISPO *de Platone caute legendo Distr. I. l. II. p. 36.* Conf. IAC. THOMASIVS *de exust. mundi Stoica p. 29.* VI. Neque Platonem absolvet rei absurditas, quæ a tam perspicaci viro expectari non debeat, dum ἀσύμφορα multa ex hac sententia consequuntur. Vti enim haud facile absurda sententia auctori debet tribui, ita tamen in contrarium quoque currendum non est, nec auctor humanus ab omni contradictionis vel absurditatis labe absolvendus: Alias duplicis principii coæqualis absurditas, cujus supra Platō convictus est, et alia plurima, quæ in imaginaria ejus Reipublicæ constitutione occurrunt, absurda et ἀσύστατα eodem hoc argumen-

to ab eo removenda essent. VII. Quod si vero ea, quæ hæcenus allata sunt, convincere contrariæ parti addictos non apta sunt, hoc saltem fateantur, necesse est, *nec ipsum Platonem, nec ejus discipulos affectate* (addo inextricabilis) *obscuritatis in rebus magni momenti excusari posse*, quæ verba sunt acutissimi CLERICI *l. c. p. 424.* Plura addenda non sunt, cum, nisi toti fallimur, res sua luce radiet. Est tamen, quod hoc loco accurate monere, maxime ex re nostra est. Scilicet dudum isthæc scripseramus, nec, quæ pro Platone dicuntur, ejusmodi deprehenderamus, ut assensum extorqueant, cum Viri cujusdam eruditissimi benevola communicatione ad manus nostras pervenirent COMITIS SCIPIONIS AGNELLI *disceptationes de ideis in tres libros distributa, et Venetiis 1615.* quarta forma, quam vocant, impressæ. Quém librum cum antea oculis usurpare non licuisset, vehemens tamen consulendi desiderium fecit DAN. GEORG. MORHOFIVS, qui eum tanquam fortissimum Platonis

nis

nis propugnatorem in doctrina de ideis separatim non existentibus extollit laudibus. Ita enim *Polyhist. liter. T. II. l. I. c. 7. p. 41. Totam hanc doctrinam* (de ideis) *adversus Aristotelem pro Platone libro doctissimo propugnavit Scipio Agnellus. Nihil est omissum, quod ad hanc doctrinam pertinet, ab illo; Liber rarior est, et in paucorum manibus Veneriis in 4. Anno 1615. editus. Notari ille unice pro hoc argumento potest, ac vehementer laudatur a multis istius temporis scriptoribus.* Hinc avide in ejus lectionem incurrimus, quamprimum ejus copia facta esset, sperantes fore, ut vel dictis majorem inde lucem accendere possimus, vel sententiam, quam hucusque probatam dedimus, forti argumentorum robore inveniamus refutatam. Sed vehementer hæc spes, nisi egregie fallimur, nos destituit, postquam Agnellum nihil expectatione dignum protulisse, et, quod ajunt, corvos delusisse hiantes deprehendimus. Cujus rei fidem ut faciamus,

mus,

mus, orandus nobis est benevolus Lector, ut pauca ex eo libello, duodeviginti plagulas non excedente, liceat excerpere, et abjecto omni antiquitatis præjudicio, et malesana doctrinarum male cohærentium conciliatione libere, sine tamen ullius præjudicio expendere. In præfatione statim, quam editor Alexander Andreasius præmisit, post superba auctoris elogia, ita lectorem alloquitur, ut in quam classem auctor collocandus sit, non sit obscurum. *Tuum, inquit enim, nunc est, judicare, amice lector, quam arduum sit Platonice Philosophiam Peripatetica conjungere, quod profecto nemo præstitit in hac re, in aliis vero, aut nulli adhuc præstiterunt, aut in paucissimis, ut Picus, merito cognomine Phœnix, etc. An vero hæc omnia præstiterit Author disceptationum de ideis, tuum pariter est judicare.* Vnde inter conciliatores Platonice et Peripateticæ Philosophiæ merito referendus est: Morhofio vero minus accurate dicitur Agnellus Platonis rem contra Aristotelem

telem egisse, cum potius communem sui seculi Philosophiam cum Platonis dogmatibus conciliare conatus fuerit. Vnde ipse auctor in præfatione propositum ita fatetur: *Priscam Mercurii, Zoroastri, et aliorum perobscuram Theologiam sub examen revocabimus, Aristotelis et Platonis, D. Thomæ et Scoti bella sedabimus, eorum sententias et congrue et profunde pro viribus explicantes: ita ut, quicumque sapientissimorum cognomentum adepti sunt, unanimi consensu divinas ideas constituentes in unam veritatem convenire videamus.* In tres vero libros totius argumenti tractationem divisit Agnellus, ubi in primo de inventoribus idearum, in secundo, ut in se considerantur, in tertio vero, quorum sint, et ad quid conferant ideæ, agit. Splendida certe, si titulis credis, omnia, iisque, quæ hucusque operose adducta sunt, maxime inservientia, unde merito porro audienda sunt. Initium vero doctrinæ de ideis derivat ex sacris literis, quas scilicet *per sacra prophet-*

mus, orandus nobis est benevolus Lector, ut pauca ex eo libello, duodeviginti plagulas non excedente, liceat excerpere, et abjecto omni antiquitatis præjudicio, et malesana doctrinarum male cohærentium conciliatione libere, sine tamen ullius præjudicio expendere. In præfatione statim, quam editor Alexander Andreasius præmisit, post superba auctoris elogia, ita lectorem alloquitur, ut in quam classẽ auctor collocandus sit, non sit obscurum. *Tuum, inquit enim, nunc est, judicare, amice lector, quam arduum sit Platonice Philosophiam Peripatetica conjungere, quod profecto nemo præstitit in hac re, in aliis vero, aut nulli adhuc præstiterunt, aut in paucissimis, ut Picus, merito cognomine Phoenix, etc. An vero hac omnia præstiterit Author disceptationum de ideis, tuum pariter est judicare.* Vnde inter conciliatores Platonice et Peripateticæ Philosophiæ merito referendus est: Morhofio vero minus accurate dicitur Agnellus Platonis rem contra Aristotelem

telem egisse, cum potius communem sui seculi Philosophiam cum Platonis dogmatibus conciliare conatus fuerit. Vnde ipse auctor in præfatione propositum ita fatetur: *Priscam Mercurii, Zoroastri, et aliorum perobscuram Theologiam sub examen revocabimus, Aristotelis et Platonis, D. Thomæ et Scoti bella sedabimus, eorum sententias et congrue et profunde pro viribus explicantes: ita ut, quicumque sapientissimorum cognomentum adepti sunt, unanimi consensu divinas ideas constituentes in unam veritatem convenire videamus.* In tres vero libros totius argumenti tractationem divisit Agnellus, ubi in primo de inventoribus idearum, in secundo, ut in se considerantur, in tertio vero, quorum sint, et ad quid conferant ideæ, agit. Splendida certe, si titulís credis, omnia, iisque, quæ hucusque operose adducta sunt, maxime inservientia, unde merito porro audienda sunt. Initium vero doctrinæ de ideis derivat ex sacris literis, quas scilicet *per sacra prophetas*

mus, orandus nobis est benevolus Lector, ut pauca ex eo libello, duodeviginti plagulas non excedente, liceat excerpere, et abjecto omni antiquitatis præjudicio, et malefana doctrinarum male cohærentium conciliatione libere, sine tamen ullius præjudicio expendere. In præfatione statim, quam editor Alexander Andreasius præmisit, post superba auctoris elogia, ita lectorem alloquitur, ut in quam classẽ auctor collocandus sit, non sit obscurum. *Tuum, inquit enim, nunc est, judicare, amice lector, quam arduum sit Platonice Philosophiam Peripateticæ conjungere, quod profecto nemo præstitit in hac re, in aliis vero, aut nulli adhuc præstiterunt, aut in paucissimis, ut Picus, merito cognomine Phœnix, etc. An vero hæc omnia præstiterit Author disceptationum de ideis, tuum pariter est judicare.* Vnde inter conciliatores Platonice et Peripateticæ Philosophiæ merito referendus est: Morhofio vero minus accurate dicitur Agnellus Platonis rem contra Aristotelem

telem egisse, cum potius communem sui seculi Philosophiam cum Platonis dogmatibus conciliare conatus fuerit. Vnde ipse auctor in præfatione propositum ita fatetur: *Priscam Mercurii, Zoroastri, et aliorum perobscuram Theologiam sub examen revocabimus, Aristotelis et Platonis, D. Thomæ et Scoti bella sedabimus, eorum sententias et congrue et profunde pro viribus explicantes: ita ut, quicumque sapientissimorum cognomentum adepti sunt, unanimi consensu divinas ideas constituentes in unam veritatem convenire videamus.* In tres vero libros totius argumenti tractationem divisit Agnellus, ubi in primo de inventoribus idearum, in secundo, ut in se considerantur, in tertio vero, quorum sint, et ad quid conferant ideæ, agit. Splendida certe, si titulis credis, omnia, iisque, quæ hucusque operose adducta sunt, maxime inservientia, unde merito porro audienda sunt. Initium vero doctrinæ de ideis derivat ex sacris literis, quas scilicet *per sacra prophetas*

phetarum eloquia ab antiquissimis usque temporibus divina bonitas patefecit, ut in ipso operis limine auctor loquitur. Quam thesin deinde probat ex illo Genescos. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Homo vero, ut judicat auctor, ad imaginem DEI factus esse non potest, nisi DEus illius sit exemplar. Quæ ita postea explicat, ut homo dicatur factus ad umbratilem similitudinem, quia Hebraice legatur vox לַמַּצֶּלֶת (לְמַצֶּלֶת scribendum erat) quæ a radice לַצֶּלֶת umbra oriatur. Qua ex probatione, ut nil dicam de derivatione vocis Grammatica, cuius facile palpanda, sequeretur, non DEum hominis esse ideam, quod probare contendit auctor, sed hominem esse ideam, sive umbratilem similitudinem DEI; mox tamen Philonem reprehendit, asserentem, hominem ad imaginem DEI factum, non esse sensibilem hominem, sed intelligibilem, cum tamen homo intellectualis æternus et ipse DEus sit. Sumit enim id, quod

quod prius probandum erat, tanquam certum, ideam et intellectum divinum esse unum idemque. Eandem thesin ex Pf. CXXXVIII. 15. CXLVI. 4. et ex Evang. S. Ioannis c. I. 4. probare fatagit; quibus ex locis quam feliciter idearum in Deo existentia, et, quod maxime sibi probandum sumserat auctor, idearum Platoniarum origo ex sacris literis exculpi possit, Lectori examinandum relinquimus. Secundo capite vero *veterum Theologorum, Mercurii, Zoroastri, Orphei, Pythagoræ et Empedoclis dogmata explicantur*, ut habet inscriptio. Hic vero ad Mercurii Poemandrum, Asclepium, ad Jamblichum similesque, non notatis tamen, ut consuli queant, locis provocat, reliqua Chaldæorum Orpheique ex leviusculis Etymologiis probat, ubi inter reliqua en lepidam demonstrationem: Expositurus per Saturnum apud Orpheum regnum contemplationis intelligi, post alia addit: *Et quoniam contemplatio est imperturbatus status et quies, ideo Saturnus*

mus שַׁבָּת vocatur, id est, quies, et ideo veri Sabbati dies nobis praescribitur, ut a civilibus actionibus abstinentes totis viribus contemplationi incumbamus, ad laudem et gloriam veri Sabbati, verique Saturni, DEI sapientissimi. Quæ quam apta sint, quam solida, quam concinna, alii dispiciant. Et eodem tramite in reliquis decurrit, ex vestigiis his facile dijudicandus. Tertio capite probandum suscipit: *Ethnicum hominem supernaturali lumine illustratum divinam Trinitatem cognoscere potuisse.* Id quod probat ex effato Sibyllino, a Virgilio ad Pollionis filium adplicato, notissimis scilicet versibus:

*Ultima Cumæi venit jam Cæmi-
nis ætas, etc.*

Tum ex Serapidis oraculo:

Principio DEus est, etc.

Illoque Apollinis, responsa amplius edere recusantis:

*Me puer Hebraus divos, DEus
ipse gubernans, etc.*

Alia

Alia vero non affert. Quæ quam ficulnea et figmentorum plena sint vel pueris notum est, et qui nondum ære lavantur.

Videndus tamen ANTONIVS VAN DALEN *dissert. I. de Oraculis gentilium p. m. 37. seqq.* et conferenda, quæ circa argumentum hoc prudentissimè monuit IO. CLERICVS *Epist. Crit. VII. Tom. III. art. Crit. p. 177. seqq.* Quarto capite asserit, *divinum verbum divinitus veteres cognovisse*, ubi in primis statim lineis ad Plotinum, eoque quasi præstantiores Arabes, imprimis ad Avicennam provocat. Cujus generis pleræque ejus probationes sunt, quare ne molesti simus, latius in iis excitandis non discurremus, præsertim cum Zoroaster, Mercurius Trismegistus, Orpheus, Damascenus, Thomas, et his similes, tanquam maxime idonei testes, utramque hic faciant paginam. Caput tamen septimum hujus libri curatius nobis attendendum est, in eo enim demonstrare contendit; *Platonem*

F

ideas

ideas per se subsistentes, ut impingit Aristoteles, nunquam excogitasse, at proprie solum divinas ideas; alias vero, non tamen per se subsistentes secundum umbram et imaginem. In quo negotio ita versatur, ut confessus absurditatem idearum seorsim et per se existentium, tres sibi formet objectiones solvendas. I. Platonem vocare ideas formas puras et separatas, separatas itaque a divina mente. II. Nonnullos Platonicos asserere, Platonem in concavo lunæ ideas posuisse, non igitur in divina mente. III. Ex sententia Platonis in Timæo ideas opinione percipi, non igitur eas in divina mente consistere, quippe quæ non nisi perfectissima scientia percipi possit. Hæ sunt phalanges illæ, quibuscum congressurus erat Agnellus. Antequam vero ad eas objectiones respondet, probat, Platonem ideas in mente divina subsistentes asseruisse, locis quibusdam ex Timæo petitis, et partem supra jam allatis, DEum scilicet æternum secutum exemplar; opificem summum, optimum

num et pulcherrimum mundum existere voluisse, at sine dubio (sic infert auctor) exemplar mundi hujus esse mundum idealem, qui in divina mente refulget, et quæ sunt alia, et, addita tandem Ficini affirmatione, in hoc exurgit epiphonema: *Crede Marsilio, qui sensit aliter, a veritate dissentit.* His præmissis ad primam objectionem respondet: Platonem vocare ideas separatas non a divina mente, sed a corporibus; ad secundam, se non meminisse loci illius apud Platonem, quod si tamen ita sit, per cavernam intelligi mundum, per lunam mentem idearum serie emicantem, per solem vero DEum ipsum, quibus gradibus fiat ascensus. Quam dein explicationem non ex verborum circumstantiis, quas se ignorare fassus erat, sed inde probat, quod veteres Philosophi ænigmaticam et metaphoricam methodum valde adamaverint. Ad tertiam tandem respondet, Platonem non asseruisse ideas divinas opinione intelligi, sed scientia, illudque de ideis tantum

umbratilibus, quos auctor sensibiles formas, quæ gignuntur et corrumpuntur, vocat, intellexisse, quæ fusius deinde exponit. Et hæc sunt *fulcra* sententiæ Agnelli, hæc tela, quibus dissentientium argumenta confodit. Quodsi ita argumentari, et petitione principii, allegoriarum machinis, mutatione status controversiæ, hisque similibus rem conficere par est, facilis cuivis erit victoria. Sequenti capite rationes Aristotelis contra ideas Platonis refutat, quas, cum nostras non fecerimus, non curamus, præsertim cum vela tandem contrahenda sint, ne prorsus a via semel constituta aberremus. Hinc paucis indicamus, sequentibus capitibus in eo esse Agnellum, ut demonstret, idearum doctrinam ab Aristotelis Philosophia tantopere non abesse, DEum enim esse ex ejus sententia non solum finem, sed et causam efficientem; non repugnare divinæ simplicitati ex Aristotelis sententia numerum idearum, et quæ sunt alia; quem-

admo-

admodum et *l. II. c. X. p. 88. seqq.* Scotum et Thomam multo labore conciliare nititur. Id præ cæteris in hoc libro secundo notandum est, definire Agnellum ideam *c. IV. p. 65.* hunc in modum : *Idea est forma substantifica, divina menti objecta, quam agens per imitationem exprimit, et intuetur, quatenus rerum omnium exemplar et originem. c. V. p. 67.* vero fatetur, DEum unam esse simplicissimam essentiam, *p. 69.* vero luculentius, unam tantum actubere DEum ideam, quæ illi est propria, quæ neque oculis subjacet, prout incorporea, formasque per singula corpora exprimit. Quoniam autem divina essentia ejus sit supereminens perfectionis, ut omnem essendi modum plus quam equipollenter contineat et representet, ideo, licet actu sit una idea, attamen secundum virtutem tot habere ideas, quot imitabilitates a creaturis objicitur. (leg. obijciuntur.) Quæ sententia non quidem in se prorsus incommoda, longissime tamen a Platonis mente remota

est, si ea, quæ dicta sunt, ut debent, admittantur. Ignoscet benevolus Lector, quod longius eo digressi sumus, quo nos Morhofius, hic, ut sæpius, αὐτοσχέδιόν, et qui, ut conjicimus, librum vel non vidit, vel summistan- tum labris degustavit, elogio splen- dido deduxerat; eo libentius moram nectentes, ne fucum nobis fieri patia- mur, et libri raritas nescio quos the- sauros et sequioris sententiæ præsidia nobis persuadeat. Jam in viam redi- mus, et ad reliqua progredimur.

§. VI.

Hucusque intellectus divini ob- jectum ideas Plato fecit. Versa- tur vero circa eas intellectus quo- que humanus, ratione cujus scien- tificæ dici possunt. Quia enim re- rum sensibilibus essentialia sunt exemplaria speciesque, quin solæ entium verique nomine dignæ, (t) ideo eas primum Sapientiæ ob- jectum esse necesse est. Vnde Philoso- phiam quoque circa eas maxime oc- cupari

cupari Plato voluit. (u) Cum enim ex ejus sententia, anima, quæ ex essentia divina emanavit, eoque idearum cognitione imbuta fuit, liberetur, materiæ corporisque vinculis constricta fuit, hodieque detinetur, et ita idearum illarum oblivione premitur. (x) Quæ mentis imperfectio ut pellatur, et ad pristinum cognitionis gradum ducatur animus, Philosophiæ munus est. Quoniam vero hunc finem in instanti contingere non licet, ideo varii gradus adhibendi sunt (y), quibus assuefacta mens tandem ipsas ideas cognoscat, et reminiscendo propriam veramque rerum essentiam intuitiva cognitione percipiat.

(t) Hæc magno Pythagoreorum Platoniorumque consensu dicta sunt. De prioribus vide, quæ erudite ex antiquitate collegit IO. SCHEFFERVS *de natura et constitut. Philosophiæ Italica c. VIII. p. 56. seqq.* Eos vero
F 4 accu-

accurate secuti sunt Platonici, vid. GOTTL. MICH. HANSCH. *de Enthusiasmo Platon. Sect. VII.* §. 35. p. 124. seqq. Vnum alterumque, in re ex superioribus manifesta modo addimus.

TRISMEGISTVS, vel quisquis sub hoc nomine latet Platonicus apud STOBÆVM *Serm. XI.* Τὸ ἀληθές ἐστὶ τὸ ἐξ αὐτῆς μόνον τὴν σύστασιν ἔχον, καὶ μόνον καθ' αὐτὸ, διὸν ἐστὶ. *Verum est, quod ex se solo essentiam suam habet, et per se manet, quale est.* Et iterum:

Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ ἔ' πάντα, ὀλίγα δὲ ταυτὰ, ἄλλα δὲ ψεύδος, καὶ πλάνος καὶ δόξα φαντασίας, καθάρπερ εἰκόνες συνεχῶτα. *Universa super terram non ipsa veritas sunt, sed veritatis imitationes et umbrae, et ne hac quidem omnia, sed per pauca. Cetera plane ipsum mendacium et error sunt, et velut simulacra quaedam phantasia, opiniones.* Et LAERTIVS quoque diserte de Platone *l. III. segm. 9. 10.* Σκεπτέον ὁ Πλάτων φησὶν, αἰσθη-

αἰσθητὸν μὲν εἶναι τὸ μηδέποτε ἐν τῷ ποιῶ
 μηδὲ ποσῷ διαμένον, ἀλλ' αἰεὶ ῥέον καὶ με-
 ταβάλλον. - Ταῦτα δ' ἐστὶν ὧν αἰεὶ γένεσις,
 ἥτις δὲ μηδέποτε πέφυκε νοητὸν δὲ, ἐξ ἧς
 μηδὲν ἀπογίνεται, μηδὲ προσγίνεται· τῆτο
 δ' ἐστὶν ἡ τῶν αἰδίων Φύσις, ἣν ὁμοίαν τε καὶ
 τὴν αὐτὴν αἰεὶ συμβέβηκεν εἶναι. *Conside-
 randum esse Plato asserit, sensibile esse,
 quod in qualitate aut quantitate nunquam
 persistat, sed diffluet semper atque im-
 mutetur. - Porro ista sunt, quorum
 semper generatio est, nunquam vero sub-
 stantia prodiit. Intelligibile vero, cui
 nihil vel accedit vel decedit. Hoc autem
 sempiternorum natura est, quam similem
 atque eandem esse semper contingit. Ve-
 rum videndus ipse PLATO, qui l.V.
 de Rep. T. II. Opp. p. 477. seqq. co-
 piose et subtiliter de hac re disputat,
 ubi inter alia p. 479. circa finem libri
 hujus ait: Τοὺς αὐτὰ ἕκαστα θεωμένους καὶ
 αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ὄντα γινώσκουσιν
 ἀλλ' οὐ δοξάζουσιν, Eos, qui ipsa quaeque
 contemplantur, semper eodem modo se-
 cundum eadem se habentia, cognoscere po-*

tius, quam opinari. Plura talia occurrunt hic non commemoranda, cum ex iis, quæ antea dicta sunt, et ex allatis modo, asserto sua constet veritas.

(u) Vrget hoc imprimis PLATO initio *l. VI. de Rep. T. II. Opp. p. 484.* seqq. ubi multis demonstrare satagit, solidam cognitionem neminem habere posse, qui ejusmodi idearum accuratam notitiam fundamenti loco non substernat. Prolixiora sunt, quæ hac de re habet, quam ut hic locum capiant, ex paucis reliqua dijudicari poterunt. Quærit enim ex Glaucone :
 *Η ἐν δοκοῦσι σοι τυφλῶν διαφέρειν οἱ τῷ ὄντι τῷ ὄντος ἑκάστω ἐξηρημένοι τῆς γνώσεως, καὶ μηδὲν ἐναργεῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἔχοντες παράδειγμα; *Videntur tibi a cæcis differre ii, qui revera destituti sunt ejus rei cognitione, qua revera existit, et nullam habent illius in animo informationem* (sic clarius ac Serranus interpretatur Ficinus) *perspicuum nullum in animo exemplar.*

Et

Et paulo post p. 485. hanc dat Philosophi definitionem : "Οτι μαθήματος γε αἰεὶ ἐρῶσιν , ὅσα ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης τῆς ἑσίας τῆς αἰεὶ ἔσης , καὶ μὴ πλανομένης ὑπὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς , *Eos disciplina illius semper esse studiosos , cujus beneficio ejus rei natura , quæ semper est , neque generatione et corruptione errat , cognoscitur.* Et licet hic de Philosophia agere videatur , non de ipsa Sapientia , quam a Philosophia ita distinguit , in *Phædro T. III. Opp. p. 278.* ut dicat : Τὸ σοφὸν καλεῖν μέγα εἶναι , καὶ θεῷ μόνῳ πέρειν , τὸ δὲ ἢ φιλόσοφον ἢ τι τοιῶτων , μᾶλλον τε καὶ ἀρμόττοι καὶ ἐμμελεστέως ἔχει· *Sapientis cognomen magnum esse , solique DEO convenire ; Philosophi vero , aut similis alicujus cognomen magis aptum commodumque ,* qua in re imitatus est Pythagoram , proprie tamen hic de vera Sapientia , quæ finis est Philosophiæ , sermo est. Cujus rei auctorem habemus *LAERTIVM l. III. segm. 63.* qui , postquam monuerat , variis nominibus
uti

uti Platonem, ne illius opera, πραγμα-
 τεία, sive Philosophiæ ratio imperi-
 tis et rudibus conspicua sit, addit:
 Ἰδιαιτάτα μὲν σοφίαν ἡγεῖται εἶναι τὴν τῶν
 νοητῶν καὶ ὄντως ὄντων ἐπιστήμην, ἣν φησε
 περὶ Θεὸν καὶ ψυχὴν σώματος κεχωρισμένην
 ἰδίαν δὲ σοφίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν καλεῖ,
 ὁρεξίν ἔσσαν τῆς θείας σοφίας. *Proprie Sa-*
pientiam esse arbitratur earum rerum,
quæ intelligentia comprehenduntur, et quæ
vere sunt, scientiam, quam de DEO ait,
et animam a corpore disjungentem. Pro-
prie vero (minus proprie vertendum
est, ut jam Aldobrandinus notavit, dixit
enim antea ἰδιαιτάτα) et Philosophiam
sapientiam vocat, appetitionem quandam
et desiderium divine sapientie. Sed con-
ferendus PLATO in Theateto et l. VII.
de Republ. Haud minus quoque lucu-
lenter IAMBLICHVS in vita Pythagoræ
c. XII. p. 65. Edit. Arcer. cui Sapientia
est ἡ ἐπιστήμη τις ἡ περὶ τὰ καλὰ, πρῶτα καὶ
θεῖα καὶ ἀκήρατα καὶ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ
ὡσαύτως ἔχοντα. Scientia versans circa
pul-

pulchra, prima, divina, immortalia, semperque et eodem modo se habentia,
 Φιλοσοφία δὲ ἡ ζήλωσις τῆς τοιαύτης θεωρίας,
Philosophia vero amulatio ejusmodi considerationis. Clementis Alexandrini et
 Alcinoi loca vide apud GOTTL.
 MICH. HANSCHIVM. *l. c. §. 33. p.*
124. add. PLOTINVS Ennead. I. l. III.
c. 4. p. 21. et IAMBlich. Protrept.
c. XXI. p. 149. Ex hætenus dictis jam
 ratio patet, cur Philosophia notitia re-
 rum divinarum a veteribus vocata
 fuerit, nempe quia circa ideas divinas,
 ex intellectu summi entis productas
 adeoque circa divinas substantias ver-
 satur, conf. ARISTOT. *Ethic. l. X.*
c. 7. et cognoscitur, cur ideas pabulum
 magnarum et philosophicarum anima-
 rum appellaverint, quia scilicet mens
 illarum disciplina et cognitione alitur,
 nutritur, sustentatur, ut ipse ait PLA-
 TO in *Protagora T. I. p. 313.* et in
Phædro T. III. p. 247. ubi luculenter:
 Τὴν ἐν τῷ ὃ ἐστὶ ὄν, ὄντως ἐπιστήμην ἔσαν,
 καὶ τὰλλα ὡσαύτως τὰ ὄντως ὄντα θεασα-
 μένη,

μένῃ, καὶ ἐξίαθῃσα, δῦσα πάλιν εἰς τὸ εἶσω, τοῦ ἔρανου οἴκαδε ἦλθεν. *Animus eam veram germanamque scientiam, quæ in eo est, quod vere est, et alia, quæ eodem modo, quæ vere sunt, contemplatus, et quasi epulis enutritus, ingressus rursus in interiores cæli partes domum revertitur.* Similia vide apud TVLLIVM l. V. de fin. LACTANT. l. V. c. I. quæ loca adducit eruditissimus SCHEFFER. de Philos. Ital. c. VIII. p. 62. seqq. Splendide imprimis Stoicorum more SENECA Prefat. l. I. Quæst. natural. T. II. Opp. p. 629. Edit. Gronov. *Sursum ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admittitur; at ita, si minimum secum ex corpore tulit, si sordidum omne deterfit, et expeditus levisque ac contentus modico enituit. Cum illa tetigit, alitur, crescit, ac veluti vinculis liberatus in sua redit, etc.*

(x) Plura hic se cumulant, figillatim expendenda. I. Platonem animas ex divina essentia per emanationem quan-

quandam derivasse, ex dictis, et toto
 ejus Philosophiæ systemate patescit.
 Cum enim Plato cum omnibus Philo-
 sophis ex nihilo nihil fieri posse crede-
 ret, ut supra observavimus, materiæ
 vero, tanquam principio passivo, tan-
 tæ virtutis, proprii motus, et simpli-
 cissimæ naturæ substantiam, qualem
 animam esse animadvertit, ortum ad-
 scribere non posset, coactus fuit ex
 divina essentia eam, assumpta ab aliis
 emanatione quadam, derivare. Hac
 origine supposita omnis jam causa
 manifesta est, cur Philosophiæ finem
 ὁμοίωσιν τῇ Θεᾷ, reditum ad primum
 fontem etc. vocaverit. Verum in hac
 re communi errore fascinosos habuit
 antecessores vetustissimos Philosophos,
 Quorum loca, ne extra oleas vagemur,
 Collecta vide apud V. C. GOTTL.
 MICH. HANSCHIVM in *sched. de*
Enthusiasmo Platon. Sect. IV. c. 14. p.
61. seqq. Platonis vero mentem vel
 ex uno loco disce. Ita enim disertis-
 simus Philosophus *de legibus l. X. Tom. II.*
Opp.

Opp. p. 899. Ὡς ἄριστε δὲ, ὅτι μὲν ἡγῆ θεοὺς
 συγγένειά τις ἴσως δὲ θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον
 ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι. *Quod Deos
 esse fateris, Vir eximie, in causa est,
 cognata quedam cum Deo natura, et ad
 rem tibi insitam ingenitamque colendam
 impellit, et sane efficit, ut illam esse ar-
 bitreris.* Hinc causa colligitur, cur
 mentem vocet γενουμένην τῇ πάντων αἰτίᾳ
 λεχθέντος, *communicativam*, sive *ean-
 dem communicationem habentem cum eo,*
quod omnium causa dicitur, in *Philebo*
T. II. p. 30. Sequuntur magno con-
 sensu magistrum discipuli interque eos
 HIEROCLES quoque, qui in *Com-
 ment. ad carmina aur. c. 69.* de fine
 Philosophiæ magis Platonice quam Py-
 thagorice hunc definit esse: "Ἰν' , ὅταν
 ὁ τῇ θανάτῃ καιρὸς ἐνσῇ, καταλιπόντες
 ἐπὶ γῆς τὸ θνητὸν σῶμα, καὶ τὴν τέττε φύ-
 σιν ἀποδυσάμενοι, πρὸς τὴν οὐράνιον πορείαν
 ὡσιν εὐζωνοὶ οἱ τῶν φιλοσοφίας ἀγώνων ἀθλη-
 ταί. Τότε γὰρ καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς ἀπο-
 διδέσθαι στάσιν, καὶ θεοποιεῖσθαι, ὅσον διόντε
 ἀνθρώ-

ἀνθρώποις θεῶς γένεσθαι. *Vt, cum mortis tempus instat, relicto in terra mortali corpore, ejusque natura exuta, ad celeste iter expeditiores fiant philosophicorum certaminum athleta. Tunc enim in primum statum restitutum iri, et Deos fore, quantum licet hominibus. Ex quibus patet, Pythagoreos, et, qui eos secuti sunt, Platonicos assimilationem DEI pro fine Philosophiæ ideo posuisse, quia emanasse animam ex essentia divina vel absolute, ut Pythagorei, vel certo respectu, ut cum Hierocle in ultimis verbis Platonici, crediderunt. De qua re multa doctissime collegit, IO. SCHEFFERVS de nat. et constitut. Philos. Ital. c. VII. p. 41. seqq. Eandem fere sententiam amplexi sunt Stoici, in eo tantum a Platonis schola diversi, quod hi tertium DEum sive animam mundi, illi primum pro fonte animorum venditant. Quod licet neget et perneget PLOTINVS Ennead. IV. l. III. qui περὶ ψυχῆς ἀποριῶν inscribitur c. I. seqq. p. 371. seqq. quem suo more sequitur FICINVS in*

summa libri, licet et ipse Plato magnis se hic involvat tenebris, mentem tamen prodidit in *Philebo* T. II. *Opp. p. 29. 30.* ubi, postquam sub persona Socratis diu disputavit, quod corpus nostrum ex corpore universi sit decerptum, eadem asserit de anima, et ex Protarcho quærit: Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἂρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν: cui Prot. Δῆλον, ὅτι φήσομεν. Tum Socrates: Πόθεν ὦ Φίλε Πρώταρχε, λαβὼν, εἰπέρ μὴ τόγε τῷ παντός σῶμα ἐμψυχον ὃν ἐτύγχανε ταῦτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι καλλίονα. Cui mox ille: Δῆλον, ὡς οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν ὦ Σώκρατες. *Nonne affirmabimus, nostrum corpus habere animum? Perspicuum sane est. Vnde vero, mi Protarche, aliunde suscepit, nisi illud universi corpus animatum sit? quippe quod hæc eadem ipsa habeat, quæ corpus nostrum, et præstantiora etiam? Manifestum quod nequaquam aliunde. Quæ verba et factis, quæ sensit Plato, indicant, et Plotinum refutant, cui ob eandem causam*

nam prolixam dicam scripsit IO. BAPT. CRISPVS *de Platone caute legendo Distrib. I. l. III. p. 60.* qui etiam toto libro de eadem re videndus. Cum vero tertius ille DEus, sive mundi anima a summo primoque DEO orta esse et emanasse dicatur, clare inde intelligitur, quo modo animæ nostræ, juxta Platonis sententiam, ex ipsa divina essentia emanaverint. Et in hoc uno a Stoicis differt, quod tardius et per intervallum quasi ad primi DEI essentiam animæ originem referat. Mirus vero hic iterum est STEVCHVS *de perenni Philosoph. l. II. c. 7. p. 21. et c. 8. p. 126.* Tertium enim opificem, quem ex Theodoro Platonico notarat vocari fontem animorum, quo nihil divinius vel profundius, nostram Theologiam vocare contendit creatorem Spiritum, qui sit anima mundi vivificatrix, mater animarum. Qua in re, quam gravem errorem committat, et ex nimio gentiles hypotheses cum Scriptura sacra conciliandi studio

G 2

laba-

labatur, Platonem vel per transcennam insipienti est in propatulo, unde facilius cum Manichæorum aliorumque hæreticorum placitis, quæ CRISPVS *l. c.* p. 67. produxit, quam cum sacris religionis nostræ dogmatibus hanc hypothesein comparare licet. Plura de hac re dici possent, sed otium nobis fecit IAC. THOMASIVS, qui in *dissert. de fonte animarum*, quæ est inter *dissert. de exustione mundi Stoica XXI. p. 249. seqq.* more suo plane eruditissime de hac re egit; qui quoque *§. VIII. p. 250.* ad IVSTI LIPSII *Phys. Stoic. l. III. diff. 8.* provocat, pronuntiantis, dogma Socraticum, (vel sub ejus nomine Platonicum magis) esse illam de fonte animarum ex mundi anima sententiam. II. Ex prima hac Philosophiæ Platoniciæ thesi sequitur altera, animam in se habere omnium rerum ideas, earumque vi immortalitatis suæ posse recordari, cum ex eadem essentia, ex qua productæ sunt ideæ, ortum suum ducat, cum DEO conversata.

fata. Negari quidem non potest, μετεμψυχώσεις quoque hic aliquid tribuisse Platonem; qua supposita, rerum olim conspectarum memoriam anima revocat. Sed hæc reminiscencia ad res sensibiles, non ad intellectuales illas substantias, quas Plato ideas nominat, pertinet, et ab ea, quæ ex naturali rerum omnium in animo connexionem oritur, longe est diversa. De utraque locus est solito clarior apud PLATONEM in *Timæo* Tom. II. p. 81.

"Ατε ἔν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε ἔσται, καὶ πολλάκις γεγонуῖα, καὶ ἑώρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε, καὶ τὰ ἐν ᾧδε, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ,τι οὐ μεμάθηκεν. - - - "Ατε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς ἔσσης, καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ᾗπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα (ὁ δὲ μάθῃσιν καλεῖσιν ἄνθρωποι) τὰ ἅλα πάντα αὐτὸν ἀνενερεῖν, εἴαν τις ἀνδρείος ᾗ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ. *Quum igitur animus immortalis sit, et sæpenumero rediitrus extiterit, eaque, quæ hic sunt et apud inferos, viderit, nihil unquam rerum est, quas non didice-*

labatur, Platonem vel per transennam inspicienti est in propatulo, unde facilius cum Manichæorum aliorumque hæreticorum placitis, quæ CRISPVS *l. c. p. 67.* produxit, quam cum sacris religionis nostræ dogmatibus hanc hypothesein comparare licet. Plura de hac re dici possent, sed otium nobis fecit IAC. THOMASIVS, qui in *dissert. de fonte animarum*, quæ est inter *dissert. de exustione mundi Stoica XXI. p. 249. seqq.* more suo plane eruditissime de hac re egit; qui quoque *§. VIII. p. 250.* ad IVSTI LIPSII *Phys. Stoic. l. III. diff. 8.* provocat, pronuntiantis, dogma Socraticum, (vel sub ejus nomine Platonicum magis) esse illam de fonte animarum ex mundi anima sententiam. II. Ex prima hac Philosophiæ Platoniciæ thesi sequitur altera, animam in se habere omnium rerum ideas, earumque vi immortalitatis suæ posse recordari, cum ex eadem essentia, ex qua productæ sunt ideæ, ortum suum ducat, cum DEO conversa-
fata.

fata. Negari quidem non potest, *μετεμψυχώσεις* quoque hic aliquid tribuisse Platonem; qua supposita, rerum olim conspectarum memoriam anima revocat. Sed hæc reminiscencia ad res sensibiles, non ad intellectuales illas substantias, quas Plato ideas nominat, pertinet, et ab ea, quæ ex naturali rerum omnium in animo connexionem oritur, longe est diversa. De utraque locus est solito clarior apud PLATONEM in *Timæo* Tom. II. p. 81.

"Ατε ἂν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε ᾖσα, καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἐωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε, καὶ τὰ ἐν ᾧδε, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ,τι οὐ μεμάθηκεν. - - - "Ατε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς ἔσης, καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα (ὁ δὲ μάθεσιν καλεῖσιν ἀνδρεῖοι) τὰ ἅλα πάντα αὐτὴν ἀνευρεῖν, εἰάν τις ἀνδρεῖος ᾗ, καὶ μὴ ἀποκάμη. *Quum igitur animus immortalis sit, et sæpenumero rediit extiterit, eaque, quæ hic sunt et apud inferos, viderit, nihil unquam rerum est, quas non didice-*

labatur, Platonem vel per transennam insipienti est in propatulo, unde facilius cum Manichæorum aliorumque hæreticorum placitis, quæ CRISPVS *l. c. p. 67.* produxit, quam cum sacris religionis nostræ dogmatibus hanc hypothesein comparare licet. Plura de hac re dici possent, sed otium nobis fecit IAC. THOMASIVS, qui in *dissert. de fonte animarum*, quæ est inter *dissert. de exustione mundi Stoica XXI. p. 249. seqq.* more suo plane eruditissime de hac re egit; qui quoque *§. VIII. p. 250.* ad IVSTI LIPSII *Phys. Stoic. l. III. diff. 8.* provocat, pronuntiantis, dogma Socraticum, (vel sub ejus nomine Platonicum magis) esse illam de fonte animarum ex mundi anima sententiam. II. Ex prima hac Philosophiæ Platoniciæ thesi sequitur altera, animam in se habere omnium rerum ideas, earumque vi immortalitatis suæ posse recordari, cum ex eadem essentia, ex qua productæ sunt idææ, ortum suum ducat, cum DEO conversata.

fata. Negari quidem non potest, *μετεμψυχώσεις* quoque hic aliquid tribuisse Platonem; qua supposita, rerum olim conspectarum memoriam anima revocat. Sed hæc reminiscencia ad res sensibiles, non ad intellectuales illas substantias, quas Plato ideas nominat, pertinet, et ab ea, quæ ex naturali rerum omnium in animo connexionem oritur, longe est diversa. De utraque locus est solito clarior apud PLATONEM in *Timæo* Tom. II. p. 81.

"Ατε ἔν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε ἔσται, καὶ πολλάκις γεγонуῖα, καὶ ἐώρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε, καὶ τὰ ἐν ᾧδε, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ,τι οὐ μεμάθηκεν. - - - "Ατε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς ἔσης, καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα (ὁ δὲ μάθῃσιν καλᾷσιν ἄνθρωποι) τᾶλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, εἰάν τις ἄνθρωπος ᾗ, καὶ μὴ ἀποκᾶμῃ. *Quum igitur animus immortalis sit, et sæpenumero rediit, extiterit, eaque, quæ hic sunt et apud inferos, viderit, nihil unquam rerum est, quas non didice-*

Opp. p. 899. Ὡς ἄρισε δὴ, ὅτι μὲν ἡγῆ Θεοὺς
 συγγενεῖά τις ἴσως δὲ θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον
 ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι. *Quod Deos
 esse fateris, Vir eximie, in causa est,
 cognata quaedam cum Deo natura, et ad
 rem tibi insitam ingenitamque colendam
 impellit, et sane efficit, ut illam esse ar-
 bitreris. Hinc causa colligitur, cur
 mentem vocet γενουσην τῷ πάντων αἰτίᾳ
 λεχθέντος, communicativam, sive ean-
 dem communicationem habentem cum eo,
 quod omnium causa dicitur, in Philebo
 T. II. p. 30. Sequuntur magno con-
 sensu magistrum discipuli interque eos
 HIEROCLES quoque, qui in Com-
 ment. ad carmina aur. c. 69. de fine
 Philosophiæ magis Platonice quam Py-
 thagorice hunc definit esse: Ἰν', ὅταν
 ὁ τῷ θανάτῳ καιρὸς ἐνσῇ, καταλιπόντες
 ἐπὶ γῆς τὸ θνητὸν σῶμα, καὶ τὴν τέττε φύ-
 σιν ἀποδυσάμενοι, πρὸς τὴν οὐράνιον πορείαν
 ἔωσιν ἑυζωνοὶ οἱ τῶν φιλοσοφίας ἀγώνων ἀθλη-
 τᾶι. Τότε γὰρ καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς ἀπο-
 διδέσθαι στάσιν, καὶ θεοποιεῖσθαι, ὅσον διόντες
 ἀνθρώ-*

ἀνθρώποις θεῶς γένεσθαι. *Vt, cum mortis tempus instat, relicto in terra mortali corpore, ejusque natura exuta, ad celeste iter expeditiores fiant philosophicorum certaminum athleta. Tunc enim in primum statum restitutum iri, et Deos fore, quantum licet hominibus. Ex quibus patet, Pythagoreos, et, qui eos secuti sunt, Platonicos assimilationem DEI pro fine Philosophiæ ideo posuisse, quia emanasse animam ex essentia divina vel absolute, ut Pythagorei, vel certo respectu, ut cum Hierocle in ultimis verbis Platonici, crediderunt. De qua re multa doctissime collegit, IO. SCHEFFERVS de nat. et constitut. Philos. Ital. c. VII. p. 41. seqq. Eandem fere sententiam amplexi sunt Stoici, in eo tantum a Platonis schola diversi, quod hi tertium DEum sive animam mundi, illi primum pro fonte animorum venditant. Quod licet neget et perneget PLOTINVS Ennead. IV. l. III. qui περὶ ψυχῆς ἀπορίων inscribitur c. I. seqq. p. 371. seqq. quem suo more sequitur FICINVS in*

summa libri, licet et ipse Plato magnis se hic involvat tenebris, mentem tamen prodidit in *Philebo* T. II. *Oppr. p. 29. 30.* ubi, postquam sub persona Socratis diu disputavit, quod corpus nostrum ex corpore universi sit decerptum, eadem asserit de anima, et ex Protarcho quærit: Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἄρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν: cui Prot. Δῆλον, ὅτι φήσομεν. Tum Socrates: Πόθεν ὦ φίλε Πρωταρχε, λαβὼν, εἰπὲρ μὴ τόγε τῷ παντός σῶμα ἐμψυχον ὃν ἐτύγχανες ταυτάγῃς ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι καλλίονα. Cui mox ille: Δῆλον, ὡς οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν ὦ Σώκρατες. *Nonne affirmabimus, nostrum corpus habere animum? Perspicuum sane est. Vnde vero, mi Protarche, aliunde suscepit, nisi illud universi corpus animatum sit? quippe quod hæc eadem ipsa babeat, quæ corpus nostrum, et præstantiora etiam? Manifestum quod nequaquam aliunde.* Quæ verba et satis, quæ sensit Plato, indicant, et Plotinum refutant, cui ob eandem causam

sam prolixam dicam scripsit IO. BAPT. CRISPVS *de Platone caute legendo Distrib. I. l. III. p. 60.* qui etiam toto libro de eadem re videndus. Cum vero tertius ille DEus, sive mundi anima a summo primoque DEO orta esse et emanasse dicatur, clare inde intelligitur, quo modo animæ nostræ, juxta Platonis sententiam, ex ipsa divina essentia emanaverint. Et in hoc mo a Stoicis differt, quod tardius et per intervallum quasi ad primi DEI essentiam animæ originem referat. Mirus vero hic iterum est STEVCHVS *de perenni Philosoph. l. II. c. 7. p. 21. et c. 8. p. 126.* Tertium enim opificem, quem ex Theodoro Platonico notarat vocari fontem animorum, quo nihil divinius vel profundius, nostram Theologiam vocare contendit creatorem Spiritum, qui sit anima mundi vivificatrix, mater animarum. Qua in re, quam gravem errorem committat, et ex nimio gentiles hypotheses cum Scriptura sacra conciliandi studio

labatur, Platonem vel per transcennam inspicienti est in propatulo, unde facilius cum Manichæorum aliorumque hæreticorum placitis, quæ CRISPVS *l. c.* p. 67. produxit, quam cum sacris religionis nostræ dogmatibus hanc hypothesein comparare licet. Plura de hac re dici possent, sed otium nobis fecit IAC. THOMASIVS, qui in *dissert. de fonte animarum*, quæ est inter *dissert. de exustione mundi Stoica XXI. p. 249. seqq.* more suo plane eruditissime de hac re egit; qui quoque *§. VIII. p. 250.* ad IVSTI LIPSII *Phys. Stoic. l. III. diff. 8.* provocat, pronuntiantis, dogma Socraticum, (vel sub ejus nomine Platonicum magis) esse illam de fonte animarum ex mundi anima sententiam. II. Ex prima hac Philosophiæ Platoniciæ thesi sequitur altera, animam in se habere omnium rerum ideas, earumque vi immortalitatis suæ posse recordari, cum ex eadem essentia, ex qua productæ sunt idææ, ortum suum ducat, cum DEO conversa-
fata.

fata. Negari quidem non potest, *μετεμψυχώσεις* quoque hic aliquid tribuisse Platonem; qua supposita, rerum olim conspectarum memoriam anima revocat. Sed hæc reminiscencia ad res sensibiles, non ad intellectuales illas substantias, quas Plato ideas nominat, pertinet, et ab ea, quæ ex naturali rerum omnium in animo connectione oritur, longe est diversa. De utraque locus est solito clarior apud PLATONEM in *Timæo* Tom. II. p. 81.

"Ατε ἔν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε ἔσα, καὶ πολλὰς γεγонуῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε, καὶ τὰ ἐν ᾧδε, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ,τι οὐ μεμάθηκεν. - - - "Ατε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς ἔσης, καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα (ὁ δὲ μάθῃσιν καλῶσιν ἄνθρωποι) ταῖα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, εἴαν τις ἄνδρειος ᾗ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ. *Quum igitur animus immortalis sit, et sæpenumero rediit, extiterit, eaque, quæ hic sunt et apud inferos, viderit, nihil unquam rerum est, quas non didicerit.*

labatur, Platonem vel per transennam insipienti est in propatulo, unde facilius cum Manichæorum aliorumque hæreticorum placitis, quæ CRISPVS *l. c.* p. 67. produxit, quam cum sacris religionis nostræ dogmatibus hanc hypothesein comparare licet. Plura de hac re dici possent, sed otium nobis fecit IAC. THOMASIVS, qui in *dissert. de fonte animarum*, quæ est inter *dissert. de exustione mundi Stoica XXI. p. 249. seqq.* more suo plane eruditissime de hac re egit; qui quoque *§. VIII. p. 250.* ad IVSTI LIPSII *Phys. Stoic. l. III. diff. 8.* provocat, pronuntiantis, dogma Socraticum, (vel sub ejus nomine Platonicum magis) esse illam de fonte animarum ex mundi anima sententiam. II. Ex prima hac Philosophiæ Platoniciæ thesi sequitur altera, animam in se habere omnium rerum ideas, earumque vi immortalitatis suæ posse recordari, cum ex eadem essentia, ex qua productæ sunt idææ, ortum suum ducat, cum DEO conversata.

fata. Negari quidem non potest, *μετεμψυχώσεις* quoque hic aliquid tribuisse Platonem; qua supposita, rerum olim conspectarum memoriam anima revocat. Sed hæc reminiscencia ad res sensibiles, non ad intellectuales illas substantias, quas Plato ideas nominat, pertinet, et ab ea, quæ ex naturali rerum omnium in animo connexionem oritur, longe est diversa. De utraque locus est solito clarior apud PLATONEM in *Timæo* Tom. II. p. 81.

"Ατε ἔν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε ἔσα, καὶ πολλὰς γεγонуῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε, καὶ τὰ ἐν ᾧδε, καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἐστὶν ὅ,τι οὐ μεμάθηκεν. - - - "Ατε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς ἔσης, καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ᾗπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μόνον ἀναμνησθέντα (ὁ δὲ μάθεσιν καλῶσιν ἄνθρωποι) ταῖλλα πάντα αὐτὴν ἀνευρεῖν, εἴαν τις ἄνδρειος ᾗ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ. *Quum igitur animus immortalis sit, et sæpenumero rediurus extiterit, eaque, quæ hic sunt et apud inferos, viderit, nihil unquam rerum est, quas non didicerit.*

rit. - - - Cum enim universa natura uno quodam cognatoque genere contineatur, et omnia animus didicerit, nihil impedit, hominem, uno quodam in memoriam revocato, quod disciplinam vocant, omnia cetera invenire, si quis virili animo fuerit, nec investigando defetiscat. Conf. p. 35. in *Epinomide* T. II. p. 974. et in *Phad.* T. III. p. 249. ubi non minus luculenter: Τῷτο ἐστὶν ἀνάμνησις ἐκείνων, ἅπὸτ' εἶδεν ἡμῶν ἡ ψυχὴ, συμπορευθεῖσα τῷ Θεῷ. *Hac est recordatio illarum rerum, quas olim vidit animus noster, cum DEO profectus.* III. Non tamen in hac felicitate perstitit anima, sed ab origine in sequiora deflectens, libertate sua abusa, statusque inde miseriae, et ex mundo ideali expulsio inque inferiorem et sensibilem detrusio secuta est. Obscurus hic more suo est Plato, et nescio quibus allegoriarum fabularumque involucris rem exposuit, cuius exemplum occurrit *l. X. de Rep.* T. II. p. 617. ubi Lachesin ita loquentem introducit: Ψυχὰν ἐφήμεροι, ἀρχὴν
ἀλλ' ἄλλης

ἄλλης περιόδου θνητῶ γένους θανατηφόρος. οὐχ
 ἡμᾶς δαίμων λέγεται, ἀλλ' ὑμᾶς δαίμονα αἰετή-
 σσας κ. τ. λ. *Anima diurna, adest primor-*
dium alterius circuitus, mortali et lethi-
fero hominum generi destinatum: non
vos Damon excipiet, sed vos Damonem
eligetis. Vbi nescio quam fatalem
 mortalitatis et deterioris status perio-
 dum innuit. In *Timæo* vero T. III. p.
 41. seq. craterem fingit (per quem
 animam mundi intelligi admodum ve-
 rosimiliter judicat IAC. THOMA-
 SIVS de *exust. mundi Stoica diff. XXI.*
§. 10. p. 250.) in quo Deus miscuerit
 omnes animas diversæ naturæ, eosque
 siderum numero pares distribuerit et
 νόμους τὰς εἰμαρμένους ἔειπεν αὐτοῖς, *leges*
fatales et necessarias ipsis proposuerit, un-
 de tandem oriundum sit animal reli-
 giosissimum. Quibus addit, animos
 necessario corporibus inferendos fuisse,
 DEum vero, postquam certis legibus
 designasset, quæ fugienda, quæ sectan-
 da, ut sese extra culpam poneret, sa-
 tionem reliquam Diis minoribus per-
 misisse, ut corpora mortalium effinge-
 rent,

rent, quantumque esset reliquum ex animo humano, quod deberet accedere, perpolirent, deinde et huic animali se duces præberent. Hic iterum magna obscuritate laborat Plato, vel sibi non constat, cum hic necessariam animorum cum corpore conjunctionem annuere videatur, quam tamen ob prævium lapsum in poenam a DEO decretam esse, satis diserte dicit, quando corpus custodiam, sepulchrum, carcerem et his similia nominat; videatur locus ex *Cratylō* mox dandus. Aliam similitudinem (vix enim a Platone in re subobscura, et quam ex traditionis reliquiis satis tenuibus corrupte hauserat, aliud quid expectari potest) in *Phædro* T. III. p. 246. seq. affert, ubi proluxa commentatione exponit, animam similem fuisse currui alato, qui, cum alæ ei defluerint, gravitate premittitur, ferturque, donec solidum quidpiam comprehenderit, ubi habitaculum nactus, corpus terrenum suscipit. Locus ipse apud Platonem videndus, pro-

prolixior enim est, quam qui hic exscribatur. Add. *l. X. de Rep. T. II. p. 614.* ubi æque ac in reliquis ἀλλήγορεῖ. conf. CRISPVS *l. c. distr. II. l. I. p. 132.* seqq. Hactenus quidem satis obscure Plato, cujus vestigiis totus insistit PLOTINVS *Ennead. IV. l. III. p. 383.* seqq. Quod si tamen ea, quæ allata sunt, IV. conferamus cum iis, quæ de corporis natura et conditione in relatione ad animum dixit, lux aliqua superioribus afulgebit. In eo enim est totus PLATO in *Phadone T. I. p. 66.* seqq. ut demonstret, quot modis misere crucietur animus, impediatur in vera rerum indagatione, repleatur inanibus formis et imaginibus, et ad nescio quam insaniam concitetur, ita ut tandem fateatur: Ὑπὸ σώματος ἔδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται ἔδέποτε ἔδέν. *Per corpus nullo unquam modo nobis sapere licet.* Prolixius ea persequitur in sequentibus, ubi solutionem et liberationem a corpore quam maxime urget, quo sensu in *Axiocbo*, qui dialogus Platoni quidem

est suppositus, ad ejus tamen doctrinæ normam conscriptus est, homo vocatur
 ψυχὴ ζῶν ἀθάνατον ἐν θνητῷ καθεστειγμένον
 Φρεσίῳ, *Anima, vita immortalis in mor-
 tali custodia inclusa*, et mox τὸ σῶμα
 πρὸς κακὰ περιήρμωσεν ἡ φύσις. *Hoc taber-
 naculum nostro incommodo maloque cir-
 cumdedit natura.* Pariter *I. VII. de Rep.*
T. II. p. 517. causam ignorantix, mo-
 dumque ascensus ad superiora explici-
 turus Plato, corpus carceri antroque
 assimilat, in quo homo vinculis con-
 strictus detinetur, ne, quæ extra sunt,
 videre queat. Ast reliquis clariora
 sunt, quæ occasione vocis σῶμα ejus-
 que etymologiæ in *Cratylo Tom. I. p.*
400. curiose differit, (quam feliciter
 vero, hic non est disquirere;) Ait enim:
 Καὶ σῆμα τινὲς φασιν αὐτὸ (σῶμα) εἶναι τῆς
 ψυχῆς, ὡς τετραμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι.
Nam sepulchrum animæ corpus esse ajunt
quidam, tanquam ad hoc quidem tempus
anima sit in corpore sepulta. Et post
 pauca subjicit: Δοκᾷσι μέντοι μοι μάλιστα
 θέσθαι

θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην δίδασκας τῆς ψυχῆς, ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι. Τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται δεσμωτηρίᾳ εἰκόνα. Ἕῃ οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτὸ, ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα τὸ σῶμα. *Videntur tamen mihi quidem Orphei studiosi istius vocabuli originem optime notasse, videlicet ut significetur anima pœnas pendere, et quidem explicari, qua de causa illa pœnas pendat. Animam igitur, quasi vallum claustrumque carceris scilicet imaginem hoc corpus circumferre, ut ipsa servetur, ac proinde illud ipsum animæ esse corpus, quod præ se fert vocabulum, donec, quæ debet anima; plane in corpore persolverit; ut* SERRANVS παραφράζει. Habemus itaque secundum Platonis mentem veram miseræ animæ causam, lapsum ex mundo ideali in sensualem, corporisque nata inde vincula, carceremque, et secutam deinde idearum intelligibilium oblivionem, quam Plato eo magis inter summas infelicitates referre necesse habebat, quo majori contentione

ne

ne scientiam sive cognitionem intuitivam passim in dialogis pro summo bono fineque hominis, vel ejus saltem immediata causa habet. Id quod nemini obscurum esse potest, qui ea, quæ copiose dicta sunt, vel mediocri attentione expendere. Conf. SENECA Ep. 65., qua in Platonem quasi commentatur, et ubi splendide more suo: *Animus gravi sarcina pressus, explicari cupit, et reverti ad alia, quorum fuit; nam corpus hoc animi pondus ac pœna est, premente illo urgetur, in vinculis est, nisi accessit Philosophia, et illum respirare rerum naturæ spectaculo jussit, et a terrenis dimisit ad divina. Hæc libertas ejus est, hæc evagatio: subducit interim se custodia, in qua tenetur, et cælo reficitur, etc.* Sed et reliqua legenda sunt, totus enim in hoc argumento occupatur. V. Facile jam intelligi potest, quid sibi velit Plato, quando animam humanam tabulæ assimilât, in qua cera, quæ obducta fuit, remota, prioris vestigia scripturæ iterum apparent.

Cor.

Corporis enim sensuumque velamina obducta quasi menti obstare putat, quo minus, quæ in ea scripta sive insita sunt, veritatis æterna semina ideæque ab ipsa cognosci possint, quæ ubi removentur, prioris cognitionis flamina redeunt, ideæque insitæ intelliguntur. Videantur, quæ hanc in rem prolixè PLATO in *Theateto* T. II. p. 191. seqq. dixit, quibuscum conferri debent, quæ de ἀναμνήσει toties inculcat in *Phadone* T. I. p. 72. seqq. et in *Menone* T. II. p. 85. seqq. Nec tamen Platonis inconstantiam hic satis mirari possumus, qui systematis sui de reminiscencia plus una vice oblitus sibi ipsi contradixit, et scientiam ex inductione et per acquisitionem nasci docuit, cujus rei clarus locus est in *Theateto* T. II. p. 197. ubi animum cum columbario comparat. Nos hic moram non necimus, sed unum tantum, illudque luculentissimum exemplum afferimus, quando in *Philebo* T. II. p. 39. ita Socrates, Δοκέει μοι, inquit, ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινι προσοικεῖ-

rent, quantumque esset reliquum ex animo humano, quod deberet accedere, perpolirent, deinde et huic animali se duces præberent. Hic iterum magna obscuritate laborat Plato, vel sibi non constat, cum hic necessariam animorum cum corpore conjunctionem annuere videatur, quam tamen ob prævium lapsum in poenam a DEO decretam esse, satis diserte dicit, quando corpus custodiam, sepulchrum, carcerem et his similia nominat; videatur locus ex *Cratylō* mox dandus. Aliam similitudinem (vix enim a Platone in re subobscura, et quam ex traditionis reliquiis satis tenuibus corrupte hauserat, aliud quid expectari potest) in *Phædro* T. III. p. 246. seq. affert, ubi prolixa commentatione exponit, animam similem fuisse currui alato, qui, cum alæ ei defluerint, gravitate premittur, ferturque, donec solidum quidpiam comprehenderit, ubi habitaculum nactus, corpus terrenum suscipit. Locus ipse apud Platonem videndus, pro-

prolixior enim est, quam qui hic exscribatur. Add. *l. X. de Rep. T. II. p. 614.* ubi æque ac in reliquis ἀλλήγορεῖ. conf. CRISPVS *l. c. distr. II. l. I. p. 132.* seqq. Hactenus quidem satis obscure Plato, cujus vestigiis totus insistit PLOTINVS *Ennead. IV. l. III. p. 383.* seqq. Quod si tamen ea, quæ allata sunt, IV. conferamus cum iis, quæ de corporis natura et conditione in relatione ad animum dixit, lux aliqua superioribus affulgebit. In eo enim est totus PLATO in *Phædone T. I. p. 66.* seqq. ut demonstret, quot modis misere crucietur animus, impediatur in vera rerum indagatione, repleatur inanibus formis et imaginibus, et ad nescio quam insaniam concitetur, ita ut tandem fateatur: Ὑπὸ σώματος ἔδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται ἔδέποτε ἔδέν. *Per corpus nullo unquam modo nobis sapere licet.* Prolixius ea persequitur in sequentibus, ubi solutionem et liberationem a corpore quam maxime urget, quo sensu in *Axiocbo*, qui dialogus Platoni quidem

est suppositus, ad ejus tamen doctrinæ normam conscriptus est, homo vocatur
 ψυχὴ ζῶον ἀθάνατον ἐν θνητῷ καθεστειγμένον
 Φερεΐω, *Anima, vita immortalis in mor-
 tali custodia inclusa*, et mox τὸ σῶμα
 πρὸς κακὰ περιήρμωσεν ἡ φύσις. *Hoc tabu-
 naculum nostro incommodo maloque cir-
 cumdedit natura.* Pariter *I. VII. de Rep.*
T. II. p. 517. causam ignorantix, mo-
 dumque ascensus ad superiora explici-
 turus Plato, corpus carceri antroque
 assimilat, in quo homo vinculis con-
 strictus detinetur, ne, quæ extra sunt,
 videre queat. Ast reliquis clariora
 sunt, quæ occasione vocis σῶμα ejus-
 que etymologiæ in *Cratylo Tom. I. p.*
400. curiose differit, (quam feliciter
 vero, hic non est disquirere;) Ait enim:
 Καὶ σῆμα τινὲς φασιν αὐτὸ (σῶμα) εἶναι τῆς
 ψυχῆς, ὡς τετραμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι.
Nam sepulchrum animæ corpus esse ajunt
quidam, tanquam ad hoc quidem tempus
anima sit in corpore sepulta. Et post
 pauca subjicit: Δοκᾷσι μέντοι μοι μάλιστα
 θέσθαι

θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδῶσιν τῆς ψυχῆς, ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι. Τοῦτον δὲ περὶ βολὸν ἔχειν, ἵνα σώζηται δεσμωτηρίᾳ εἰκόνα. Ἔιναι οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτὸ, ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα τὸ σῶμα. *Videntur tamen mihi quidem Orphei studiosi istius vocabuli originem optime notasse, videlicet ut significetur anima pœnas pendere, et quidem explicari, qua de causa illa pœnas pendat. Animam igitur, quasi vallum claustrumque carceris scilicet imaginem hoc corpus circumferre, ut ipsa servetur, ac proinde illud ipsum animæ esse corpus, quod præ se fert vocabulum, donec, quæ debet anima; plane in corpore persolverit; ut* SERRANVS παραφράζει. Habemus itaque secundum Platonis mentem veram miseriæ animæ causam, lapsum ex mundo ideali in sensualem, corporisque nata inde vincula, carceremque, et secutam deinde idearum intelligibilium oblivionem, quam Plato eo magis inter summas infelicitates referre necesse habebat, quo majori contentione

ne

ne scientiam sive cognitionem intuitivam passim in dialogis pro summo bono fineque hominis, vel ejus saltem immediata causa habet. Id quod nemini obscurum esse potest, qui ea, quæ copiose dicta sunt, vel mediocri attentione expendit. Conf. SENECA Ep. 65., qua in Platonem quasi commentatur, et ubi splendide more suo: *Animus gravi sarcina pressus, explicari cupit, et reverti ad alia, quorum fuit; nam corpus hoc animi pondus ac poena est, premente illo urgetur, in vinculis est, nisi accessit Philosophia, et illum respirare rerum naturæ spectaculo jussit, et a terrenis dimisit ad divina. Hæc libertas ejus est, hæc evagatio: subducit interim se custodia, in qua tenetur, et cælo reficitur, etc.* Sed et reliqua legenda sunt, totus enim in hoc argumento occupatur. V. Facile jam intelligi potest, quid sibi velit Plato, quando animam humanam tabulæ assimilât, in qua cera, quæ obducta fuit, remota, prioris vestigia scripturæ iterum apparent.

Cor.

Corporis enim sensuumque velamina obducta quasi menti obstare putat, quo minus, quæ in ea scripta sive insita sunt, veritatis æterna semina ideæque ab ipsa cognosci possint, quæ ubi removentur, prioris cognitionis flamina redeunt, ideæque insitæ intelliguntur. Videantur, quæ hanc in rem prolixè PLATO in *Theateto* T. II. p. 191. seqq. dixit, quibuscum conferri debent, quæ de ἀναμνήσει toties inculcat in *Phædone* T. I. p. 72. seqq. et in *Menone* T. II. p. 85. seqq. Nec tamen Platonis inconstantiam hic satis mirari possumus, qui systematis sui de reminiscencia plus una vice oblitus sibi ipsi contradixit, et scientiam ex inductione et per acquisitionem nasci docuit, cujus rei clarus locus est in *Theateto* T. II. p. 197. ubi animum cum columbario comparat. Nos hic moram non necimus, sed unum tantum, illudque luculentissimum exemplum afferimus, quando in *Philebo* T. II. p. 39. ita Socrates, Δοκῆ μοι, inquit, ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινι προσοιμᾷ-

est suppositus, ad ejus tamen doctrinæ normam conscriptus est, homo vocatur
 ψυχὴ ζῶν ἀθάνατον ἐν θνητῷ καθεστειγμένον
 Φερεΐω, *Anima, vita immortalis in mor-
 tali custodia inclusa*, et mox τὸ σκῆνος
 πρὸς κακὰ περιήρμωσεν ἡ φύσις. *Hoc taber-
 naculum nostro incommodo maloque cir-
 cumdedit natura.* Pariter *I. VII. de Rep.*
T. II. p. 517. causam ignorantix, mo-
 dumque ascensus ad superiora explici-
 turus Plato, corpus carceri antroque
 assimilat, in quo homo vinculis con-
 strictus detinetur, ne, quæ extra sunt,
 videre queat. Ast reliquis clariora
 sunt, quæ occasione vocis σῶμα ejus-
 que etymologiæ in *Cratylo Tom. I. p.*
400. curiose differit, (quam feliciter
 vero, hic non est disquirere;) Ait enim:
 Καὶ σῆμα τινὲς φασιν αὐτὸ (σῶμα) εἶναι τῆς
 ψυχῆς, ὡς τεθραμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι.
Nam sepulchrum animæ corpus esse ajunt
quidam, tanquam ad hoc quidem tempus
anima sit in corpore sepulta. Et post
 pauca subjicit: Δοκῶσι μέντοι μοι μάλιστα
 θέσθαι

θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδέσσης τῆς ψυχῆς, ὣν δὴ ἕνεκα δίδωσι. Τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται δεσμωτηρίᾳ εἰκόνα. Ἔναν οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτὸ, ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα τὸ σῶμα. *Videntur tamen mihi quidem Orphei studiosi istius vocabuli originem optime notasse, videlicet ut significetur anima pœnas pendere, et quidem explicari, qua de causa illa pœnas pendat. Animam igitur, quasi vallum claustrumque carceris scilicet imaginem hoc corpus circumferre, ut ipsa servetur, ac proinde illud ipsum animæ esse corpus, quod præ se fert vocabulum, donec, quæ debet anima; plane in corpore persolverit; ut* SERRANVS παραφράζει. Habemus itaque secundum Platonis mentem veram miserix animæ causam, lapsum ex mundo ideali in sensualem, corporisque nata inde vincula, carceremque, et secutam deinde idearum intelligibilium oblivionem, quam Plato eo magis inter summas infelicitates referre necesse habebat, quo majori contentione

ne

ne scientiam sive cognitionem intuitivam passim in dialogis pro summo bono fineque hominis, vel ejus saltem immediata causa habet. Id quod nemini obscurum esse potest, qui ea, quæ copiose dicta sunt, vel mediocri attentione expendierit. Conf. SENECA *Ep.* 65., qua in Platonem quasi commentatur, et ubi splendide more suo : *Animus gravi sarcina pressus , explicari cupit , et reverti ad alia, quorum fuit ; nam corpus hoc animi pondus ac pœna est, premente illo urgetur, in vinculis est, nisi accessit Philosophia, et illum respirare rerum naturæ spectaculo jussit, et a terrenis dimisit ad divina. Hæc libertas ejus est, hæc evagatio : subducit interim se custodia, in qua tenetur, et cælo reficitur, etc.* Sed et reliqua legenda sunt, totus enim in hoc argumento occupatur. V. Facile jam intelligi potest, quid sibi velit Plato, quando animam humanam tabulæ assimilat, in qua cera, quæ obducta fuit, remota, prioris vestigia scripturæ iterum apparent.

Cor.

Corporis enim sensuumque velamina obducta quasi menti obstare putat, quo minus, quæ in ea scripta sive insita sunt, veritatis æterna semina idearumque ab ipsa cognosci possint, quæ ubi removentur, prioris cognitionis flamina redeunt, idearumque insitæ intelliguntur. Videantur, quæ hanc in rem prolixè PLATO in *Theateto* T. II. p. 191. seqq. dixit, quibuscum conferri debent, quæ de ἀναμνήσει toties inculcat in *Phadone* T. I. p. 72. seqq. et in *Menone* T. II. p. 85. seqq. Nec tamen Platonis inconstantiam hic satis mirari possumus, qui systematis sui de reminiscencia plus una vice oblitus sibi ipsi contradixit, et scientiam ex inductione et per acquisitionem nasci docuit, cujus rei clarus locus est in *Theatet.* T. II. p. 197. ubi animum cum columbario comparat. Nos hic moram non necimus, sed unum tantum, illudque luculentissimum exemplum afferimus, quando in *Philebo* T. II. p. 39. ita Socrates, Δοκέοι μοι, inquit, ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίω τινι προσ-
εοικέ-

εοικέναι. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσιν συμπίπτει
 εἰς ἑαυτὸν, κακεῖνα, ἃ περὶ ταῦτά ἐστι τὰ
 παθήματα, φαίνοντά μοι σχεδὸν ὅιον γρά-
 φειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους καὶ ὅταν
 μὲν ἀληθῆ γράψῃ τῷτο τὸ πάθημα, δόξα τ
 ἀληθὴς, καὶ λόγοι ἀπ' αὐτῆ συμβαίνουσιν
 ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι. *Videtur mihi
 animus noster libro cuidam assimilis. Me-
 moria in idem cum sensibus incidens, et
 illa, quæ his in rebus affectiones versatur,
 sermones quosdam in animis nostris
 tunc mihi quidem veluti inscribere videtur,
 et cum vera quidem scripserint, hæc
 affectio et opinio vera est, et sermones
 qui inde proficiuntur veri in nobis ex-
 stant.* En Platonem in Aristotelis ca-
 stra transfugam propriæque hypothesei
 desertorem, quem frustra Ficinus et
 Serranus ideo torquent, ut ejus causam
 consulant, ut ostendit, qui diligenter
 in hac materia desudavit I. B. CRISPVS
de Platone caute legendo distr. l. l. VI. p. 270. 286. quem, ubi occasio
 tulerit, consuluisse forte non poenitebit

(U) Quæ

(γ) Quæ media , quos gradus Plato adhiberi velit, prolixius est, quam quod hic loci multis exponatur, videndusque est de mediis, quæ animum purgant, in semetipsum ducunt, et ad DEum elevant, quibus scilicet mens ad considerationem ipsarum æternarum substantiarum, et similitudinem DEI præparatur, IO. SCHEFFERVS libro sæpius laudato c. IX. p. 67. seqq. et S. R. D. BVDDEVS in *Analect. Histor. Phil.* p. 364. seqq. Pythagorica enim cum Platonice amice hic conspirant. Verum hæc ad moralem disciplinam potius pertinent. Quod ad Dialecticos gradus attinet, quibus mens ad intuitivam cognitionem ducitur, videndus est ALCINOVS de *doctrina Platonis* c. V. apud THOM. STANLEIVM *Hist. Philos.* P. IV. p. 330. seqq. et DIOGENES quoque LAERTIVS l. III. *segm.* 13. imprimis vero ipse PLATO *Epist. VII. T. III.* p. 343, seqq. quæ omnia eo tendunt, ut abstracta a sensibilibus mens semper

magis

magis universalia sibi formet concipiatque, donec tandem ad primam illam veramque ideam perveniat. Luculentum exemplum applicando dedit Plato in doctrina morali de summo bono *l.VI. de Republ. T.II. p. 484.* ad quem locum SERRANVS videndus addendique ARISTOTEL. *Magn. Moral. l.I. c. I.* DIONYS. PETAVIVS *Dogm. Theol. P.I. l.IV. c. IX. p. 285.* ZENTGRAV. *Diff. de genuina sententia Platonis de idea boni Arg. 1679. edita.* GER. IO. VOSSIVS *de Phil. Sectis c. XII. §. 11. T.III. Opp. p. 301.* IO. GEORG. PASCHIVS *Introd. in Phil. mor. Vet. c.I. annexa tr. de variis modis tradendi moralia. p. 533. seqq.* Vbi tamen memori passim mente ea repetenda sunt, quæ hætenus monuimus, ne in devia forte deducamur.

§. VII.

Et hæc sunt dignissima illa objecta, æternæ scilicet rerum formæ

mæ five ideæ, circa quas solas Sapientiam et Philosophiam versari Plato voluit. Non negavit quidem facundissimus Philosophus ideas intellectus nostri, quæ vel incurfione fui, (z) vel abstractione, vel compositione et proportionem generari plerique Philosophi dicunt; eas vero sensibiles, umbratiles et superficiarias esse contendit, quæque animum veritatis cupidum fatiare non possint, neque veram, solidam, et æternorum scientiam gignant, unde et idearum intelligibilium necessitatem derivat. (a) Mirum itaque non est, doctrinam de ideis pro cardine capiteque Philosophiæ Platoniciæ haberi. (b)

(z) Vid. PLATO in *Sophista* T. I. p. 215. et in *Polit.* p. 253. 255. in *Theat.* p. 191. in *Cratylus* p. 430. ex quibus locis cuncta haud inconcinne in compendium contraxit SERRANVS *Argum. in Parmen.* T. III. p. 125. hunc in

H

mo.

modum : *Communium notionum*, quæ ιδέας etiam vocabulo apud Platonem designantur, originem ita tradit : Nullam videlicet futuram scientiam, nisi illæ τῶν καθόλου ἐννοιαὶ constituentur : quum nulla dari possit rerum singularium scientia. Majorem illam et latiore notionum amplitudinem, γένος, minorem εἶδος sive ιδέαν vocat : illa τὰ εἶδη contineri censet, hæc individua, quanquam γένους et εἶδους vocabula sæpissime apud illum commutantur. Harum notionum effectrix est mens, quandoquidem hæc vocabula doctrina causa fuerunt instituta. Illud igitur, quod est unum ἀμσρὲς, et individua proxime complectitur, εἶδος sive ιδέαν vocat. Cavendum tamen hic quoque, ne, quod facere videtur Serranus, idearum intelligibilium nomina cum istis notionibus confundamus. Conferantur cum hisce, quæ prolixè PLOTINVS disse- rit *Ennead. V. l. IX. c. 6. seqq. p. 560. seqq.* et locus Pseudo-Trismegisti supra §. 6. nota (t) allatus, ubi ideæ mentales, ut ita dicam, sive ἐννοιαὶ, vocantur

cantur ἀληθείας μιμήματα, reliqua vero, ideæ scilicet fictæ, erroneæ, inadæ-
quatæ, ψεύδος καὶ πλάνος καὶ δόξα φαν-
τασίας.

(a) Quæcunque hætenus explica-
ta sunt, eleganti prorsus abstrusamque
hypothesin satis luculenter illustranti
similitudine exponit PLATO *l. VII.*
de Rep. T. II. p. 515. seqq. Iubet enim
in animo repræsentare subterraneum
quoddam in antro domicilium, cujus
ingressus longissime pateat in univer-
sum antrum ad ipsam lucem: in eo
homines adesse a pueritiæ tempore,
cervices et crura ita constrictos, ut ea
tantum spectare possint, quæ sunt ante
oculos, capita vero vinculis astricta mi-
nime circumvertere queant. Sit por-
ro, inquit, a tergo ignis splendor su-
perne et eminus emicans, ac inter
ignem et vinctos illos homines via su-
perior adsit, et murus seorsim con-
structus, ut hominum visus arceatur.
Post hunc murum homines jubet fin-

ne scientiam sive cognitionem intuitivam passim in dialogis pro summo bono fineque hominis, vel ejus saltem immediata causa habet. Id quod nemini obscurum esse potest, qui ea, quæ copiose dicta sunt, vel mediocri attentione expendierit. Conf. SENECA Ep. 65., qua in Platonem quasi commentatur, et ubi splendide more suo : *Animus gravi sarcina pressus, explicari cupit, et reverti ad alia, quorum fuit; nam corpus hoc animi pondus ac pœna est, premente illo urgetur, in vinculis est, nisi accessit Philosophia, et illum respirare rerum naturæ spectaculo jussit, et a terrenis dimisit ad divina. Hæc libertas ejus est, hæc evagatio: subducit interim se custodia, in qua tenetur, et cælo reficitur, etc.* Sed et reliqua legenda sunt, totus enim in hoc argumento occupatur. V. Facile jam intelligi potest, quid sibi velit Plato, quando animam humanam tabulæ assimilat, in qua cera, quæ obducta fuit, remota, prioris vestigia scripturæ iterum apparent.

Cor.

Corporis enim sensuumque velamina obducta quasi menti ob stare putat, quo minus, quæ in ea scripta sive insita sunt, veritatis æterna semina ideæque ab ipsa cognosci possint, quæ ubi removentur, prioris cognitionis stamina redeunt, ideæque insitæ intelliguntur. Videantur, quæ hanc in rem prolixè PLATO in *Theateto* T. II. p. 191. seqq. dixit, quibuscum conferri debent, quæ de ἀναμνήσεις toties inculcat in *Phædone* T. I. p. 72. seqq. et in *Menone* T. II. p. 85. seqq. Nec tamen Platonis inconstantiam hic satis mirari possumus, qui systematis sui de reminiscencia plus una vice oblitus sibi ipsi contradixit, et scientiam ex inductione et per acquisitionem nasci docuit, cujus rei clarus locus est in *Theateto* T. II. p. 197. ubi animum cum columbario comparat. Nos hic moram non necimus, sed unum tantum, illudque luculentissimum exemplum afferimus, quando in *Philebo* T. II. p. 39. ita Socrates, Δοκέει μοι, inquit, ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινι προσ-
εοικέ-

εοικέναι. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσιν συμπίπτει
 εἰς ἑαυτὸν, κακεῖνα, ἃ περὶ ταῦτά ἐστι τ.
 παθήματα, φαίνοντά μοι σχεδὸν ὅιον γρά-
 φειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους καὶ ὅτα
 μὲν ἀληθῆ γράψῃ τῷ τοῦ πάθους, δόξα τ
 ἀληθῆς, καὶ λόγοι ἀπ' αὐτῆ συμβαίνουσιν
 ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι. *Videtur mihi
 animus noster libro cuidam assimilis. Me-
 moria in idem cum sensibus incidens, e-
 illa, quæ his in rebus affectiones versan-
 tur, sermones quosdam in animis nostri.
 tunc mihi quidem veluti inscribere viden-
 tur, et cum vera quidem scripserint, hæc
 affectio et opinio vera est, et sermones
 qui inde profisciscuntur veri in nobis exi-
 stunt.* En Platonem in Aristotelis ca-
 stra transfugam propriæque hypothesis
 desertorem, quem frustra Ficinus et
 Serranus ideo torquent, ut ejus causæ
 consulant, ut ostendit, qui diligenter
 in hac materia desudavit I. B. CRI-
 SPVS *de Platone caute legendo distr. II.*
l. VI. p. 270. 286. quem, ubi occasio
 tulerit, consuluisse forte non poenitebit.

(U) Quæ

(γ) Quæ media , quos gradus Plato adhiberi velit, prolixius est, quam quod hic loci multis exponatur, videndusque est de mediis, quæ animum purgant, in semetipsum ducunt, et ad DEum elevant, quibus scilicet mens ad considerationem ipsarum æternarum substantiarum, et similitudinem DEI præparatur, IO. SCHEFFERS libro sæpius laudato *c. IX. p. 67. seqq.* et S. R. D. BVDDEVS in *Analect. Histor. Phil. p. 364. seqq.* Pythagorica enim cum Platonicis amice hic conspirant. Verum hæc ad moralem disciplinam potius pertinent. Quod ad Dialecticos gradus attinet, quibus mens ad intuitivam cognitionem ducitur, videndus est ALCINOVS de *doctrina Platonis c. V.* apud THOM. STANLEIVM *Hist. Philos. P. IV. p. 330. seqq.* et DIOGENES quoque LAERTIVS *l. III. segm. 13.* imprimis vero ipse PLATO *Epist. VII. T. III. p. 343, seqq.* quæ omnia eo tendunt, ut abstracta a sensibilibus mens semper magis

εοικέναι. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσιν συμπίπτουσα εἰς ἑαυτὸν, κακεῖνα, ἃ περὶ ταῦτά ἐστι τι παθήματα, φαίνοντά μοι σχεδὸν διον γράφειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους καὶ ὅτι μὲν ἀληθῆ γράψῃ τῷ τοῦ πάθους, δόξα τ' ἀληθὴς, καὶ λόγοι ἀπ' αὐτῶ συμβαίνουσιν ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι. *Videtur mihi animus noster libro cuidam assimilis. Memoria in idem cum sensibus incidens, e illa, quæ his in rebus affectiones versantur, sermones quosdam in animis nostri tunc mihi quidem veluti inscribere videntur, et cum vera quidem scripserint, hæc affectio et opinio vera est, et sermones qui inde proficiuntur veri in nobis existunt.* En Platonem in Aristotelis castra transfugam propriæque hypothesis desertorem, quem frustra Ficinus et Serranus ideo torquent, ut ejus causæ consulant, ut ostendit, qui diligenter in hac materia desudavit I. B. CRISPVS *de Platone caute legendo distr. II. l. VI. p. 270. 286.* quem, ubi occasio tulerit, consuluisse forte non poenitebit.

(7) Quæ

(γ) Quæ media, quos gradus Plato adhiberi velit, prolixius est, quam quod hic loci multis exponatur, videndusque est de mediis, quæ animum purgant, in semetipsum ducunt, et ad DEum elevant, quibus scilicet mens ad considerationem ipsarum æternarum substantiarum, et similitudinem DEI præparatur, IO. SCHEFFERVS libro sæpius laudato *c. IX. p. 67. seqq.* et S. R. D. BVDDEVS in *Analect. Histor. Phil. p. 364. seqq.* Pythagorica enim cum Platonice amice hic conspirant. Verum hæc ad moralem disciplinam potius pertinent. Quod ad Dialecticos gradus attinet, quibus mens ad intuitivam cognitionem ducitur, videndus est ALCINOVS de *doctrina Platonis c. V.* apud THOM. STANLEIVM *Hist. Philos. P. IV. p. 330. seqq.* et DIOGENES quoque LAERTIVS *l. III. segm. 13.* imprimis vero ipse PLATO *Epist. VII. T. III. p. 343, seqq.* quæ omnia eo tendunt, ut abstracta a sensibilibus mens semper
magis

magis universalia sibi formet concipiatque, donec tandem ad primam illam veramque ideam perveniat. Luculentum exemplum applicando dedit Plato in doctrina morali de summo bono *l.VI. de Republ. T.II. p. 484.* ad quem locum SERRANVS videndus, addendique ARISTOTEL. *Magn. Moral. l.I. c. I.* DIONYS. PETAVIVS *Dogm. Theol. P.I. l.IV. c. IX. p. 285.* ZENTGRAV. *Diff. de genuina sententia Platonis de idea boni Arg. 1679.* edita. GER. IO. VOSSIVS *de Phil. Sectis c. XII. §. 11. T.III. Opp. p. 301.* IO. GEORG. PASCHIVS *Introd. in Philos. mor. Vet. c.I. annexa tr. de variis modis tradendi moralia. p. 533.* seqq. Vbi tamen memori passim mente ea repetenda sunt, quæ hætenus monuimus, ne in devia forte deducamur.

§. VII.

Et hæc sunt dignissima illa objecta, æternæ scilicet rerum formæ

mæ sive ideæ, circa quas solas Sapientiam et Philosophiam versari Plato voluit. Non negavit quidem facundissimus Philosophus ideas intellectus nostri, quæ vel incurfione sui, (z) vel abstractione, vel compositione et proportionem generari plerique Philosophi dicunt; eas vero sensibiles, umbratiles et superficiarias esse contendit, quæque animum veritatis cupidum satiare non possint, neque veram, solidam, et æternorum scientiam gignant, unde et idearum intelligibilium necessitatem derivat. (a) Mirum itaque non est, doctrinam de ideis pro cardine capiteque Philosophiæ Platoniciæ haberi. (b)

(z) Vid. PLATO in *Sophista* T. I. p. 215. et in *Polit.* p. 253. 255. in *Theæt.* p. 191. in *Cratylō* p. 430. ex quibus locis cuncta haud inconcinne in compendium contraxit SERRANVS *Argum. in Parmen.* T. III. p. 125. hunc in

modum : *Communium notionum*, quæ ιδέας etiam vocabulo apud Platonem designantur, originem ita tradit : Nullam videlicet futuram scientiam, nisi illæ τῶν καθόλου ἐννοιαί constituentur : quum nulla dari possit rerum singularium scientia. Majorem illam et latiore*m* notionum amplitudinem, γένος, minorem εἶδος sive ιδέαν vocat : illa τὰ εἶδη contineri censet, hæc individua, quanquam γένους et εἶδους vocabula sæpissime apud illum commutantur. Harum notionum effectrix est mens, quandoquidem hæc vocabula doctrinæ causa fuerunt instituta. Illud igitur, quod est unum ἀμσρὲς, et individua proxime complectitur, εἶδος sive ιδέαν vocat. Cavendum tamen hic quoque, ne, quod facere videtur Serranus, idearum intelligibilium nomina cum istis notionibus confundamus. Conferantur cum hisce, quæ prolixè PLOTINVS differit *Ennead. V. l. IX. c. 6. seqq. p. 560. seqq.* et locus Pseudo-Trismegisti supra §. 6. nota (t) allatus, ubi ideæ mentales, ut ita dicam, sive ἐννοιαί, vocantur

cantur ἀληθείας μιμήματα, reliqua vero, ideæ scilicet fictæ, erroneæ, inadæquate, ψεύδος καὶ πλάνος καὶ δόξα φαντασίας.

(a) Quæcunque hætenus explicata sunt, eleganti prorsus abstrusamque hypothesin satis luculenter illustranti similitudine exponit PLATO *l. VII. de Rep. T. II. p. 515. seqq.* Iubet enim in animo repræsentare subterraneum quoddam in antro domicilium, cujus ingressus longissime pateat in universum antrum ad ipsam lucem: in eo homines adesse a pueritiæ tempore, cervices et crura ita constrictos, ut ea tantum spectare possint, quæ sunt ante oculos, capita vero vinculis astricta minime circumvertere queant. Sit porro, inquit, a tergo ignis splendor superne et eminus emicans, ac inter ignem et vinctos illos homines via superior adsit, et murus seorsim constructus; ut nullum visus arceatur. Post hunc murum homines jubet stare,

modum : *Communium notionum*, quæ *ιδέας* etiam vocabulo apud Platonem designantur, originem ita tradit : Nullam videlicet futuram scientiam, nisi illæ τῶν καθόλου ἐννοιαὶ constituentur : quum nulla dari possit rerum singularium scientia. Majorem illam et latiore notionum amplitudinem, γένος, minorem εἶδος sive ιδέαν vocat : illa τὰ εἶδη contineri censet, hæc individua, quanquam γένους et εἶδους vocabula sæpissime apud illum commutantur. Harum notionum effectrix est mens, quandoquidem hæc vocabula doctrinæ causa fuerunt instituta. Illud igitur, quod est unum ἀμερὲς, et individua proxime complectitur, εἶδος sive ιδέαν vocat. Cavendum tamen hic quoque, ne, quod facere videtur Serranus, idearum intelligibilium nomina cum istis notionibus confundamus. Conferantur cum hisce, quæ prolixè PLOTINVS differt *Ennead. V. l. IX. c. 6. seqq. p. 560. seqq.* et locus Pseudo-Trismegisti supra §. 6. nota (t) allatus, ubi ideæ mentales, ut ita dicam, sive ἐννοιαί, vocantur

cantur ἀληθείας μιμήματα, reliqua vero, ideæ scilicet fictæ, erroneæ, inadæquatæ, ψεύδος καὶ πλάνος καὶ δόξα φαντασίας.

(a) Quæcunque hætenus explicata sunt, eleganti prorsus abstrusamque hypothesin satis luculenter illustranti similitudine exponit PLATO *l. VII. de Rep. T. II. p. 515. seqq.* Iubet enim in animo repræsentare subterraneum quoddam in antro domicilium, cujus ingressus longissime pateat in univ-
sum antrum ad ipsam lucem: in eo homines adesse a pueritiæ tempore, cervices et crura ita constrictos, ut ea tantum spectare possint, quæ sunt ante oculos, capita vero vinculis astricta minime circumvertere queant. Sit porro, inquit, a tergo ignis splendor superne et eminus emicans, ac inter ignem et vinctos illos homines via superior adsit, et murus seorsim constructus, ut hominum visus arceatur. Post hunc murum homines jubet fini-

gere, qui non conspiciantur, varia tamen vasa, hominumque et animantium statuas et imagines lapideas circumferant, ita ut parieti superemineant, illi vero partim loquantur, partim silcant. Jam vincti, pergit, illi homines nihil sui vel aliorum videbunt, præter umbras, quæ ab igne in adversam speluncæ partem cadunt, quia ita constricti sunt, ut caput movere non possint. Par ratio quoque erit eorum, quæ circumferuntur: Quod si illi inter se possint colloqui, iisdem nominibus rerum umbras vocabunt, quibus res ipsas. Et si echo ex adversa carceris parte resonaret, quoties prætereuntium aliquis loqueretur, nihil aliud loqui existimabunt, quam ipsam illam transeuntium umbram, veritatemque rerum in istis umbris quærent. Horum aliquis si solveretur, et cogeretur continuo exurgere, collum circumversare et lucem aspicere, is certe dolebit, et propter splendorem res, quarum umbras viderat, contueri non poterit, et,

et, ubi nugas prius umbrasque vidisse, nunc autem rebus ipsis propinquior esse moneretur, et quis quilibet prætereuntium sit, monstrando respondere cogeretur, dubius hærebit, arbitratus, veriora illa esse, quæ antea cernebat, quam ea, quæ tunc sibi primum ostenduntur, imo lucis splendore vehementius affectus doloreque compulsus, illam fugiet, ad ea se conversurus, quæ potest aspicere. Hinc, infert Plato, consuetudine opus erit, et primo quidem umbras facillime conspiciet, postea vero in aquis hominum animaliumque imagines, tum quæ in cœlo sunt, cœlumque ipsum noctu facilius contemplabitur, astrorumque et lunæ lucem, quam solem ejusque jubar interdiu. Tandem ipsum solem aspiciet, non ejus in aqua vel alibi imaginem; sed ipsum per se in sua propria sede, sicuti est, intueri poterit: quem deinde auctorem temporum, moderatoremque omnium rerum, quæ in mundo fiunt, esse ratiocinando colliget, hisque gra-

dibus illum in modum ascendet, reliquorum vero in antro relictorum miseriam statumque deplorabit, et extrema potius patietur, quam ut revertatur in priorem locum. Illis vero, ubi forte reversus fuerit, statum ipsorum detestatus, risum excitabit, corruptorumque oculorum insimulabitur. Haftenus Plato, qui elegantem hanc imaginem haud minore dictionis nitore enarratam, in sequentibus ad ideam summi boni, quam solis imagine repræsentarat, applicat, ita tamen, ut multa ex antecedentibus supponat. Nos antequam colophonem Platonicae de ideis doctrinae considerationi imponimus, in adducto simili pleraque, quæ hucusque allata sunt, contineri et confirmari observamus. Videas enim I. notari vinculum corporis, quod nos impedit, quo minus res ipsas intueamur. II. Cognitionem umbratilem hominum, quousque in sensibilibus, fluxis, et incertis versantur, quam tamen pro ipsa

ipsa veritate venerantur coluntque. III. Ideas sive essentialis formas, quarum umbræ sunt res sensibiles, quibus homines occupantur; formas, quæ extra hoc antrum revera existunt, et propria gaudent substantia, a sole quoque, per quem conspici possunt, id est, a DEO diversæ sunt. IV. Summam ideam, a qua omnia suo igne accipiunt substantiam naturamque. V. Solutionem a vinculis corporis sive carceris antrive, ut animus eniti queat ad veram lucem. VI. Necessitatem graduum in ἀνόδῳ ad ideam summi et perfectissimi entis observandorum. VII. Felicitatem hominis, qui in superiora evasit, et stulta hominum cæca ignorantia adhuc detentorum de hoc ascensu judicia. Quæ omnia, ut in antecedentibus una cum suis fundamentis ex propriis et domesticis fontibus probata sunt, ita lucem hic maxime fænerant, justamque constituunt ἀνακρεφλαίωσιν.

dibus illum in modum ascendet, reliquorum vero in antro relictorum miseriam statumque deplorabit, et extrema potius patietur, quam ut revertatur in priorem locum. Illis vero, ubi forte reversus fuerit, statum ipsorum detestatus, risum excitabit, corruptorumque oculorum insimulabitur. Hactenus Plato, qui elegantem hanc imaginem haud minore dictionis nitore enarratam, in sequentibus ad ideam summi boni, quam solis imagine representarat, applicat, ita tamen, ut multa ex antecedentibus supponat. Nos antequam colophonem Platonicae de ideis doctrinae considerationi imponimus, in adducto simili pleraque, quæ hucusque allata sunt, contineri et confirmari observamus. Videas enim I. notari vinculum corporis, quod nos impedit, quo minus res ipsas intueamur. II. Cognitionem umbratilem hominum, quousque in sensibilibus, fluxis, et incertis versantur, quam tamen pro ipsa

ipsa veritate venerantur coluntque. III. Ideas sive essentialis formas, quarum umbræ sunt res sensibiles, quibus homines occupantur; formas, quæ extra hoc antrum revera existunt, et propria gaudent substantia, a sole quoque, per quem conspici possunt, id est, a DEO diversæ sunt. IV. Summam ideam, a qua omnia suo igne accipiunt substantiam naturamque. V. Solutionem a vinculis corporis sive carceris antrive, ut animus eniti queat ad veram lucem. VI. Necessitatem graduum in ἀνόδῳ ad ideam summi et perfectissimi entis observandorum. VII. Felicitatem hominis, qui in superiora evasit, et stulta hominum cæca ignorantia adhuc detentorum de hoc ascensu judicia. Quæ omnia, ut in antecedentibus una cum suis fundamentis ex propriis et domesticis fontibus probata sunt, ita lucem hic maxime fænerant, justamque constituunt ἀνακσεφαιλαίωσιν.

(b) Ita vocat Platicum hoc dogma ATTICVS Platicus apud EVSEBIVM *de preparat. Evang. l. XV. c. 13. p. 815.* edit. Colon. τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ κῦρος τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως, ἡ περὶ τῶν νοητῶν διάταξις, *caput ac cardo Philosophiae sive sectae Platonicae rerum intelligibilium doctrina.* Et paulo post ejus rationem daturus : τὸ μὲν οὖν ἄκρον καὶ ἔσχατον τῶν Πλάτωνος φιλοσοφημάτων ἐστὶ τὸ περὶ τὴν νοητὴν ταυτὴν καὶ αἰδίου ἔσιν τὴν τῶν ιδεῶν. Ἐνθα δὲ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος τῇ ψυχῇ πρόκειται. Ὁ μὲν γὰρ μετεσχωὺν καὶ ἐφικόμενος αὐτῆς, πάντως εὐδαίμων· ὁ δὲ ἀπολειφθεὶς καὶ ἀδυνατήσας θεωρὸς γενέσθαι, πάντως ἄμοιρος εὐδαιμονίας καταλείπεται. Καὶ διὰ τῆτο Πλάτων τε πανταχῇ διαγωνίζεται, δεικνὺς τὴν ἰσχὺν τούτων τῶν φύσεων. - - Οὐδὲν ἔτι τὸ Πλατωνικὸν ἀπολείπεται, εἰ μὴ τὰς πρώτας καὶ ἀρχικωτάτας φύσεις ταύτας συγχωρήσεται τις αὐτοῖς ὑπὲρ Πλάτωνος, κ. τ. λ. *Quippe summum illud atque ultimum est Platoniorum dogmatum, quod in spiritali, (intelligibili)*
hac

bac et sempiterna idearum natura versatur : ubi proinde supremus animo labor certamenque proponitur. Nam qui ad illam adspirare , eaque frui potuerit , is beatus omnino ; cui eandem intueri ac pervidere non licuerit , omni felicitate vacuus spoliatusque relinquitur. Itaque hoc ubique Plato et omni ratione contendit , ut harum naturarum vim potestatemque demonstret. - Neque enim Platonicum amplius quicquam tueri possunt , nisi eis primarias illas principesque naturas Platonis in gratiam concesseris , etc. Paria apud Platonicos reliquos ubique , quin apud ipsum Platonem locis sæpissime citatis occurrunt.

§. VIII.

Fuit hæc Platonis de ideis sententia , tantopere apud veteres pariter et recentiores decantata. Non tamen in rerum naturalium causis explicandis omnibus ejus ætatis et

H 5

poste-

(b) Ita vocat Platicum hoc dogma ATTICVS Platicus apud EVSEBIVM *de preparat. Evang. l. XV. c. 13. p. 815. edit. Colon.* Τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ κῦρος τῆς Πλάτωνος αἰρέσεως, ἡ περὶ τῶν νοητῶν διάταξις, *caput ac cardo Philosophiae sive sectae Platonicae rerum intelligibilium doctrina.* Et paulo post ejus rationem daturus : Τὸ μὲν οὖν ἄκρον καὶ ἔσχατον τῶν Πλάτωνος φιλοσοφημάτων ἐστὶ τὸ περὶ τὴν νοητὴν ταυτὴν καὶ αἰδίου ἔσχατην τῶν ιδεῶν. Ἐνθα δὴ πόνοιστε καὶ ἀγῶν ἔσχατος τῇ ψυχῇ πρόκειται. Ὁ μὲν γὰρ μετεσχηὼν καὶ ἐφικόμενος αὐτῆς, πάντως εὐδαίμων· ὁ δὲ ἀπολειφθεὶς καὶ ἀδυνατήσας θεωρὸς γενέσθαι, πάντως ἄμοιρος εὐδαιμονίας καταλείπεται. Καὶ διὰ τῆτο Πλάτων τε πανταχῶς διαγωνίζεται, δεικνὺς τὴν ἰσχὺν τούτων τῶν φύσεων. - - Οὐδὲν ἔστι τὸ Πλατωνικὸν ἀπολείπεται, εἰ μὴ τὰς πρώτας καὶ ἀρχικωτάτας φύσεις ταύτας συγχωρήσεται τις αὐτοῖς ὑπὲρ Πλάτωνος, κ. τ. λ. *Quippe summum illud atque ultimum est Platoniorum dogmatum, quod in spiritali, (intelligibili)*
bac

bac et sempiterna idearum natura versatur : ubi proinde supremus animo labor certamenque proponitur. Nam qui ad illam adspirare , eaque frui potuerit , is beatus omnino ; cui eandem intueri ac pervidere non licuerit , omni felicitate vacuus spoliatusque relinquitur. Itaque hoc ubique Plato et omni ratione contendit , ut harum naturarum vim potestatemque demonstret. - - Neque enim Platonicum amplius quicquam tueri possunt , nisi eis primarias illas principesque naturas Platonis in gratiam concesseris , etc. Paria apud Platonicos reliquos ubique , quin apud ipsum Platonem locis sæpissime citatis occurrunt.

§. VIII.

Fuit hæc Platonis de ideis sententia , tantopere apud veteres pariter et recentiores decantata. Non tamen in rerum naturalium causis explicandis omnibus ejus ætatis et

H 5

poste-

(b) Ita vocat Platicum hoc dogma ATTICVS Platicus apud EVSEBIVM *de preparat. Evang. l. XV. c. 13. p. 815.* edit. Colon. Τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ κῦρος τῆς Πλάτωνος αἰρέσεως, ἢ περὶ τῶν νοητῶν διάταξις, *caput ac cardo Philosophiae sive sectae Platonicae rerum intelligibilium doctrina.* Et paulo post ejus rationem daturus : Τὸ μὲν οὖν ἄκρον καὶ ἔσχατον τῶν Πλάτωνος φιλοσοφημάτων ἐστὶ τὸ περὶ τὴν νοητὴν ταυτὴν καὶ αἰδίου ἐσίαν τὴν τῶν ἰδεῶν. Ἐνθα δὲ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος τῇ ψυχῇ πρόκειται. Ὁ μὲν γὰρ μετεσχὼν καὶ ἐφικόμενος αὐτῆς, πάντως εὐδαίμων· ὁ δὲ ἀπολειφθεὶς καὶ ἀδυνατήσας θεωρὸς γενέσθαι, πάντως ἄμοιρος εὐδαιμονίας καταλείπεται. Καὶ διὰ τῆτο Πλάτων τε πανταχῇ διαγωνίζεται, δεικνὺς τὴν ἰσχὺν τούτων τῶν φύσεων. - - Οὐδὲν ἔτι τὸ Πλατωνικὸν ἀπολείπεται, εἰ μὴ τὰς πρώτας καὶ ἀρχικωτάτας φύσεις τὰς συγχωρήσεται τις αὐτοῖς ὑπὲρ Πλάτωνος, κ. τ. λ. *Quippe summum illud atque ultimum est Platoniorum dogmatum, quod in spiritali, (intelligibili)*
hac

bac et sempiterna idearum natura versatur : ubi proinde supremus animo labor certamenque proponitur. Nam qui ad illam adspirare , eaque frui potuerit , is beatus omnino ; cui eandem intueri ac pervidere non licuerit , omni felicitate vacuus spoliatusque relinquitur. Itaque hoc ubique Plato et omni ratione contendit , ut harum naturarum vim potestatemque demonstret. - - Neque enim Platonium amplius quicquam tueri possunt , nisi eis primarias illas principesque naturas Platonis in gratiam concesseris , etc. Paria apud Platonicos reliquos ubique , quin apud ipsum Platonem locis sæpissime citatis occurrunt.

§. VIII.

Fuit hæc Platonis de ideis sententia , tantopere apud veteres pariter et recentiores decantata. Non tamen in rerum naturalium causis explicandis omnibus ejus ætatis et

H 5

poste-

posteriorum temporum Philosophis eadem via placuit. Heraclitus enim, Protagoras, Empedocles, Cratylus, et alii, (c) omni æternarum substantiarum hypothesei proscripta, cuncta fluere instar fluvii, adeoque nullam dari substantiam firmam et immutabilem, sed casu varioque motu omnia fieri docuerunt. Et illa quidem ante Platonem proposita ei de ideis cogitandi occasionem dedisse, in antecedentibus (d) jam notavimus. Aristoteles vero, qui Platonis doctrina diu fuit innutritus, (e) observatis, quibus hypothesis de ideis premitur, difficultatibus, eam diserte rejecit, obscuritatisque et absurditatis accusavit. Quod ut ex unanimi cum veterum tum ipsius Aristotelis scriptorum consensu satis evidenter patet, (f) ita frustra laborant, qui Aristotelem varia ratione cum Platone hic conciliare fatagunt. (g)

(b) Quæ

(c) Quæ Physiologiæ Heracliteæ ratio fuerit, prolixè exponere, esset Iliada post Homerum scribere, postquam Vir de Republica literaria maxime meritus, et nimis maturo fato nobis ereptus GOTTFRID. OLEARIVS, duabus dissertationibus *de principio rerum naturalium ex mente Heracliti*, et *de rerum naturalium genesi Heraclitea Lipsiæ* 1699. et 1702. habitis, et postea præstantissimæ, quam nobis dedit, THOMAE STANLEII *Historiæ Philos. versioni Latine* P. IX. §. I. p. 839. seqq. insertis, rem omnem confecit, et quæ dici poterant, coacervavit, quo Lectorem merito remittimus, et ea tantum, quæ in rem nostram sunt, observamus; scilicet inconstantem fluxum perpetuumque motum particularum Heraclitum asseruisse, nihilque stabilis firmique, et ita nec substantias ullas æternas, quales Plato introduxit, admisisse. Cujus testes habemus, præter ea, quæ supra ex Aristotele adducta sunt, ipsum PLATONEM in *Cratylo* T. I. p. 401.

p. 401. ubi hunc in modum, rationem etymologicam vocis ἑσία daturus :

Ὅσοι ὡσίαν (ἔλεγον) [σχεδὸν τι αὐτοὶ] καθ' Ἡράκλειτον ἀν' ἡγῶντο τὰ ὄντα ἰέναι τε πάντα, καὶ μένειν οὐδέν. Τὸ ἔν' αἰτίον καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθεῖν· ὅθεν δὴ καλῶς ἔχειν αὐτὸ ὡσίαν ὀνομάσθαι.

Qui essentiam ὡσίαν dixerunt, fortasse de Heracliti sententia existimarunt, res omnes fluere, et nihil consistere, causam igitur et primariam principemque vim ipsarum rerum esse τὸ ὠθεῖν, impulsionem, sive motum, unde et preclare ita, ὡσίαν vocarunt.

Et post pauca p. 402. Rheæ etymologiam expliciturus pergit : λέγει που Ἡράκλειτος, ὅτι πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδέν μένει, καὶ ποταμῷ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὺς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν ἔκ' ἀν' ἐμβάτης. *Ait Heraclitus, omnia varie fluere, neque quicquam manere, rerumque naturam fluvii fluxu sive fluento, quasi imagine quadam et similitudine representare instituens, bis verbis utitur : Non fieri potest, ut eundem fluvium bis adeas.*

adeas. Ast in *Theateto* T. I. p. 152. locus magis adhuc luculentus magisque notandus occurrit, ubi diserte: Ὡς αἴρα ἐν μὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἔδέν ἐστι - - ἐκ δὲ δὴ φορέως τε καὶ κινήσεως καὶ κρᾶσεως πρὸς ἀλλήλα γίγνεται πάντα, ἃ δὴ φαμὲν εἶναι, ἐκ ὁρθῶς προσαγωρεύοντες· ἐστὶ μὲν γὰρ οὐδέποτε ἔδέν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. *Unum quippiam ex se ipso nihil est - - ex latrone, et motione, et mixtione inter se omnia sunt, quæ existere affirmamus, non recto quidem vocabuli usu. Nihil enim unquam est, semper vero fit.* Quibus verbis omnino omnes substantiæ formæque proscribuntur. In sequentibus vero verbis hanc sententiam omnibus Sapientibus, præter Parmenidem, videlicet Protagoræ, Heraclito, Empedocli, et Poëtis Epicharmo atque Homero adscribit, id quod ad cognoscendam vetustissimorum Philosophorum circa hanc rem sententiam probe tenendum. Clara hæc Platonis testimonia, cum iis, quæ superius §. 2. not. c. ex Aristotele addu-

p. 401. ubi hunc in modum, rationem etymologicam vocis ἑσία daturus :

Ὅσοι ὡσίαν (ἔλεγον) ἴσχεδὸν τι αὐτοῖς καθ' Ἡράκλειτον ἀν' ἡγῶντο τὰ ὄντα ἰέναι

τε πάντα, καὶ μένειν οὐδέν. Τὸ ἔν' αἰτίον καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθεῖν· ὅθεν δὲ καλῶς ἔχειν αὐτὸ ὡσίαν ὀνομάσθαι.

Qui essentiam ὡσίαν dixerunt, fortasse de Heracliti sententia existimarunt, res omnes fluere, et nihil consistere, causam igitur et primariam principemque vim ipsarum rerum esse τὸ ὠθεῖν, impulsionem, sive motum, unde et preclare ita, ὡσίαν vocarunt.

Et post pauca p. 402. Rheæ etymologiam expliciturus pergit :

Λέγει που Ἡράκλειτος, ὅτι πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδέν μένει, καὶ ποταμὸς ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὺς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν ἔκ' ἀν' ἐμβάτης.

Ait Heraclitus, omnia varie fluere, neque quicquam manere, rerumque naturam fluvii fluxu sive fluen-

to, quasi imagine quadam et similitudine representare instituens, bis verbis utitur :

Non fieri potest, ut eundem fluvium bis adeas.

ideas. Ast in *Theateto* T. I. p. 152. locus magis adhuc luculentus magisque notandus occurrit, ubi diserte: Ὡς ἄρα ἐν μὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἔδέν ἐστι - - ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἀλλήλα γίγνεται πάντα, ἃ δὴ φαμὲν εἶναι, καὶ ὁρθῶς προσχωρεύοντες ἐς μὲν γὰρ οὐδέποτε ἔδέν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. *Unum quippiam ex se ipso nihil est - - ex latrone, et motione, et mixtione inter se omnia fiunt, quæ existere affirmamus, non recto quidem vocabuli usu. Nihil enim unquam est, semper vero fit.* Quibus verbis omnino omnes substantiæ formæque proscribuntur. In sequentibus vero verbis hanc sententiam omnibus Sapientibus, præter Parmenidem, videlicet Protagoræ, Heraclito, Empedocli, et Poëtis Epicharmo atque Homero adscribit, id quod ad cognoscendam vetustissimorum Philosophorum circa hanc rem sententiam probe tenendum. Clara hæc Platonis testimonia, cum iis, quæ superius §. 2. not. c. ex Aristotele addu-

p. 401. ubi hunc in modum, rationem etymologicam vocis ῥσία daturus :

Ὅσοι ῥσίαν (ἔλεγον) [σχεδὸν τι αὐτοὶ] καθ' Ἡράκλειτον ἀν' ἡγοῖντο τὰ ὄντα ἰέναι τε πάντα, καὶ μένειν οὐδέν. Τὸ ἔν' αἴτιον καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθοῦν· ὅθεν δὴ καλῶς ἔχειν αὐτὸ ῥσίαν ὀνομάσθαι. *Qui essentiam ῥσίαν dixerunt, fortasse de Heracliti sententia existimarunt, res omnes fluere, et nihil consistere, causam igitur et primariam principemque vim ipsarum rerum esse τὸ ὠθεῖν, impulsionem, sive motum, unde et præclare ita, ῥσίαν vocarunt.* Et post pauca p. 402. Rheæ etymologiam expliciturus pergit : λέγει που Ἡράκλειτος, ὅτι πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδέν μένει, καὶ ποταμὸς ῥοῇ ἀπεικάζεται τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὺς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν ἔκ' ἀν' ἐμβάιης. *Ait Heraclitus, omnia varie fluere, neque quicquam manere, rerumque naturam fluvii fluxu sive fluento, quasi imagine quadam et similitudine representare instituens, bis verbis utitur : Non fieri potest, ut eundem fluvium bis adeas.*

adeas. Ast in *Theateto* T. I. p. 152. locus magis adhuc luculentus magisque notandus occurrit, ubi diserte: ὧς ἄρα ἐν μὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἄδὲν ἐστὶ - - ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κρᾶσεως πρὸς ἄλληλα γίγνεται πάντα, ἃ δὴ φαμὲν εἶναι, καὶ ὁρῶντες προσχωρεῖντες ἐς μὲν γὰρ οὐδέποτε ἄδὲν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. *Unum quippiam ex se ipso nihil est - - ex latrone, et motione, et mixtione inter se omnia sunt, quæ existere affirmamus, non recto quidem vocabuli usu. Nihil enim unquam est, semper vero fit.* Quibus verbis omnino omnes substantiæ formæque proscribuntur. In sequentibus vero verbis hanc sententiam omnibus Sapientibus, præter Parmenidem, videlicet Protagoræ, Heraclito, Empedocli, et Poëtis Epicharmo atque Homero adscribit, id quod ad cognoscendam vetustissimorum Philosophorum circa hanc rem sententiam probe tenendum. Clara hæc Platonis testimonia, cum iis, quæ superius §. 2. not. c. ex Aristotele addu-

Quin tu quoque, et ego heri alii eramus, et nunc alii existimus,

Rursusque alii erimus, et nunquam iidem manemus ex eadem ratione.

Hic vero Ep. 58. Tom. II. Opp. p. 204.
Quaecunque videmus ac tangimus, fluunt, et in assidua diminutione atque adjectione sunt. Nemo nostrum idem est in senectute, qui fuit juvenis, nemo est mane, qui fuit pridie. Corpora nostra rapiuntur fluminum more; quicquid vides, currit cum tempore, nihil ex his, quæ videmus, manet. Ego ipse, dum loquor, mutari ista, mutatus sum. Hoc est, quod ait Heraclitus: in idem flumen bis non descendimus: manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Plura, ne tædium creemus lectori, addere animus non est, collecta ea diligenter sunt a MENAGIO ad LAERT. l. c. p. 397. seqq. quibus add. LAERT. l. IX. c. 8. PLVTARCH. de placitis Philos. l. I. c. 23. AVCTOR Philosophum. Orig. c. IV. p. 54. quæ ex Ari-

Aristotele ALDOBRANDINVS ad l. c. Laërt. notavit, et OLEARIVS l. c. §. p. 842. Ratio vero hujus hypothesis inde derivanda est, quod Heraclitus tanquam prima principia posuit ψηγμάτια ἐλάχισα καὶ ἀμερῆ, per quas minimas naturas eum idem intellexisse, quod Epicurus atomos vocat, evictum dedit laudatus OLEARIVS l. c. Iis vero igneam naturam propter perpetuum motum adscripsit, et varia eorum motione omnia componi et mutari voluit; sic ut æterna illa corpuscula æternam, quæ vero ex iis componuntur interitura et dissolvenda, tandem desituram variationem et motionem habeant: Vnde PLUTARCHVS l. c. refert: Ἡράκλειτος ἡρεμίαν μὲν καὶ στασίαν ἐκ τῶν ὅλων ἀνήρει· ἐστὶ γὰρ τῶτο τῶν νεκρῶν κίνησιν δὲ αἰδίων μὲν τοῖς αἰδίοις, φθαρτὴν δὲ τοῖς φθαρτοῖς. *Heraclitus quietem ac consistentiam ex universis naturis tollebat, ut quæ mortuorum essent. Motum vero dabat æternum quidem æternis, interiturum vero interituris.* Huic igitur Heracliti aliorum-

I

que

p. 401. ubi hunc in modum, rationem etymologicam vocis εἰσία daturus :
 Ὅσοι ὡσίαν (ἔλεγον) (σχεδὸν τι αὖ) οὗτοι
 καθ' Ἡράκλειτον ἀν' ἡγῶντο τὰ ὄντα ἰέναι
 τε πάντα, καὶ μένειν οὐδέν. Τὸ ἔν' αἰτίον καὶ
 ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθοῦν· ὅθεν δὴ κα-
 λῶς ἔχειν αὐτὸ ὡσίαν ὀνομάσθαι. *Qui es-*
sentiam ὡσίαν dixerunt, fortasse de He-
racleti sententia existimarunt, res omnes
fluere, et nihil consilere, causam igitur
et primariam principemque vim ipsarum
rerum esse τὸ ὠθεῖν, impulsionem, sive
motum, unde et praeclare ita, ὡσίαν
vocarunt. Et post pauca p. 402. Rheæ
 etymologiam expliciturus pergit : Λέ-
 γει πού Ἡράκλειτος, ὅτι πάντα χωρεῖ, καὶ
 οὐδὲν μένει, καὶ ποταμὸς ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ
 ὄντα, λέγει, ὡς δὺς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν
 ἔκ' ἀν' ἐμβάιης. *Ait Heraclitus, omnia*
varie fluere, neque quicquam manere,
rerumque naturam fluvii fluxu sive fluen-
to, quasi imagine quadam et similitudine
repraesentare instituens, bis verbis utitur :
Non fieri potest, ut eundem fluvium bis
adeas.

adeas. Ast in *Theateto* T. I. p. 152. locus magis adhuc luculentus magisque notandus occurrit, ubi diserte: Ὡς αἴρα ἐν μὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἑδέν ἐστι - - ἐκ δὲ δὴ φορέως τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἀλλήλα γίνεται πάντα, ἃ δὴ φημὲν εἶναι, καὶ ὁρθῶς προσαγωρεύοντες ἐς μὲν γὰρ οὐδέποτε ἑδέν, ἀεὶ δὲ γίνεται. *Unum quippiam ex se ipso nihil est - - ex latrone, et motione, et mixtione inter se omnia fiunt, quæ existere affirmamus, non recto quidem vocabuli usu.* Nihil enim unquam est, semper vero fit. Quibus verbis omnino omnes substantiæ formæque proscribuntur. In sequentibus vero verbis hanc sententiam omnibus Sapientibus, præter Parmenidem, videlicet Protagoræ, Heraclito, Empedocli, et Poëtis Epicharmo atque Homero adscribit, id quod ad cognoscendam vetustissimorum Philosophorum circa hanc rem sententiam probe tenendum. Clara hæc Platonis testimonia, cum iis, quæ superius §. 2. not. c. ex Aristotele addu-

p. 401. ubi hunc in modum, rationem etymologicam vocis ὥσια daturus :
 Ὅσοι ὥσιαν (ἔλεγον) (σχεδὸν τι αὐτοῦ) καθ' Ἡράκλειτον ἀν' ἡγῶντο τὰ ὄντα ἰέναι
 τε πάντα, καὶ μένειν οὐδέν. Τὸ ἔν' αἰτίον καὶ
 ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθεῖν· ὅθεν δὴ κα-
 λῶς ἔχειν αὐτὸ ὥσιαν ὀνομάσθαι. *Qui es-*
sentiam ὥσιαν dixerunt, fortasse de He-
racleti sententia existimarunt, res omnes
fluere, et nihil consistere, causam igitur
et primariam principemque vim ipsarum
rerum esse τὸ ὠθεῖν, impulsionem, sive
motum, unde et praeclare ita, ὥσιαν
vocarunt. Et post pauca p. 402. Rheæ
 etymologiam expliciturus pergit : λέ-
 γει πού Ἡράκλειτος, ὅτι πάντα χωρεῖ, καὶ
 οὐδέν μένει, καὶ ποταμῶ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ
 ὄντα, λέγει, ὡς δὺς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν
 ἔκ' ἀν' ἐμβάτης. *Ait Heraclitus, omnia*
varie fluere, neque quicquam manere,
rerumque naturam fluvii fluxu sive fluen-
to, quasi imagine quadam et similitudine
representare instituens, bis verbis utitur :
Non fieri potest, ut eundem fluvium bis
adeas.

adeas. Ast in *Theateto* T. I. p. 152. locus magis adhuc luculentus magisque notandus occurrit, ubi diserte: Ὡς αἴρα ἐν μὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἄδεν ἐστὶ - - ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἀλλήλα γίνεταί πάντα, ἃ δὴ φάμεν εἶναι, καὶ ὁρῶντες προσχωρεύοντες ἐς μὲν γὰρ οὐδέ ποτ' ἄδεν, ἀεὶ δὲ γίνεταί. *Unum quippiam ex se ipso nihil est - - ex latrone, et motione, et mixtione inter se omnia fiunt, quæ existere affirmamus, non recto quidem vocabuli usu. Nihil enim unquam est, semper vero fit.* Quibus verbis omnino omnes substantiæ formæque proscribuntur. In sequentibus vero verbis hanc sententiam omnibus Sapientibus, præter Parmenidem, videlicet Protagoræ, Heraclito, Empedocli, et Poëtis Epicharmo atque Homero adscribit, id quod ad cognoscendam vetustissimorum Philosophorum circa hanc rem sententiam probe tenendum. Clara hæc Platonis testimonia, cum iis, quæ superius §. 2. not. c. ex Aristotele addu-

adducta sunt, sufficere possent, ad confirmanda ea, quæ diximus. Verum ut firmiori cuncta nitantur talo, et pluribus testibus major adhibeatur fides, unum alterumque adjicere placet.

CICERO *Academic. Quæst. l. I. n. 31.*

de prima Academia: *Sensus omnes bebetes et tardos esse arbitrantur, nec percipere ullo modo res eas, quæ subjectæ sensibus viderentur, quæ essent aut ita parvæ, ut sub sensum cadere non possent, aut ita mobiles et concitatae, ut nihil unquam unum esset constans, ne idem quidem, quia continenter laberentur et fluere omnia. Scientiam autem nusquam esse censebant, nisi in animi notionibus.* Ubi

per res ita parvas, ut oculorum aciem effugiant, sine dubio ψηγμάτια Heracliti, sive atomos Democriti et Epicuri intelligit, quæ subtilissima et non conspicua corpuscula sunt, ex quorum commixtione, accretione et decessu perpetuo res conspicuæ compositæ fluunt, nec eandem unquam naturam servant, eademque quasi uno momento sunt,

unt; id quod EPICHARMVS et SE-
NECA eleganter expreſſerunt. Illius
enim verſus ſervavit nobis DIOG.
LAERT. l. III. ſegm. 11. huius ſen-
ſentiæ:

Ἐν μεταλλαγῇ δὲ πάντες εἰσὶν αἵ τὰ
τὸν χρόνον.

Ὁ δὲ μεταλλάσσει κατὰ φύσιν, καὶ οὐ-
ποκ' ἐν ταύτῳ μένει.

Ἀλλὰ ἕτερον εἶη καὶ αὐτὸ δὴ τοῦ παρε-
σακότος.

Καὶ τὸ δὴ καγὼ χθὲς ἄλλοι, καὶ νῦν
ἄλλοι τελέθομεν,

Καὶ οὖθις ἄλλοι, καὶ οὕτω καὶ αὐτοὶ κατ-
τὸν λόγον.

*Inmutatione omnes (homines) ſunt
per omne tempus,*

*Quod autem mutatur ſecundum na-
turam, nec in eodem ſtatu un-
quam perſiſtit,*

*Diverſum et ipſum erit ab eo, a quo
diſceſſit.*

Quin

Quin tu quoque, et ego heri alii eramus, et nunc alii existimus,

Rursusque alii erimus, et nunquam iidem manemus ex eadem ratione.

Hic vero Ep. 58. Tom. II. Opp. p. 204. *Quaecunque videmus ac tangimus, fluunt, et in assidua diminutione atque adjectione sunt. Nemo nostrum idem est in senectute, qui fuit juvenis, nemo est mane, qui fuit pridie. Corpora nostra rapiuntur fluminum more; quicquid vides, currit cum tempore, nihil ex his, quæ videmus, manet. Ego ipse, dum loquor, mutari ista, mutatus sum. Hoc est, quod ait Heraclitus: in idem flumen bis non descendimus: manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Plura, ne tædium creemus lectori, addere animus non est, collecta ea diligenter sunt a MENAGIO ad LAERT. l. c. p. 397. seqq. quibus add. LAERT. l. IX. c. 8. PLVTARCH. de placitis Philos. l. I. c. 23. AVCTOR Philosophum. Orig. c. IV. p. 54. quæ ex Ari-*

Aristotele ALDOBRANDINVS ad l. c. Laërt. notavit, et OLEARIVS l. c. §. p. 842. Ratio vero hujus hypothesis inde derivanda est, quod Heraclitus tanquam prima principia posuit ψηγμά-
τια ἐλάχισα καὶ ἀμερῇ, per quas mini-
mas naturas eum idem intellexisse, quod Epicurus atomos vocat, evictum dedit
laudatus OLEARIVS l. c. Iis vero igneam
naturam propter perpetuum motum ad-
scripsit, et varia eorum motione omnia
componi et mutari voluit; sic ut æter-
na illa corpuscula æternam, quæ vero
ex iis componuntur interitura et dissol-
venda, tandem desituram variationem
et motionem habeant: Vnde PLV-
TARCHVS l. c. refert: 'Ἡράκλειτος
ἡρεμίαν μὲν καὶ στάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνήρει· ἐς
γὰρ τῷτο τῶν νεκρῶν κίνησιν δὲ αἰδίων μὲν
τοῖς αἰδίοις, φθαρτὴν δὲ τοῖς φθαρτοῖς.
*Heraclitus quietem ac consistentiam ex
universis naturis tollebat, ut quæ mortuo-
rum essent. Motum vero dabat æternum
quidem æternis, interiturum vero interi-
turis.* Huic igitur Heracliti aliorum-

I

que

que sententiæ ex parte quidem adhæsit Plato, ut ex ARISTOTELIS *Metaphys. l. XIII. c. 4.* et SENECAE *Ep. 58.* manifestum est, ut vero locum scientiæ daret, adjunxit quoque æternas suas ideas et per se subsistentes essentias, hoc ipso a fluentibus sive fluitivis illis Philosophis, quo nomine eos in Theæt. salutatur, distinguendus.

(d) vid. *supra* §. II. not. (c.)

(e) vid. *supra* §. V. not. (f.)

(f) Aristotelem doctrinam de ideis insuper habuisse, eique contradixisse, quin haud exiguam ei absurditatem tribuisse, luculenta loquuntur Philosophi testimonia. *Metaphys. l. I. c. 7.* enim, postquam multa contra ideas separatim existentes disputarat, subjungit: Τὸ λέγειν παραδείγματα αὐτὰ εἶναι, καὶ μετέχειν αὐτῶν τᾶλλα, κενολογεῖν ἐστὶ καὶ μεταφορὰς λέγειν ποιητηνικὰς· τίγάρ ἐστι τὸ ἐργαζόμενον πρὸς τὰς ιδέας ἀποβλέπον; *Dicere*

cere vero eas esse exemplaria, et cetera eis participare, vaniloquia et metaphoras poeticas dicere est. Quid enim est, quod agit, ad ideas respiciens? Quæ latius quoque in sequentibus persequitur, et rationibus communit. Et Analyt. poster. l. I. c. 19. Τα, inquit, εἶδη χαίρειν τερτίσματα γάρ ἐσι. Ideas hic valere jubeamus, nihil enim quam nugæ, et inanes quasi cantiones sunt. Alia loca lubentes præterimus. Ex ipsis vero Platoniceis Atticus imprimis apud EVSEBIVM de preparat. Evang. l. XV. c. 13. p. 815. gravi oratione invehitur in Aristotelem, quod cardinem caputque Philosophiæ Platoniceæ rejecerit, atque probris affecerit. Ait enim: Ἡ περὶ τῶν νοητῶν διάταξις ἡτίμασαι καὶ προπεπηλάκισαι καὶ παντόιως, τόγε ἐξὸν ἐπ' Ἀριστοτέλει, περιύβρισαι - - κανόνι θ' αὐτῶ καὶ κριτῇ τῶν ὑπὲρ αὐτὸν χρησάμενος, ἀπέγνω τινὰς εἶναι ἰδίας φύσεις, ὅας Πλάτων ἔγνω, λήρως τε καὶ τερτίσματα καὶ φλυαρίας ἐτόλμησεν εἰπεῖν τὰ τῶν ὄντων ἀνώτατα.

Rerum sola mente perceptarum, id est, intelligibilium, doctrina, quantum in Aristotele fuit, illusa, conculcata, probrisque omnibus jactata est. - - se ipso, quodam quasi rerum illarum captu suo longe superiorum canone arbitroque usus, peculiare illas, cujusmodi Plato agnoverat, naturas valere jussit, illaque omnium altissima nugae insulsasque cantilenas et circulatorum fabulas appellare ausus est. Consentit CICERO Acad. Quest. l. I. n. 24. Aristoteles, inquit, primus species, quas paulo ante dixi, labefactavit, quas mirifice erat amplexatus Plato, ut in his quiddam divinum diceret. Quibus ea tandem addenda sunt, quæ apud ORIGINEM contra Celsum l. II. occurrunt his verbis: Ἐπὶ φιλοσοφίαν προβάλλεται ὁ Κέλσος, πυθοίμεθ' ἂν αὐτῶ, εἴτι ἄρα Πλάτωνος ἦν κατηγορία, τὸ μετὰ εἰκοσιν ἔτη τῆς παρ' αὐτῷ ἀκροάσεως ἀποφοιτήσαντα τὸν Ἀριστοτέλη, κατηγοριμένον μὲν τοῦ περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς λόγου, Πλάτωνος δὲ περὶ τίματ' αἱ ἰδέαι ὠνομακέναι. Quoniam

niam pro Philosopho vult haberi Celsus, interrogemus eum, num Platonis erat crimen, quod vigesimo anno, postquam eum audire cœperat Aristoteles, a præceptore desciscens, accusavit ipsius doctrinam de immortalitate animæ, et ideas Platonis argutationes nominavit. Conf. NVNNESIVS ad Vit. Aristot. p. 67. Quæ loca ut satis clara sunt, ita evincunt id præcipue, Aristotelem ab ipso Præceptore, non solum a discipulis dissensisse, et Platoniam de ideis seorsim existentibus sententiam tanquam absurdam, inanem, nugacemque habuisse, id quod omnes Philosophos hos conciliantium conatus destruit.

(g) Etsi satis notum est, Aristotelem a magistro sæpius dissensisse, eumque aliquando e schola disputando tantum non penitus eiecisse, cujus rei historia videri potest apud AELIANVM *Variar. Histor. l. III. c. 19. p. 76. seqq.* Ed. Scheff. multi tamen diversis tem-

poribus inventi sunt, qui quovis conamine Aristotelem cum Platone conciliare sunt aggressi, et ea, quæ contra ideas dixerat, vel modo proponendi, dictionique poëticæ, vel discipulorum obscuritati falsæque magistri verborum expositioni dicta esse contenderunt. Inter veteres enim Colotes Epicureus ridetur a Plutarcho, quod Aristotelem atque Theophrastum idem putaret sentire de ideis ac Platonem. Porphyrius quoque teste SVIDA librum scripserat *περὶ τοῦ μίαν εἶναι τὴν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους αἰρεσιν*, *de eo, quod secta Platonica et Aristotelica conveniant*; quam quoque sententiam fovet AMMONIVS *ad Aristotelis categorias* et AVCTOR *Vita Aristotelis*, qui diserte, ἐχ' ἀπλῶς ἀντιλέγει τῷ Πλάτῳ, ἀλλὰ τοῖς μὴ νοήσασιν τὰ τῷ Πλάτῳ, *non simpliciter Platoni contradicit, sed iis, qui dicta ejus minus recte intellexerunt*. Paria habet IO. PICVS MIRANDVL. *Opp. Tom. I. p. 83. seqq.* qui non erubescit asserere: *Nullum est quesitum naturale et divinum, in quo*
Aristo-

Aristoteles et Plato sensu et re non conveniant, quamvis verbis dissentire videantur. Quin concordiam utriusque sectæ in omni doctrinæ parte promisit, sed morte præventus non explevit Boëthius. vid. IAC. THOMAS. *de Secta Nominal. Orat. XIII. p. 253.* qui observat, fuisse aliquando seculum, quo hæc sententia unanimi ore fuerit recepta, seculum scilicet decimum quintum, et ubi non inter minimos fuit Cardinalis Bessario. Vid. IAC. THOMASIVS *Diff. de Syncretismo Peripatetico; Obs. Halens. T. III. Diff. 14. §. 3. seqq. et Cel. FABRICIVS Biblioth. Græcæ l. III. c. 1. §. 8. p. 37. add. MORHOF. Pol. lit. T. II. P. I. c. 11. §. 2. p. 206. Cl. HEVMANNVS Act. Philos. P. XI. Vol. II. p. 568. et quos hic præter nominatos laudat.* Ast omnes illos frustra esse, ea, quæ jam adducta sunt, satis dant evicta. Nec ratio patet, cur Aristoteles in Physiologia ad mentem Platonis ideas adhibere potuerit, etsi vulgo id persuasum est, cum æternitati mundi,

I 4

di,

di , quam sequitur Aristoteles , e diametro repugnent , ut accurate judicat NVNNESIVS *Orat. de obscurit. Aristotel. p. 135.* Eam vero Philosophum statuisse ex *libro I. de cælo c. 10.* LACTANT *l. VII. c. 1.* CICERONE in *Lucullo* aliisque evidens est , ex quibus eruditissime id probavit IAC. THOMASIVS *de exustione mundi Stoica Diss. IV. p. 58. seqq.* Ast cui usui inservient ideæ exemplares , ubi mundus æternus , et DEUS quadam necessitate operosus introducitur.

§. IX.

Non tamen omnes rerum sensibilium formas rejecit Aristoteles , sed eas materiæ immerfas , et cum illa conjunctas esse tradidit. Vnde formarum quidem considerationem ex Philosophia non proscripsit (*b*) , reminiscenciam tamen omnem exagitavit , cum nuda tabula animum comparans. (*i*) Circa ideæ vero
men-

mentales, notionesve et conceptus intellectus a Platone tradita auxit, et ita Philosophum veritatis indagandæ cupidum instruxit, ut summa rerum capita non ex earum natura, sed pro vario loquendi modo in certas classes divideret, ad terminorum potius vocumque, quam idearum cognitionem præparaturus. (k) Quam doctrinam a discipulis multum auctam et excultam (l) non sine gravi causa rejecerunt, (m) qui recentiori ætate idearum doctrinæ in Philosophia rationali lucem accenderunt, et ad nativam et ingenuam puritatem reduxerunt.

(b) Primum, quod asseruimus, satis manifeste tradit PLVTARCH. *de Placit. Philos. l. I. c. 10.* Postquam enim ideas ex mente Socratis et Platonis descripserat, per substantias a materia sejunctas, addit: Ἀριστοτέλης δὲ εἶδη μὲν ἀπέλιπε, καὶ ιδέας δ' μὴν κενωρίσμενας τῆς ὕλης, ὃ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑπὸ τῶ

Θεῶν. *Aristoteles species quidem et ideas reliquit, sed neutiquam a materia sejunctas, quibus ea, quæ a DEO facta sunt, constant.* Vnde et SIMPLICIUS celebris Peripateticus: 'Ο 'Αριστοτέλης ἄλλο μὲν τὸ σύνθετον τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἶδους εἶδεν, ἄλλο δὲ ὁ εἶδος αὐτὸ, *Aristotelem hoc non fugit, quod aliud sit compositum ex materia et forma, aliud forma ipsa, quæ scilicet separatim abstractione considerari potest, cum materia tamen conjuncta intrinsecus, rem id efficit quod est.* Quare et Aristoteles non ad solam particularum dispositionem motumque atomorum recurrit in naturalium doctrina, ut fecit ejus temporis corpuscularis Philosophia, sed medium inter Platonem, universalia separata asserentem, et Heracliteos Democritique sequaces, nullas formas ejusmodi admittentes tenens, formas causis naturalibus immiscuit, et inter principia rerum naturalium materiam et formam, ex quibus essentia rerum constarent, retulit, quarum illa quidem varie modificare-

caretur, hæc vero semper maneret, naturamque et essentiam, qua talem, largiretur. Qua de re videri possunt, quæ *Physic. l. II. c. 1.* satis subtiliter disputat, ubi inter alia : "Ὡς ἄλλον τρόπον ἡ φύσις ἂν εἴη τῶν ἐχόντων ἐν ἑαυτοῖς κινήσεως ἀρχὴν, ἡ μορφή καὶ τὸ εἶδος, οὐ χωριστὸν ὄν, ἀλλ' ἡ κατὰ λόγον, τὸ δὲ ἐκ τέτων φύσις μὲν ἐκ, ἔστι, φύσει δέ. *Quare alio modo natura utique erit habentium in se ipsis motus principium, forma et species non separabilis existens, nisi secundum rationem, quod autem est ex his, natura quidem non est, sed a natura. c. III.* vero explicatius differentiam inter materiam et formam ita tradit : "Ἐνα μὲν ἔν τῷ τρόπῳ αἰτίον λέγεται, τὸ ἐξ ᾧ γίνεται τι ἐνυπάρχοντος, ὅθεν ὁ χαλκὸς τῷ ἀνδρίαντος, καὶ ὁ ἄργηρος τῆς φυάλης, καὶ τὰ τούτων γένη· ἄλλον δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ παράδειγμα· τοῦτο δ' ἔστιν ὁ λόγος, ὁ τῷ τι ἦν εἶναι, καὶ τὰ τούτων γένη. *Vno igitur modo causa dicitur, ex quo fit aliquid, cum insit, ut æs statue, et argentum phyalæ, et horum genera:*
Alio

Alio autem modo forma et exemplum; hac autem est ratio ipsius, per quod quid debet esse, et hujus genera. Vbi formam voce quidem Platonica, non tamen sensu παράδειγμα vocat, unde et ejus circa illa exemplaria sententia, quæ materiæ immersa statuit, clare innotescit.

(i) Vtitur hoc simili ARISTOTELES *de anima l. III. c. 4.* ubi de natura intellectus modoque intelligendi agens, δεῖ, inquit, ἔτως, ὥσπερ ἐν γραμματείῳ, ὃ μὴδὲν ὑπάρχει ἐντελεχίᾳ γεγραμμένον, ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῷ νῷ. *Oportet autem sic, ut in tabula, in qua nihil scriptum est actu, quod quidem accidit in ipso intellectu.* Etsi verò hæc verba sunt clarissima, et Aristotelicum a Platonis hypothesei dissensum profitentur apertissime, non defuerunt tamen malefani conciliatores Aristotelis cum Platone, qui, ut extorquerent, verbis tantum, non re ipsa dissensisse unum ab altero, varie hunc locum vexarunt.

IAM-

IAMBLICHVS enim apud THOMASIVM *loco citando* vocabulum unum arripiens, non frustra esse dixit, quod Aristoteles non χαρτίῳ sed γραμματείῳ similem intellectum dixerit, eum scilicet, cum γραμματεῖον sine literis concipi non possit, a quibus nomen habet, non negasse omnem naturalis cognitionis existentiam, sed claram tantum et legentibus statim obviam. Quæ verborum cavillatio et inanes argutiæ satis refutantur verbis Aristotelis, qui addidit, ἐν ᾧ μηδὲν ὑπάρχει ἐντελεχεία γεγραμμένον. Speciosius BESSARIO Cardinalis, qui *contra calumniat. Platon. l. III. c. 28.* tabulam illam nudam non ad simpliciter esse intellectus refert, sed ad corporariam operationem, aut, quod accuratius putat, ad scientiæ primæ acquisitionem, per quietem et constantiam intellectus, quam Plato reminiscientiam vocat. Quæ explicatio quam obscura sit, et quantas tenebras clarissimo Aristotelis loco obducatur, vel a leviter intuentibus palpari potest. Sed
viden-

videndus est præter CONIMBRICEN-
SES in *Aristot. l. I. Poster. Analyt. c. I.*
p. 415. 418. acutissimus IAC. THO-
MASIVS *dissert. varii argum. diff. II.*
p. 11. seqq.

(*k*) Quid Aristoteles de prima, quam vocant, mentis operatione in Philosophia rationali docuerit, et quomodo simplicium notionum et conceptuum, vel potius terminorum apprehensionem distribuerit, res notior est, quam quæ multis debeat explicari, et tot libelli Logici istis cupediis turgent, ut nauseam excitent. Paucis hic notasse sufficit, Aristotelem, doctrinæ de syllogismo cuncta accommodaturum, id imprimis egisse, ut doceret, qua ratione idearum notiones sive termini possint prædicari. Quem in finem certos ordines excogitavit, ex natura indoleque Græci sermonis desumptos, quos ab usu fineque Categorias sive Prædicamenta vocavit, ut scilicet inde generales terminorum, quibus res de-

nomi-

nominantur, classes cognosci queant. Id quod nemo mirabitur, qui cogita-
verit, Aristotelem, ut patrio genio
se accommodaret, loquacique Græciæ
gratam redderet suam philosophandi
rationem, eo quoque respexisse, ut
de rebus in utramque partem copiose
et acute disputare possint discipuli, in
quem finem satius ei visum est, certum
dare vocabulorum tum temporis re-
ceptorum, et philosophica methodo in
artificiali ratiocinio disponendorum ca-
talogum, quam scrupulosam ipsorum
conceptuum explicationem, suis vix
placituram. Hinc decem illa prædica-
menta, substantia, quantitas, qualitas,
relatio, actio, passio, ubi, quando,
situs, habitus, quæ in libro *περὶ κατηγο-
ριῶν* T. I. *Opp.* latius et cum suis distin-
ctionibus variaque *σχέσεις* explicat.
Præmittit quoque de synonymis, hom-
onymis, analogis, paronymis aliqua,
ad recte intelligendas voces unice com-
parata, ne sensus earum forte fallat,
unde antiprædicamenta dicuntur, et
de

de quibusdam accidentium modis, contrariis, priori, simul, motu, habendique ratione post categorias agit, et propterea quoque postprædicamenta appellantur. Quæ omnia longe sunt notissima, et uberiores explicationem hic non patiuntur. Cæterum modo dicta explerisque prædicamentis possent probari, et ostendi, verborum non idearum Aristotelem rationem habuisse, præcipue vero ex prædicamento τὸ ἔχειν, quod merum idiotismum Græcum sapit, quando Aristoteles illud definit *T. I. Opp. p. 39.* Τὸ ἔχειν σημαίνει τὸ ὑποδεέσθαι, τὸ ὠπλίσθαι. *Habere significat vestitum esse, armatum esse;* sed ea longius nos ab instituto avocant, sicco prætereunda pede.

(1) Doctrinam de Categoriis imprimis auxit PORPHYRIUS tractatione *de prædicabilibus sive universalibus*, cujus de iis *isagoge* Aristotelis operibus præmitti solet. Non tamen illa ignoravit Aristoteles, sed sine dubio aliquid quo-

quoque de iis tradidit, inter libros deperditos referendum. Nam et DIOG. LAERT. *l. V. segm. 72.* testatur, Aristotelem librum *περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν*, *de speciebus et generibus* scripsisse, et ipse Aristoteles *Topic. l. I. c. 7. T. I. Opp. p. m. 262.* ex instituto eorum meminit. Capitis enim initio statim: Ἡ τις, αἰτ, ἐπισκοπὴν ἐκάστην τῶν προτάσεων καὶ τῶν προβλημάτων, φαίνοιτ' αὖν, ἢ ἀπὸ τῆ ὅρου, ἢ ἀπὸ τῆ ιδίαι, ἢ ἀπὸ τῆ γένους, ἢ ἀπὸ τῆ συμβεβηκότος γεγεννημένη. *Si quis unamquamque propositionem vel problema consideret, apparebit, quod vel ex definitione, vel ex proprio, vel ex genere, vel ex accidente constet.* Et hanc quoque doctrinam præmitti jubet tractationi de categoriis, illique subungi genera prædicamentorum. Quam ob rem non absurde RAPINVS *comparais. de Platon et d'Aristote T. I. Opp. p. 339.* Gassendy n'auroit pas peut-être trouvée la Logique d'Aristote imparfaite par le supplément de Porphyre; qu'il a crû nécessaire, pour y servir d'introduction, s'il eust

K

fait.

de quibusdam accidentium modis, contrariis, priori, simul, motu, habendique ratione post categorias agit, et propterea quoque postprædicamenta appellantur. Quæ omnia longe sunt notissima, et uberiores explicationem hic non patiuntur. Cæterum modo dicta explerisque prædicamentis possent probari, et ostendi, verborum non idearum Aristotelem rationem habuisse, præcipue vero ex prædicamento τὸ ἔχειν, quod merum idiotismum Græcum sapit, quando Aristoteles illud definit *T. I. Opp. p. 39.* Τὸ ἔχειν σημαίνει τὸ ὑποδεδεσθαι, τὸ ὠπλίσθαι. *Habere significat vestitum esse, armatum esse; sed ea longius nos ab instituto avocant, sicco prætereunda pede.*

(1) Doctrinam de Categoriis imprimis auxit PORPHYRIUS tractatione *de prædicabilibus sive universalibus*, cujus de iis *isagoge* Aristotelis operibus præmitti solet. Non tamen illa ignoravit Aristoteles, sed sine dubio aliquid quo-

quoque de iis tradidit, inter libros deperditos referendum. Nam et DIOG. LAERT. *l. V. segm. 72.* testatur, Aristotelem librum *περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν*, *de speciebus et generibus* scripsisse, et ipse Aristoteles *Topic. l. I. c. 7. T. I. Opp. p. m. 262.* ex instituto eorum meminit. Capitis enim initio statim: "Ἡ τις, αἰτ, ἐπισκοπὴν ἐκάστην τῶν προτάσεων καὶ τῶν προβλημάτων, φαίνοιτ' ἂν, ἢ ἀπὸ τῆ ὅρου, ἢ ἀπὸ τῆ ἰδίης, ἢ ἀπὸ τῆ γένους, ἢ ἀπὸ τῆ συμβεβηκότος γεγεννημένη. *Si quis unamquamque propositionem vel problema consideret, apparebit, quod vel ex definitione, vel ex proprio, vel ex genere, vel ex accidente constet.* Et hanc quoque doctrinam præmitti jubet tractationi de categoriis, illique subungi genera prædicamentorum. Quam ob rem non absurde RAPINVS *comparais. de Platon et d'Aristote T. I. Opp. p. 339.* Gassendy n'auroit pas peut-être trouvée la Logique d'Aristote imparfaite par le supplément de Porphyre, qu'il a crû nécessaire, pour y servir d'introduction, s'il eust

K

fait.

fait reflexion, que ce traité, qui a esté mis a la teste de la Logique d'Aristote, est pris de sa Metaphysique, d'ou Porphyre l'a tiré (rectius ex loco Topic. citato desumptum dixeris) et il y a apparence, que ce supplement eust esté inutile, s'il ne se fust rien perdu des livres de la Logique d'Aristote, dont Diogene Laërce fait mention.

(*m*) Multa sunt, quæ in exposita Aristotelis doctrina desiderarunt eruditi, paucis hic indicanda et attendenda, in tanta rei claritate Rapino non audito, cui omnis Philosophia rationalis in tantum perfecta dicitur, in quantum cum Aristotelis Logica convenit *l. c. p. 338*. Quod enim ad doctrinam de universalibus attinet, eam ex Logica proscribit GOTT. GERH. TITIVS. in *arte cogit. c. XVIII. §. 3. seq. p. 409. seq.* ex ea potissimum ratione, quod rerum universalium relationes et respectus consideret, quod Ontologiæ munus est, quodque neque genuinus usus indice-

dicetur, neque quæ in Logica et Metaphysica divisim traduntur, conjungantur, id quod diffiteri jam suo tempore nequivit IAC. THOMAS. in *Metaphis. circa fin. et c. 25*. Imprimis vero universalium numerum inepta distinctione laborare contendunt, cum distinctio inter essentiam et accidens omittatur, differentia vero et proprium inter se discernantur, quæ tamen ex diversa tantum accidentis ad essentiam relatione inter se distincta sunt. Quam in rem videndus ante alios purioris Philosophiæ inter nos restitutor CHRIST. THOMASIVS *Introd. in Philos. aul. c. VII. §. 44*. Hisce si addatur rei inutilitas a CEL. CLERICO *Log. P. I. c. VII. §. 10*. notata, desinemus mirari, cur de his lautitiis non admodum curiosi sint, qui de ideis in rationali Philosophia hodie sunt solliciti. Præterea prædicabilia ex hac quoque ratione exagitantur, quod falso nituntur fundamento, essentias scilicet rerum no-

bis patere, ad quas, ex mente Aristotelis, omnes modos diversa relatione referri posse et prædicari dicendum est. Qua in re quam gravem errorem committat, ostensum a multis est, qui essentias rerum nos ignorare, et substantiarum quoque notitiam nos fugere evictum demonstratumque dederunt; vid. infra *Sect. III. §. 4. not. p.* Neque Categoriæ rigidius accurate philosophantium examen sustinuerunt, cum parum utiles, et ad rite formando judicium adeo non prodesse audiant, ut etiam sapissime noceant, apud AVCTOR. *artis cogit. P. I. c. III. p. 18.* neque id immerito; nam justæ divisionis leges in illarum classium dispositione læsas esse, falsi sunt, qui recentiorum obelos æquo expenderunt animo et antiquitatis præjudicio non impedito. Substantia enim, quæ tamen potissimum indaganda est, in genere tantum considerata, ad accidentium tractationem Aristotelem mox discedere, et ejus genere

re omisso, novem ejus classes enumerare, non quæ accidentium exhaustiant numerum, sed quæ pro linguæ Græcæ indole placuerint Philosopho, adeoque quietem et alia, imprimis spirituum accidentia, ad nullam harum classium referenda desiderari, notat CLERICVS *Logic. P. I. c. V. §. 15.* quocum consentiunt TITIVS in *arte cogit. P. I. c. III. p. 18.* et Illustr. CHR. THOMASIVS *Introd. in Philos. aul. c. VII. §. 25.* qui entia transcendentalia et moralia in his quoque classibus omissa esse observat. His addita est totius doctrinæ inutilitas gravi castigatione animadversa a Cel. NIC. HIER. GVNDLING. in *Via ad Verit. ration. c. V. §. 10. p. 40.* conf. CLERICVS *l. c. c. V. §. 14.* AVCTOR *artis cogit. P. I. c. 3. p. 19.* TITIVS *l. c. c. XVIII. §. 18. p. 415.* IO. FR. BVDDEVS *pref. ad art. cogit. p. 6.* CARTES. *diff. de methodo p. 11.* et in *epist. dedic. Princip. Philos.* CROVSANZ *Logique P. II. alique.* Ex quibus brevissimis jam allatis quo loco res

bis patere, ad quas, ex mente Aristotelis, omnes modos diversa relatione referri posse et prædicari dicendum est. Qua in re quam gravem errorem committat, ostensum a multis est, qui essentias rerum nos ignorare, et substantiarum quoque notitiam nos fugere evictum demonstratumque dederunt; vid. infra *Sect. III. §. 4. not. p.* Neque Categoriæ rigidius accurate philosophantium examen sustinuerunt, cum parum utiles, et ad rite formandum judicium adeo non prodesse audiant, ut etiam sapissime noceant, apud AVCTOR. *artis cogit. P. I. c. III. p. 18.* neque id immerito; nam justæ divisionis leges in illarum classium dispositione læsas esse, facti sunt, qui recentiorum obelos æquo expenderunt animo et antiquitatis præjudicio non impedito. Substantia enim, quæ tamen potissimum indaganda est, in genere tantum considerata, ad accidentium tractationem Aristotelem mox discedere, et ejus genere

re omisso, novem ejus classes enumerare, non quæ accidentium exhaustiant numerum, sed quæ pro linguæ Græcæ indole placuerint Philosopho, adeoque quietem et alia, imprimis spirituum accidentia, ad nullam harum classium referenda desiderari, notat CLERICVS *Logic. P. I. c. V. §. 15.* quocum consentiunt TITIVS in *arte cogit. P. I. c. III. p. 18.* et Illustr. CHR. THOMASIVS *Introd. in Philos. aul. c. VII. §. 25.* qui entia transcendentalia et moralia in his quoque classibus omissa esse observat. His addita est totius doctrinæ inutilitas gravi castigatione animadversa a Cel. NIC. HIER. GVNDLING. in *Via ad Verit. ration. c. V. §. 10. p. 40.* conf. CLERICVS *l. c. c. V. §. 14.* AVCTOR *artis cogit. P. I. c. 3. p. 19.* TITIVS *l. c. c. XVIII. §. 18. p. 415.* IO. FR. BVDDEVS *præf. ad art. cogit. p. 6.* CARTES. *diff. de methodo p. 11.* et in *epist. dedic. Princip. Philos.* CROVSANZ *Logique P. II. aliique.* Ex quibus brevissimis jam allatis quo loco res

secundum recentiores habenda sit, facile judicari potest.

§. X.

Cynici, ut Logicam et Physicam parum curarunt (*n*), ita etiam doctrinam de ideis insuper habuerunt, ut a Diogene quoque rideatur. (*o*) Stoici vero, etsi ita subtiliter sæpe de Logicis materiis disputabant, ut passim notarentur (*p*), longius tamen, ac Aristoteles a Platone recesserunt, et non tantum omnes ideas seorsim existentes negarunt, verum etiam formas rebus immerfas rejicerunt, ideas nihil aliud esse contendentes, quam rerum in animo nostro notiones, atque resplendescentes et impressæ intelligentiæ imagines. Vnde eas pro entibus rationis, merisque mentis conceptibus habuerunt (*q*).

(*n*) Evi-

(n) Evidenter id asserit LAERTIVS
l. VI. segm. 103. Ἀρέσκει αὐτοῖς τὸν λογι-
 κὸν καὶ τὸν Φυσικὸν τόπον περιαιρεῖν ἐμφε-
 ρῶς Ἀρίστωνι τῷ Χίῳ· μόνῳ δὲ προσέχειν τῷ
 ἠθικῷ. *Placet illis, (Cynicis) ra-
 tionalem naturalemque Philosophiam tolli
 oportere, ab Aristone Chio non disceden-
 tibus, moralique soli intendi.*

(o) Constat hoc iterum LAERTII
 testimonio, *l. c. segm. 53.* Refert enim in-
 ter apophthegmata Diogenis Sinopen-
 sis et hoc : Πλάτωνος περὶ ιδεῶν διαλεγο-
 μένης, καὶ ὀνομάζοντος τραπεζότητα καὶ κυα-
 θότητα, ἐγὼ, εἶπεν, ὦ Πλάτων, τράπεζαν
 μὲν καὶ κύαθον ὁρῶ, τραπεζότητα δὲ καὶ κυα-
 θότητα οὐδαμῶς. *Platone de ideis differen-
 te, et nominante mensalitatem et cyatbi-
 tatem, equidem inquit, o Plato, men-
 sam et cyathum video, mensalitatem et
 cyatbitatem non video.* Ad quem locum
 eruditissimus MENAGIVS p. 245.
 notat : Ammonium ad Porphyrium
 hoc dictum Antistheni, qui Cynico-

rum auctor fuit, tribuere, his verbis:
 Ὁ Ἀντισθένης λέγεται, καὶ τὰ εἶδη ἐν ψυχῇ
 ἐπινόαις εἶναι, λέγων, ὅτι ἵππον μὲν ὁρῶ,
 ἱππότητα δὲ οὐκ ὁρῶ. *Antisthenes ait,*
etiam Species, sive ideas in nudis mentis
conceptibus consistere, dicens: equum
quidem video, equeitatem vero non vi-
deo. Et TZETZES quoque Histor. Cbil.
VII. 143.

Τῶν ἰδεῶν δὲ, λέγουσι, τρεῖς δόξας πε-
 φυκέναι,

Ψυχῇ ἐπινόαις γὰρ φησὶ ταύτας Ἀντι-
 σθένης,

Λέγων· βλέπω μὲν ἄνθρωπον, καὶ ἵππον
 δὲ ὁμοίως,

Ἱππότητα οὐκ βλέπω δὲ, οὐδ' ἀνθρωπό-
 τητά γε.

De ideis vero tres dicunt sententias
esse enatas,

Nudas enim cogitationes eas esse af-
ferit Antisthenes,

Dicens

*Dicens : video quidem hominem , et
equum similiter ,
Equeitatem vero non video , neque
humanitatem.*

Verum si Antisthenes , si Diogenes ,
si (quod nobis maxime placet) uter-
que hoc dicto usus sit , satis jam pro-
batum est , Cynicos ideas Platonicas
risisse , et in solis mentis cogitationi-
bus existentiam iis adscripsisse.

(p) Vid. CICERO *Tuscul. Quest. l.*
II. n. 29. SENECA *de beneficiis l. I. c.*
4. T. II. p. 597. DIOGEN. LAERT.
l. VII. segm. 15. et MENAGIVS *ad*
b. l. SAM. WERENFELS. de Logo-
mach. erudit. c. II. Opp. p. 461. seqq.
IO. ALB. FABRIC. *diff. de cavillationi-*
nibus Stoicorum ; IO. ANDR. SCHMID.
diff. de Chrysippea brutorum Logica ; ex
quibus locis , ubi brevis tractanda est ,
non exscribendis , dicta satis confirmari
possunt.

(9) Stoicorum circa ideas mentis, sive ἐννοίας doctrina huc redit: A sensibus notiones rerum animo imprimi; hominem vero recens natum similem esse chartæ scriptoriæ puræ, in qua literæ sunt exarandæ. Primum ibi inscriptionis modum esse a sensibus, quorum objecto ablato memoriam tamen retinemus. Vbi vero plures hujus generis imagines et notiones colligantur, experientiam id dici. Notiones porro duplicis esse generis, vel naturales, quæ dicto modo gignantur, vel artificiales, quæ solo notionum nomine veniunt, ut illæ anticipationum quoque appellatione gaudent. Νόημα vero, sive conceptionem mentis esse visum intelligentis facultatis in animali ratione prædito, soli scilicet homini, et Diis obveniens. Visa vero esse secundum genus, secundum speciem vero esse mentis conceptiones. Colliguntur hæc, quæ de sententia Stoicorum adducta sunt, partim ex CICERONE *Acad. Quæst. l. I. n. 40.* partim PLVTARCHO de-

debentur, qui *de placitis philos. l. IV. c. 11. ad quaest.* Πῶς γίνεται ἡ αἰσθησις, καὶ ἡ ἔννοια, καὶ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος; *Quoniam modo fiat sensus et praeotio seu anticipatio et rationis habitus?* pleraque ea tradit. Locus quidem aliquantum prolixus est, luculentus tamen, adeoque hic locum omnino invenire debet. Ita vero Philosophorum sententiae peritissimus scriptor: Ὅτι Στωϊκοὶ φασίν, ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάριτος ἐνεργῶν εἰς ἀπογραφὴν, εἰς τούτων μίαν ἐκάστην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεσθαι. Πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος, ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων αἰσθανόμενοι γὰρ τινες, ὅσον λευκῇ, ἀπελθόντος, αὐτῇ μνήμην ἔχουσιν· ὅταν δὲ ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνημαὶ γένωνται, τότε φασίν ἔχειν ἐμπειρίαν, ἐμπειρία γὰρ ἐστὶ τὸ τῶν ὁμοειδῶν πλῆθος· τῶν δὲ ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικαὶ γίνονται, κατὰ τὰς εἰρημένους τρόπους, καὶ ἀνεπιτεχνήτως, αἱ δὲ ἤδη τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ συμμελείας, αὐταὶ μὲν ἔννοια καλεῖνται μόναι, ἐκείναι δὲ καὶ προλήψεις - - ἐστὶ δὲ νόημα φάντασμα

τασμα διανοίας λογικῆ ζώε. τὸ γὰρ φάντασμα
ἐπειδὴν λογικῇ προσπίπτει ψυχῇ τότε ἐννόημα
καλεῖται, εἰληφὸς τῆνομα παρὰ τὸν νῦν, διόπερ
τοῖς ἄλλοις ζώοις ἔ προσπίπτει φαντάσματα,
ὅσα δὲ καὶ τοῖς Θεοῖς καὶ ἡμῖν γε τὰυτα φαν-
τάσματα μόνον ἐστί. ὅσα δὲ ἡμῖν, τὰυτα δὲ φαν-
τάσματα κατὰ γένος, καὶ ἐννόηματα κατὰ εἶδος.

Quæ ita transtulit GVIL. BVDAEVS :

*Stoici, cum homo natus est, inquiunt, prin-
cipem habet animæ partem, vicem imple-
tem membrana scriptoria. Etenim in easin-
gulas notiones annotat, et tanquam literis
mandat. Primum annotandi genus est, quod
per sensus fit. Qui enim cujusvis rei sensum
apprehenderunt, verbi gratia, candidi,
abeunte confestim eo, memoriam ejus ha-
bent. Vbi autem ejusdem generis com-
plures factæ sunt memoriae, tum usum
(experientiam) habere dicunt. Vfus
enim et experimentum multitudo est ejus-
dem generis sensuum. At vero notionum
naturales quidem prædictis modis fiunt,
citra ullum artis adminiculum, alteræ au-
tem, jam disciplina curaque adbibitis.*

Cete-

Ceterum hæ notiones modo vocantur, illæ vero prænotiones quoque. - Porro conceptus mentis visum est cognitionis animalis rationabilis, nam visum, cum anima appellatur rationabilis, tum demum sensum vocatur, a mente nomen Græce denominatum. Proinde ceteris omnino animantibus hujusmodi visa non accidunt, cujusmodi certe Diis nobisque adeo accidunt, illaque visa tantum sunt, non sensa. Quæ vero nobis accidunt, genere quidem visa sunt, specie autem sensa. Ex luculenta hac doctrinæ Stoicæ de conceptibus mentis sive sensis et prænotionibus explicatione clare jam probari potest, eos ideas nihil nisi mentis nostræ imagines esse, statuisse, ἰδέα enim, et νόημα sive ἐννοία iis synonyma sunt. Quod iterum testatur PLVT. l. c. l. I. c. 10. ubi, expositis Socratis et Aristotelis de ideis sententiis, addit : Ὅτι ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοῖς, ἐννοήματα τὰ ἡμέτερα τὰς ἰδέας ἔφασαν. A Zenone orti Stoici conceptus mentis nostræ ideas vocarunt. Et hæc quoque causa est, cur eos ἄτινα, v. g. ἄτινα

ἄτινα ἄνθρωπον hominem in abstracto ve
 in genere appellaverint, ratione denc
 minationis a natura idearum desumpta
 quæ ipsis ens modo rationis, merus
 que mentis conceptus sunt. Separar
 runt tamen ab his ideis voces et term
 nos, sive idearum nomina. Con
 MVRET. *ad Nicom.* p. 85. IAC. THC
 MAS. *de Secta Nominal.* Orat. XII. ;
 251. seq.

§. XI.

Tandem et Epicurus audiendus
 est. Scepticos enim, aliarum tar
 tum sectarum dogmata evertere co
 natos, nihil vero ipsos statuentes (γ
 non moramur. Epicurus autem in
 Physica quidem omnes formas sub
 stantiasque reliquit, et ex varic
 atomorum concursu et aggestione
 res constare docuit (ς); in Logica
 vero, etsi illam prorsus contemne
 re, nullamque habere sive profiteri
 accusabatur (τ), ideas sensuum ope
 ratio-

rationibus adscripsit, easque fundamentum omnis ratiocinationis, et criterium veritatis esse voluit, anticipationis vocabulo de iis plerumque usus (u).

(r) Nota hæc sunt, et ex sectæ nomine jam patescunt, et passim videri possunt apud eos, qui Scepticorum placita enarrarunt, præcipue apud Sextum Empiricum. Vnico testimonio opus erit, ne hic quoque abeamus ἀσύμβολοι. Ita vero DIOG. LAERT. l. IX. *segm.* 74. Διετέλεον οἱ Σκεπτικοὶ τὰ τῶν αἱρέσεων δόγματα πάντα ἀνατρέποντες, αὐτοὶ δὲ ἑδὲν ἀποφαίνοντες δογματικῶς, ἕως δὲ τῆ προφέρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων, καὶ διηγεῖσθαι, μηδὲν ὀρίζοντες, μηδ' αὐτὸ τῆτο. *Sceptici sectarum omnium dogmata evertere perstabant, nihil ipsi dogmatis asserentes, atque ceterorum tantum enuntianda dogmata atque enarranda proponentes, nihil definiendo, neque hoc ipsum (nihil definitio). Nemo igitur postulabit, ut sententiam eorum referamus, qui nullam se habere fatentur.* Et

Et cum sensibus omnem fere denegaverint fidem, facilis conjectura est, eos quoque certas et cum objectis convenientes ideas negavisse, multo magis vero æternas rerum formas et substantias. Hic enim Heracliteam sententiam professi afferebant: Περὶ τὴν εἶναι τὴν εὐσίαν πάσαν καὶ μεταβλητὴν, καὶ μηδέποτε εἰς τῷ αὐτῷ μένειν. *Fluidam esse materiam* (essentiam) *omnem et mutabilem, et nunquam eodem manere loco*, quæ verba sunt AVCTORIS *Philosoph. Origenis c. XXII p. 155. seqq. conf. CICERO loco supra §. VII. not. b. citato*, ubi ideæ ex mente hujus generis hominum in solis animi notionibus ponuntur.

(s) Atomis enim, eorumque vario motui, dispositioni, et conjunctioni sive aggestioni cuncta adscripsit Epicurus, et unumquodque corpus gigni statuit ex sola materia sive principiorum materialium, substantialiumque certo ordine, posituque et coalescentium aggerie; ideo quod concretum est genitumve, intelligitur

tur nihil aliud, quam ipsamet principia quatenus certa hac ratione sive positura coalita sunt, ac proinde certà hac forma seu qualitate exhibentur; verba sunt viri de Epicurea Philosophia omnium maxime meriti PETRI GASSENDI in Syntagm. Philos. Epic. P. I. Sect. I. c. 18. p. m. 251. seqq.

(t) Fecit hoc CICERO, libro I. enim de finibus n. 26. ait, differendi artem nullam habuit Epicurus. Clarius vero n. 22. In altera Philosophia parte, quæ est quærendi ac differendi, quæ λογική dicitur, iste vester (Epicurus) plane, ut mihi quidem videtur, inermis ac nudus est; tollit definitiones, nihil de dividendo ac partiendo docet; non quomodo efficiatur, concludaturque ratio, tradit; non qua via captiosa solvantur, ambigua distinguantur, ostendit. Indicia rerum in sensibus ponit; quibus si semel aliquid falsi pro vero probatum sit, sublatum esse omne iudicium veri et falsi putat. Plura ejus loca collegit GASSENDVS de vita et

L

mori-

moribus Epicuri l. VII. c. 4. p. m. 145
 Quo et LAERTII verba *l. X. segn*
 pertinent, narrantis : Τὴν διαλε
 ῶς παρέλκυσαν ἀποδοκιμάζουσιν (Επικο
 ἀρεῖν γὰρ τὰς φυσικὰς χωρεῖν κατὰ
 τῶν πραγμάτων φθόγγας. *Dialecti*
ut supervacaneam repudiant, (Epicu
 quippe rerum vocabulis in tractanda
 losophia contentos esse posse pby
 Quod si tamen recte cuncta æstima
 tur, Epicurus non tam ipsam Logi
 rejecit, cujus præstantissimam partem
 quæ de certis veritatis cognosce
 criteriis agit, satis accurate tradi
 unde LAERTIUS verbis adductis
 jungit : Ἐν τῷ Κανόνι λέγει Ἐπίκουρος,
 τίτεια τῆς ἀληθείας εἶναι τὰς αἰσθήσεις,
 τὰς προλήψεις, καὶ τὰ πάθη, *Ait Ep.*
rus in canone, veritatem judicandi
strumenta sensus esse, et anticipatione
affectus : sed corruptam et ad verborum
 cavillationes et inanes subtilitatum
 gasnæriasque totam declinantem S
 corum Dialecticam repudiavit. *Qu*
 disc

141. *diserte tradit SEXTVS EMPIRICVS*
contra Mathemat. p. 140. Τῶν διμερῆ
 διελθὴν Φιλοσοφίαν ὑποσησαμένων Ξενοφάνης μὲν
 Κολοφώνιος τὸ Φυσικὸν ἅμα καὶ λογικὸν,
 Φασὶ τινες, μετέρχετο. Ἀρχέλαος δὲ ὁ
 Ἀθηναῖος τὸ Φυσικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν, μεθ' οὗ
 τινες καὶ τὸν Ἐπίκρου τὰ τρεῖς, ὡς καὶ τὴν
 λογικὴν θεωρίαν ἐκβαλόντα. Ἄλλοι δὲ ἔσαν,
 Φασὶ, μὴ κοινῶς αὐτὸν τὴν λογικὴν πα-
 τητῆσθαι, μόνην δὲ τὴν τῶν Στωϊκῶν, ὥς
 ὅταν τριμερῆ πάλιν ἀπολείπειν τὴν Φιλο-
 σοφίαν. *Ex iis, qui statuerunt, Philoso-*
biam habere duas partes, Xenophanes
quidem Colophonius persecutus est, ut
ajunt nonnulli, naturalem simul partem
et logicam. Archelaus autem Athenien-
sis, et naturalem et moralem; cum quo
conunt etiam nonnulli Epicurum, ut qui
logicam expelleret contemplationem. Alii
autem fuerunt, qui dicebant, non eum
communiter recusare Logicam, sed solum
logicam Stoicorum; adeo ut potestate re-
inquat tres partes habere Philosophiam.
Quodandem in sententiam digitum quoque
 difert

intendisse videtur HIERONYMVS, qui *adversus Rufinum*; quoniam, scribit, *Stoici Dialecticam sibi vendicant, et tu hujus sententia deliramenta contemnitis, Epicureus es.* Verum conferebatur est GASSENDVS *l. c. c. 10. p. 163. 164.* et quæ ex ipso CICERONE *l. II. de Divin.* et A. GELLIO *Noct. attic. l. II. c. 8.* in Epicuri defensionem observat.

(u) Quæ Epicurus de criteriis veritatis ex idearum clara certaue perceptione desumendis statuerit, ex Canonica ejus disci debet, quam accurate explicuit laudatus GASSENDVS in *Syntagm. Philos. Epicur. P. I. c. 2. seqq. p. m. 9. seqq.* quæ quoque in systema suum *Historia Philosophica* transtulit THOM. STANLEIVS *P. XII. p. 952. seqq.* Nos ex tota illa doctrina ea tantum in præsentia decerpimus, quæ ad tractandam materiam requiruntur, et ad eam illustrandam faciunt. Est vero primus, qui huc pertinet, Canon: *Omnis quæ in mente est anticipatio seu præn-*

prænotio dependet a sensibus, idque vel incurfione, vel proportionē, vel fimilitudine, vel compositione. vid. GASSEND. *l. c. c. 2. p. 17.* Formari fcilicet putat anticipationem, notionem, five ideam dictis modis in animo, quando vel incidit in fenfum, ut funt omnes ideæ rerum, quæ coram fpectantur; vel proportionē gignitur, fi idea antea formata amplificatur, vel diminuitur, fervatis partium numero, fitu et figura; vel fimilitudine concipitur, ubi rei antea per fenfus conceptæ fimilem in animo fingimus; vel compositione denique efformatur, quando ex pluribus ideis in fenfus prius incurrentibus idea five notio alia componitur. Ipfe canon ita exprimitur a LAERTIO *l. X. fegm. 32.*

Καὶ γὰρ καὶ ἐπίνοιαι πάσαι ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων
γεγόνασιν κατὰ τὴν περίπτωσιν, καὶ ἀναλογίαν, καὶ
ὁμοιότητά, καὶ σύνθεσιν συμβαλλομένη τι κατὰ
τὰ λογισμῶν. *Nam et mentis attentiones
omnes a sensibus manant, et secundum inci-*
dentiam, et secundum proportionem, et simi-
litudinem, et compositionem, cooperante et-

iam aliquid ratione ipsa. Canon secundum hanc habet: *Anticipatio est ipsa rei notio et quasi definitio, sine qua quidquam querere, dubitare, opinari, imo et nominare non licet.* Clarius hic explicandum quid anticipatio sit, comprehensione animi illam vult esse, opinionem quandam congruam, sive intelligentiam menti defixam existentemque quasi ideæ memoriam earum rerum, quas extrorsum existentes percepimus. Eiusmodi idea fundamentum debet esse omnis cogitationis, definitionis et orationis. Quoties enim rem definire vel describere animus est, toties ad illam, quam anticipavimus et prius cognovimus percepimusve, repetitis quoque actibus sæpius recurrentem collegimus ideam omnia exigere et communem illam notionem tanquam normam adhibere necesse est. Vid. GASSEND. *l. c. p. 18.* Canonem ipsum iterum sic extulit LAERTIVS *l. c. segm. 33.* Τὴν πρόληψιν λέγουσιν οἰονεὶ κατάληψιν ἢ δόξαν ὀρθήν, ἢ ἔννοιαν, ἢ καθολικὴν νόησιν
ἐναπο-

ἐναποκειμένην, τούτέστι μνήμην τοῦ πολλάκις
 ἔξοθεν φανέντος. *Anticipationem dicunt ve-*
luti comprehensionem, seu opinionem re-
ctam, sive cogitationem, sive universalem
intelligentiam insitam, hoc est, memoriam
ejus rei, quæ sæpe extrinsecus apparuit.
 Quæ postea sequuntur, canonem satis
 luculenter explicant, digna, quæ con-
 ferantur. Tertius canon hisce contine-
 tur: *Est anticipatio in omni ratiocina-*
tione principium; quasi nempe id, ad
quod attendentes inferimus, unum esse,
idem, aut diversum, conjunctum, aut dis-
junctum ab alio. Quo canone id innui-
 tur, esse ideam aliquam evidentem
 claramque, ad quam in ratiocinando
 attendimus, et ad quam cogitationem
 nostram ita referimus, ut de eo, quod
 cognoscimus, judicare possimus, num
 illud sit, nec ne, num cohæreat, vel
 dissideat, ratione scilicet inita pro con-
 venientia rei, quam percipimus, cum
 anticipationem, vel idea illa, quam de
 re antea concepimus. Huc pertinent
 illa LAERTII verba l. c. Ἐναργεῖς εἰσὶν

αἱ προλήψεις· καὶ τὸ δοξασθὲν ἀπὸ τῶ προτέρου
 τινὸς ἐναργῆς ἤρηται· ἐφ' ὃ ἀναφέροντες λέ-
 γομεν; ὅιον, πόθεν ἴσμεν εἰ τῷτο ἐστὶν ἄνθρω-
 πος; *Evidentes sunt anticipationes. Præ-
 terea, quod opinabile est, a priore evi-
 dente aliquo pendet, ad quod illud dicen-
 do referimus, quod opinamur. Ut, unde
 novimus, an sit istud homo nec ne?*
conf. infra segm. 38. Et hæc quidem
 de ideis sive prænotionibus et ἐννόαις,
 quatenus omnis cogitationis fundamen-
 ta sunt, asseruit Epicurus, ex quibus
 satis manifeste id Philosophum, aliis in
 hac re acutiorem, docuisse cognosci
 potest, quod ei in thesi supra posita
 adscripsimus.

§. XII.

Peragravimus hætenus totum
 Græcanicæ Philosophiæ campum,
 et quid cuivis sectæ de ideis placue-
 rit, observavimus. Deprehendimus
 vero quosdam in naturali pariter et
 rationali Philosophia de illis quædam
 præcepisse, quosdam vero, explo-
 sis

sis iis et proscriptis ex naturæ consideratione, pauca quædam in Logica tradidisse. Platonem enim illas pro principio rerum naturalium venditasse, et summum scientiæ apicem in earum cognitione constituisse, demonstratum est; Aristotelem vero formas illas materiæ immerfas esse statuisse. E contrario vero Heracliteos, Cynicos, Stoicos et Epicureos omnes ejusmodi substantias insuper habuisse, et ex rerum physicarum contemplatione proscriptisse, abstractionibus, notionibus et anticipationibus conceptum, quos ideas vocamus, totam de iis doctrinam absolventes.

§. XIII.

Jam ad Romanos gradus promovendus esset, uberiusque exponendum, quid de ideis illorum statuerint Philosophi. Verum enim

vero nihil dicendum hic occurrit, quod non jam copiose dictum sit. Vti enim peculiarem sectam Romani Sapientes constituerunt nullam, sed diversis Græcorum sectis vel constanter adhæserunt, vel ex plurisque, quod maxime videbatur probabile, elegerunt (x), Scepticam cæterum philosophandi methodum, qua certi nihil asseritur, suo modo amplexati, qua via ipse incescit CICERO (y); ita etiam in dogmatibus de ideis Græcorum Philosophorum legerunt vestigia, eorumque potius, quam suam exposuerunt sententiam. Vnde ex iis, quæ de Græcorum Philosophorum placitis tradita sunt, facile iudicium de Romana in hac parte Philosophia ferri potest.

(x) Vid. Cel. BVDDEVS *Elem. Histor. Philosoph. c.V. §. I. p. 66. seqq.* Inter Eclecticis Romanos imprimis nomen extulerunt Marcus Terentius Varro,

ro, totius Philosophiæ promus condus alterque sui temporis Plato et Aristoteles. Tum etiam Q. Horatius Flaccus, qui mox Stoicorum castra secutus est, mox in Epicureorum agmine militavit. Ita enim *Epist. l. I. ep. 1.* de se canit:

*Quid verum atque decens, curo, et
rogo, et omnis in hoc sum,
Condo et compono, quæ mox depromere possim.*

*Ac ne forte roges, quo me duce, quo
lare tuter,
Nullius addictus jurare in verba magistri,*

Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.

*Nunc agilis fio, et mersor civilibus
undis,*

Virtutis veræ custos, rigidusque satellites:

Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,

Et mihi res, non me rebus submittere conor.

Inter

Inter sectarios vero Lucretius Epicureos, M. Cato, M. Portius Cato, Rutilius Rufus, Q. Aelius Tuberus, L. Annæus Seneca aliique Stoicos secuti sunt.

(γ) Cicero quidem mox Platonem, mox Aristotelem, et in moralibus Stoicos præcipue secutus est, ita tamen, ut eorum dogmata non pro certis haberet, sed sub probabilitatis tantum specie admitteret. — Quod ipse satis clare innuit, quando *Tuscul. Quest. l. IV. n. 7.* *Defendat*, inquit, *quod quisque sentit, sunt enim judicia libera; nos institutum tenebimus, nullisque unius discipline legibus astricti, quibus in Philosophia necessario pareamus, quid sit in quaque re maxime probabile, semper requiremus.* *L. I. de Officiis n. 6.* seq. vero profiteatur, se propterea Stoicorum disciplinam sequi, quod maxime rationi in istis moralibus sit consentanea, ideoque se ex fontibus eorum præcepta iudicio arbitrioque suo, quantum quoque modo

do videatur, haurire. Quocum consentiunt, quæ l. II. n. 7. fatetur. *Non sumus ii, quorum vagetur animus errore, nec habeat unquam, quid sequatur, quæ enim ista esset mens, vel, quæ vita potius, non solum disputandi, sed et vivendi ratione sublata? Nos autem, ut ceteri, qui alia certa, alia incerta esse dicunt; sic ab his dissentientes alia probabilia, contra alia improbabilia dicimus.* Ex quibus verbis apparet, Ciceronem quidem Academicorum philosophandi rationem fuisse secutum, ita tamen, ut inter scepticam et dogmaticam methodum prudenter medium tenuerit, et hujus pariter absolutam certitudinem ac illius incertitudinem missam fecerit, probabilia cuncta esse affirmans. Ex quo ratio constat, quousque LIPSII dictum admitti possit: *Fuisse Tullium purum putum Academicum;* et inde quoque derivandum est, quod in hac nostra doctrina aliorum potius sententias verbis supra jam adductis expressit, quam suam exposuit. Sed conferendi sunt

sunt pluribus de Ciceronis Philosophia

IO. GEORG. PASCHIVS *Introd. in Philosoph. mor. Veterum c. III. §. 9. seqq. annex. tr. de variis modis tradendi moralia p. 68. seqq. et Ccl. HEVMAN-*

NVS Actor. Philosoph. Vol. II.

P. IX. p. 441.

seqq.

SECTIO

SECTIO II.

*De Christianorum veterum et mediæ
ævi placitis de ideis.*

§. I.

ENARRATA Philosophiæ, gentilis de ideis historia ad Christianorum castra pedem promovemus, ubi inter veteres mox in limine viros offendimus celeberrimos, et eruditionis pariter atque sanctitatis laude venerabiles, qui idearum doctrinam cum reliquo Platoniciæ Philosophiæ apparatu adamarunt (*a*), et quæ hic Philosophus dixerat, selecta et inflexa ad sacra Christianæ religionis dogmata explicanda adhibuerunt. Id quod nemo negaverit, qui vel per transfennam eorum scripta, æquis modo oculis, inspexit, et ab omni errore liberandi viros, cætera summo jure suspiciendos, homines
tamen

tamen , et in gentilium scholis formatos et educatos , præjudicio non onerat.

(a) De Platonismo Patrum prolixè agere instituti ratio haud patitur , neque etiam opus est , postquam tot eruditorum disceptationibus quæstio ventilata , et a plerisque concessum est , Patres Ecclesiæ veteris Platonem non solum adamasse , sed et nimio ejus amore in transversum interdum actos fuisse. Vnde rectè olim IAC. THOMASIVS in *Orig. histor. Eccles. et Philos.* p. 87. asseruit : *Platonismum Patrum tam clarum esse , ut negari nisi ab imperitissimis non possit.* Qua de re pluribus videndi PETR. DAN. HVETIVS in eruditissimo *Origenianorum Opere* ; IO. CLERICVS in *Biblioth. select. T. XIII.* p. 209. multique alii. In compendio rem concinne extulit IO. BAPT. CRISPVS in *præfatione Operis sæpe citati* , dignus certe , qui audiatur. Ita vero , postquam multa de necessitate,

rate, quæ veteris Ecclesiæ Doctoribus incubuit, Philosophiam gentilem cum sacris dogmatibus comparandi dixerat, pergit: *Vtinam externum illud bellum (ob quosdam servatos hostes) non domesticum, et propterea tristius ac turbulentius non fuisset intrusum. Nam ex fusorum exercituum reliquiis eorumque ducibus, veluti captivis triumpho ductis, quibus tanquam Corycais in adversariorum insidiis detegendis uti cum destinassent; mirum, quam exitiosius bellum, quo magis domesticum atque occultum in Ecclesia DEI natum est, etc. Et ut ceteros suis locis detegendos ablegem, unum in præsentia PLATONEM, veluti ex hostium numero captivum servatum, ante oculos ponam. Atque utinam, de quo tantum quererem, non haberem. Hic enim humaniter, et plus, quam par erat, a nostris benigne exceptus, cum ethnicus esset, et hostium famosissimus antesignanus, et vanis tum Græcorum tum exterarum gentium superstitionibus apprime imbutus, et mentis acumine, et variorum dogma-*

M

tum

tum cognitione, et famosa illa ad Aegyptum navigatione ingenii sui, alioqui preclarissimi vires adeo roboravit, et patria eloquentia usque adeo disciplinas adauxit, ut, sive de Deo et de ipsius una quadam nescio qua Trinitate, bonitate, providentia, sive de mundi creatione, de cœlestibus mentibus, de demonibus, sive de anima, sive tandem de moribus sermonem habuerit, solus e Græcorum numero ad sublimem Græcæ sapientiæ metam pervenisse videretur. Hinc nostri prima mali labe. - - Et quidem tanta fuit in capte Platone sapientia, tantaque leporis eloquentia dulcedo, ut parum absuerit, quin de victoribus, triumpho ipse actus, triumpharet. Hactenus Crispus, qui verbis suis mox exemplo Clementis Alexandrini, Origenis, Philonis, Iustini, Eusebii, Theodoreti et Augustini fidem adductis propriis ipsorum effatis facit. Media tamen hic quoque via incedendum est, et a Platonismo Patres non quidem plane absolvendi sunt, neque tamen omnia ex lacunis hisce hausta esse

esse statuendum est, quæ de sacris religionis nostræ placitis docuere. Id quod in lectione librorum, qui hanc rem exposuerunt, videlicet BALTI, qui *defensionem SS. Patrum Platonismi* accusatorum nobis dedit ex una, et auctoris anonymi, qui *Platonismum detectum* edidit, ex altera parte omnino observandum, ne, dum vitamus vitium, in contraria, et ab uno extremo ad alterum curramus.

§. II.

Præ cæteris vero inter Ecclesiæ veteris Doctores, Iustinus Martyr, Clemens Alexandrinus, et Augustinus doctrinam de ideis magni fecerunt, et in sacra Christianorum dogmata receperunt, quos tamen studio erga Platonem, et sententia illi magis accedente præter Syne-
sium superavit Dionysius, falso
Areopagita dictus, quibus plures
addi possent, nisi res Theologis po-
tius,

tum cognitione, et famosa illa ad Aegyptum navigatione ingenii sui, aliqui præclarissimi vires adeo roboravit, et patria eloquentia usque adeo disciplinas adauxit, ut, sive de Deo et de ipsius una quadam nescio qua Trinitate, bonitate, providentia, sive de mundi creatione, de cælestibus mentibus, de demonibus, sive de anima, sive tandem de moribus sermonem habuerit, solus e Græcorum numero ad sublimem Græcæ sapientiæ metam pervenisse videretur. Hinc nostri primæ malæ labe. - - Et quidem tanta fuit in captivæ Platone sapientiæ, tantæque leporis eloquentiæ dulcedo, ut parum absuerit, quin de victoribus, triumpho ipse actus, triumpharet. Hactenus Crispus, qui verbis suis mox exemplo Clementis Alexandrini, Origenis, Philonis, Iustini, Eusebii, Theodoretæ et Augustini fidem adductis propriis ipsorum effatis facit. Media tamen hic quoque via incedendum est, et a Platonismo Patres non quidem plane absolvendi sunt, neque tamen omnia ex lacunis hisce hausta esse

esse statuendum est , quæ de sacris religionis nostræ placitis docuere. Id quod in lectione librorum , qui hanc rem exposuerunt, videlicet BALTI, qui *defensionem SS. Patrum Platonismi* accusatorum nobis dedit ex una, et auctoris anonymi, qui *Platonismum detectum* edidit, ex altera parte omnino observandum, ne, dum vitamus vitium, in contraria, et ab uno extremo ad alterum curramus.

§. II.

Præ cæteris vero inter Ecclesiæ veteris Doctores , Iustinus Martyr, Clemens Alexandrinus, et Augustinus doctrinam de ideis magni fecerunt , et in sacra Christianorum dogmata receperunt, quos tamen studio erga Platonem, et sententia illi magis accedente præter Synefium superavit Dionysius, falso Areopagita dictus, quibus plures addi possent, nisi res Theologis potius,

tius, in quorum castris militarunt fulgida Ecclesiæ lumina, relinquentia alibi fuse enarrata esset. (b)

(b) Prolixe et magno eruditionis apparatu Patrum de ideis divinis sententiam explicuit eruditissimus antiquitatis promus condus DIONYS. PETAVIVS *Theolog. Dogm. T. I. l. IV. c. 11. p. 298. seqq.* et Dionysii Platonici speciatim *c. 10. p. 289. seqq.* unde brevioribus nobis esse licebit eaque paucis tantum indicare, et prætermissa supplere, ubi Vir celeberrimus proluxa oratione occupatus est. Quod igitur ad IVSTINVM attinet, qui MARTYRIS cognomine ab aliis distinguitur, ille non solum ideas a Platone didicit, sed et Platonem eas ex sacris literis hausisse, et divina oracula quasi expilasse tradit. De priore enim *Dial. cum Tryph. p. 219.* Edit. Morell. scribit: Καὶ με ἤγει σφόδρα ἡ τῶν ἀσωμάτων νόησις καὶ ἡ θεωρία τῶν ἰδῶν ἀνεπτέρε μοι τὴν φρόνησιν, *valde me delectabat incorporeorum notio,*

notio, et idearum contemplatio mentem meam quasi alis quibusdam altius evehebat. De posteriore vero *Cobortat. ad Græcos* p. 29. Τούτοις ἐντυχὼν ὁ Πλάτων, καὶ ἔμτα τῆς προσηκούσης θεωρίας δεξάμενος τὰ γεγραμμένα ῥητὰ, ὥρθη εἶδος τι χωρὶς ὃν προὔπαρχειν τῇ αἰσθητῇ, ὃ καὶ παράδειγμα τῶν γενομένων ὀνομάζει πολλαῖς. *Ea* (quæ de exemplari tabernaculi Moses dixit,) *legens Plato, neque ut debebat, accurate intelligens, quæ ibi scripta dicuntur, putavit speciem quandam separatam, ante id, quod sensibile est, existere, quod et exemplar eorum, quæ facta sunt, sæpe nominat.* Consentit CLEMENS ALEXANDR. *l. VI. Stromatum*, qui Iustinum in eo excedit, quod dicit, Platonis de ideis sententiam esse veram, orthodoxam et Christianam Philosophiam. conf. EVSEB. *de præparat. Evang. l. XI.* AVGVSTINVS vero præclara multa de ideis dixit, loco supra jam laudato *Quæst. octoginta tr. Q. 46. T. IV. Opp. p. 388. seq. Edit. Basil. T. VI. Edit. Bened. ubi præter ea,*

quæ jam supra adducta sunt, ita scribit: *Tanta in ideis vis constituitur, ut nisi his intellectis sapiens nemo esse possit. - - Idea sunt principales forma quadam vel rationes rerum, stabiles atque incommutabiles, quæ ipsa formata non sunt, ac per hoc æternæ, ac semper eodem modo sese habentes, quæ in divina intelligentia continentur. Et cum ipsa neque oriantur neque intereant, secundum eas tamen formari dicitur, omne quod oriri et interire potest, et omne quod oritur et interit. Anima vero negatur eas intueri posse, nisi rationalis. - - Quis autem religiosus, et vera religione imbutus, quamvis nondum possit hæc intueri, negare tamen audeat, imo non etiam profiteatur: Omnia, quæ sunt, id est, quæcunque in suo genere propria quadam natura continentur, ut sint, Deo auctore esse procreata, eoque auctore, omnia quæ vivunt, vivere, atque universalem rerum incolumitatem ordinemque ipsum, quo ea, quæ mutantur, suos temporales cursus certo moderamine celebrant, summi*

mi DEI legibus contineri et gubernari? Quo constituto atque concesso, quis audeat dicere, DEum irrationabiliter omnia condidisse; quod si recte dici et credi non potest, restat, ut omnia ratione sint condita, nec eadem ratione homo, quæ equus, hoc enim absurdum est, existimare. Singula igitur propriis sunt creata rationibus. Has autem rationes, ubi arbitrandum est, esse, nisi in ipsa mente creatoris. Non enim extra se positum quicquam intuebatur, ut secundum id constitueret, quod constituebat: nam hoc opinari sacrilegum est. Quod si hæ rerum creandarum creatarumve rationes in divina mente continentur, neque in divina mente quicquam nisi æternum atque immutabile potest esse, etc. Diligenter hæc eruditissimi Ecclesiæ Doctoris verba expendenda et notanda sunt, ut cognoscatur, quæ veterum Theologorum, qui cautius inceserunt, de hac re mens fuerit. Fuere vero alii, qui apertius Platonem secuti sunt. Præter Philonem enim, qui inter

Christianos numerandus non est, et de cujus Platonismo PETAVIVS *l. c.* et IO. CLERICVS *Epist. Crit. VIII. T. III. art. Crit. p. 210. seqq.* accurate agunt, SYNESIVS Cyrenæus, Ptolemaidis Episcopus manifeste de ideis πλατωνίζει. Ita enim *Hymno III. p. 51.* Ed. H. Steph. de filio:

Ὅρος εἰ φυσίων
 Τὰς τικτοίσας
 Καὶ τικτομένας.
 Σέβομαι νοσῶν
 Κρυφίαν τάξιν.
 Χωρεῖ τι μέσον
 Ὅν καταχυσθέν.

*Terminus es naturarum
 Parientis,
 Et parta,
 Veneror intellectualium
 Arcanum ordinem.
 Capiunt hac medium quiddam
 Non (extrinsecus) infusum.*

Et p. 80.

Λάμψον παραπίσιν
Ἀπὸ σῶν κόλπων
Νοερόν Φέγγος.

*Illustra animum
De tuo sinu
Intellectuali luce.*

Conf. p. 88. et p. 94. ubi ita:

Ἴδε σὰν ἰκέτιν
Ψυχὰν, ἐπὶ γᾶς,
Νοεραῖς ἀνόδοις
Ἐπιβαλλομένην.

*Respice tuam supplicem
Animam in terris,
Intellectuales ascensus
Tentantem.*

Nec miranda hæc sunt in Synesio, toto Platonis amore capto, toto eum exprimente. Graviora enim de DEO fonte idearum a Christiano non expectanda habet p. 46. ubi ita:

Μ ς

Σπί-

Σπέρμα τῶν πάντων

Ῥίζα καὶ ὄρπαξ

Φύσις ἐν νοεροῖς

Θύλη καὶ ἄρρεν.

Semen omnium,

Radix et summus ramus,

Natura inter intelligentias

Fœmina et mas.

Vt enim taceam, emanationem ex Deo haud obscure innui, id solum absurde platonizantem demonstrat Synesium, quod DEum faciat ἀνδρόγυνον. De quo errore mere gentili, ne in aliena a scopo divertamur, consuli velimus viros præstantissimos IO. ALB. FABRIC. *ad Cod. Apocryph. N.T. p. 360.* et in *Bibliogr. Antiq. c. VIII. §. 7. p. 231.* IO. CHR. WOLF. *ad Orig. Philosophum. p. 40. seq.* et, qui hunc ipsum Synesii locum affert ISAAC. CASAVB. *Exerc. Antibaron. I. n. 18. p. m. 59.* addendus omnino Illustris GISB. CVPERVS in *explic. numism. antiq. add. Comm. de apoth. Homeri p. 227.* Non minori studio

dio Platonem amplexus est Pseudo-Dionysius, qui, ut erat Platonica quam Christianæ doctrinæ callentior, ita nescio quas substantias, præter primigenias proprietates et attributa in Deo finxit, a rebus singularibus abductas, et sejunctas, quæ sint rerum sensibilibus species et exemplaria, et quarum participatione res sunt, quod sunt. Scilicet in Deo omnium perfectionum absolutissimam essentiam et proprietates contineri Dionysius statuit, quæ, quatenus in Deo sunt, eadem ipsius natura sunt et substantia, quatenus vero ab eo derivantur, inter DEum et res creatas mediæ participantur et participant. Et hæc formæ ac exemplaria ab æterno a Deo creata sunt, si illum audis, mere Platonem exprimentem, et pronomine αὐτός, v. g. αὐτοαγαθότης in iis describendis utentem. Patebit hoc, quod diximus, ex libro *de divinis nomin.* c. V. quod inscribitur : Περὶ ὄντος, ἐν ᾧ καὶ περὶ παραδειγμάτων §. 5. p. 691. Edit. Antwerp. ubi inter alia multa huc per-

pertinentia, 'Αι ἀρχαί, inquit, τῶν ὄντων
 πᾶσαι τῷ εἶναι μετέχουσιν καὶ εἰσὶ, καὶ ἀρ-
 χαὶ εἰσὶ, καὶ πρῶτον εἰσὶ, ἔπειτα ἀρχαὶ
 εἰσὶ. Καὶ εἰ βέλει τῶν ζώντων ὡς ζώντων ἀρ-
 χὴν φάναι τὴν αὐτοζωὴν, καὶ τῶν ὁμοίων
 ὡς ὁμοίων τὴν αὐτοομοιότητα - - καὶ τῶν
 ἄλλων ὅσα τῷδε ἢ τῷδε ἢ ἀμφοτέρων, ἢ
 πολλῶν μετέχοντα, τόδε ἢ τόδε, ἢ ἀμφοτέρω
 ἢ πολλὰ εἰσι, τὰς αὐτομετοχὰς εὐρήσεις τῷ εἶναι
 πρῶτον αὐτὰς μετεχούσας, καὶ τῷ εἶναι
 πρῶτον μενέσας. Ἐπειτα τῷδε ἢ τῷδε ἀρ-
 χὰς ἔσας καὶ τῷ μετέχειν τῷ εἶναι, καὶ ἔσας
 καὶ μετεχομένας. Ἐἰ δὲ τὰυτα τῇ μετοχῇ τῷ
 εἶναι εἰσι, πολλῶν γε μᾶλλον τὰ αὐτῶν μετέχοντα.
Principia eorum, quae sunt, omnia parti-
cipant esse, et sunt, et principia sunt, et
primum sunt, et postea principia sunt.
Et si vis viventium, quatenus vivunt,
principium dicere per se vitam; et simili-
um, quatenus similia sunt, per se similitudi-
nem - - et similiter in aliis, quaecunque
boc aut illud, aut utrumque, aut multa
participant, et boc aut illud, vel utrum-
que aut multa sunt participata, reperi-
es, per se participationes primum participa-

re esse, et sic primum esse, quod sunt, deinde bujus aut illius principia esse, et participando esse, existere et participari. Si autem hac (principia) per participationem ipsius esse existunt, multo magis, quæ ipsa illa principia participant. Ad quem locum multa quidem notavit ex veteribus Maximus Martyr, ita tamen, ut mentem Dionysii plane evertat. Putat enim intelligi per illa παραδείγματα excellentiores modo substantias, veluti sunt throni in genere creaturarum intelligibilium, quibuscum, ut speciem quandam explicationi suæ conciliaret, divinæ voluntatis decreta, quibus τὸ εἶναι creaturarum rerum destinatur, idearum nomine jungit. Qua in re, uti a Dionysii mente longe abit, ita etiam absurdam satis sententiam fovet, nempe DEum ei, quod substantiale ipsi inesse concipimus, τὸ εἶναι sive ὑπόστασιν dedisse, id est, produxisse substantiam suam. Præterea αὐτοζωὴ a notione sive idea vitæ, quæ est in intellectu divino a Dionysio satis clare distinguitur. Quam in rem

con-

pertinentia, 'Αι ἀρχαί, inquit, τῶν ὄντων
 πᾶσαι τῷ εἶναι μετέχουσιν καὶ εἰσὶ, καὶ ἀρ-
 χαὶ εἰσὶ, καὶ πρῶτον εἰσὶ, ἔπειτα ἀρχαὶ
 εἰσὶ. Καὶ εἰ βέλει τῶν ζώντων ὡς ζώντων ἀρ-
 χὴν φάναί τὴν αὐτοζωήν, καὶ τῶν ὁμοίων
 εἰς ὁμοίων τὴν αὐτοομοιότητα - - καὶ τῶ
 ἄλλων ὅσα τῷδε ἢ τῷδε ἢ ἀμφοτέρων, ἢ
 πολλῶν μετέχοντα, τόδε ἢ τόδε, ἢ ἀμφοτέρω
 ἢ πολλὰ ἐσὶ, τὰς αὐτομετοχὰς εὐρήσεις τῷ εἶναι
 πρῶτον αὐτὰς μετεχέσας, καὶ τῷ εἶναι
 πρῶτον μενέσας. Ἐπειτα τῷδε ἢ τῷδε ἀρ-
 χὰς ἔσας καὶ τῷ μετέχεν τῷ εἶναι, καὶ ἔσας
 καὶ μετοχομένας. Εἰ δὲ τὰυτα τῇ μετοχῇ τῷ
 εἶναι ἐσὶ, πολλῶν γε μᾶλλον τὰ αὐτῶν μετέχοντα.
Principia eorum, quae sunt, omnia parti-
cipant esse, et sunt, et principia sunt, et
primum sunt, et postea principia sunt.
Et si vis viventium, quatenus vivunt,
principium dicere perse-vitam; et simili-
um, quatenus similia sunt, perse-similitudi-
nem - - et similiter in aliis, quaecunque
boc aut illud, aut utrumque, aut multa
participant, et boc aut illud, vel utrum-
que aut multa sunt participata, reperies,
per se participationes primum participa-

re esse, et sic primum esse, quod sunt, deinde hujus aut illius principia esse, et participando esse, existere et participari. Si autem hac (principia) per participationem ipsius esse existunt, multo magis, quæ ipsa illa principia participant. Ad quem locum multa quidem notavit ex veteribus Maximus Martyr, ita tamen, ut mentem Dionysii plane evertat. Putat enim intelligi per illa παραδείγματα excellentiores modo substantias, veluti sunt throni in genere creaturarum intelligibilium, quibuscum, ut speciem quandam explicationi suæ conciliaret, divinæ voluntatis decreta, quibus τὸ εἶναι creaturarum rerum destinatur, idearum nomine jungit. Qua in re, uti a Dionysii mente longe abit, ita etiam absurdam satis sententiam fovet, nempe DEum ei, quod substantiale ipsi inesse concipimus, τὸ εἶναι sive ὑπόστασιν dedisse, id est, produxisse substantiam suam. Præterea αὐτοζωὴ a notione sive idea vitæ, quæ est in intellectu divino a Dionysio satis clare distinguitur. Quam in rem
con-

pertinentia, 'Αι ἀρχαί, inquit, τῶν ὄντων
 πᾶσαι τῷ εἶναι μετέχουσιν καὶ εἰσὶ, καὶ ἀρ-
 χαὶ εἰσὶ, καὶ πρῶτον εἰσὶ, ἔπειτα ἀρχαὶ
 εἰσὶ. Καὶ εἰ βέλει τῶν ζώντων ὡς ζώντων ἀρ-
 χὴν φάναι τὴν αὐτοζωὴν, καὶ τῶν ὁμοίων
 ὡς ὁμοίων τὴν αὐτοομοιότητα - - καὶ τῶν
 ἄλλων ὅσα τῷδε ἢ τῷδε ἢ ἀμφοτέρων, ἢ
 πολλῶν μετέχοντα, τόδε ἢ τόδε, ἢ ἀμφοτέρω
 ἢ πολλὰ ἐσὶ, τὰς αὐτομετοχὰς εὐρήσεις τῷ εἶναι
 πρῶτον αὐτὰς μετεχούσας, καὶ τῷ εἶναι
 πρῶτον μενέσας. Ἐπειτα τῷδε ἢ τῷδε ἀρ-
 χὰς ἔσας καὶ τῷ μετέχεν τῷ εἶναι, καὶ ἔσας
 καὶ μετεχομένας. Ἐἰ δὲ τὰυτα τῇ μετοχῇ τῷ
 εἶναι ἐσὶ, πολλῶν γε μᾶλλον τὰ αὐτῶν μετέχοντα.
Principia eorum, quae sunt, omnia parti-
cipant esse, et sunt, et principia sunt, et
primum sunt, et postea principia sunt.
Et si vis viventium, quatenus vivunt,
principium dicere perse-vitam; et simili-
um, quatenus similia sunt, perse-similitudi-
nem - - et similiter in aliis, quacunque
boc aut illud, aut utrumque, aut multa
participant, et boc aut illud, vel utrum-
que aut multa sunt participata, reperies,
per se participationes primum participa-

re esse, et sic primum esse, quod sunt, deinde bujus aut illius principia esse, et participando esse, existere et participari. Si autem hæc (principia) per participationem ipsius esse existunt, multo magis, quæ ipsa illa principia participant. Ad quem locum multa quidem notavit ex veteribus Maximus Martyr, ita tamen, ut mentem Dionysii plane evertat. Putat enim intelligi per illa παραδείγματα excellentiores modo substantias, veluti sunt throni in genere creaturarum intelligibilium, quibuscum, ut speciem quandam explicationi suæ conciliaret, divinæ voluntatis decreta, quibus τὸ εἶναι creaturarum rerum destinatur, idearum nomine jungit. Qua in re, uti a Dionysii mente longe abit, ita etiam absurdam satis sententiam fovet, nempe DEum ei, quod substantiale ipsi inesse concipimus, τὸ εἶναι sive ὑπόστασιν dedisse, id est, produxisse substantiam suam. Præterea αὐτοζωὴ a notione sive idea vitæ, quæ est in intellectu divino a Dionysio satis clare distinguitur. Quam in rem
con-

conferenda sunt, quæ c. XI. §. 6. 846. seqq. Pseudo-Dionysius proli-
 differit, eo tendentia, ut per illa pri-
 cipia se intelligere dicat, 'Ουχ ἔσσαν
 να θείαν ἢ ἀγγελικὴν τὸ αὐτὸ εἶναι τῶ ἐν
 τὰ ὄντα πάντα αἰτίαν, ἔδὲ ζωογόνον ἀλλ'
 θεότητα, *non substantiam quandam An-*
gelicam, quæ sit causa, ut sint omnia
quæ sunt, nec aliam divinitatem, quæ
vitam pariat. Dicere vero se, μεθεκτι-
τὰς ἐκδιδόμενας ἐκ Θεῶ τῶ ἀμεθέκτε
νητικὰς δυνάμεις, τὴν αὐτοσχίσωσιν, ἀπο-
ζώωσιν, αὐτοθέωσιν, ὧν τὰ ὄντα ὁικείως ἐκ-
τοῖς μετέχοντα, καὶ ὄντα, καὶ ζῶντα, καὶ
ἐνθεα καὶ ἐσι καὶ λέγεται. Secundum partici-
pationem providas illas facultates, quæ a
Deo participationis omnis experze produ-
cuntur, appellari ipsam perse-essentiam,
etc. quæ quidem, pro suo quæque captu par-
ticipantia ea quæ sunt, et entia, et viventi-
tia, et divina sunt et dicuntur. Unde
 facile colligitur, Dionysium duplicis ge-
 neris ideas statuere, unum, quod emi-
 nenter est in Deo, et ipse Deus, fons
 omnium

omnium substantiarum, alterum, quod per communicationem ab eo emanavit vel participavit, et ab reliquis entibus participatur. Hinc Maximi, Pachymerræ, Corderii aliorumque explicationes, quæ sana hic omnia somniant, probe examinandæ, neque ἀπλῶς admittendæ sunt. Verum prolixè et consuetà eruditionis accuratione hæc et reliqua omnia confecit PETAVIVS *l. c. c. X. §. 293. seqq.* qui omnino videndus, nobis enim, quibus brevitatē sectari constitutum est, prolixioribus esse non licet. Observavit tamen Petavius, melius et magis Christiane sensisse Dionysium, et dum Platonicas voces loquendique modos adamabat, καταχρηστικῶς tantum fuisse locutum, quod, quousque in Dionysio locum inveniat, viderint, quorum interest. Plura Maximi, Damasceni, Petri Damiani, Anselmi aliorumque de ideis cogitata vix ubique consonantia ibi quoque inveniri possunt, quo merito lectorem remittimus. Cæterum singulari animadversione

sione dignum est, quod Patres, etsi multi eorum doctrinam de ideis deperierunt, Valentinianorum tamen, Gnosticorum, aliorumque hæreticorum prava dogmata subinde ex illis derivaverint. In iis enim semina Gnosticorum relucere ait TERTVLLIANVS *de anima*, consentitque IRENAEVS *adv. hæreses l. II. c. 19.* et Valentinianos æonas a Platonicis ideis mutatos esse idem TERTVLL. *de præscriptis* c. 7. asserit; conf. *de carne Christi p. 61* ISIDOR. *de Viris illustr.* EHREG. DAN. COLBERG. *Christ. Plat. Herm. c. II. §. 3. p. 84. seq.* et *de orig. et progressu hæres.* LIPSIVS *Physiol. Stoica diff. III. p. 61.* et, diverso licet fine, AVCTOR *Platonismi detecti P. I. c. VIII. p. 71. c. XVII. p. 172.* Quæ quousque locum inveniant, in Ecclesiastica historia dispiciendum est. Vbi etiam pluribus solet agi de errore Gregorii Palamæ et sequacium, qui divinas proprietates, præsertim relativas ab essentia divina non ratione sola, sed re ipsa quoque distin-

distinctas esse asseruere, et ita peculiare ex Deo substantias, Dei substantia minores, mediique cujusdam inter DEum ac res creatas ordinis, Platonice ideis haud dissimiles introducere, qua de re ex instituto quoque agens consulendus est PETAVIVS *l.c. l.I. c. 11. p. 83. seq.*

§. III.

Jam Scholastici nos vocant, inter quorum tricas et quisquilias invenimus, quod ad hanc quoque de ideis historiam referendum est. Etsi enim Aristotelem, qualem Arabes dedere, coryphæum magistrumque sequebantur, (c) et piaculum esse ducebant, a receptis ejus ætatis hypothesebus longius, et ultra timidas quæstiunculas explicandique modum recedere; accidit tamen, ut universalium doctrinam explicituri in partes discederent, et de eorum existentia modoque a

N

Por-

Porphyrio prudenter omisso (4) inter se acerrime disputarent. Vnde de Nominalium et Realium secta exorta est, quarum illa Stoicis, hæc Platonis accessisse visa est.

(c) Notiora hæc sunt, quam multis demonstrari necesse habeant. Vnum hoc, quod ad rem nostram facit, observamus, Aristotelem a Scholasticis Platoni multum fuisse prælatum. Cujus rei ratio inde potissimum derivanda est, quod philosophi et doctores ejus temporis Græcam linguam tantum non penitus ignoraverint, et ita Platonem legere nequiverint. Accedit, quod Theologiæ mysticæ cultores Scholasticis semper invisi, dūce imprimis Pseudo-Dionysio Græcisque aliis Platonem magni fecerint, et intra suos cancellos admiserint, unde non potuit non magnum inde in Platonem ipsum Scholasticorum odium derivari. Nec erant eo tempore, qui Platonem commentationibus, versionibus, adde, corruptio-

uptionibus ad seculi genium accom-
modarent, quod Aristoteli accidit,
quem Arabes, interque eos imprimis
Averroës misere corruptum ex Græca
in suam et ex illa in Latinam transtule-
re linguam. Quare mirum esse non
debet, Aristotelem antea vix lectum,
parvique habitum, post Boëthii tem-
pora præcipue caput erigente barbarie,
Platoni, cujus tanta apud veteres fuit
auctoritas, tantusque inter Patres Ec-
clesiæ amor, fuisse prælatum. Quod
quomodo factum sit, eleganter expo-
nit LVDOV. VIVES *de Civ. Dei* l. VIII.

c. 10. *A temporibus Platonis et Aristote-
lis usque ad Alexandrum Aphrodiseum,
qui vixit Severo et ejus filiis Principibus,
Aristoteles nominabatur magis, quam vel
legebatur a doctis vel intelligebatur. Pri-
mus ille aggressus eum enarrare, et ad-
juvit studia multorum, et ad alia in eo
Philosopho quarenda excitavit. Mansit
tamen crebrior in manibus hominum et
notior Plato, usque ad scholas in Gallia
et Italia publice constitutas, id est, quam-*

diu Græca et Latina lingua viguerunt. Postea vero quam theatriæ cœperunt se disciplinæ, omnisque earum fructus estimatus est, posse disputando fucum facere, et os obturare, et pulverem ob oculum jacere, idque imperitissima peritia, et niminibus ad lubitum confectis, accommodationes ad rem visi sunt libri Logici Aristotelis et Physici, relictis permultis perclaris ejus operibus: Platone vero, quod ab eis non intelligeretur, quam multo minus Aristoteles, et quod arduum videretur docere, ne nominato quidem; non quod minorem aut ineruditorem putem Platone Aristotelem, sed quod ferendum non est, Platonem sanctissimum Philosophum prateriri, et Aristotelem ita legi, ut meliore rejecta parte, quæ retinetur, id cogatur loqui, quod ipsi jubent, stultitias meras, quales non dico Aristoteles, sed nec quisquam illius temporis perfurorem cogitarit. Sed conferenda sunt plura testimonia, quæ erudite cumulavit ADAM TRIBBECHOVIVS in doctissima tractatione de Doctoribus Scho-

Scholasticis, passim præcipue *c. II. §. 2.* seqq. *p. 50.* seqq. *c. IV. p. 179.* maxime *c. V. p. 195.* seqq. ubi ea, quæ paucis diximus, adductis ævi illius testimoniis comprobantur; add. Cel. HEVMANNVS in egregia *Præfat.* novæ illius libri editioni præmissa *p. 18.* et IO. LAVNOIVS *de varia fortuna Aristot. in Academ. Paris. c. IX. p. 210.* seqq. edit. noviss. cum dictis omnino conferendi.

(*d*) Ille enim in *Præfat. Isagoges* mentionem injicit quæstionis, an genera et species in rerum natura, an in folis nudis animi notionibus posita sint? Sed eam, ut et alias similes se omissurum, ait, propter obscuritatem. Vbi Porphyrius sine dubio intricatas de ideis separatim existentibus lites, quarum ferram Platonici et Peripatetici tam longo tempore reciprocarunt, intelligit, quas prudenter omisit, ne rei difficultate et ambigua rationum et

disceputationum serie lectorem in
aditu terreret.

§. IV.

Militaverat scilicet post Boë
tempora , qui multam Perip
apud posteriora secula compara
dignitatem auctoritatemque, om
fere Philosophorum turba in Ar
stotelis castris , ejusque de form
rerum et natura universalium re
perat hypothesein. Ast ad finem
perante Seculo XI. novum quid mo
litus est Ioannes Rucelinus , Bri
tannus, qui omni universalium reali
existentia , omnique formarum as
sertione proscripita , illa nihil aliud
quam nudas voces atque nomina
esse contendit. Vnde cum in Gal
lia doceret, atque discipulos nactus
esset, peculiari sectæ initium dedit,
quæ ab hypothesei , quam strenue
defendebat , Nominalium nomen
accepit. (e) His se non sine vehe
menti

menti animorum contentione verborumque strepitu opposuerunt alii, qui quod universalia realia reveraque existentia esse docebant, Reales sunt appellati. Nec unius tantum vel aliquot annorum hæc fuit disputatio, sed ex Nominalium parte (*f*) per sequentia secula Petrus Abælardus, et post eum, fere intermortua secta, Guilielmus Occam cum discipulis; ex Realium (*g*) vero Thomas Aquinas, Ioannes Duns Scotus, et tota Dominici et Francisci familia steterunt, unde non solum vehementes lites et verborum jurgia, sed et cruenta interdum prælia orta sunt (*h*). Quia vero tota controversia circa existentiam universalium ante rem versatur, (*i*) de qua Platonici, Aristotelici et Stoici in diversas concesserunt sententias, hinc recte quoque in hac tractatione locum occupat.

(e) Controversiæ inter Nominales et Reales ortæ historia admodum impedita est. Nam præter exigua quædam, quæ Ioannes Saresberienſis, Ioannes Aventinus, Conimbricenses, et æ mediæ ævi ſcriptoribus obſcuri fort quidam pauci alii ſparſim et alia agentes nobis tradiderunt, vix quicquam reperire eſt. Donec vir de omni re literaria, maxime vero de Hiſtoria Philoſophica egregie meritus IACOBVS THOMASIVS laborem ſe reciperet, et accitis, undecunque poterat, veterum ſubſidiis, certius aliquid de his ſectis traderet, condita *Nominalium hiſtoria*, quam in actu quodam promotionis, quem vocant, publice recitatam inſeruit tandem *Orationibus varii argumenti*, junctim Lipſiæ 1683. 8. editis, ubi duodecimum locum p. 241. ſeqq. occupat. Quam difficilis, quam rara apud ſcriptores harum ſectarum notitia ſit, p. 243. innuit, ubi, *ſubobſcura eſt*, inquit, *eorum in recentium ſcriptis, nec adeo frequens*

quens mentio, quod ipsa hæc Secta (Nominalium) tantum non interciderit penitus, neque agmen aliquod, ut olim, seorsim ab aliis ducat. Itaque sæpe evenit mihi, ut in eorum nomen incidens, obærerem, et eorum plenior paulo historiam mihi exoptarem. Quam cum ab illis frustra requisivissem, quorum de historia aut sectis philosophorum commentarios videre licuit, cæpi ipse diligenter, quicquid de illis quasi aliud agendo commemoratum uspiam, reperirem, annotare, ut, quoad possem, ipse suppetias ferrem ignorantia mea. Thomasi relationem in compendio exhibet DAN. GEORG. MORHOEIVS *Polyhist. liter. T. II. l. I. c. 13. §. 2. seqq. p. 73. seqq.* ut utrumque conferenti erit perspicuum. Qui quoque provocat ad libellum *Oxonii 1673. 12. editum sub tit. Ars rationis ad mentem Nominalium*, ubi historia Nominalium præmissa est, quæ tamen, illo iudice, deficit. Nos non quidem non hos duces sequemur, ita tamen ut secundum adhibitam hætenus me-

rhodum ipsa quoque scriptorum v
 stiorum testimonia audiamus, et
 passim observanda sunt, addan
 Primus, qui discessum fecit ab **Ari**
 tele, fuit, ut in thesi dictum est, **R**
 celinus, Rocelinus, Roscelinus, v
 Rosalinus dictus, natione Britanni
 Eidem enim non a recentioribus so
 lum, sed et a IOAN. SARESBERI
 ENSE in *metalogico*, qui liber *Parifis*
 1610. 8. prima vice prodiit, l. II. c.
 17. p. 99. adscribitur: *Alius, ait, co*
sistit in vocibus, licet hac opinio cum Ro
celino suo fere omnino jam evanuerit.
 Clarius, AVENTINVS *Annal. Bojor.*
 l. VI. c. 3. §. 32. p. 595. edit. Gund
 ling. *Hisce quoque temporibus fuisse re*
perio Rucelinum Britannum, magistrum
Petri Abalardi, novi Lycei conditorem.
Qui primus scientiam vocum sive dictio
num instituit, novam philosophandi viam
invenit. Conf. NICOL. CAVSSINVS
de eloq. Sacra et humana l. IV. c. 34. p.
 m. 220. THOMASIVS l. c. p. 264. sq.
 Vixit vero, secundum Aventini verba
 circa

circa ea tempora, quibus Lotharius II.
 imperii habenas tenuit. Vbi tamen
 Aventini verba premenda nimis non
 sunt, sed laxius interpretanda, ne
 Abælardi discipuli tempora cum ætate
 magistri Rucelini confundamus, vel
 temporum seriei contradicamus, ut
 jam notavit Thomasius *l.c.* unde recte
 in finem Sec. XI. refertur. conf. BEN.
 PICTET. *Histoire de l'Eglise de l' XI.*
Siecle ad An. 1092. p. 959. sq. Hic no-
 væ sectæ, sive, ut Aventinus loqui
 amat, Lycæi novi in Gallia conditor,
 primus ab hypothese discipulis nomen
 fecit, ut Nominales dicerentur.

(f) Quia Petrus Abælardus Ruce-
 linum magistrum in Philosophicis ha-
 buit, ut ipse refert in *Hist. calam.*
suar. c. 1. mirandum non est, cum
 Nominalium sectam, quantum poterat,
 auxisse et defendisse. Id quod eo ma-
 jori facere potuit successu, quo ma-
 jorem in Dialecticis quæstionibus dis-
 ferendi subtilitatem et acumen erat
 affe-

affecutus. Ait enim ipse *l. c. Dialecticarum rationum armaturam omnibus Philosophiæ documentis prætuli. Quibus* verbis exortas tum temporis Nominalium lites sine dubio intelligit, qui Dialectices potiore partem, imo nobilissimam iis contineri crediderunt, quare et armaturæ voce digitum huc Abælardus intendere videtur. Inflexit tamen paululum magistri sententiam; teste enim SARESBER. *l. c. In ea opinione, quæ sermones intuetur, & ad illos detorquet, quicquid alicubi & universalibus meminit scriptum, deprehensus est Peripateticus Palatinus Abælardus.* Cætera, quæ de Abælardi erroribus dici solent, hic non curamus, nec huius loci sunt. Post Abælardi mortem ceteri vix fuit, qui Rocelini opinioni adhæserit, sic ut SARESBER. qui inclinante Sec. XII. vixit, loco jam adducto fateatur, *ejus opinionem cum suo fere auctore jam evanuisse*, amplexi tamen sunt quidam, non tamen multi, Abælardi sententiam. Addit enim laudatus

tus scriptor : *Abelardum multos reliquisse ; et adhuc quidem aliquos habere professionis hujus sectatores et testes , amicos suos.* Intermortua vero videri poterat , quin extincta penitus post illa tempora Nominalium secta , nisi Sec. XIV. Guilielmus Occamus , ob victorias , quas de Realibus reportavit , Doctor invincibilis dictus , cuncta restituisset , eique pristinum quin majus incrementum dedisset. Cum enim in eo esset totus , ut Ioannis Duns Scoti magistri sui et præceptoris sententias , quo posset , modo et ingenii ac linguæ vi rescinderet , et refutaret , Realium quoque de existentia universalium dogma reprobavit , qua ex causa quam acerbæ lites , jurgia et contentiones in Oxoniensi academia exortæ sint , multis exponit ANTONIVS WOOD in *Historia et Antiquitatibus universitatis Oxoniensis ad annum 1343.* Nec substitit in Anglia sententiarum dissidium , sed , quia Occamus Galliæ pariter atque Germaniæ aulas et Academias visita-

fitaverat, ibi quoque sectatores multos, diverso tamen successu et eventu habuit. Anno enim 1473. Galliarum Rex Ludovicus XI. edicto publico, cuius exemplum est apud GABRIEL. NAVDAEVM in *addition. ad Histor. Ludovici XI. p. 203. seqq.* damnavit omnem Nominalium sectam, expresso vero nomine, Guilielmum Occam, Suisset de Arimino, Buridanum, Petrum Aliaco, Marsilium ab Inghen, Adamum Dorp, Albertum de Saxonia, ejurare jussit eam sectam omnes Doctores, Magistros et cives Academiae, et confiscari Nominalium libros: Id quod ex Naudæo quoque refert D. G. MORHOF. in *Polyhist. liter. T. II. l. I. c. 13. §. 22. p. 80.* qui et toto hoc capite de Scholasticis Nominalibus est videndus. Longe feliciora fata habuit Nominalium secta in Germania. Potissimæ enim academiae a Nominalibus occupabantur; cuius rei documentum esse potest, quod Marsilius ab Inghen et Ioannes Buridanus edicto Regis Gallia

Gallia expulsi, exilii locum Germaniam non sine æquiore fortuna elegerint. Ille enim Heidelbergensem, hic Viennensem Academiam instituit, teste AVENTINO *l. c. §. 32. p. 595.* unde et Nominalium doctrina in istis Gymnasiis invaluit. Cujus inde facile potest dari ratio, quod Guilielmus Occam Imperatoris Ludovici Bavari partes strenue calamo defenderit, et ita suæ sententiæ asseclis ingens patrocinium conciliaverit. In Belgium vero hæc quoque Nominalium sententia penetravit. Nam Ioannes Wesselius Gansfortius, a quibusdam Basilius vocatus, strenuus ante Formalium mox Realium sectator, tandem accuratiora quærens Nominalibus nomen dedit, discipulosque in eadem sententia educavit. Vid. *Ejusd. Opp. p. 817. seqq.* et HENR. LVDOLPH. BENTHEM. in *statu Ecclesiast. et Scholast. Belgii P. II. c. IV. §. 9. p. 180.* Suo vero tempore hanc sectam adhuc floruisse testatur quoque ERASMVS in *Epistolis*, *passim*,

sim, vid. *l. I. ep. 22. l. II. ep. 15. XXVIII. ep. 8.* quemadmodum et Lutherum Erfordiae in hac *sententi* fuisse institutum, MELANCHTHON in *ejus vita*, Melanchthonem vero Turingæ eam didicisse, IOACH. CAME RARIUS in *vita ejus p. 24.* testantur. Ad recentiore[m] ætatem quod attinet sæpius nobis laudatus Thomasius Nominales ita extinctos esse putat, ut *p. 275.* interroget: *Hodie ubi invenimus Nominales? Nuspiam, opinor, locorum, ita quidem, ut separatum ab aliis familiis cœtum ducant.* Et recte quidem, quatenus inanes istas lites, et inutilia Logicarum et Metaphysicarum speculationum terribilamenta missa fecit major eruditorum pars. Nec tamen diffiteri possumus, IO. HENRIC. FABRVM Augustanæ Ecclesiæ olim ministrum in *Epistola* ad THEOPH. SPIZELIVM A. 1654. d. 20. Augusti datâ, et a Viro quodam eruditissimo et humanissimo, cuius benevolentia[m] multum debemus, nobiscum communica-

ta

ta scripſiſſe : *Super themate de individuo ſuo tempore Tubingæ acriter ſatis diſputatum eſſe , an detur etiam univerſale extra intellectum vel citra mentis operationem.* Quin ſi illuſtrem GODOFR. GVIL. LEIBNIZIVM in *diſſ. pralim. ad Marii Nizolii librum de veris principiis et vera ratione philoſophandi contra Pſeudo-Philoſophos*, audimus, Hobbefius quoque , cætera nihil minus , quam Scholaſticorum ineptias curans , inter Nominales referendus eſt , eam ob cauſam , quod ipſo Occamo nominalior , rerum veritatem dicat in nominibus conſiſtere , ac , quod majus eſt , pendere ab arbitrio humano.

(g) Cognitis Nominalibus facile jam intelligi poteſt , qui a parte Realium ſteterint ; huc enim tota reliqua Scholaſticorum cohors revocanda eſt. Nam ipſi Abælardi diſcipuli plerique a Præceptore defecere , unde SAREBERIENSIS ſæpius laudatus , etſi *l. c. c. 10. p. 84.* fatetur , ſe ad pedes Abælardi

*lardi clari et admirabilis omnibus Docto-
ris prima Dialecticæ rudimenta accepisse,
et pro modulo ingenii sui, quicquid exci-
debat, ab ore ejus tota mentis aviditate
excepisse, Realibus tamen magis quam
Nominalibus favet, ut ex toto c. XI.
libri II. Metalog. satis est perspicuum.
Quod inde forte ortum est, quia post
discessum Abælardi adhæsit magistro Al-
berico, quem inter ceteros opinatissi-
mum Dialecticum, et revera Nominalis
sectæ acerrimum impugnatorem vocal.
Præter alios vero imprimis Dominici
et Francisci sequaces, et inter illos Tho-
mas quidem Aquinas, inter hos Ioan-
nes Duns Scotus principatum ex parte
Realium tenuere, teste AVENTINO
l.c. licet eos in aliis sæpe dissensisse sa-
tis constet. Hinc et Dominicanis reli-
cto Realium nomine Formales se appel-
larunt Franciscani reliquique Scotistæ,
quemadmodum et Veterani vocati sunt,
ut distinguerentur a Modernis, sive Ty-
ronibus, quo nomine Nominales per
contumeliam quasi appellabantur. Et
hæc*

hæc quoque secta multum ubique obtinuit, potiolemque Philosophorum et Theologorum partem confecit. Laudantur enim in edicto Gallico et commendantur loco supra citato in hanc rem præter Thomam Albertus Magnus, Aegidius de Roma, Alexander de Hallsive Alesius. Cui magna cohors, nisi brevitati studeremus, addi posset, quam operose producit MORHOIVS *Polyhist. lit. T. II. l. I. c. 14. p. 83. seqq.* etsi inter eos multi sunt, non tam ad Philosophos, quam ad Theologos referendi, quod in specie de Petro Lombardo observat THOMASIVS *l. c. p. 269. 270.*

(b) Testem damus ante reliquos AVENTINVM, qui loco aliquoties laudato ita de eorum contentionibus loquitur: *Aliis subinde alia opiniones, alia placita sunt, ita fit, ut nulli duo concinant. Acutissimus censetur, qui maxime ab aliis discreparit. Eruditionem discordia metiuntur, se invicem jugulant,*
O 2 sc

se ipsos invicem conficiunt atque corruunt. Nunquam concordēs, nisi cum conspirarint; sunt qui armati adversus omnes omnium reprehensiones inter se collegant, eamque pestem Grammatica, Theologiaeque invexere, nimirum Scholastica atque umbratica. Graviora habet LUDOVIC. VIVES de corrupt. discip. l. I. p. 42. Clamores primum ad rævum, hinc improbitas, sanna, mina, convitia, dum luctantur, et uterque alterum tentat prosternere: consumtis verbis venit ad pugnos, ad veram luctam ex ficta et simulata. Quin etiam, quæ contingunt in palestra, illic non desunt, colapbi, alape, consputio, calces, morsus, etiam quæ jam supra leges palestra, fustes, ferrum, saucii multi, nonnunquam occisi. Consecrit magnus ERASMVS in Epist. præmissa Encbiridio: Adornatur jam, inquit, bellum adversus Turcas, sed quid futurum arbitramur, si victis, ut Christum amplectantur, Occamos, aut Durandos, aut Scotos, aut Gabrieles, aut Alvaros proposuerimus? Quid cogitabunt, aut quid sen-

*sentient, ubi audient spinosas illas et inextricabiles argutias, de instantibus, de formalitatibus, de quidditatibus, de relationibus? præsertim ubi viderint de iis adeo non convenire inter magnos illos religionis professores, ut frequenter usque ad pallorem, usque ad convitia, usque ad sputa, nonnunquam et usque ad pugnos invicem digladiantur, alios ut Nominales, alios uti Reales loqui. conf. Encomium Moria. Quæ de istis temporibus questi sunt viri præstantissimi, aliorum quoque querela fuit, omnes enim Academias pestis illa pervaserat. Ideo IOACH. CAMERA-RIVS quoque in *vita Philippi Melancthonis* p. 23. sermone de Nominalium et Realium sectis facto subjicit: *Non solum contentiones et jurgia inter dissidentes, sed dimicationes etiam ac pugnae commissa fuerunt, interdum concertationibus non tantum pertinacibus verborum, sed manuum quoque violentis. Hac dissidia et Tubingensem Academiam invaserant, contubernio bonarum artium et Philosophiæ studiis destinato, in duo quasi ca-**

*stella diviso, ex quibus de opinione suæ
ctiones illæ acerrime praeliantes inimici-
tias graves exercebant. Conf. FRANS
PATRICIVS Discuss. Peripat. T. I. l. XI
p. 170. qui præter altercationes et
xas dimicationum quoque et bell
rum in Galliis inter Nominales ac Re
les acerrimorum meminit. Addat
NICOL. CAVSSINVS de eloq. div.
hum. l. IV. c. 34. p. m. 220. cruenta de
hac re quoque inter Studiosos Parisien-
ses prælia memorans.*

(i) Quæ Nominalium, quæ Reali-
um sententia fuerit, vix uno verbo ex-
plicari potest, quia in plures abierunt
opiniones. In eo tamen in genere dis-
sensisse dicendi sunt, quod Nomina-
les universalia nil nisi conceptus, vo-
ces, vel sermones esse putaverint, cum
e contrario Reales ea in rebus subsi-
stere asseruerint. *Veterani enim, ver-
ba sunt AVENTINI l. c. §. 33. scien-
tiam, utpote æmulam naturæ, de rebus
sive in rebus existere, ea quæ confusa sunt,*
notio-

notione, mente, cogitatione duntaxat distinguuntur, diversa quoque esse contendunt; sicuti est numerus, et res, quæ numerata sunt, magnitudo et res magna, cæcus et cæcitas atque hujusmodi alia. Tyronum caterva, hæc quæ solum intelligentia et cogitatione separantur, idem esse censent. Nec enim aliud numerum quam res numeratas, cæcitatem, quam cæcum esse ipsis placet. Hi scientiam quoque potissimum de dictionibus, et nusquam nisi in animi notionibus atque rationibus esse docent. Conf. IOACH. CAMERA-RIVS in *vita Melanchthon.* p. 22. ubi ex instituto quoque utriusque sectæ sententiam enarrat. Quod si tamen accuratius rem expedire, eorumque mentem inspicere animus est, cum Nominalium, tum Realium sententiæ inter se dissidentes distinguendæ sunt. Quod enim ad priores attinet, diversas eorum opiniones ita extulit, ad quem toties provocavimus, IO. SARESBERIENSIS in *Metalog.* l. c. *Naturam universalium omnes expediunt, et altissimum*

negotium et majoris inquisitionis contentem auctoris explicare nitur. Alius ergo consistit in vocibus, (licet opinio cum Rocelino suo fere omni evanuerit) alius autem sermones intur, et ad illos detorquet, quicquid ali de universalibus meminit scriptum. hac autem opinione deprehensus est Petrus pateticus Palatinus Abalardus. - - Abalardus versatur in intellectibus, et eos duntaxat genera dicit esse et species. Sumunt enim occasionem a Cicerone et Boëtio, qui Aristotelem laudant auctorem, quod hac credet et dici debeant notiones, etc. Ex quibus verbis colligitur I. Rocelinum universalia in meris vocibus, orisque halitus proscriptis etiam animi notionibus sive *énvoies* habuisse. Id quod et epigramma in Rocelinum conditum suoque seculo dignum testatur apud AVENTINVM l. c. p. 396.

*Quas Roceline doces, non vult Dialectica voces,
Iamque dolens de se non vult in vocibus esse,*

Res

Res amat , in rebus cunctis vult esse diebus.

Voce retractetur , res sit , quod voce docetur.

Plorat Aristoteles nugas docendo (leg. rugas ducendo) seniles ,

Res sibi subtractas per voces intitulatas

Porphyriusque gemit , quia res sibi lector ademit.

Qui res abrodit , Ruceline , Boëthius odit :

Non argumentis , nulloque sophismate sentis ,

Res existentes in vocibus esse manentes.

II. Abælardi sententiam non procul ab ea recessisse , dum in vocum constructione et conjunctione , id est , sermone universalia posuerit. III. Alios vero non tam in vocibus , quam in notionibus et conceptibus animæ ea collocasse. Vnde et hi Conceptualium nomen sortiti sunt , quemadmodum illi

Nominales propria significatione sunt dicti. Multum vero Reales inter quoque erant diversi, quod iterum SARESBERIENSIS indicio constat. In enim *l. c.* pergit: *Eorum qui rebus inhaerent, multa sunt et diversae opiniones. Siquidem hic ideo, quod omne, quod unum est, numero est, aut rem universalem, aut unam numero esse, aut omnino non esse concludit. Sed quia impossibile, substantialia non esse, existentibus his, quarum sunt substantialia, denuo colliguntur, universalibus singularibus, quod ad essentiam, unienda, duce Gautero de Mauritania. - - Ille ideas ponit, Platonem emulatus, et imitans Bernardum Carnotensem, et nihil praeter eas genus esse dicit vel speciem. Porro alius, ut Aristotelem exprimat, cum Gilberto Episcopo Pictaviensi (alias Porretanus dicitur) universalitatem formis nativis tribuit, et in earum conformitate laborat. Est autem forma nativa, originalis exemplum, et quae non in mente DEI consistit, sed rebus creatis inhaeret. - - Est et alius, qui*
cum

*cum Gausleno Suesionensi Episcopo, universalitatem rebus in unum collectis attribuit, et singulis eandem demit. Est aliquis, qui confugiat ad subsidium novæ linguae, quia peritiam latinæ non satis habet, universalia enim rerum maneries interpretatur. Nec deest, qui rerum status attendat, et eos genera dicit esse et species. En sex Realium sententias, quæ commodè tamen ad quatuor reduci possunt, quarum una ideas abstractas pro universalibus et substantiis actu existentibus diversè supponit, altera ideas Platonis asserit, tertia formas Aristotelicas sive εἶδη rebus sensibilibus immerfa pro universalibus habet, quarta Logica cum Physicis confundit. Cæterum IO. LALEMANDET in *decisionibus Philosophicis Monachii 1645. fol.* editis commendat MORHOF. *Polyh. liter. T. II. l. I. c. XIV. §. 15. p. 89. seqq.* tanquam utilissimum ad cognoscendam Nominalium et Realium sententiam, quem tamen videre et consulere non licuit.*

§. V.

Videas igitur Scholasticos in veterum Philosophorum castra transire, eorumque sententias verborum et terminorum caligine obscuras Nominales enim ad Stoicos, Reales partim ad Platonicos, partim ad Aristotelicos referendi sunt. Ne defuerunt, qui vel cum Rabbini et Cabbalistis, vel cum Spinoza conferrent. (k) Quemadmodum et tota controversia inter contentiones de vocibus (l) numerata est.

(k) Cum Rabbinarum commentis de rebus ex literarum siderum influxu conflatis, quæ in libro *Zohar* et alibi traduntur, comparavit Nomenclium doctrinam NICOL. CAVSSINUS l. c. cui Rucelinus eosdem Rabbinarum errores multis jam seculis inter mortuos, et ab omnibus irrisos revocasse dicitur, hoc argumento, quod ut Rabbini persuasum fuerit, ex istis nomi

ominibus scientiam oriri, ita et Nominales scientiam de nominibus ha-
uerint; quod quam male mentem
Nominalium exprimat, ostendit THO-
MASIVS, qui *l. c. p. 263.* hunc Viri
ætera satis accurate docti (quo titulo
um mactat) lapsum castigat. Cum
Cabbalistarum Sephiroth vero Realium
hypothesin conferri posse monuit
ANONYMVS, qui ad D. I. FR. BVDDEI
heses de Atheismo et superstitione in Ver-
iaculam translatis pauca quædam an-
notavit, *c. I. §. 23.* Spinozismi vero
Reales, imprimis Formales, reos agunt
Vir meritis in Rempublicam literariam
illustri PETRVS BAYLE *Dict. hist. crit.*
T. I. art. Abelard. p. 19. not. C. et art.
Cesalpin. p. 828. not. C. edit. noviss. et
post eum, quem modo nominavimus,
Vir summus I. F. BVDDEVS in *diff.*
de Spinozismo ante Spinozam §. 17. Ana-
lect. Philosoph. p. 339. seq. qui obser-
vant, eos, dum re ipsa et citra intellectus
operationem universalia existere con-
tendebant, adeoque omnia individua de
una

una eademque essentia non specie, numero tali participare credebant, *id* docuisse, quod Spinoza asseruit, *omn*um rerum unam eandemque esse essentiam, unamque adeo in hoc universo dari substantiam. Quæ comparatio facile quoque admitti potest, si *et* iis, quæ supra ex Saresberienſe de Gæteri hypothefi dicta sunt conferantur, quæque de Præceptore ſuo Guiljelmo Campellensi ipſe tradit ABAELARDVS loco ſupra citato. Erat, inquit *in ea ſententia de communitate univerſalium, ut eandem eſſentialiter rem totam ſimul ſingulis ſuis ineſſe aſtrueret indi*viduis, quorum quidem nulla eſſet in indi-*viduis diverſitas, ſed ſola multitudi-* *ne* *identium varietas.* Opportune tamen addit Celeb. BVDDEVS, paucos Scotiſtis veram magiſtri mentem perſpectam habuiſſe, multo minus vidit quæ ex ea ſententia ſequerentur deſumpta abſona et plane impia. COEUVSD. *theſes de Atheiſmo et ſuperſtitione* c. I. §. 23.

(1)

(1) Ita Celeb. SAMVEL WEREN-
ELS. in aurea dissertatione *de Logoma-*
biis erudit. c. II. Opp. p. 466. conten-
tit enim, *Reales non admisisse substantiam*
parte rei ita, ut eam neque spiritum,
neque corpus, neque aliam substantiam
quamcunque, sed simpliciter substantiam
dicerent, quod tamen unum Nominales
impugnaverint. Nominales porro in ipsis
rebus admisisse substantias, quæ sunt in
rerum natura, neque docuisse, quod pla-
teæ non existant, quod tamen solum rife-
rint Reales. Id quod de parte quadam
Scholasticorum admitti facile potest,
vix tamen de iis, qui in Stoicorum ex
una, et Platoniorum ex altera parte
sententia versati sunt, multo minus de
iis, quos Spinozismi ante Spinozam
reos agi observavimus. Quos poste-
riores sine dubio intelligit acutissimus
CLERICVS, quando *Logic. P. I. c. 6.*
§. 10. Scholasticos nonnullos castigat,
quod ideas simplices abstractas seorsim
esse putarint, ita ut concluderint, hu-
manitatem esse aliquid in singulis ho-
mini-

minibus ab iis distinctum. Quæ c
mens plerorumque Realium *fuit*
Nominalibus tanto fervore *reje*cta.

§. VI.

In reliquis, quæ ad intelled
primam, quam vocant, operati
nem pertinent, a Scholasticis ni
ab Aristotele est discéssum, nisi que
ineptis disputationibus circa inte
pretationem magistri plerumque
λογομαχέσαις libellos Logicos et *schol*
las repleverint. (m) Nec meliori
multa usque ad auspicatam Philo
sophiæ παλιγγενεσίαν deprehender
licet, etiamsi nunquam defuerint,
qui meliora dare sunt conati. (n)

(m) Videndus omnino, qui erudi
torum de hac re testimonia diligentis
sime et multa accuratione collegit
ADAM. TRIBBECHOVIVS *de Docto*
ribus Scholasticis c. II. §. I. 2. p. 43. seqq.
quocum conferenda, quæ in *prefatione*
nove editionis p. 20. seq. dixit Eruditis
simus

simus HEVMANNVS. Paucis eleganter multa pronuntiavit WERENFELSIVS *l. c. p. 478.* qui rectissime ad *λογομαχίας* refert plerasque Dialecticorum controversias de numero et ordine categoriarum, de numero et ordine prædicabilium, quæ ad categorias referenda, quæ inde excludenda, et quæ sunt alia.

(n) Inter emendatores Logicæ, et, quæ huc pertinet, doctrinæ de ideis, voluntate magis quam successu referendi sunt Laurentius Valla, Marius Nizolius et Petrus Ramus. Quorum primus decem Aristotelis categorias ad tres reduxit, et Philosophiæ tum florentis insanam barbariem vehementer exagitavit, male propterea habitus, vid. RAPIN. *reflex. sur la Logique p. 381. seq.* Alter vero ad id animum viresque adplicuit, ut omnibus sui temporis Philosophis una cum ipso Aristotele bellum indiceret, in libro *de veris principiis et vera ratione philosophandi*, supra jam nominato.

nato. In hoc libro in Nominalium partes transire visus est. Notat tamen MORHOFIVS *Polybist. lit. T. II. l. I. c. 13. §. 23. p. 81.* cum in universalium doctrina ab ipsis Nominalibus discrepare, ut aliam plane sententiam proponat; universalia enim tantum habere pro collectione singularium, seu inductione, quod non dicant Nominales. Et recte, si sententiam partium potius, quam rei naturam consideres. Nam Gauslenum, qui et Ioscelinus dicitur, Episcopum Sueffionensem ex Realium secta hanc tenuisse hypothesin, paragrapho præcedente ex Saresberienſe didicimus, licet vix Nominales ejusmodi universalia, quæ collectione singularium sive inductione in animo formantur, negare potuerint, quare etiam hæc Realium sententia inter λογωμαχίας recte refertur. Majori applausu in doctrina de prædicamentis et universalibus res novare, et Aristotelis placita convellere conatus est Petrus Ramus, cujus ob id studium fata accurate enarrat

at IO. LAVNOIVS *de varia fortuna
Aristotelis in Academia Parisiensi c. XIII.*
. 245. seqq. edit. noviss. In doctrina
nim de prædicabilibus multa aliter di-
tribuit, eaque per totam Dialecticam
adhiberi vult, vid. *Animadvers. Aristo-
tel. l. III. p. 60. seqq. edit. Parisiensis
1548. publicatæ.* Eodem vero loco,
ut hæc obiter notemus, p. 62. mentem
quoque suam de lite Nominalium et
Realium ita explicat: *Porphyrus in
proëmio operis questiones de genere et spe-
cie, ab instituto, ut fatetur, alienas, pro-
ponit, an genera et species subsistant, an
in nudis intellectibus posita sint, sive, sub-
sistentia corporalia sint, an incorporalia,
et utrum separata a sensibilibus, an in sen-
sibilibus posita, et circa ea consistentia.*
*Quibus questionibus crucem fixam esse cre-
das, ad torquendos eos, qui Porphyrio
erudiendi traderentur, ex re tamen ad-
modum futili. Quid enim facilius, quam
dicere, vocabulorum significationes et no-
tiones animo contineri, res significatas ex-
tra esse? Libro IV. p. 86. seqq. vero in*
P 2 præ-

prædicamenta Aristotelis exsurgit , e
non sine orationis gravitate ea castigat
numerum decenarium ad trinarium re
ducens, conf. p. 130. Quia tamen
omnem Dialectices vim ad solam fa-
cunde dicendi et ornate differendi finem
adhibuit , mirum non est, quod me-
liora non dederit. Tandem Philippus
Melanchthon, Vir in tantum laudan-
dus, in quantum eruditio et pietas in-
telligi possunt, ab incumbente tergum-
que ac colla premente Scholasticorum
barbarie ut omnem Logicam, sic et
primam ejus partem liberavit et purga-
vit, ita tamen, ut ab Aristotelis sensus
placitisque non recederet. Quo fa-
ctum est, ut plerique, usque ad Carte-
sii tempora Aristotelem ducem seque-
rentur, donec tandem clarior lux
emicuit, et purior utiliorque de ideis
doctrina fuit proposita, ad cujus
enarrationem jam pro-
peramus.

SECTIO

SECTIO III.

De placitis Philosophorum recentiorum circa ideas.

§. I.

TANDEM ad eos pervenimus, qui recentiori tempore vel nova moliti et secuti sunt, vel sectariæ Philosophiæ jugum generoso conatu excusserunt, et rationem atque experientiam duces elegerunt, quibus ad veritatem viam invenirent proximam et certissimam. Alia vero jam prodit rei facies, et mutata in melius suæque sedi restituta idearum consideratio. Proscriptis enim ex scientiæ naturalis circulo omnibus ignorantiae asylis, incertisque et obscuris principiis, ideæ quoque Platoniciæ, dudum jam explosæ, et formæ quoque substantiales, tantopere a recentioribus Peripateticis deamatae,

tæ, (a) et tanquam Palladium *physicæ* doctrinæ cultæ exulare *jussæ* sunt. (b) Tota vero de ideis tractatio ad rationalem Philosophiam, quæ intellectus naturam et operationes expendit, reducta est, licet non defuerit, (c) qui certo modo omnem, quam vocamus, primam mentis operationem rejecerit. Logicorum itaque recentiorum meditationes nobis delibandæ sunt, delibandæ tamen (d), non proluxa tractatione devorandæ, ne in ubique obviis hærentes moremur, portumque anhelantibus simus graves.

(a) Quam vehementi amoris desiderio recentiores quoque Peripatetici, vel potius Scholastico-Aristotelici formas substantiales deperierint, exemplo potest esse Gisbertus Voëtius. Cum enim Cartesii partes amplexus esset Henricus Regius, et ad ejus mentem in publica disputatione præter alia, a
recepta

recepta tum temporis Philosophia abeuntia, formas quoque substantiales exagitasset, Voëtius mox Theologiæ cultores in Academia Ultrajectina tum temporis morantes a Regii lectionibus tanquam fidei et religioni adversis est dehortatus, novasque theses conscripsit, in quibus, quod, ut reliqua, sic et formarum substantialium negatio Scepticismo et Atheismo viam pandat, asserere non erubuit. Et cum Regio pro adversarii sui et temporis conditione id commodissimum fuisset visum regerere, in Ultrajectina Academia ante ipsum insuper habuisse formas substantiales Davidem Gorlæum, eidem quoque una cum Taurello, Atheismi accusato, dicam scripsit Voëtii zelus. Ait vero: *Quicquid sit de summa rei, quam Philosophorum disquisitioni relinquimus, hoc unum saltem hypomnema studiosis nostris subjicimus: Achillei argumenti istius, quo formas explodere conantur, consequentiam suspectam habeant, quæ est hæc: Negatur essentia et existentia formarum, quia*

tæ, (a) et tanquam Palladium physicae doctrinae cultæ exulare iussæ sunt. (b) Tota vero de ideis tractatio ad rationalem Philosophiam, quæ intellectus naturam et operationes expendit, reducta est, licet non defuerit, (c) qui certo modo omnem, quam vocamus, primam mentis operationem rejecerit. Logicorum itaque recentiorum meditationes nobis delibandæ sunt, delibandæ tamen (d), non proluxa tractatione devorandæ, ne in ubique obviis hærentes moremur, portumque anhelantibus simus graves.

(a) Quam vehementi amoris desiderio recentiores quoque Peripatetici, vel potius Scholastico-Aristotelici formas substantiales deperierint, exemplo potest esse Gisbertus Voëtius. Cum enim Cartesii partes amplexus esset Henricus Regius, et ad ejus mentem in publica disputatione præter alia, a
recepta

recepta tum temporis Philosophia abeuntia, formas quoque substantiales exagitasset, Voëtius mox Theologiæ cultores in Academia Ultrajectina tum temporis morantes a Regii lectionibus tanquam fidei et religioni adversis est dehortatus, novasque theses conscripsit, in quibus, quod, ut reliqua, sic et formarum substantialium negatio Scepticismo et Atheismo viam pandat, asserere non erubuit. Et cum Regio pro adversarii sui et temporis conditione id commodissimum fuisset visum regerere, in Ultrajectina Academia ante ipsum insuper habuisse formas substantiales Davidem Gorlæum, eidem quoque una cum Taurello, Atheismi accusato, dicam scripsit Voëtii zelus. Ait vero: *Quicquid sit de summa rei, quam Philosophorum disquisitioni relinquimus, hoc unum saltem hypomnema studiosis nostris subjicimus: Achillei argumenti istius, quo formas explodere conantur, consequentiam suspectam habeant, quæ est hæc: Negatur essentia et existentia formarum, quia*

earum origo, seu modus originis incertum est, aut explicari non potest, sic ut patroni formarum et sibi et aliis in eo satis faciant. Hoc periculoso axioma semel hausto proclive erit vanitati, scepticisme, et petulantia humani ingenii disputare, non dari animam rationalem, processum personarum divinarum in Trinitate, incarnationem Iesu Christi, peccatum originale, miracula, etc. Nec circa hæc substitit Voëtii indignatio, sed omnem prorsus movit lapidem, ut a Regio docendi munus auferretur, et nova Philosophia prohiberetur. Id quod prolixè enarrat ADRIAN. BAILLET dans la Vie de Mr. des-Cartes T. II. l. VI. c. 6. seq. p. 145. seqq. et dans l'abregé de la vie de Mr. des-Cartes l. VI. c. 6. p. 195. seqq. add. BAYLE Diction. hist. crit. Tom. II. artic. Gorlaeus p. 1285. not. A.

(b) Fecerunt hoc plerique, qui obscuras et incertissimas Aristotelis et sequacium, magistrum ineptiis longe superan-

perantium hypotheses rejecerunt, præcipue vero corpuscularis Philosophiæ assertores. Nominarique possunt præter juratos totius Peripateticæ doctrinæ hostes Franciscum Patricium, Petrum Ramum et Petrum Gassendum, Sebastianus Bassonus, Nicolaus Taurellus, David Gorlæus, Ioannes Baptista Morinus, Emanuel Maignanus, alique. Tum Cartesiani omnes, quorum antesignanus, ut erat tempori inserviando admodum aptus, ita de formis substantialibus modestè sensit, ne crabrones irritaret, Regiumque, nimis aperte eas improbantem, sentire voluit. *Qu'étoit-il nécessaire, verba ejus sunt, que vous allâsiez rejeter si publiquement les formes substantielles, et les qualitez réelles? Ne vous souvenez-vous pas, que j'avois déclaré en termes exprès dans mon traité de meteores, que je ne pretendois pas les nier: mais seulement qu'elles ne m'étoient pas nécessaires pour expliquer ma pensée, et que je pouvois sans elles faire comprendre mes raisons.* vid. BAILLET

Abregé l. c. p. 201. Multo vehementius apertiusque formas has rejecerunt ipsius discipuli et sectatores, ex quibus videndi ADR. HEREBORD. in *Philos. natur.* NICOL. MALEBRANCHE *de la recherche de la verité* passim, præcipue *l. VI. ch. 3. T. II. p. m. 174.* seqq. ubi eas tanquam periculosissimum errorem multis refutat, IO. BAPT. DV. HAMEL *de manifestis et occultis corporum affectionibus.* Eandem viam ingressi sunt et alii in Cartesii verba et Philosophiam non jurantes; vid. BAYLE *Dict. Histor. Crit. T. III. art. Morin. p. 2018. not. M. Tom. IV. art. Zabarella p. 2900. not. F. T. I. art. Cainites p. 718. not. D.* IO. PHIL. DE CROVSZ *Logique T. II. P. I. Sect. III. ch. 4. p. 917.* Rejeto itaque obscuro principio, cujus præter terminos æque obscuros et æquivocos nulla dari potest demonstratio, de alio cogitarunt recentiores Philosophi, quo differentia corporum inter se discernantur. Supponentes igitur communem esse omnibus corporibus substantiam

tiam extensam, solidam, divisibilem, mobilem et figurabilem, omne discrimen oriri ex varia hujus materiæ dispositione contendunt, quoniam illa materia in tenuissimas partes dividi, et ex vario illarum particularum motu situque corpora diversissima oriri possint. Quare omnium corporum formam in varia dispositione particularum ponunt, eamque non substantiam sed accidens esse judicant. Cujus fidem nobis facit Chemia, quæ ignis ministerio particulas resolutas et varie iterum unitas in plurimas species refingit, id quod accuratissime et ad oculum demonstravit sagacissimus naturæ scrutator ROBERTVS BOYLE in libro *de origine formarum et qualitatum*. Oxonii 1667. edito. Conf. IO. CLERICVS *Physic. l.V. c.6.* qui luculenter more suo cuncta in compendio exponit. Fuerunt quidem, qui in his quoque corpuscularis Philosophiæ placitis circa formas rerum earumque originem non acquieverunt, et vel spiritum aliquem

quem ἀρχαῖον, ὑλαρχικὸν ἔt universalem, vel entia certa a Deo immediate creata, quæ etiam extra materiam et subiectum suum existere possunt, (quæ IO. MARCI MARCI in libris *de veteri Philosophia* et *de ideis operatricibus* sententia fuit) vel lucem primævam, et quæ sunt alia, in subsidium vocarunt; quibus tamen non immoramur, cum ea, a nostro instituto nimis remota in *Physices Historia* soleant enarrari. Conferri vero potest, qui diligenter in hoc studio decurrit D. G. MORHOFFVS *Pol. lit. Tom. II. L. II. P. II. c. I. §. 7. seqq. p. 274. seqq.*

(c) Illustris CHRISTIAN. THOMASIVS *Introduçt. in Philos. aulic. c. V. §. 9. Institut. Iurisprud. div. l. I. c. I. §. 46.* ubi contendit primam mentis operationem, quæ circa ideas versatur, aut ad sensus pertinere, ubi non detur mentis operatio, aut plane non dari, ita, ut iudicio opponi possit: quoniam, qui ideam apprehendit, simul iudicat,

dicat, esse id, quod dicitur. Opposuit se huic sententiæ GOTTL. GERH. TITIVS in *arte cogit. c. V. §. 16. seqq. p. 86. seqq.* his potissimum argumentis, quod, negata prima mentis operatione, idearumque apprehensione simplici, reliquæ quoque operationes interire videantur; cum res inter se conferre non possit intellectus, nisi singularum ideas antea fuerit consecutus: quod sine affirmatione et negatione in contemplatione rerum hæreat imago, nec idem sit, eadem de se ipso prædicare, id est, percipere, et ideas sive res diversas componere: quemadmodum et partes ideæ compositæ inter se non conferuntur, sed apprehenduntur et percipiuntur simpliciter. Neutram vero hic operationem sejungi posse ab altera, mens est Cæl. NICOL. HIER. GYNDLINGII, in *Via ad Verit. ration. c. I. §. 11. 12. p. 5. 6.* Missam tamen fecit hanc opinionem illustris Vir, quia eam cum reliquis, quæ de operationibus mentis dici solent, pro inutili
et

quem ἀρχαῖον, ὑλαρχικὸν et universalem vel entia certa a Deo immediate creata, quæ etiam extra materiam et subiectum suum existere possunt, (quæ IO. MARCI MARCI in libris *de veteri Philosophia* et *de ideis operatricibus* sententia fuit) vel lucem primævam, et quæ sunt alia, in subsidium vocarunt; quibus tamen non immoramur, cum ea, a nostro instituto nimis remota in Physices Historia soleant enarrari. Conferri vero potest, qui diligenter in hoc studio decurrit D. G. MORHOFFVS *Pol. lit. Tom. II. L. II. P. II. c. 1. §. 7. seqq. p. 274. seqq.*

(c) Illustris CHRISTIAN. THOMASIVS *Introducť. in Philos. aulic. c. V. §. 9. Institut. Iurisprud. div. l. I. c. I. §. 46.* ubi contendit primam mentis operationem, quæ circa ideas versatur, aut ad sensus pertinere, ubi non detur mentis operatio, aut plane non dari, ita, ut iudicio opponi possit: quoniam, qui ideam apprehendit, simul iudicat,

dicat, esse id, quod dicitur. Opposuit se huic sententiæ GOTTL. GERH. TITIVS in *arte cogit. c. V. §. 16. seqq. p. 86. seqq.* his potissimum argumentis; quod, negata prima mentis operatione, idearumque apprehensione simplici, reliquæ quoque operationes interire videantur; cum res inter se conferre non possit intellectus, nisi singularum ideas antea fuerit consecutus: quod sine affirmatione et negatione in contemplatione rerum hæreat imago, nec idem sit, eadem de se ipso prædicare, id est, percipere, et ideas sive res diversas componere: quemadmodum et partes ideæ compositæ inter se non conferuntur, sed apprehenduntur et percipiuntur simpliciter. Neutram vero hic operationem sejungi posse ab altera, mens est Cel. NICOL. HIER. GVNDLINGII, in *Via ad Verit. ration. c. I. §. 11. 12. p. 5. 6.* Missam tamen fecit hanc opinionem illustris Vir, quia eam cum reliquis, quæ de operationibus mentis dici solent, pro inutili
et

quem ἀρχαῖον, ὑλαρχικὸν ἔt universalem, vel entia certa a Deo immediate creata, quæ etiam extra materiam et subiectum suum existere possunt, (quæ IO. MARCI MARCI in libris *de veteri Philosophia* et *de ideis operatricibus* sententia fuit) vel lucem primævam, et quæ sunt alia, in subsidium vocarunt; quibus tamen non immoramur, cum ea, a nostro instituto nimis remota in Physices Historia soleant enarrari. Conferri vero potest, qui diligenter in hoc studio decurrit D. G. MORHOFFVS *Pol. lit. Tom. II. L. II. P. II. c. 1. §. 7. seqq. p. 274. seqq.*

(c) Illustris CHRISTIAN. THOMASIVS *Introducť. in Philos. aulic. c. V. §. 9. Institut. Iurisprud. div. l. I. c. I. §. 46.* ubi contendit primam mentis operationem, quæ circa ideas versatur, aut ad sensus pertinere, ubi non detur mentis operatio, aut plane non dari, ita, ut iudicio opponi possit: quoniam, qui ideam apprehendit, simul iudicat,

dicat, esse id, quod dicitur. Opposuit se huic sententiæ GOTTL. GERH. TITIVS in *arte cogit. c. V. §. 16. seqq. p. 86. seqq.* his potissimum argumentis, quod, negata prima mentis operatione, idearumque apprehensione simplici, reliquæ quoque operationes interire videantur; cum res inter se conferre non possit intellectus, nisi singularum ideas antea fuerit consecutus: quod sine affirmatione et negatione in contemplatione rerum hæreat imago, nec idem sit, eadem de se ipso prædicare, id est, percipere, et ideas sive res diversas componere: quemadmodum et partes ideæ compositæ inter se non conferuntur, sed apprehenduntur et percipiuntur simpliciter. Neutram vero hic operationem sejungi posse ab altera, mens est Cel. NICOL. HIER. GVNDLINGII, in *Via ad Verit. ration. c. I. §. 11. 12. p. 5. 6.* Missam tamen fecit hanc opinionem illustris Vir, quia eam cum reliquis, quæ de operationibus mentis dici solent, pro inutili
et

et obscura habet. Vid. EIVS *In*
in Philosoph. rational. c. III. §.
p. 35.

(*d*) Multa de ideis tradiderunt i
stræ ætatis rationales Philosophi , c
omnia fusc enarrare , esset institutio
Logicas conscribere , ac extra oleas
quos nobis fiximus , terminos vag
Hinc ea , quæ ubivis obvia sunt , qu
que in Logicis eruditorum meditatio
nibus frequenter occurrunt , omittet
tes , insigniora tantum , et illa quidet
præcipue enarrabimus , quæ præstati
tissima et acutissima nostrorum tem
porum ingenia in partes ire coëge
runt.

§. II.

Quid idea sit , fatis quidem in
ter omnes convenit , (*e*) unde vera
ideæ oriantur , difficilior est et
multorum indagine vexata quæstio.
Vti enim externorum sensuum
opera-

operatio occasionem, nemine contradicente, idearum origini subministrat; (f) ita cum causa generationis idearum non confundenda est. Quæ vero illa sit, tam obscurum est, ut, multis productis et examinatis sententiis, (g) tutissimum prudentioribus videatur, iudicium suspendere, et modeste suam profiteri ignorantiam. (h)

(e) Per ideam intelligunt recentiores Philosophiæ rationalis magistri, id quod in mente est immediate dum cogitat. Videatur IOANN. LOCKIUS, cui in hoc eruditionis genere doctrinaque nemo palmam dubiam reddit, dans *l'Essai concernant l'entendement humain* L. II. cb. I. §. 1. p. 93. versionis Gallicæ a Petro Costæo summa accurate factæ. Quocum consentit MALEBRANCHE *de la recherche de la verité* T. I. P. II. c. 1. §. 1. p. 321. add. IO. CLERICUS *Logic*. P. I. c. 1. §. 1. et *Pneumatolog. Sect. I. c. V. §. 2.* D. BVD-
DEVS

DEVS *Elem. Philos. Instrum. P. II. c. 1*
§. 5. et plerique alii.

(f) Exposuit hoc accurate LOCKI.
VS *l. c. p. 95. seqq.* qui ad quæstio-
nem : quomodo homo acquirat ideas?
proscriptis ideis innatis respondet, id fieri
per experientiam : et quicquid habet
mens idearum, id ei observatione vel
objectorum externorum et sensibilibum,
vel internorum, quæ propria reflexio-
ne sive attentione animi ad se ipsum
gignuntur, subnasci. Verba Gallica
potissimum huc spectantia hæc sunt:
*Nos sens font entrer toutes ces idées (sen-
sibles) dans nôtre ame, par où j'entens,
qu'étant frappez par les Objets extérieurs,
ils excitent dans l'ame ce qui y produit
ces sortes de perceptions. - - L'autre
source d'où l'entendement vient à recevoir
des idées, c'est la perception des opérations
de nôtre ame sur les idées, qu'elle a re-
çues par les sens, opérations qui deve-
nant l'Objet des reflexions de l'ame pro-
duisent dans l'entendement une autre
espèce*

espèce d'idées , que les objets extérieurs n'auroient pu lui fournir , telles que sont toutes les différentes actions de notre ame.

Quæ observatio ut experientiæ maxime est conveniens, ita toti controversiæ de origine idearum accendit lucem. Cognita enim diversa idearum internarum et externarum natura, quarum illæ nihil sunt nisi anima certa ratione modificata, ut ita dicam, et affecta, vid. MALEBRANCHE *l.c. l.III. ch. I. T. I.* p. 323. cognita quoque occasione ideas externas subministrante, facile jam patescit, de quo proprie quæratur, scilicet, quid sit illud, quod producit id genus perceptionum idearum sensibilibium, ut Lockii verbis modo adductis loquamur.

(g) Multæ sunt eæque diversissimæ inter se de origine idearum sententiæ, quarum nulla fere quidem suis argumentis destituitur, omnes tamen ita comparatæ sunt, ut majori probabilitate destruantur, quam affirmentur.

Q

Et

Et Aristotelicorum quidem de *sp*rum origine hypothesis vix digna quæ referatur, adeo omni caret vilitudine. Putant enim objecta emittere species sibi similes, quas a sibus externis ad sensum commune ab eo ad phantasiam translatas vel species impressas, ab actione sci objectorum externorum. Mater vero cum illæ species sint, intelligiles et spirituales quasi ab intellectu activo reddi, ut ab intellectu passivo cognosci expendique possint veritatem mens colligere queat, facto demum vocant species expressas. Vid. IAC. THOMASIVS *Physic. c. XL* §. 102. Videas tamen eos haud raro in numero harum intellectus potentiarum et operationum dissentire, licet in emanatione specierum ab objectis externis plerique conveniant. Quæ absurda vero hæc hypothesis viliorem naris et accuratioris iudicii visa fuerit, dici vix potest. Nam ut solide observarunt et demonstraverunt

runt, ex ea sequeretur, tot myriadas
specierum, materia homogenea non
destitutarum ex se emittere objecta,
quod tamen sine tota tandem eorum
destructione fieri non posset, si quoti-
die tot sui species ex se emitterent. La-
porare quoque hac absurditate mo-
rent, quod tot uniuscujusque objecti
deæ in uno quasi puncto organorum
ensoriorum, v. g. nervorum optico-
rum ita conjungerentur, ut capi non pos-
sit, quomodo eæ species omnes locum
habere et a sensibus admitti queant.
Vt jam taceamus intellectum illum du-
plicem variasque ejus facultates a men-
te nostra seria quamvis attentione nul-
libi deprehendi, vel cognosci; unde
merito explosa est hæc Peripateticorum
sententia. Vid. MALEBRANCHE *de*
la recherche de la verité l. III. ch. 2. T. I.
p. 325. seqq. qui accurate commenti
huius absurditatem demonstrat. Add.
IO. CLERICVS *Pneumatol. Sect. I. c.*
5. §. 6. seqq. IO. IAC. SYRBIVS *In-*
stitut. Philos. primæ c. V. §. 3. p. 110. seqq.

Q₂

Re-

Relicta igitur suis amatoribus hypo-
 Aristotelica, de melioribus cogit
 Philosophi. In eam vero quidam
 scenderunt sententiam, mentem
 pere quidem occasione tantum qu-
 dam cerebri motuum, ipsam
 producere ideas et creare. Cujus
 ratio mox ex analogia hominis cre-
 imaginem divinam, mox ex di-
 concursu supernaturali, mox ex æt-
 legibus inter corpus et animam, et
 harmonia quadam præstabilita de-
 tur. Primam opinionem quibus
 tribuit MALEBRANCHE *l. c. ca*
p. 328. altera est HERM. A-
 XANDRI ROELLII in *vindiciis*
innatis ideis contra Dn. de Vries See
§. 57. p. 458. et MICH. GOTTLIE-
 HANSCHII *de Entbusiasmo Platon. Se*
VII. §. 45. p. 138. seq. cujus verba,
 mens ejus clarius constet, ipsa damus.
Et si motus, inquit, a corporibus orga-
sensoriis impressus et ad cerebrum tra-
latus nihil commune habeat cum per-
ptionibus et cogitationibus mentis, q-

*ad illum in eo momento in anima excitantur; has tamen excitare valet vi ordinatio-
is divine, quæ fuit, ut intervenientibus
certis corporis motibus, certi cogitandi mo-
di in mente excitarentur. Et mens etiam
ipsa virtute hac necessario debet esse præ-
dita: ut ut enim quolibet instanti a DEO
reproducatur, quod necessarium conserva-
tionis divine, quæ in continua quadam
et nova rerum creatione consistit, conse-
quens est, non repugnat tamen operatio-
nes menti tribuere proprias. - - Actiones
igitur cogitivæ nullam aliam causam
proximam agnoscunt, quam mentem hu-
manam, quatenus est substantia cogitans;
quamvis interim modum, quomodo id
salvo priori asserto fieri possit, ignoremus.
Conf. Celeberr. IO. IAC. SYRBIVS
Institut. Philos. primæ P. I. c. V. §. 2. p.
108. seq. qui statuit, intellectui hoc da-
tum divinitus, ut ideam producat, et
attentione cum objectis suis uniri queat.
Tertio denique modo difficultatibus se
expedit magnus nostri seculi Mathema-
ticus et Philosophus GODOFR. GVIL.
Q 3 LEIB-*

LEIBNIZIVS in *Epistola ad Cl. Hanzum*, laudato schediasmati *de Ensisiasmo Platonico* præmissa. Postquam enim in Platonis sententiam admodum consensit, addit : *Mentem nostram, a DEO continue in existendo agendo dependeat, ut omnis creatura, puto men non indigere peculiari ejus conculegibus naturæ superaddito ad perceptiones suas ; sed cogitationes posteriores prioribus insita vi deducere, ordineque DEO præscripto. Quod ego etiam perceptiones sensibilibus extendo. Cui enim nec a DEO infundantur miraculo, nec a corporibus immitti possint naturaliter, consequens est, ut per harmoniam initio præstabilitam in animo certa legantur.* Premunt tamen has quoque sententias alii validis objectionibus. Urget enim prolixèque deducit MALEBRANCHIVS *l. c. p. 332.* seqq. ita adscribi animæ facultatem creandi producendique entia spiritualia, et quidem sapienter, accurate et elegant ordine, quæ certe potentia enti creato quod.

quodque, quantum quantum est, a Deo
pendet, minime convenit. Accedere
porro, quod mens hujus facultatis suæ
corpus sit ignara, nec etiam modum
oscilcat, qua ratione ideas producat,
quibusve regulis discernat ideas motui
cerebri respondentes, quem tamen ipsa
mens non sentit, neque, qua ratione
excitandus sit, cognoscit. Ignorare
porro animam, quæ sit connexio inter
desiderium suum et ideam excitandam,
est, quod ad idem recidit, quod sit il-
lud foedus animæ et corporis. Vid.
CLERICVS *l. c. §. 9.* Vnde hos quo-
que ex eadem ratione harmoniam ini-
tio præstabilitam pro supposito nondum
probato mentisque experientiæ plane
ignoto habere necesse est. Tertiam
sententiam fovit Antonius Arnaldus,
præter multas, quibus ingenium cala-
mumque exercuit, controversias et ex
illa notus, quam cum Malebranchio
de veris et falsis ideis habuit. Ille
enim, ut argumenta Malebranchii eo-
fortius everteret, peculiarem senten-
tiam

tiam defendit, asseruitque, *ideas* rumque perceptiones esse *unum* ic que, et non nisi relationibus *diffi* Ideam scilicet esse, quatenus ad o ctum refertur, quod mens conside perceptionem vero, quatenus ad ip mentem, quæ percipit, duplicem men illam relationem ad unam pe nere mentis modificationem. Ne vatis clara locutio, quod ideas m percipiat, opponatur, secundum qu aliud est objectum perceptionis, & ipsa perceptio, observat *impro* hanc locutionem, et a rebus *corpo* desumptam esse, idemque re ipsa *figu* ficare, ac motum in cerebro per pr sentiam objectorum externorum *exc* tatum percipi. Non *minoribus ver* hæc quoque hypothesis obsepta *diffi* cultatibus plerisque eruditis visa est. Antequam enim eam defendendam suscepserat Arnaldus, tanquam incom modam rejecit MALEBRANCHIVS *h. c. c. V. p. 337. seqq.* quod sensatio nes animæ, quæ nihil aliud sunt, quam
eius

us certa modificatio, cum perceptio-
bus objectorum, quæ sunt extra nos,
confundantur. Addit Cl. CLERICVS
c. §. II. impossibile esse, ut sic satis
distingueamus quæ sunt tantum in no-
bis, cum iis, quæ foris sunt: Quem-
admodum dolorem pungente acu exci-
tatum intra nos esse sentimus, mon-
tem vero, quando eum contempla-
mur, extra nos esse, non in mente
nostra, satis clare percipiamus simul-
que nobis consci. Id quod in con-
tentione, quam cum Arnaldo Male-
branchius aluit, prolixius hic demon-
stravit. Quarta sententia, ut tot se diffi-
cultatibus subducatur, DEum quasi ex
machina producit, et ideas vel nobis-
cum esse a DEO immediate creatas,
vel occasione præsentis objecti demum
creari vel infundi variis modis et limi-
tationibus asserit. In quam senten-
tiam ex Cartesianis ii descenderunt,
qui ideas innatas, de quibus postea,
asserunt, quique omnem motum rea-
lem a DEO occasione objectorum ex-
terno-

Qs

ternorum excitari statuunt. In his nomen proficitur BERNARD. CONNOR in *Evangelio Medici artic. XV. p. m. 144.* Postquam enim leges inter animam et corpus stabilitas recensuit nimirum, quod juxta peculiare in humano corpore motus peculiare in anima excitentur idæ, et vice versa, addit: *Hi autem reciproci affectus et effectus ab anima ipsa aut a corpore non producantur, sed ab illo solum, qui leges has inter utrumque pepigit. Ille enim solius est, legum tenorem conservare et legum mandata exequi, qui leges condidit; ac proinde supremus legislator non erit duntaxat motus corporum et effectuum eorundem causa unica, sed etiam cogitationum anima, saltem primigeniarum, perceptionum et sensationum omnium immediatus author. Prima, inquam, rerum idæ nobis ad præsentiam rerum ipsarum per quinque sensuum organa cælitus infusa sunt. Quod ut distinctius explicet, primum quidem exemplo illustrat, mox vero addit: Quamvis au-*
tem

Spiritus noster primarias rerum ideas ipsi insitas quavis vi aut virtute pro-
a formare non valeat, sed illas tantum
statuta lege aliunde advenas passive
ipiat, receptas tamen ideas simul asso-
re, a se disjungere, in rationis formam
is connectere, unam ideam ex alia in-
erre, unum velle, aliud nolle, hanc
oppositionem admittere, illam rejicere
test. Non procul ab hac classe ex
arte locanda est sententia illustris
EIBNIZII in Epistola ad Hanscbium su-
ra laudata, ubi inter alia: *Quævis*
rens, ut recte Plotinus, quendam in se
undum intelligibilem continet, imo mea
ntentia et hunc ipsum sensibilem sibi re-
presentat. - - *Sunt in nobis semina eo-*
rum, quæ discimus, ideæ nempe, et quæ
inde nascuntur æternæ veritates: nec mi-
rum, cum ens, unum, substantiam, actio-
nem, et similia inveniamus in nobis, et
nostri conscii sumus, ideas eorum in nobis
esse. Hisce ideis a Deo nobis inditis,
vim addit menti insitam et ob harmo-
niam præstabilitam illi donatam, ex cogi-
tatio.

tationibus prioribus posteriores
cendi , ut modo diximus. **Præ-**
plures quoque in Belgio fuisse
tos , systematis causarum occasi-
um , a quo tamen systema harm-
præstabilitæ differt, patronos , qui a
professi , mentem nostram virtute
producendi non esse præditam , sta-
rint , nos a DEO per immediatum
vinitatis omnia repræsentantis in m-
tem illapsum ideas accipere , et de-
rum veritate edoceri , auctor est M^r
CHIOR LEYDEKKERVS *Exerc.*
orig. Error. §. 66. seqq. annex. ven.
Evang. triumph. apud HANSCHIV
l. c. sect. VII. §. 43. p. 135. Quæ m-
gnam quoque cum Malebranchii sen-
tentia habent cognationem. Alio mo-
do PETRVS POIRETVS (huc enim
quæ de ardua hac quæstione disputati
sunt , cumulare licet) *Cogitat. rational.*
de DEO, anima et malo l. III. c. X. §. 26.
p. 410. asserit , DEum non in se habuisse
ab aeterno omnes ideas , sed iis carere
potuisse , si voluisset , adeoque excogitavisse
e;

lacito suo sine necessitate erga se re-
ideas prout ipsi libuit. Quibus
d obscure quidem creationi idea-
a favet ; ex tamen quod intelle-
i passivo per divinam illuminatio-
n immediate infundantur , et reali-
bus immensis in fundo intellectus ,
loqui amat , communicentur , pro-
us persuadere nobis conatus est , in
a methodo inveniendi verum , præfixa
de eruditione triplici P. I. passim , im-
imis §. XLIV. p. m. 67. Ibi enim
fonte idearum , idea DEI , sermo-
m instituens , *DEus* , ait , *solus est* ,
si se intellectui creato insinuans et uni-
is , *formam sui vividam et efficacem ei*
nprimat , eumque ita investiat , et super-
duat , quantum quidem ab omnipotente
eri potest in subjecto creato , *DEI* admit-
endi receptivo et capaci. Ab hac idea DEI
anquam centro ac fundo ad reliquas
progressus ita pergit : *Quando agitur*
le intellectu vivide et efficaciter instituen-
do sive induendo formis rerum naturalium ,
vel ipsius intellectus natura et dignitate in-
ferio-

*feriorum, intellectus tamen sua
 vitate ad hoc ipsum ineptus est,
 gatur oportet ea moles corporea
 tus est, rerum ipsarum objectis
 rum effluviis, quæ in illam molen
 et tunc per vim, qua DEUS res u
 tisque ac mutuis in sese pollere
 voluit, immutatur intellectus in
 rerum, quatenus illæ ad ipsum co
 poribus unitum spectant. Vbi i
 hac hypothese sententiarum ha
 allatarum peculiarem conjunct
 quandam animadvertere licet.
 dem et quod ad ideas seu form
 rum pictas et umbratiles attinet
 litat enim hac quoque distinctione
 sapius, Poiretus in Platonis castris
 intellectus activitate, potentia indu
 que et contentione sua potest se
 tere in illas formas, non equidem
 les et veras sed pictas. vid. §. XL
 p. 69. Cæterum ex toto Poiretiana
 losophiæ et Theologiæ systemate a
 gia via abeunte diductius explicat
 hæc locum hic non capiunt, et satis
 add*

ductis mens ejus constat. Conferri
men debent, quæ in dissertatione phi-
sophica : *Vera cognita prima, sive de
natura idearum ex origine sua repetita et
Tertia, et adversus Cl. Abr. Pungelerum
list. S. et Theol. P. P. defensa*, prolixè
disputat. Varias has et diversas inter
opinionēs, in eo tamen convenien-
tes, quod menti idearum primariarum
reductionem denegent, et ad DEum
referant, multis modis aliis displicuisse
quoque, facile quilibet conjicere po-
terit, qui incertas hypotheses gratis
et non probata prius existentia veritate
assumi, et inconvenientia multa ex iis
oriri cogitaverit. Itaque non miran-
dum, Enthusiasmum quoque obijci
causarum occasionalium defensoribus,
vid. HANSCHIVS *l. c. §. 43. p. 135.*
HERM. AB ELSWICH. *diff. de recen-
tiorum de anima controversiis §. 21. p.*
29. seqq. et difficultates non minores,
quam in reliquis hypothesis occur-
runt, imputari harmonia præstabilitæ.
vid. Cl. SYRBIUS in *Philos. prima P.*
II.

II. c. VII. §. 9. p. 509. et tandem creationem tot entium, quot ideæ quotidie et quovis momento infinite occurrunt, quæ miraculum quotidianum infert, sapientiæ ordinique DEI ejusque simplicissimo agendi modo opponi; vid. MALEBRANCH. *l. c. c. IV. p. 335. seqq.* Consideratis igitur tot hypothesebus, et expensis accurate atque diligenter examinatis earum difficultatibus, ad alia, eaque, ut sibi videbantur, speciosiora multum et probabiliora delapsus est inquirendæ veritatis auctor acutissimus, Nicolaus Malebranchius, quæ eo magis amplexus, veræque viæ insistere se ratus est, postquam Augustinum eandem sibi munivisse viam observavit. Id quod ingenue fatetur dans *la premiere lettre contre la defense de Mr. Arnaud p. 14.* ubi Hipponensis Præsulis loca ad marginem diligenter notantur, quibus addi debent, quæ *Opp. T. IV. p. 388.* leguntur. Tanti itaque Doctoris ductu rem ita aggressus est subtilissimi ingenii Philosophus,
ut

ut nos ideas omnium rerum in DEO videre affereret. Multo verborum apparatu, nec minori ingenii vi eam opinionem exposuit et rationibus communivit in libro sæpius laudato *de la recherche de la verité l. c. ch. VI. seqq. p. 340. seqq.* Quæ argumenta prolixius a Malebranchio exposita rationesque copiose allatas eleganti prorsus et accurato compendio enarrarunt COLLECTORES *Actorum Eruditorum* Lipsienses, Viri de Republica literaria immortaliter meriti *An. 1684. Mense Majo p. 237. seqq.* digni maxime, quos cum ipso Malebranchio collatos audiamus. Supponit igitur initio duo: DEum et rerum creatarum perfectiones in se continere, et intime unitum esse animabus nostris per suam præsentiam, vi cuius se habeat instar loci spirituum, quemadmodum spatiis, tanquam locis, corpora continentur. His ita præmissis, primo certum est, faciliori ratione in DEO infinitam extensionem omnibus spiritibus creatis cognoscendam

R dam

II. c. VII. §. 9. p. 509. et tandem creationem tot entium, quot ideæ quotidie et quovis momento infinite occurrunt, quæ miraculum quotidianum infert, sapientiæ ordinique DEI ejusque simplicissimo agendi modo opponi; vid. MALEBRANCH. *l. c. c. IV. p. 335.* seqq. Consideratis igitur tot hypothesebus, et expensis accurate atque diligenter examinatis earum difficultatibus, ad alia, eaque, ut sibi videbantur, speciosiora multum et probabiliora delapsus est inquirendæ veritatis auctor acutissimus, Nicolaus Malebranchius, quæ eo magis amplexus, veræque viæ insistere se ratus est, postquam Augustinum eandem sibi munivisse viam observavit. Id quod ingenue fatetur dans *la premiere lettre contre la defense de Mr. Arnaud p. 14.* ubi Hipponensis Præsulis loca ad marginem diligenter notantur, quibus addi debent, quæ *Opp. T. IV. p. 388.* leguntur. Tanti itaque Doctoris ductu rem ita aggressus est subtilissimi ingenii Philosophus,
ut

ut nos ideas omnium rerum in DEO videre assereret. Multo verborum apparatu, nec minori ingenii vi eam opinionem exposuit et rationibus communivit in libro sæpius laudato *de la recherche de la verité l. c. ch. VI. seqq. p. 340. seqq.* Quæ argumenta prolixius a Malebranchio exposita rationesque copiose allatas eleganti prorsus et accurato compendio enarrarunt COLLECTORES *Actorum Eruditorum* Lipsienses, Viri de Republica literaria immortaliter meriti *An. 1684. Mense Majo p. 237. seqq.* digni maxime, quos cum ipso Malebranchio collatos audiamus. Supponit igitur initio duo: DEum et rerum creatarum perfectiones in se continere, et intime unitum esse animabus nostris per suam præsentiam, vi cuius se habeat instar loci spirituum, quemadmodum spatiis, tanquam locis, corpora continentur. His ita præmissis, primo certum est, faciliiori ratione in DEO infinitam extensionem omnibus spiritibus creatis cognoscendam

R dam

dam sisti , quam si infinitus numerus idearum a DEO in instanti creationis illorum singulis tribuendus sit. Sapientiae autem divinae haud congruum est, difficulter ac operose exequi, quod breviori via mediisque simplicioribus praeferre poterat. Secundo, ea sententia, quae in DEO res materiales , sive extensionem intelligibilem potius cognosci asserit, spirituum creatorum dependentiam ab increato amplificat, clariusque proponit. Tertio, certum est, nos generalem quandam notitiam de omnibus entibus creatis possidere, antequam singulorum cognitionem acquiramus. Apparet autem , omnia entia non posse alio modo ita abstracta a nobis cognosci , quam in DEO. Quarto, impossibile est, DEO alium finem principalem suarum actionum propositum esse, quam se ipsum. Quod si spiritui cuidam creato DEus solem ideae sive objecti cognitionis immediati loco dedisset, videretur ipse hunc spiritum ejusque ideam , solis causa, non

non sui, fecisse. Propositis his argumentis, explicat Malebranchius distincte, quo quidvis modo ab intellectu humano percipiatur. c. VIII. p. 350. seqq. DEum scilicet animus noster immediate, et sine imagine videt, corpora et res materiales omnes per ideas apprehendit, et quidem in DEO, se ipsum cognoscit per conscientiam sive sensum internum, quem de actionibus suis habet, alios autem spiritus et aliorum hominum animas tantum conjectura assequitur. Vix hæc in publicum exire passus erat, et librum de inquirenda veritate per partes emiserat Malebranchius, cum censores librum hic illic obelo notarent, e quibus unus *Criticam* quoque *tractatus de inquirenda veritate* scripserat, et amici quoque ejus passim clariora desiderarent, id quod etiam in præsentī materia evenit. Quæ causa fuit, ut in *illustrationibus* ad calcem libri additis doctrinæ de visione idearum in DEO cum reliquis clariorem lucem accenderet, et ad objectio-

nes passim factas responderet, primum id, quod dixerat, nos videre in *I* extensionem, explicaret de *extensio* intelligibili infinita, quam Deus, quæ eam produxit, necessario debet cognoscere, id quod non potest esse, nisi se ipso; vid. *Tom. II. p. m. 426. seqq. p. 451. seqq.* Fieri vero hanc extensionem intelligibilem et universalem sensibilem ac particularem, per colorem vel aliam qualitatem sensibilem, quæ anima per sensuum organa afficitur. Sic ut hisce suppositis non necesse sit corpora in DEO ponere sensibilia, aut figuras in illa extensione intelligibili infinita. Decem interim excurrerant anni, quibus non solum aliquoties laudati libri iterabatur editio, sed et Vir doctissimus tractatum emiserat *de natura et gratia Roterod. 1680.* in quo peculiare gratiæ systema sibi formavit. Eum librum cum refutandum sibi sumeret Antonius Arnaldus, illam partem libri *de inquirenda veritate*, quæ de ideis, et de modo, quo ideas cernimus, agit,

agit, prius examinandam sibi proposuit, quod haud exiguum Malebranchianæ hypotheseos fundamentum ibi latere nec ipse Malebranchius diffiteretur. Hinc Anno 1683. Colonia, ut habet titulus, emisit librum *des vrayes et des fausses idées, contre ce, qu'enseigne l'auteur de la recherche de la verité*; in quo non solum præjudicatæ opinionis Malebranchium reum agit, sed et *capite quinto* veram idearum originem supra jam expositam tradit, et res materiales in se ipsis immediate absque ideis ab intellectu humano cognosci, et ipsum actum percipiendi objectum essentialiter repræsentare statuit. Id vero maxime *capite XII.* urget, fieri non posse, ut extensio illa intelligibilis infinita, qualem Malebranchius fingat, quodcunque corpus in specie nobis intuentibus sistat, sed omnino necessarium esse, ut particulares in DEO admittantur ideæ, si quis statuatur, nos in ipso res materiales cognoscere. Id quod exemplo illustrat ita comparato, ut

Malebranchii sententiam lectori deridendam propinet. Reliqua in examinandis cæteris Malebranchii opinionibus, quæ huic innituntur, occupantur. Vid. *Act. Erudit. l.c.* Non tamen tacuit, neque suæ causæ defuit Malebranchius, verum altero mox anno *Rotterdam* in lucem emisit : *reponse de l'auteur de la recherche de la verité au livre de Mr. Arnaud de vraies et de fausses idées*, in quo deploratis, quibus Arnaldum duci asserit, affectibus, ejus sententiam de modo cognoscendi examinat, et iisdem fere argumentis, quibus in libro *de inquirenda veritate* fuerat usus, ostendit, perceptiones, sensationes et modificationes animæ nostræ ab ideis rerum materialium externis longe differre. Simul etiam repetit, quæ requirantur, ut ideam videamus, scilicet et modalitatem colorum, quæ sit, ipso fatente Arnaldo, animæ affectio, et ideam puram de extensione. Hæc vero in sequentibus, profligatis Arnaldi demonstrationibus, luculentius
ita

ta explicat, ut dicat, nos, licet in Deo rerum materialium naturam videamus, tamen de existentia earum certos esse non posse, antequam DEus per modum revelationis naturalis (apprehensione scilicet colorum juxta leges generales unionis animæ et corporis) nos doceat, esse ante oculos tale corpus, qualis imaginem in extensione intelligibili invenimus. conf. *Act. Erudit. l. c. p. 241*. Nec dum perorata res visa fuit Arnaldo, qui eodem anno *Coloniæ*, ficto loci nomine edidit: *defense contre la reponse au livre de vraies et de fausses idées*. Multa in ea defensione privatam Arnaldi cum Malebranchio causam et personam tangunt, hic non memoranda. Potiora vero, quæ ad ipsam controversiam pertinent, tum in *epistola ad amicum*, tum in *parte ultima* libri, in quinque partes divisi continentur. Vbi id potissimum agit, ut obscuritatis et confusionis arguat Malebranchium, et gloriatur, se sole meridiano clarius (quod postulaverat adversarius)

et ad oculum demonstrasse, perceptiones, quas anima de objectis materialibus habet, essentialiter esse illorum objectorum repræsentativas. Cæterum et hic ridiculo exemplo Malebranchio illudere pergit. Nec tamen mutus fuit Malebranchius, verum An. 1685. *Roterodami* cum erudito orbe communicavit: *trois lettres touchant la defense de Mr. Arnaud*, quarum secunda controversiam de gratia, tertia ea, quæ historiam facti spectant, prima vero caput causæ tangit, inque eo tota est, ut adversus Arnaldi accusationem evincat, se extensionem formalem in DEO nunquam posuisse, adeoque eum corporeum non fecisse. Hinc sententiam suam, qua potest, perspicuitate explicat, vid. p. 16. 18. 19. 20. et Augustini quoque patrocinio se tuetur p. 15. 16. id vero maxime urget, posse sensibilem idearum perceptionem errare, si in dijudicanda existentia objectorum materialium in devia aberret, quod palmarium et invincibile contra Arnaldi perceptionem objecto-

jectorum argumentum esse putat *p. 20.*
Cæterum dum ad argumenta Arnaldi
respondet, id quam maxime sua inter-
esse putat, ut moneat, se a Deo omnem
localitatem removere, et ita extensio-
nem atque materiam, quod ei adver-
sarius imputaverat, non habuisse pro
eodem, vid. *p. 35. seqq.* Vtrumque
Arnaldi et Malebranchii libellum in
compendio quoque enarrarunt *Acta*
Eruditorum 1685. mense Sept. p. 414.
416. Et hæc est celebris illa, et tantis
ingeniorum viribus ac animorum vehe-
mentia agitata controversia inter acu-
tissimos nostræ ætatis Philosophos Ni-
colaum Malebranchium et Antonium
Arnaldum. Ex quorum litibus id cui-
vis ad oculum patet, tam difficilem
de origine idearum quæstionem esse, ut
facilius sit, aliorum placita refellere,
quam meliora et solidiora dare. Id
quod iudicio suo plane probat Cl.
CLERICVS, qui de toto inter Duum-
viros illos Galliæ litigio *l. c. §. 14.* pro-
nunciat: *Eos sibi invicem multum ne-*

R 5

gotii

gotii faceffisse, et mutuis telis ita co-
 sos ex eo certamine abiisse, ut, uter-
 cerit, haud facile constet. Certe m-
 victores esse, ubi oppugnant adversari-
 victos, ubi se contra irruentem tueri-
 nantur, esse visos. Neque tamen
 Arnaldo displicuit Malebranchii opinio
 sed et alii Philosophi multa de ea n-
 nuerunt, id quod subtiliter quoq-
 præstitit PETRVS POIRETVS, fe-
 cior in aliis refutandis, quam propr-
 inveniendis hypothésibus Philosophi
Cogitat. ration. de DEO, anima et mal-
l. III. c. 10. §. 25. seqq. p. 409. seqq.
 ubi totus in eo est, ut Malebranchii
 sententiam tanquam admodum pericu-
 losam argumentis evertat, quapropter,
 postquam multis probavit, Deum ideas
 omnes suo placito creasse, nec requiri,
 ut omnium rerum ideas intelligibiles
 in se habeat, *paragrapho 45. seqq. p.*
414. seqq. ad potiora argumenta Ma-
 lebranchii respondet. In eadem quo-
 que arena desudarunt IO. LOCKIUS
 in *opusc. posthum.* vid. CLERIC. *Bi-*
blioth.

*lioth. sel. T. XII. p. 156. et ipse CLE-
RICVS Pneumatol. l.c. §. 12. 13. Ve-
ner. IO. GEORG. PRITIVS diff. de
Entbusiasmo Malebranchii, HERMANN.
AB ELSWICH de controversiis recen-
tioribus circa doctrinam de anima §. 22.
p. 32. seqq. alique. Non tamen dis-
plicuit in totum Malebranchii opinio
magno Philosopho G. G. LEIBNIZIO,
qui in meditationibus de veris et falsis
ideis, Actis Eruditor. 1684. mense Nov.
p. 541. insertis, cam, ait, si sano sensu
intelligatur, non omnino spernendam esse,
ita tamen, ut præter illud, quod in DEO
videmus, necesse sit, nos quoque habere
ideas proprias, id est, non quasi icunculas
quasdam, sed affectiones sive modifica-
tiones mentis nostræ respondentes ad id
ipsum, quod in DEO perciperemus. De-
nique, antequam a sententiæ hujus de
idearum origine historia recedimus, id
quoque addimus, Malebranchii opinio-
nem inter veteres Philosophos depre-
hendisse exactissimum Criticum PE-
TRVM BAYLE Dict. Histor. Crit. T. I.
voce*

voce *Amelius* p. 177. not. d. Observ enim , Porphyrium contra Plotinu demonstrare fuisse conatum, quod id nostræ sint extra nostrum intellectum Verba Porphyrii in *vita Plotini* hæ sunt : Διὸ καὶ ἀντιγράψας προσήγαγον δεκνύναι πειρόμενος , ὅτι ἔξω τῆ νῦ ὑφέσκηται νόημα. Quapropter eum contra scribendo provocare tentavi, conatus ostendere, ea, quæ intelliguntur, extra intellectum esse. Alio vero loco cum Democriti sententia satis impia Malebranchii opinionem comparat. T. II. art. *Democrite* p. 984. not. P. Ita enim de Democrito CICE-RO *de natura Deorum* l. I. Democritus tum censet imagines divinitate præditas inesse universitati rerum ; tum principia mentesque , quæ sunt in eodem universo, Deos esse dicit ; tum animantes imagines , quæ vel prodesse solent vel nocere ; tum ingentes quasdam imagines tantasque , ut universum mundum complectantur, extrinsecus. Hanc sententiam, quæ Democritus ideas nostras emanationes DEI et ipsum DEum esse statuit, non longe

longe remotam esse arbitratur a visione omnium idearum in DEO a Malebranchio defensa, unde facile idem Democriti error sequatur, nostras ideas esse ipsum DEum, quod tamen est longe absurdissimum. Conf. *T. I. art. Averroës p. 384. not. E.* ubi cum Platone eam comparat. Essent tamen et hic aliqua monenda, si id jam ageremus, caute enim in ejusmodi comparatione incedendum est, ne sententias auctorum confundamus.

(b) Vid. CLERIC. *l. c. §. 15. S. R. D. BVDDEVS. Elem. philos. instrum. P. II. c. I. §. 9.*

§. III.

Non minori diffidio de ideis innatis disputarunt Philosophi. Fuerunt enim, qui certas quasdam ideas ita menti nostræ innatas esse assererent, ut sine objectis externis ac sine deductione confectariorum menti obversentur. (i) Alii vero
in

in longe diversissimam concesserunt sententiam, nullas ejusmodi idearum menti inesse, cunctaque apprehensione idearum de objectis externis per sensus excitatarum, et attentione mentis ad sensationes suas oriri contententes. (k) Quare veterum similitudine usi, animam nostram cum tabula nuda comparaverunt. Litem quoque in suas scholas pertraxerunt Theologi, quando de innata homini et inscripta menti *DEI* notitia sermonem instituerunt, (l) ex quibus media via incedunt, qui (m) ideas actu quidem innatas esse negant, eas tamen per potentiam propinquam ideis quibusdam evidentissimis earumque relationi cum propensione assentiendi definiunt.

(i) Qualis sit opinio, quæ ideas nobis actu innatas esse dicit, ex iis, quæ paragrapho præcedente dicta sunt, facile hauriri potest. In ea vero sententia

tia fuere Cartesiani haud pauci, vid. ipse CARTESIVS *Medit. III. p. 17.* et AVCTOR *artis cogit. P. I. c. I. p. 11. 12.* præcipue vero Theologi Batavi de hac quæstione inter se sunt digladiati. Sed ista quidem ad nos non pertinent, Theologis relinquenda. Solidiora vero ex Cartesianis attulisse sibi visus est IO. BAPT. DV HAMEL *de mente hum. l. II. c. 3. et 5.* qui putat, esse certas rationes æternas, vel ideas, ex quibus lux omnis in mentes nostras illabatur, et ubi genuina sedeatur veritas. Hanc vero formam incommunicabilem non conspici in se ipsa, sed in verbo vel imagine a rebus externis desumpta, quam menti imprimat, et ita interne de veritate plenissime doceat. Multis tamen et hanc sententiam premi difficultatibus, reliquis, quæ supra memoratæ sunt, non minoribus ostendit Cel. SYRBIVS *Instit. Phil. ration. ecl. P. I. c. 2. §. 7. p. 16. seqq.* De Leibnizii circa hanc rem mente supra jam egimus, quibus addenda sunt, quæ hunc

hunc in modum l. c. statuit : *Pulcher-
 rima multa sunt Platonis dogmata, -- esse
 in divina mente mundum intelligibilem,
 quem ego quoque vocare soleo regionem
 idearum ; objectum sapientie esse τὰ ὄν-
 τως ὄντα, substantias nempe simplices, quæ
 a me monades appellantur, et semel exi-
 stentes semper perstant, πρῶτα δευτέρᾳ τῆς
 ζωῆς, id est, Deum et animas, et harum
 potissimas mentes producta a DEO simu-
 lacra divinitatis. Mathematicæ autem
 scientiæ preparant nos ad substantiarum
 cognitionem etc. Porro quævis mens, ut
 recte Plotinus, quendam in se mundum
 intelligibilem continet, imo mea sententia
 et hunc ipsum sensibilem sibi representat etc.
 quæ verba supra jam adducta sunt, tan-
 demque ita finit : Longe ergo præferen-
 de sunt notitiæ innatæ, quas reminiscen-
 tiæ nomine velavit, tabula rase Aristoteli
 et Lockii, aliorumque recentiorum,
 qui ἐξωτρεμῶς philosophantur. Quia
 vero innatas has ideas Philosophus in-
 geniosissimus ad monadas suas seu sub-
 stantias simplices restringit, ea exclu-
 denda*

denda non sunt, quæ de vi mentis, ideas juxta harmoniam præstabilitam producendi eodem loco dixerat. In *Actis Erudit.* 1684. *mensē Novembri p.* 541. vero Vir illustris post consideratam Malebranchii controversiam subdit : *Rerum actu a nobis non cogitarum ideas esse in mente nostra, ut figura Herculis in rudi marmore.*

(k) Inter hos antesignanus est præstantissimus Angliæ Philosophus IO. LOCKIUS. Illi enim hoc primum ac maxime necessarium visum fuit, toto libro primo tentaminis de intellectu humano demonstrare, non dari ideas innatas. Hinc mox Cap. I. principia speculativa, quæ innata esse dicuntur, explodit, eaque non tantum ex modo, quo ideæ acquiruntur, refutat, sed et prolixius ostendit, ea principia speculativa v. g. Quicquid est, est; impossibile est, idem simul esse et non esse etc. neque universaliter approbari, neque a ratione detegi, neque ita

S

cogno-

cognosci, ut prima sint in inquiren-
 veritate. Cap. II. eadem methodo pri-
 cipia practica innata negat, et arg-
 mentum præcipuum, quod a conscien-
 tiæ dictamine et moribus desumi solet
 refellit, ad totas quoque nationes pro-
 vocat, qui plurima ejus generis prin-
 cipia rejiciunt. Capite vero tertio ma-
 gis speciali tractatione id agit, ut de-
 monstret, nec ideas, ex quibus ejus-
 modi principia constant, nobis esse in-
 natas, nec id dici posse de idea idean-
 titatis, totius et partium, adorationis
 DEI, substantiæ, etc. ad varias quo-
 que, quæ moveri solent, objectiones
 respondet, et §. 24. p. 90. seqq. cau-
 sas quoque explicat, cur ideæ innatæ
 esse dicantur; nempe tum, quod bre-
 vissima hæc via sit, circa illa principia
 intellectum liberandi ab inquirendi et
 examinandi labore, tum quod vetu-
 stissimum præjudicii auctoritatis asyllum
 inde ortum sit, formata regula: De
 principiis non est disputandum. Quæ
 omnia argumentis postea firmat, et
 ab

ab objectionibus liberat. Secuti sunt Lockium et alii celeberrimi Philosophi, ex quibus videndi IO. CLERICVS *Pneumatol. Sect. I. c. 5. §. 16.* CHRISTIAN. THOMASIVS in *Proëm. ad Institut. Iurisprud. div. et Introduct. ad Philos. aul. c. V. §. 35.* NIC. HIERON. GVNDLING. in *via ad Verit. rational. c. I. §. 15. p. 6.* EPHRAIM GERHARD. *delin. Philos. ration. l. I. c. V. p. 46.* qui tamen ideam contradictionis innatam putat, aliique.

(*m*) Est hæc sententia Virorum multa eruditionis et accuratissimi iudicii laude florentissimorum IO. MVSAEI et IO. FRANC. BVDDEI Theologorum Ienensium, quam ille in *Introduct. in Theologiam c. II. §. 19. p. 52. seqq.* hic in *Institut. Theolog. moral. P. II. c. 2. §. 5. p. m. 398. seqq.* exposuit. Vterque observat, ideas illas, sive, quæ ex ideis claris constant, principia, innata dici vel de actu secundo, vel de actu

primo, vel de potentia propinqua, non tamen de prioribus, sed de ultimo modo illam esse intelligendam notitiam. Siquis enim serio consideret, quæ in mentibus sua contingunt, deprehensurum, statim ac ejusmodi principia obversantur, ut ea quoque intelligat, non posse non se illis assensum præbere. Et nisi hoc admittatur, rationem quoque dari non posse, cur tot gentes per orbem dispersæ, linguis ceteroquin, moribus, institutis admodum inter se dissidentes in hisce tamen principiis maximam partem inter se consentiant. Cæterum l. c. et contra argumenta Lockii disputatur, et quousque principia practica innata dici possint, uberius exponitur. Et hæc quidem generatim de ideis innatis. Majori multo contentione disputatum est, cum de idea DEI innata speciatim quæreretur. Occasionem controversiæ subministravit CARTESIUS *Medit. Metaph. III. et V. p. 1. seqq.* et *Princip. Philosoph. P. I. art. 1. p. 3. seqq.* asserens, ideam DEI sive in
finit

infiniti entis in nostris mentibus existentem et ab alio quam ab ejusmodi ente ortum ducere non posse, et clare atque evidenter in se continere ideam existentiae, sine qua idea infiniti entis ne cogitari quidem possit. Dici vix potest, quam sibi nova hac existentiae DEI demonstratione placuerit Cartesius, quantoque conatu contra dubia a GASSENDO in *dubit. et instant. adv. Cartesii Metaphys. dub. 7.* mota, et contra ea, quæ alii quoque monuerunt, placuerit, vid. *Resp. ad Object. secund.* Illud tamen non novum, sed ab Aquinate jam rejectum esse observat ὁ πᾶν LEIBNIZIVS *Act. Erudit. 1684. mense Nov. p. 539.* in *Epistola* vero ad Gerb. Mejerum, Theologum Bremensem, datâ, quam *Miscellaneis Leibnizianis* inseruit IOACH. FRID. FELLERVS p. 63. notat, Anselmum Cantuariensem Archi-Episcopum in libro *contra insipientem*, seu contra Atheum, hoc argumentum protulisse, a priori sive idea et definitione sumtum, quod renova-

vit Cartesius. Nec defuerunt inter
 Cartesii affeclas, qui argumentum hoc
 pro existentia DEI ab idea innata de-
 sumtum magni facerent, magistrique
 sententiam contra dissentientes defen-
 derent, quemadmodum et multi in-
 venti sunt, qui illud examinarent, e-
 sophismatis accusarent. vid. PETR.
 DANIEL HVETIVS *Censur. Philosophæ
 Cartes.* c. IV. p. 58. seqq. G. GVL-
 LEIBNIZ. *Act. Erudit.* l. c. p. 58.
 IO. MVSAEVS *Introduct. in Theor.*
 c. II. §. 23. p. 61. seqq. PETR. CHA-
 VIN *de relig. nat.* c. II. p. 35. IO. FR-
 BVDDEVS *thes. de atheismo et super-*
stit. c. V. §. I. qui omnes accurate ob-
 servant, supponi existentiam DEI in
 illo Cartesii ratiocinio vel possibilem,
 vel actualem, adeoque probari quæ-
 stionem per id, quod est in quæstione
 committique circulum. Maxime vero
 recentissima ætate, præsentisque seculi
 initio lis de hac re agitata est. Expo-
 fuerat enim Celeb. SAM. WEREN-
 FELSIVS Professor Basileensis *judicium*
 suum

im de argumento Cartesii pro existen-
tiae DEI petitum ab ejus idea, pecu-
ri dissertatione, cujus occasionem,
na ad editionem contra voluntatem
impellebatur, ipse refert *Opp. p. 664.*
æ etiam ejus *opusculis Theologico-Phi-*
logico-Philosophicis junctim editis p.
5. seqq. inserta est, ibique osten-
rat summa animi modestia, judicii-
le, quo pollet, acumine, latere in
paralogismum. Contra hoc judi-
um edidit *epistolam apologeticam pro*
argumento Cartesii I. H. SVICERVS
Professor Tigurinus, non tamen pari,
ua usus fuerat Cl. Werenfelsius,
nimi moderatione, quippe qui Virum
ptimum una cum schola Basileensi
adigne habuit. Qua ex causa *vindi-*
ias ei exposuit, et ad illatas quidem
injurias paucis in *præfatione*, et, ut
Theologum decet, sine bile, ad ejus
argumenta vero latius respondit. Vid.
l. c. p. 660. seqq. Eodem fere tem-
pore Werenfelsio responsionem oppo-
suit ISAAC. LAQUELOT. eamque

Ephimeridibus eruditorum, *Histoire des Ouvrages des Savans* 1700. *mensé Mars* p. 199. seqq. inferi curavit. Ast viderat et examinaverat eam BRILLONIVS, Sorbonicus apud Parisiensem Doctor, cum novam probationem in Diario Gallico : *Journal des Savans* An. 1701. P. II. insereret, Cartesius pro demonstratione sophisma lectoribus vendidisse. Ad eam tamen aliquam reposuit ex Benedictinorum Monachorum sodalitis FRANC. LAMBERT in *Diario Trevoltino* (*memoires de Trevoux*) Jan. et Fev. 1701. p. 104. Non fui immemor fuit IAQUELOTVS sua enim defendit in *Ephimeridibus* laudatis *Hist. des Ouvr. des Savans M. Mars* 1701. p. 226. Aliorum de hoc Cartesii argumento cogitata tacemus, vendendus vero BAYL. *Dict. Hist. Crit. T. IV. art. Zabarella not. G. p. 290* qui pluribus de eo agit. Longe aliter dicti in nota præcedente Theologi, qui concesserunt libenter, ejusmodi ideas de DEO, actu nobis præsentem, non dari.

ari ; id tamen contenderunt, esse in
obis naturalem omnibusque homini-
bus communem propensionem, ha-
bitus connati titulo a quibusdam ἀνύμω
nsgnitam, qua adigatur intellectus ad
consensum propositionis : DEUS est.
vid. BVDDEVS. *l.c. c.V. §. I. p. 326.*
seqq. Quæ sententia eo minus reji-
cienda multis videtur, quod præter
lucem intellectus, ad quam, quicquid
de ideis innatis dici potest, referen-
dum est, in voluntate quoque intimum
et constans atque naturale desiderium
fruendi infinito atque perfectissimo sine
fine bono inveniatur, quod intellectum
ad ejusmodi boni agnitionem suis mo-
tibus conformem determinat ; conf-
FENELON *de l'existence de Dieu Sect. 4.*
p. 159. seqq. IAC. ABBADIE *de ve-*
ritate relig. christiane. P.I. c. 11. §. 14.
SAM. WERENFELS. *Opp. p. 786.*
IO. IAC. SYRBIVS *Instit. Philos. rat.*
P.I. c. 13. §. 25. p. 231. seqq. et in
prefat. ad Philos. primam. Adde, si
placet, *Meditationes nostras philosophi-*

cas de falsa virtute c. I. §. 2. p. seqq. In eandem ferme sententia discessit PETR. POIRET. *Cogit. ratio l. I. c. 3. §. 3. p. 110. not. x.* ubi mentem explicat : *Dicitur solum, da in homine, prout jam est, vim, capacitatem, principia cogitandi de DEO, scilicet IDEI ideam eousque actu possideri, ut scire et nosse possimus, dari Ens perfectissimum, potentissimum, bonum, omnium auctorem, et ejusmodi alia, quæ vel palpando inveniri possunt. Conferri cæmen debent, quæ Oeconom. div. l. I. c. 21. et in tr. de eruditione passim hac de re attulit, ex propriis Poireti principiis explicanda.*

§. IV.

Reliqua, quæ de ideis in Philosophorum recentiorum scriptis traduntur, multa quidem sunt et copiosa, magis tamen plana magisque expedita, nec tanto dissensu agitata, et hinc paucis tantum indi-

licanda. Divisis nempe intellectus nostri immediatis objectis in eas simplices et compositas, ad eas sensationes referuntur, non objectis externis, sed in animæ nostræ modificatione quærendæ, propter simplicitatem suam definitioni suo modo non subjectæ: *n*) his vero substantiarum, motorum et relationum ideæ potiorē partem comprehenduntur. De quibus multa subtiliter et exquisite tradidit Lockius, suo tamen loco *o*) quærenda; sunt enim proluciora, quam ut in hoc compendio enarrari possint. De idea tamen substantiæ notandum est, cum Aristoteles cum tota discipulorum cohorte sibi hætenus persuasisset, se substantiam clare perspicueque definivisse per ens per se subsistens, purioris Philosophiæ restauratores observasse, abstracte quidem aliquam dari substantiæ notitiam, quid vero substantia sit in concreto,

to, id nos ignorare cum ignari-
mis. (p)

(n) De sensationibus (quam a-
teriam ignorat vulgus Logicorum
multa egregia tradiderunt Philosophi
nostrorum temporum, præcipue cu-
eas non in Logica tantum cõsider-
rent, verum etiam Physices incre-
mentum majorem ad eas cogno-
scendas lucem accenderet. Demon-
straverunt enim luce meridiana *clariss*
contra commune præjudicium, nihil
esse in objectis sensationibus nostris
simile, coloremque non in panno, nec
odorem in flore, vel dulcedinem in
saccharo, sed in ipsa nostra anima, me-
diantibus organis *sensoriis*, esse: ubi
tamen causa, subiectum objectumque
ab ipsa sensatione omnino distinguen-
da sint, nec invicem confundenda,
quæ quidem in perceptione animæ
conjunguntur, sua tamen natura sunt
longe diversissima. Videantur, qui
toti in eo explicando fuerunt NIC.
MALE.

ALEBRANCHE *de la recherche de la*
vérité P. I. l. I. c. 10. p. 76. seqq. IO.
LOCK. *de intell. hum.* l. II. c. 7. p.
 6. seqq. c. VIII. §. 15. p. 135. seqq.
CLERICVS *Log.* P. I. c. 2. §. 9.
physic. l. 5. c. 7. seqq. pluresque alii.
 as porro, ut et omnes reliquas ideas
 mplices, quas prolixè explicat LO-
KIVS l. c. c. 2. seqq. p. 114. seqq.
 efiniri posse negant, cum definitio sit
 learum sive partium evolutio. vid.
CLERIC. l. c. §. 11. **GVNDLING.**
via ad Verit. rat. c. II. §. 9. p. 12.
GERHARD. *Del. Phil. ration.* l. I. c. 5.
 15. p. 48. Vbi tamen aliquantisper
 issentiunt Illustris **LEIBNIZIVS** *Act.*
erudit. 1684. *mensè Nov.* p. 537. et
 Cl. IO. IAC. **SYRBIVS** *Instit. Philos.*
ation. P. I. c. 10. §. 9. p. 115. Ille
 enim concedit quidem, in ideis illis
 notas ad rem ab aliis discernendam suf-
 ficientes enumerari non posse, certum
 tamen esse asserit, notiones harum quali-
 tatum (dixerat de odoribus et saporibus,
 quos satis quidem clare agnoscimus, et a
 se

se invicem discernimus , non tan-
 notis enuntiabilibus, sed simplici
 suum testimonio) compositas esse
 resolvi posse, cum causas suas habe
 Hic vero contendit, ideam simplicem
 per alias , præsertim causarum, æ-
 tæum, cognatorum illustrari , et
 Scholastici loquuntur, specificari per
 se.

(o) *l. II. cb. 22. seqq. p. 340. seqq.*

(p) Videndus idem LOCKIUS *l. c. 23. §. 4. seqq. p. 352. seqq.* ubi
 postquam de substantia in abstracto
 sive substrato illo , cui inesse concipimus
 qualitates, quodque illo nomine
 insignimus, dixerat , de substantia
 concreto addit §. 6. p. 354. *Ainsi, que
 que soit la nature abstraite de la substan-
 ce en general, toutes les idées, que nous
 avons des especes particulieres et distinctes
 des substances ne sont autre chose
 que différentes combinaisons d'idées simples,
 qui coëxistent par une union à no-*

onnus, qui en fait un tout existant
 r lui même. C'est par de telles combi-
 isons d'idées simples, et non par autre
 ise, que nous représentons à nous-mê-
 es des espèces particulières de substances.
 m. Illustr. CHR. THOMAS. *pecul.*
ogram. Institut. Jurispr. div. p. 638.
 qq. *annexo.* Caterum etiam poten-
 as activas et capacitates passivas idea-
 um simplicium in ista collectione idea-
 um, sive idea substantiæ composita
 onnotari, eodem loco §. 7. p. 355.
 bservatur. Plura vero quam poten-
 as activas ad ideam substantiæ requi-
 it LEIBNIZIVS in *meditat. de emen-*
lat. Philos. primæ, et de notione substan-
tiæ, act. erudit. 1694. mense Mart. p.
 III. nam præter existentiam a se ipso
 desiderat potissimum ad substantiam
 vim activam, quam mediam constituit
 inter potentiam activam sive faculta-
 tem, quæ aliena excitatione opus ha-
 bet, ut in actum transferatur, et
 ipsam actionem, et quæ actum quen-
 dam, sive ἐντελέχειαν continet, nec auxi-
 liis

liis indiget, sed per se in operatione fertur, modo impedimenta remove-
tur. Hinc et peculiarem scientiam
quam Dynamicen vocat, constituit
ejusque principia exposuit *Act. Erud.*
1695. p. 145. seqq.

§. V.

De idearum veritate et falsitate
in diversa quoque abierunt Philoso-
phiæ rationalis magistri. *Quidam*
enim veritatem et falsitatem ~~de~~
ideis in simplici apprehensione præ-
dicari non posse, et ad figmenta
cuncta renovanda esse contendunt
(*q*) Alii vero omnem ideam ab ar-
chetypo objectoque reali aberran-
tem falsam vocant. (*r*) Quemad-
modum etiam nuper inter magni
nominis Theologos controversia
exorta est, num ea, quorum vel
nullam, vel obscuram ideam habe-
mus, credi sive affirmari et pro ve-
ris haberi possint. Id quod de my-
steriis

his quidem fidei in Theologia
applicandis disputatum fuit, quate-
s tamen solutionis fundamentum
natura idearum desumendum
, etiam hoc loco commemorari
bet. (s)

(q) Videndus est præ reliquis LO-
KIVS *l. c. l. II. c. 32. p. 471. seqq.*
qui observat, quoties ideæ veræ vel
falsæ vocentur, toties subesse tacitam
oppositionem, quæ sit fundamentum
ipsius denominationis: adcoque nul-
lam ideam in se sine relatione ad men-
tis judicium ita proprie vocari posse.
semper enim in mente nostra supponi
ideam, quacum alia comparetur; ut
ipsius veritas vel falsitas cognoscatur.
Illam ideam, per modum abstractio-
nis formatam memoriæque traditam
conservari tanquam ideam essentialem,
vel qualitatem exponentem, eamque in-
ter normæ esse, secundum quam veritas
ideæ dijudicetur. Conf. SYRB. *Instit.*
Phil. rat. P. I. c. I. §. 3. seq. p. 3. seq.

T

(r) Vid.

(r) Vid. CHR. THOMASIVS
trud. in Philos. aulic. c. V. §. 9. IO.
 BVDDEVS *Elem. Phil. instr. P. II.*
§. 7. GOTTL. GERH. TITIVS
cog. c. V. §. 22. p. 89. aliique.
 tuntur vero definitione veritatis, quæ
 sit convenientia idearum cum re co-
 cepta: cum dissentientes eam de-
 re soleant per convenientiam idearum
 inter se. Cæterum qui litem de vo-
 esse dixerit, non multum a veritate
 aberrare videtur, saltem eo incli-
 SAM. WERENFELS. *Opp. p. 78*
 hac thesi: *Quamquam verum sit illud*
Aristotelis: "Ὅτι τῶν κατὰ μηδεμίαν τῶν
πλοκῆν λεγομένων ἔδεν ἔτε ἀληθές ἢ
ψευδές εἶναι, nihil tamen obstat, quin
simplici apprehensione falsitatem esse a-
camus.

(s) Agitata est hæc controversia in-
 ter Viros celeberrimos IO. ALPHON-
 TVRRETINVM Professore Gen-
 vensem, et CHR. MATTHAEV.
 PFA

PAFFIVM Professore, et jam Can-
larium Tubingensem. Ille enim as-
uerat in *Cogitationibus de controver-*
sationibus, sensu communi, etc. thesi XXXI.
non credi non posse, quorum ideas non
habemus, his verbis : *Falluntur, qui se-*
cedunt ejusmodi ἀσύντατα credere, (de
præsentia reali gloriosi corporis I.C. in S.
pæna sermo fuerat) jungunt voces, non
ideas; atque credere proprie loquendo non
est voces, sed ideas jungere. Ad ca-
pædam reposuit Pfaffius in *disserta-*
tione de consecratione veterum Eucharistica-
rum. XVII. Syntagm. Theol. p. 5 II. seq. postea
inserta. Multa scilicet natura nobis nota
esse, quæ vera esse sciamus, et combi-
nare tamen non possimus, ita ut ἀσύν-
τατα nobis esse videantur. Et in re-
bus natura notis jungendas sæpius vo-
ces esse, ubi ideæ jungi non possint,
et vel nullæ plane, vel imperfectæ sal-
tem dentur. Ideas jungere et credere
non esse unum idemque, ideas enim
nos quoque jungere, cum fingimus,
etc. Hæc cum legisset Turretinus, et

in illa opinione esset, id sibi ipsi
ris imposuisse Pfaffium, ut *ἀσυστά*
sive contradictoriorum defensio
aggrederetur, edidit *solutionem qua-*
estis: utrum asystata seu contradictoria
proprie loquendo credi possint? quæ-
mo quidem in cathedra Theologi
Genevæ defensa, postea vero in
est *Dissertationibus miscellaneis Illu-*
GVNDLINGII, Gundlingianorum i
mine notis P. XIV. m. II. p. 346. sec
Ibi præmissa prius explicatione, quæ
sint contradictoria, quidque credere
non sensu populari et improprio, sed
philosophico, id præcipue evincere sa-
agit, ut rem credamus, vel potius, pro-
positioni assentiamur, necesse esse, et
ideas rerum, habeamus, non quidem
perfectas, claras, distinctas, adæqua-
tas, aliquas tamen, quæque se invicem
non evertant. Magnum discer-
men esse inter duarum rerum connexi-
onem clare non percipere, et clare
videre, quod duæ res neutiquam con-
necti possint, sed se mutuo evertant
Qu

e postea ad argumenta Pfaffii ap-
at, et ostendere contendit, illa con-
dictoriorum partibus non favere, sen-
tiamque suam non recte esse intel-
am. Non vero silendum sibi esse judi-
it Pfaffius, sed ne absurdæ thésis as-
tio, contradictoria simul esse vera, ipsi
putaretur, quod tantum non fecerat
ERICVS *Biblioth. ancienne et moder-*
T. VI. P. II. art. 6. edidit disserta-
onem apologeticam de contradictoriis,
um proprie loquendo credi possint, in
ua mentem suam accurate exponit,
equæ non de contradictoriis, sed de
incomprehensibilibus sermonem fe-
isse serio monet: quo supposito, ra-
iones ab ipso allatæ nondum a Tur-
etino labefactatæ sint, sed firmo stent
alo. Cuncta vero eo tendunt, ut de-
monstret, ad credendum non semper
requiri ideas essentiæ, vel cognitionem
naturæ rei, sive claram sive obscuram;
sed credere nos interdum debere ea,
quorum ideam existentia tantum ha-
bemus, sive quæ esse aliquid in con-

creto novimus, licet essentiam rei pos-
sus ignoremus: unde et distinctionem
ter ideam existentiae et essentiae, quae
te totam rem conficit, admodum com-
mendat. vid. *l. c. §. 6. Primit. Tun-*
gens. P. II. p. 148. seqq. Et hisce lim-
bus Viri moderationis laude insigni-
controversiam hanc terminarunt: qu-
dam vero etiam reposuit DAN. MA-
CHELIVS in *examine dissertationis*
Io. Fr. Turretino contra C. M. Pfaffia-
scripta, quae magis speciali ratione
controversiae primum statum tangunt
huc non pertinentia. conf. *Relat. in-*
noc. 1716. p. 1051. Nova liter. Lips-
1718. p. 136. Cæterum nos ideas de
mysteriis habere nullas asseruit quoque
MALEBRANCHIVS *de la recherche de*
la verité. l. I. c. 2. p. 22. quia DEVS
nobis manifestet tantum ideas in ordi-
ne naturæ, mysteria vero pertineant ad
ordinem gratiæ; conferenda tamen
sunt, quæ in *illustrationibus T. II. p.*
340. monet, ubi ea ad ideas claras re-
stringit, quæ dixerat. Egregie vero
totius

is controversiæ nodum solvit Vir
mus G. G. LEIBNIZIVS de la con-
tité de la foi avec la raison §. 56.
niss. essais de Theodicée , p. m. 43.
s verba legisse neminem poenite-

Ita vero inter alia Philosophus
aratifissimus : *Il en est de mêmes des
res mysteres, où les esprits moderés trou-
ont toujours une explication suffisante
r croire, et jamais autant, qu'il en
et comprendre. Il nous suffit un cer-
n ce que c'est (τί ἐστὶ) mais le com-
ent (πῶς) nous passe, et ne nous est
int nécessaire. Nous n'avons pas be-
ns non plus (comme j'ai déjà remar-
é) de prouver les mysteres a priori, ou
en rendre raison ; il nous suffit que la
ose est ainsi, (τὸ ὅτι) sans savoir le
urquoi (τὸ διότι) que Dieu s'est re-
rue.*

§. VI.

Celebris tandem quæstio quo-
que est, an dentur ideæ puræ, et,
qui circa eas versatur, intellectus

T 4

purus.

purus. Alii enim non tantum in puras omni corporeo symbolo rentes, et sine ulla imagine corporea intellectui obversantes mittunt, sed et eas longiores, veritatisque invenient aptiores esse judicant: (*t*) a quibus in quibusdam abeunt, ideas puras quidem admittunt, runtamen non tam claras esse quam ideas impuras imaginationis operâ productas statuunt. / Alii vero omnes ideas puras profus negant, nihil concipi posse contentendentes, quod non imagine symbolove corporeo intellectui obversetur, et a spiritibus animalibus in cerebro repræsentetur; (*x*) quæ ratione imaginationi omnia adscribunt. In qua miram quoque idearum associationem, multorum effectuum haud contemnendam causam primus accurate observavit Lockius. (*y*)

(*t*) F

(*t*) Faciunt hoc Cartesiani, inter-
 eos NIC. MALEBRANCHE de
recherche de la verité T. I. l. III. p.
 5. seqq. AVCTOR *artis cogit.* P. I.
 p. 4. et PETR. POIRETVS *Co-*
ration. de DEO, anima et malo l. I.
 p. 97. seqq. qui multis ea adstruit,
 dissentientium varia argumenta et
 potheses refutat. Opponit enim se
 is, qui vel nullam plane rerum spi-
 ualium cognitionem admittunt, vel
 i meris verbis, vel qui sensibilibus
 ternis, vel qui imaginatione en-
 am notitiam acquiri volunt, quæ
 men dissentientium classes facile pos-
 unt contrahi. Ex iis, qui eclecticam
 agis philosophandi viam ingressi sunt,
 b his partibus stant SAM. WEREN-
 ELS. in *Dialogo de finibus mundi* Opp.
 . 687. et G. G. TITIVS *art. cogit. c. II.*
 . 9. p. 20. seq. Et hi quidem provocant
 id essentias et universalia, ad numeros
 eorumque proportionales, ad minima, ad
 rationes morales, relationes idearum,
 abstractiones, privationes, aliaque, quæ
 T 5 ima-

imaginari minime possumus, concipere tamen valemus. Quando vero jicitur, nominis saltem tum ideam corpoream obversari intellectui, id est signum et rem signatam distinguente, clare discrimen inter utrumque intellectu percipi asserunt.

(u) Hanc sententiam amplexus est S. R. D. BVDDEVS *Elem. Philos. instrumentum. P. II. c. I. §. 46.* nempe prae res corporeas, imagine aut externo symbolo vestitas, alias quoque iis nudata nos percipere quandoque, sed obscure admodum atque tenuiter. Provocat autem ad experientiam, et ea, quae quilibet homo in se deprehendit. conf. *Ej. Theol. Moral. P. I. c. I. sect. 5. §. 5. p. 167. seqq.*

(x) Primas hic tenet partes THOMAS HOBBSIVS, recte tamen intelligendus. Is in *Leviathane c. I. 2. seqq. p. 3. seqq.* statuit, omnem substantiam esse corpus, notitiam discursivam fieri per

nominum combinationes, nomina
em esse signa cogitationum, co-
ationes omnes esse vel sensationes, vel
aginationem, per seriem imagina-
num nasci successionem unius cogi-
tionis ad aliam, et quæ sunt reliqua,
æ magnam ei invidiam conflarunt.
er atheismi enim fautores hac de
usa relatus est, id quod multo co-
tu et verborum eloquentia egit SAM.
ARCKERVS in *disp. de DEO et pro-*
dentia divina, *Disp. I. sect. 27. seq.*
87. seqq. quem secuti sunt alii; vid.
VDDEVS *thes. de Atheismo et super-*
st. c. I. §. 27. conf. POIRET. cognit. ra-
on. l. II. c. II. p. 101. seqq. Suscepit
amen Hobbessii defensionem Cel.
GVNDLINGIVS in *diff. misc. sive Gund-*
lingianis P. XIV. m. I. p. 304. seqq. qui,
um cuncta a definitione corporis de-
pendeant, eum præcipue monet lon-
ge aliam, quam quæ recepta est vul-
go, intellexisse et dedisse corporis no-
tionem, eam scilicet, quæ notat ens
realiter in se ipso existens, quod phan-
tastico

taſtico opponatur : vid. *Append. ad Leviath. c. I. p. 344.* ubi dictum in eodum corpus definit. Neque tamen hoc negari poteſt, eum, dum a recepti corporis definitione recedit, innu-meris ſe implicaffe obſcuritatis difficultatibus, et ita mentem expreſſiſſe, videatur aſſerere, quod nihil reale exiſtat, niſi quod habeat magnitudinem adeoque dimensiones. conf. *Leviath. c. XXXIV. p. 183. 188.* Alia ratio. Illuſtr. THOMASIVS omnes ideas puras, omnemque perceptionem ſub ſymbolo corporeo negat *Introd. in Philoſ. c. III. §. 34. c. V. §. 34. Inſtit. Jurisprud. div. l. I. c. 1. §. 34. Introd. in Philoſ. ration. c. III. §. 24. p. 25. 26.* enim ad ipſam experientiam provocat qua convincamur, ſemper ope ſpirituum animalium ideas menti repræſentari, unde non poſſint eſſe meræ intellectuales et puræ.

(y) Vid. *de intell. hum. l. II. c. 3 p. 485. ſeqq.* ubi multa egregia hac

observantur. Intelligitur vero per
associationem idearum non quævis na-
turalis et necessaria earundem conjun-
ctio, sed quæ fortuita est, aut per con-
suetudinem vel affectum producitur,
a ideæ, quæ nullum naturalem inter
habent nexum, ita copulantur,
recurrente una, tota earum caterva
conspiciendam intellectui præbeat.
Quantum vero non in inquirenda so-
læ veritate, sed in omni quoque vita
vili et in rebus maximi momenti
habeat, plerique, qui post Locki-
um hac de re aliquid tradiderunt, com-
memoravere. vid. BVDDEVS *Theol.*
mor. P. I. c. 1. sect. 5. §. 9. p. 170. seq.
D. FR. WVCHERER *de associat. idea-*
rum, et Logicorum recentiorum ple-
que.

§. VII.

In hac arena maxima recen-
tiorum Philosophorum ingenia cir-
ca doctrinam de ideis se exercue-
runt,

runt, et in partes haud raro a
runt, potioraque hæc quoque
quæ enarranda fuerant. Qu
tamen addere plura potuiffe
nisi modus tandem servandus,
que suo loco relinquendum fuit
quod et facile ubique inveniri
test, et ad aliam potius ratione
Philosophiæ partem, quæ de
tura intellectus agit, pertinet. H
vela tandem, postquam latissim
veteris et recentioris *Philosophiæ*
æquor emensi sumus, contrahimus
et tractationis hujus portum
affecuti, cursum
finimus.

I N D E X.

- - ejus argumenta pro *Pla*
82.1

- - quid per ideam intelligat

- - quomodo ideas in Deo ponat

Ambiguitas

verborum Platonis 2

Allegoria

male adhibentur ad explicandum *Sen*
sensu Platonem 35

Antrum

similitudo status miseræ, in qua
mus est II

Antipredicamenta

quæ sint 145

Anima

ex divina essentia emanavit juxta *Pla*
tonem 94. 95

animæ emanatio communis *Philo*
phorum gentilium error 95

anima lapsa est 102

anima tabulæ scriptæ a Platone 211
mulata 108

nudæ tabulæ ab Aristotele et Stoic
comparatur 145

Ar

I N D E X.

Anticipatio

- curo quid 166.
 damentum est omnis cognitionis 166. 167.
 icipatio quomodo formetur. 165.

Antisthenes

- et Platonis *ideas* 152.
 ^{Ἀπορήτοι λόγοι}
 ud Pythagoreos quid? 23.

Aristoteles

- is testimonium de Platone quantæ
 auctoritatis 69.
 uturnus Platonis discipulus fuit 69.
 latoni affingere nihil potuit 70.
 eritatis studio a Platone dissentit 72.
 octrinam de ideis exagitat 130. 131.
 132.
 um Platone conciliari non potest 133.
 latonem e Schola tantum non ejecit
 133.
 n physiologia sua ideas adhibere non
 potuit 135.
 non omnes formas ejecit 136.
 materiæ formas immerfas esse statuit
 137.
 V 2 quid

I N D E X.

quid de prima mentis operatione
tuerit

cur post Alex. Aphrodiseum et Boëth
tanti habitus fuerit

in categoriis se indoli patriæ acco
modat

Aristotelici

quid de idearum origine sentiant 142

cur in ea sententia rejiciantur 242

Atomæ

Atomorum motui cuncta adscribuntur

Epicurus 149

Averroës

a Gassendo notatus 1

Augustinus

quid de ideis doceat 181. 182

Axiochus

dialogus Platoni suppositus 106

B.

Bessario

Aristotelem cum Platone conciliare nitur 141

Boëthius

multam addit Peripato auctoritatem 198. C. Cai

I N D E X.

C.

Carcer

similitudo corporis 106. 107.

Categoria

categoriae classes ex indole Græci
sermonis desumpti 142.

categoriae inutiles sunt 148.

contra leges bonæ divisionis peccant
148.

efficiunt 149.

Causa

causarum occasionalium systema en-
thusiasmi accusatur 225.

Cenotaphia

quibus a Pythagoreis posita sint 24.

Chaldaei

quid de ideis statuere videantur 6.

Cicero

medius inter dogmaticos et scepticos
172.

Clemens Alexandrinus

ideas Platonis admittit 181.

Commentatores

Platonis perperam magistrum inter-
dum explicarunt 33.

V. 3.

Com-

I N D E X.

Compositio

in DEO nulla 68. 6

Conciliatores

inter Platonem et Aristotelem 134

Conceptuales

qui ex Nominalibus ita vocati sint 217

Contradictoria

an credi possint 291

Corpus

cum anima necessario conjungi Plato
statuit 104

corporis conditio in relatione ad ani-
mam 105

incommoda ex corpore in animam re-
dundantia 105

carceri assimilatur 106

cum pondere comparatur 108

Credere

quid ad credendum requiratur 292

ad credendum sufficit idea existentie
293

Crispus

Io. Bapt. liber de Platone caute legen-
do rarissimus. 34

commendatur 99. 110.

Crater

I N D E X.

Crater

apud Platonem quid significet 103.

Cynici

logicam non curarunt 150. 151.

D.

Democritus

Democriti de imaginibus divinitate
præditis sententia comparatur cum
Malebranchii opinione de idearum
origine 268. seqq.

Deus

Doctrina de Deo apud Pythagoreos

ἀπόρρητοι λόγοι vocatur 23.

Doctrina de Deo Platoni quoque ar-
cana 25.

Deus primus ab Architecto mundi jux-
ta recentiores Platonicos diversus
44. seq.

Dei potentiam ad conditionem mate-
riæ restringit Plato 48.

Deus cum artifice comparatus 52. seq.

Aristoteli necessitate operosus est 136.

gentilibus quibusdam et Synesio ἀνδρόγυ-
νος 186.

I N D E X

Dei idea an ejus existentiam prob
disputatur 2

Diogenes Laërtius

Ejus fides in dubium vocatur 8

Diogenes Sinopensis

ridet Platonis ideas 69. 1

Dionysius

Pseudo-Areopagita peculiare sub
stias ex ideis facit 187. seq

duplicis generis ideas ponit 11

melius sensisse dicitur, quam scripsi 19

Disputatio

contra Sophistas 21. 2

Disciplina arcani

causa est obscuritatis Platonis 1

apud Pythagoreos floruit 2

E.

Eclecticis

Philosophi Romani 17

Eloquentia

eloquentiæ studium in Platone cau
obscuritatis 2

eloquentiæ affectatio in rebus abstr
ctis et difficilioribus vitiosa 2

Emp

I N D E X.

Empedocles

um sensibilem statuit 125.

Epicurus

iam Logicam habuisse dicitur 161.

lecticam Stoicorum coterminat 162.

seq.

æ-criteria veritatis ponat 164.

omnis cuncta in physiologia adscribit

160.

Epicarmus

cas five substantias per se subsisten-

tes admittit 9.

nihilo nihil fieri statuit 46.

ixum motumque sensibilem ponit

115. seqq.

Extensio

ualis in Deo ponenda sit juxta Male-

branchium 260. 263. 265.

F.

Ficinus

Marsilius de Platonis Philosophia bene

meritus 33.

torquet allegoriis Platonem 33.

V 5

Fons

I N D E X.

Fons animorum

non est creator Spiritus

Formales

vocati sunt Scotistæ Reales

Formæ

substantiales ab Aristotelicis admo-
adamantur

substantiales a recentioribus Phy-
rejiciuntur

qua ratione ab Aristotele admittat
138. sc

H.

Harmonia preestabilita

Leibnizii circa originem idearum 24
obscuritatis accusatur et incertitudin
25

Heraclitus

Heracliti sententia Platoni occasione
exhibet de ideis cogitandi

Heraclitus proscribit omnes ideas 12.
sc

fluxum et motum perpetuum particu-
larum statuit 123. seq

ψυχράτια ἐλάχισα pro primo princip
rerum habet 12.

Hier

I N D E X.

Hierocles

O studio Platonica cum Christianis conciliare fatigit	44.
magis Platonice quam Pythagorice phi- losophatur	96.

Hobbefius

Thomas atheismi accusatur	299.
defenditur	299.
recepta definitione corporis abit	299.
obscuritati se implicat	300.

Homo

inclusus corpore	113. seq.
------------------	-----------

I.

Idea

ideæ vox diverse fumitur	2.
doctrina de ideis celebris est	2.
origines doctrinæ de ideis	3.
ideæ apud Chaldæos	6.
ideæ vox fuit ante Platonem sed diver- so sensu	14. seq.
idearum existentia ad scientiam et dis- serendi facultatem necessaria	18.
sedes hujus doctrinæ in Platone	22.
idearum doctrina difficilis	26.
ideæ vox πολύσημος apud Platonem	20. 27

X

idea

I N D E X.

idea quid sit Platoni	36. f.
ideæ vel DEI vel hominis respectu considerantur	
idea inter principia numeratur	56.
ideæ an seorsim existant, disputatur	la.
idea substantiam ipsam ex se ipsa habet	i.
idea quid sit ex sententia Sc. Agnellii	
ideæ juxta Platonem et Pythagoræ solæ entium nomine dignæ sunt	88. f.
idearum cognitio ad sapientiam necessaria	9.
ideæ pabulum sunt animarum philosophicarum	93. f.
idea summi boni	II.
ideæ mentales apud Platonem	II.
idearum intelligibilium nomina cum notionibus non confundenda	III.
doctrina de ideis similitudine adumbrata	III.
doctrina de ideis summum caput Philosophiæ Platonicæ	120.
ideæ quomodo formentur ex mente Epicuri	165.
	quo

INDEX.

- quomodo menti imprimantur secundum Stoicos 154.
 quomodo probari possint secundum Augustinum 182. seq.
 ideæ Gnosticorum et Valentinianorum errorum semina 192.
 idearum origo incerta 265.
 ideæ quid sit secundum recentiores 238.
 occasio idearum excitandi cum origine non confundenda est 240. seq.
 ideas ex objectis emanare statuunt Aristotelici 242.
 ideas a mente produci qui contendunt 244.
 ideam ejusque perceptionem idem esse disputat Arnaldus 247.
 ideas a Deo creari nobisque infundi Cartesiani docent 249. seqq.
 ideas in Deo videri asserit Malebranchius 256. seqq.
 ideæ simplices an definiri possint 285.
 ideas innatas statuunt Cartesiani 271.
 ideas innatas quomodo admittat Leibnizius 272.
 ideas innatas negat Lockius aliique 273.

I N D E X.

ideas innatas qui in potentia propin-
ponant 27

idea DEI innata a Cartesio ad democ-
strandam existentiam DEI adhibi-
tur 27

de idea innata DEI ejusque argume-
to pro existentia DEI disputatur 27

idea DEI innata in propensione idea
Dei admittendi ponitur 28

idea substantiæ in concreto obscura e-
st 28

quid ad ideam substantiæ requiratur
287

in ideis an detur veritas 289

ideæ contradictoriæ jungi non possunt
291

idea essentiae et existentiae probe distin-
guendæ 294

ideas nullas nos habere in mysteriis as-
serit Malebranchius 294

ideas puras affirmantes 297.

ideas puras negantes 299.

idearum associatio quid sit 300.

a Lockio primum accurate tradita est
296.

Incom-

I N D E X.

Incomprehensibilia

edi debent, modo de eorum existentia
certi sumus 293.

Intellectus

plex Peripateticorum rejicitur 243.

Iustinus Martyr

quid de ideis Platoniciis statuatur 180.

Iyngæ

Chaldæorum quid significant 5.

L.

Lapsus

animæ 102. seqq.

Lexicon

Platonicarum locutionum qui scripse-
rint 27.

Λόγος

apud Platonem quid 58.

M.

Malebranche

Nic. cum Ant. Arnaldo de origine
idearum lites 259.

ejus adversarii 266.

Malebranchii sententiam non penitus
rejicit Leibnizius 267.

I N D E X.

ejus hypothesi comparatur *cum* veteribus 26

Malum

mali necessitas 4

Materia

Platoni æterna 4

materiam an Plato Deo coæqualem posuerit, disputatur 4

materia qua ratione sit origo mali. 47

a Deo ex se genitam vel productam esse, absurdum 48

sua natura bono contraria est 50

cujus sit naturæ 50

Maximus Martyr

mentem Pseudo-Dionysii sinistre interpretatur 189

Media

ascensus media ad Deum moralia III.

media dialectica I 12.

Melanchthon

Phil. laudatur 228.

barbariem Logices emendat 228.

Nominalis est 208.

Mens

Platonicis quid 59.

men-

I N D E X.

itis appellationem jam adhibuit
lato 59.60.

Μετεμψύχωσις

lamentum est reminiscentiæ sensi-
bilium 101.

Moderni

olaistici Nominales vocantur 210.

Mundus

undi æternitas ideis Platoniciis repu-
gnat 136.

indum æternum esse Aristoteles af-
ferit 136.

Mystici

holasticis exosi 194.

Mysteria

mysteriis sufficit τὸ ὅτι licet ignore-
mus τὸ διότι -295.

N.

Nihil

ex nihilo nihil fieri Philosophorum
gentilium axioma primum 46.

Nizolius

arius omnibus sui temporis Philoso-
phis bellum indicit 225.

Nominalibus differt 226.

X 4

No-

I N D E X

Nominales

Nominalium sectæ historia <i>impe</i>	
est	2
Scriptores de secta Nominalium	2
Nominales e Gallia proscribuntur	2
Nominalium secta in Germania	1
pitur	2
in Belgium quoque penetrat	2
Luther. et Melanchthonem habet	2
Nominales Sec. XVII. adhuc <i>inven</i>	
bantur	2
cum Rabbinis comparantur	2

Notiones

<i>quotuplices</i> Stoicis	I 5
<i>Nōqua</i>	
Stoicis quid	I 5

Numeri

Pythagoræ idem quod <i>ideæ</i>	
incommodi in applicatione ad ideas	1

O.

Obscuritas

Platonis ejusque causæ	1
inextricabilis apud Platonem	7

Occam

Guil. restituit sectam Nominalium	20
<i>Ole</i>	

I N D E X.

Olearius

tfr. laudatus 123.

Operatio mentis

na an detur 236. 237.

in ea detur veritas et falsitas 289.

Oracula Zoroastris

pecta sunt suppositionis et corruptionis 8.

P.

Palamas

eg. de attributis divinis erronea do-
cet 192.

Patres

lationem in doctrina de ideis sequen-
tes 179.

Parisiensis Schola

e universalibus cruentis præliis con-
tendit 214.

Parmenides

um Socrate Platonis confabulari non
potuit 14.

Petavius

Dionys. laudatus 180.

Patricius

Franciscus emendatus 12. 14.

X 5

Parti-

I N D E X.

Particula

particularum dispositio formam co-
rum facit

Philosophia

quomodo a Sapientia differat

quid sit

92.

cur notitia rerum divinarum vocetur

a veteribus

Philo

Philonis Platonismus

I

Plato

primus de ideis ex instituto philo-
phatur

3. 10. seq.

qua occasione ad id usus fuerit

4. I

16. I

dogmata sua aliis supponit

13. seq.

admodum obscurus est

19

eloquentiæ laudem est consecutus

21

in utramque partem disputat

28. seq.

interdum dogmaticus est

30

sibi non constat

21. 32. 109

ex nihilo nihil fieri credit

46.

num atheus fuerit

51.

animam ex essentia divina emanasse sta-

tuit

94. 95.

de

I N D E X.

in animæ sibi non constat	104.
in Aristotelis transit	110.
in dogma de ideis umbratilibus	
in conceptibus mentis	113.
in sensibilibus motum perpetuum	
mittit	130.

Platonica Philosophia

in præter Pythagorica propria	
abet	17.
in disciplinæ attemperata est	24.

Platonici recentiores

in iudicio magistrum sano sensu inter-	
retandi laborant	45.

Platonismus Patrum

in dari non potest	176.
in endi nimis non debet	179.

Plutarchus

in atus	72.
---------	-----

Poiretus

in trus; ejus peculiaris de origine idea-	
rum sententia	252. seqq.

Porphyrus

in mittit quæstionem de universalibus	
seorsim existentibus	197.

Postprædicamenta

in uæ	144.
	Præ-

I N D E X.

Prædicabilia

non ignoravit Aristoteles
proscribuntur ex Logica
inepta distinctione laborant
inutilia sunt
falso nituntur fundamento

Principium

Principia absoluta Platoni duo 4.
tria in genere statuit Plato 54.
quatuor etiam apud Platonem inter
ponuntur
vel independentia et contraria sunt
subordinata
aliud principium præter dispositioni
particularum quærent quidam 2

Protagoras

fluxum sensibilem statuit 1.

Pugna

inter Scholasticos interdum cruentæ:

Pythagorei

quid de ideis sentiant 8. se

R.

Ramus

Petrus Aristotelem in doctrina de præ
cabilibus et prædicamentis emendat
227. seq. quæ

I N D E X.

de lite Nominalium et Realium tiat	227.
<i>Reales</i>	
uerint	209.
ie Scotistæ vocantur	210.
Realium sententiæ	218. seq.
Cabbalistis et Spinozistis compa- ntur	221.
<i>Reminiscentia</i>	
onica quo fundamento nitatur	100. seq.
ibilium reminiscentia ex animarum migratione derivanda	101.
elligibilium reminiscentia naturam ortumque animæ pro fundamento habet	102.
<i>Romani</i>	
ilosophi nullam peculiarem sectam instituerunt	170.
<i>Rucelinus</i>	
imus Nominalium auctor	202.
igramma in Rucelinum	217.
S.	
<i>Sapientia</i>	
uomodo a Philosophia differat	91. quid

I N D E X.

quid sit

Saresberiensis

Ioannes a magistro Abælardo dit

Schefferus

Io. laudatus

Scholastici

Aristotelem plane secuti sunt

cur Aristotelem Platoni prætul

in doctrina de universalibus cum

ribus Philosophis comparantur

Scholasticorum lites in logomac
abunt

Sceptici

omnia dogmata everterunt

perpetuum fluxum materiæ affe

Sensationes

quid ad sensationes requiratur

an definiri possint

285.

Sensus

notiones animo imprimunt

Sensibilia

semper fluunt et moventur 23. seqq

alibi

Se

I N D E X.

Seneca

onem ad suam mentem inflectit 72.
notu sensibilibus differit - 128.

Serranus

fidem et accuratationem instituto pa-
tem in edendo Platonem non attulit 35.

Socrates

tonis sua esse negat - 13.
as separatas non ponit - 16.
cratica disputandi contra Sophistas
ratio 31.

Sophista

ilosophis perosi - 30.
utramque partem disputarunt - 31.

Steuchus

ugustinus notatus 73. 99.

Stoici

omodo a Platonibus in doctrina de
emanatione animæ ex Deo differant
97. 99.

otati ob subtilitates Dialecticas 150. 153
deas in notionibus consistere docent

T.

154.

Thomasius

acobus commendatus 100.
Tubin-

I N D E X.

Tubinga

in Tubingensi academia de unive
bus violenter pugnatur

Tyrones

Nominales vocantur

V.

Valla

Laurentius Aristotelis categorias ad
reducit

Veritas

ante omnia curanda

quid fit

Veterani

vocantur Scholastici Reales

Voëtius

Gisb. contra H. Regium pro formi
stantialibus animose disputat

"Ovris

quid Stoicis significet

W.

Windetus

Iac. laudatus

Wolfius

Io. Chr. laudatus

